

សៀវភៅណែនាំ សម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាលអំពី បរិយាបន្នពិការភាព

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលអំពីបរិយាបន្នពិការភាព

ផលិតដោយ

គាំទ្រដោយ

សៀវភៅណែនាំ
សម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាលអំពី
បរិយាបន្នពិការភាព

សៀវភៅណែនាំសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលអំពីបរិយាបន្នពិការភាព

▶ មាតិកា

បុព្វកថា	IV
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ	V
សេចក្តីផ្តើម	១
សាវតារ	៣
តើសៀវភៅណែនាំនេះសម្រាប់អ្នកណា?	៣
ផ្នែកនៅក្នុងសៀវភៅនេះ	៤
ផ្នែកទី ១៖ ការគិតអំពីខ្លួនអ្នក និងអំពីការរៀនសូត្រ	៥
បរិយាបន្នពិការភាព ចាប់ផ្តើមពីរូបអ្នក!	៦
តើការរៀនគឺជាអ្វី?	៧
បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អ្នករៀនពេញវ័យ	៧
របៀបនៃការរៀន	៩
របៀបរៀនបែប VARK	៩
ការរៀនតាមបទពិសោធន៍	១១
ការរៀនដោយផ្អែកលើខួរក្បាល	១២
ផ្នែកទី ២៖ សមត្ថភាពរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល	១៥
តើអ្នកបណ្តុះបណ្តាលគឺជាអ្វី?	១៦
តួនាទីដែលត្រូវប្រកាន់យកក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល	១៧
កិច្ចការរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល	១៩
១. ការប្រាស្រ័យទាក់ទងច្បាស់លាស់	១៩
២. ការគ្រប់គ្រងដំណើរការ	២២
៣. ការសម្របសម្រួលដំណើរការ	២២
ការធ្វើឱ្យកាន់តែប្រសើរ... ការរៀនពេញមួយជីវិតរបស់អ្នក	២៥
ផ្នែកទី ៣៖ ការធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក មានប្រសិទ្ធភាពបំផុត	២៦
ក្រុមបណ្តុះបណ្តាល	២៧
វិធីសាស្ត្រធ្វើផែនការបណ្តុះបណ្តាល	២៨
ការរៀបចំរបៀបវារៈបណ្តុះបណ្តាល	២៩
ការគិតអំពីទីកន្លែង	៣១
ការរៀបចំបន្ទប់	៣១

ការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្របែបចូលរួម	៣៤
ការដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងអំឡុងពេលបណ្តុះបណ្តាល	៣៥
ការប្រើប្រាស់ហ្គេម	៣៦
ការតាមដាន និងវាយតម្លៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល	៣៩

ផ្នែកទី ៤៖ ការរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ៤១

មុនវគ្គបណ្តុះបណ្តាល	៤២
ក្នុងអំឡុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល	៤៣
បញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល	៤៣

ផ្នែកទី ៥៖ ការធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយបរិយាបន្នពិការភាព ៤៥

ផ្នែកទី ៦៖ មាតិកាបណ្តុះបណ្តាល ៥០

ទម្រង់បណ្តុះបណ្តាលដែលត្រូវបានណែនាំ	៥១
មេរៀនទី១៖ សេចក្តីផ្តើម	៥២
លំហាត់ ១.១. ការណែនាំអំពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាល	៥៣
លំហាត់ ១.២. ការណែនាំខ្លួនប្រាប់គ្នាទៅវិញទៅមក និងការរំពឹងទុក	៥៣
លំហាត់ ១.៣. វិន័យ ភស្តុភារ និងគេហកិច្ច	៥៥
លំហាត់ ១.៤. ឥរិយាបថ - ការសួរអំពីខ្លួនឯង	៥៦
ដំណើរការទី ២ - តើពាក្យនោះមានន័យដូចម្តេច ?	៥៧
មេរៀនទី២៖ តើពិការភាពគឺជាអ្វី ?	៥៩
លំហាត់ ២.១. ប្រភេទនៃកម្សាយ	៥៧
លំហាត់ទី ២.២. ការកំណត់និយមន័យនៃពិការភាព	៦៣
លំហាត់ទី ២.៣. ការណ៍ពិត និងជំនឿមិនត្រឹមត្រូវ	៦៧
លំហាត់ទី ២.៤. គំរូផ្សេងៗនៃពិការភាព	៧១
មេរៀនទី ៣៖ របាំងរារាំងជនមានពិការភាព	៧៤
លំហាត់ទី ៣.១. ហ្គេមជីវិត	៧៤
លំហាត់ទី ៣.២. តើរបាំងបង្កើតពិការភាពយ៉ាងដូចម្តេច ?	៧៧
លំហាត់ទី ៣.៣. តើរបាំងអាចត្រូវបានកាត់បន្ថយសម្រាប់ជនមានពិការភាពយ៉ាងដូចម្តេច ?	៨០
លំហាត់ ៣.៤. ភាពងាយរងគ្រោះច្រើនយ៉ាងរបស់ជនមានពិការភាព	៨២
មេរៀនទី ៤ ៖ សិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព	៨៣
៤.១. សិទ្ធិមនុស្ស	៨៤
៤.២. សិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ជនមានពិការភាព	៨៥
៤.៣. ការការពារសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ជនមានពិការភាព	៨៧

មេរៀនទី ៥៖ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងភាសា	៨៩
៥.១. សីលធម៌នៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានពិការភាព	៩០
៥.២. ភាសាដែលបង្ហាញការគោរព និងមិនបង្ហាញការគោរពចំពោះពិការភាព	៩១
៥.៣. លំហាត់អំពីភាសាប្រកបដោយបរិយាបន្នពិការភាព	៩៣
មេរៀនទី ៦៖ ការឆ្ពោះទៅរកបរិយាបន្ន	៩៦
តើបរិយាបន្នពិការភាព គឺជាអ្វី?	៩៦
វិធីសាស្ត្រផ្លូវរក្សា:	៩៦
លំហាត់ ៦.១. តើបរិយាបន្ន គឺជាអ្វី ហើយហេតុអ្វីបានជាវាសំខាន់?	៩៧
៦.២. ហេតុអ្វីត្រូវដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាពទៅក្នុង... (ឧ. សេវាសុខាភិបាល)	១០០
ការបិទបញ្ចប់ និងសេចក្តីសង្ខេប	១០២

ផ្នែកទី ៧៖ ធនធាន	១០៣
ធនធាន ១៖ សំណួរជំនួសសម្រាប់ការត្រៀមរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល	១០៤
ធនធាន ២៖ គោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់សកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាមដែលត្រូវបានរៀបចំយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន	១០៦
ធនធាន ៣៖ បញ្ជីត្រួតពិនិត្យសម្រាប់ជ្រើសរើសទីកន្លែងបណ្តុះបណ្តាលដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល	១០៨
ធនធាន ៤៖ បញ្ជីត្រួតពិនិត្យសម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយ បរិយាបន្នពិការភាព	១១០
ធនធាន ៥៖ ប័ណ្ណព័ត៌មានស្តីពីប្រភេទនៃកម្សោយ	១១៣
ធនធាន ៦៖ ការពិតអំពីពិការភាព - ទិន្នន័យសកល	១២១
ធនធាន ៧៖ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានពិការភាព	១២៣
ធនធាន ៨៖ សិទ្ធិមនុស្ស	១២៩
ធនធាន ៩៖ អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ (UNCPRD) និង ច្បាប់កម្ពុជាស្តីពីពិការភាព	១៣០
ធនធាន ១០៖ របៀបរៀបចំកិច្ចប្រជុំដែលមានលក្ខណៈបរិយាបន្ន	១៣១
ធនធាន ១១៖ សរសរគ្រឹះនៃបរិយាបន្នពិការភាព	១៣៣
ធនធាន ១២៖ ហ្គេមបំបែកទឹកកក ហ្គេមបង្កើនថាមពល និងហ្គេមផ្សេងទៀត	១៣៩

សន្ទានុក្រម	១៤៣
ឯកសារយោង	១៤៩

បុព្វកថា

ពិការភាពអាចប៉ះពាល់ដល់យើងគ្រប់គ្នា។ ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ យើងបានឃើញនូវការរីកចម្រើនមួយចំនួន ស្របតាមអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនមានពិការភាព(UNCPRD) និងការបំពេញការងារដើម្បីសម្រេចនូវគោលដៅអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពពេលគឺរបៀបវារៈឆ្នាំ២០៣០។ ទោះបីជាមានគំនិតផ្តួចផ្តើមនិងភាពជាដៃគូជាសកលក៏ដោយ យើងនៅត្រូវធ្វើដំណើរយ៉ាងវែងឆ្ងាយទៀតដើម្បីសម្រេចបាននូវការទទួលសេវាស្មើភាពរចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវច្បាប់ និងឱកាសសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា។ យើងទាំងអស់គ្នា រួមទាំងជនមានពិការភាព មានសិទ្ធិក្នុងការសម្រេចក្តីសុបិន ក្តីសង្ឃឹម និងសេចក្តីប្រាថ្នារបស់យើង ព្រមទាំងមានអារម្មណ៍ថាជាចំណែកមួយនៅក្នុងសង្គម។ ក្នុងនាមជាសង្គមមួយ យើងត្រូវទទួលយកនូវបញ្ហាប្រឈមនានាដើម្បីបង្កើនសក្តានុពលរបស់យើងទាំងអស់គ្នា ដើម្បីក្លាយជាសមាជិកសង្គមដ៏មានតម្លៃ ប្រកបដោយផលិតភាព និងអាចរួមចំណែកបាន។ ប្រសិនបើយើងមិនខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីរួមបញ្ចូលមនុស្សទាំងអស់គ្នាទេ នោះយើងធ្វើការបដិសេធជាជរាប។

ការសិក្សាប្រឆាំងនឹងការគ្រប់គ្រងយើងថា ១៥% នៃប្រជាជនក្នុងពិភពលោក គឺជាជនមានពិការភាព ហើយចំនួននេះស្មើនឹងមនុស្សមួយពាន់លាននាក់នៅទូទាំងពិភពលោក។ ស្ថិតិបែបនេះជាញឹកញាប់បាំងបិទនូវការពិត និងភាពជាក់ស្តែងនៃការរើសអើង និងការគាបសង្កត់ជាវិធានសម្ព័ន្ធ ទៅលើប្រជាជនក្រីក្រជាច្រើន រួមទាំងជនមានពិការភាពផងដែរ។ ពិភពលោកអាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីសក្តានុពលនៃការរួមចំណែកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចសង្គម វប្បធម៌ និងនយោបាយ របស់មនុស្សគ្រប់រូប រួមទាំងជនមានពិការភាពផងដែរ។ គុណសម្បត្តិនៃការរួមបញ្ចូលមនុស្សគ្រប់គ្នា គឺដើម្បីធ្វើឱ្យសេដ្ឋកិច្ចសង្គម វប្បធម៌និងនយោបាយ កាន់តែសំបូរវែង។ ភាសា "មិនទុកនរណាម្នាក់ចោល" គឺងាយនិយាយទេ ប៉ុន្តែយើងត្រូវការការយល់ដឹងបន្ថែមទៀតអំពីវិធានសម្ព័ន្ធជាប្រព័ន្ធ និងជាស្ថាប័ន ដែលបង្កប់នូវភាពមើលមិនឃើញរបស់ជនងាយរងគ្រោះ។ ការចោទសួរអំពីការសន្មតរបស់យើង កាន់តែបង្ហាញនូវភាពក្រៀមក្រំនៅពេលយើងដឹងថាចំណុចទាំងនេះងាយនឹងក្លាយទៅជាទស្សនៈអវិជ្ជមានដែលបង្ហាញពីភាពលំអៀង។

ការកែប្រែឥរិយាបថរបស់យើងឱ្យកាន់តែមានលក្ខណៈបរិយាបន្នគឺជាគន្លឹះដ៏សំខាន់។ យើងសង្ឃឹមថាសៀវភៅណែនាំនេះនឹងផ្តល់ជាមធ្យោបាយសម្រាប់ការកែប្រែនេះ។ សៀវភៅណែនាំនេះមិនត្រឹមតែផ្តោតទៅលើបរិយាបន្នពិការភាពជាប្រធានបទមួយប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងវិនិយោគក្នុងការកសាងសមត្ថភាពរបស់យើងទាំងអស់គ្នាដើម្បីក្លាយជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលដែលលើកកម្ពស់បរិយាបន្នផងដែរ។ ពេលខ្លះជំនាញទាំងនេះត្រូវបានគេសន្មតយក ប៉ុន្តែមិនត្រូវបានគាំទ្រនោះទេ។ យើងសង្ឃឹមថាសៀវភៅណែនាំនេះ ផ្តល់នូវគន្លឹះជាក់ស្តែងដើម្បីអភិវឌ្ឍជំនាញសម្របសម្រួលក៏ដូចជាចំណេះដឹងអំពីបរិយាបន្នផងដែរ។

លោក David Curtis និងលោក ខេង វីរៈ
អង្គការ Light for the World Cambodia

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

កិច្ចការនេះត្រូវបានជួយជ្រោមជ្រែងយ៉ាងខ្លាំងពីសំណាក់មនុស្សជាច្រើនដែលបានផ្តល់ធាតុចូលជាគំនិតច្នៃប្រឌិតនិងគំនិតស្ថាបនា នានាក្នុងរយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមកនេះ។ អ្នកទាំងនោះរាប់បញ្ចូលទាំងអ្នកអភិវឌ្ឍធនធាន និងអ្នកបណ្តុះបណ្តាលក៏ដូចជាអ្នកចូលរួមដែលជាផ្នែកមួយនៃសិក្ខាសាលាដែលនាំទៅដល់ការចងក្រងគំនិតយោបល់ទាំងឡាយ ព្រមទាំងវិធីសាស្ត្រនានាដែលបានប្រើនៅទីនេះ។ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់អ្នក ដែលបានចូលរួមក្នុងដំណើរការត្រួតពិនិត្យផងដែរ។ ដំណើរការអភិវឌ្ឍសៀវភៅណែនាំនេះ គឺបានប្រើប្រាស់នូវគំនិតជាច្រើនដែលបានបង្កើតតាំងពីមុនមកដូច្នោះយើងសូមអរគុណដល់អ្នកទាំងអស់គ្នា។ នៅរាល់ពេលដែលអាចយើងតែងបញ្ជាក់ពីប្រភពផ្ទាល់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ខ្លីមសារ ប៉ុន្តែយើងក៏ដឹងដែរថា រាល់ដំណើរការបណ្តុះបណ្តាលទាំងអស់ តែងធ្វើការកែសម្រួល និងស្ថាបនាពីលើចំណេះដឹង ដែលបានអភិវឌ្ឍពីមុនមកតាមរយៈការអនុវត្តនានា ហើយជួនកាលយើងមានការពិបាកក្នុងការរុករកប្រភពចម្បងរបស់វា។ សូមទទួលយកនូវការសុំទោសរបស់យើង ប្រសិនបើយើងបានរំលងអ្វីមួយ ហើយសូមផ្តល់ព័ត៌មានមកពួកយើង ដើម្បីយើងអាចបញ្ចូលវាក្នុងកំណែបន្តបន្ទាប់។ សៀវភៅណែនាំនេះត្រូវបានផលិតឡើង ជាផ្នែកមួយនៃគម្រោងដ៏ទូលំទូលាយជាមួយអង្គការ UNDP ដោយមានការគាំទ្រយ៉ាងសប្បុរសពីរដ្ឋាភិបាលអូស្ត្រាលី ក្រោមកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអូស្ត្រាលី-កម្ពុជា សម្រាប់កម្មវិធីសេវាប្រកបដោយសមធម៌ និងនិរន្តរភាព (ACCESS)។

សេចក្តីផ្តើម

សូមជួបជាមួយគ្នាអង្គទាំងពីររបស់យើង ដែលគាត់នឹងអមដំណើរជាមួយអ្នករហូតដល់ចប់សៀវភៅណែនាំនេះ។ ចិន្តា គឺជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលដ៏ជំនាញម្នាក់ ដែលមានបទពិសោធជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ។ បូរ៉ា គឺជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលថ្មីដែលមានការតាំងចិត្តខ្ពស់។

“ជម្រាបសួរ! ខ្ញុំឈ្មោះ ចិន្តា។ ខ្ញុំជាអ្នកជំនាញផ្នែកបរិយាបន្នពិការភាព និងការបណ្តុះបណ្តាល ហើយខ្ញុំនឹងនៅជាមួយអ្នកក្នុងដំណើរបរិយាបន្ននេះ។ រីករាយដែលបានជួបអ្នកនៅទីនេះ” ។

“ជម្រាបសួរ! ខ្ញុំឈ្មោះ បូរ៉ា។ ខ្ញុំមានចំណង់ចំណូលចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ក្នុងការក្លាយជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីបរិយាបន្នពិការភាព។ ខ្ញុំចាប់អារម្មណ៍ចង់ដឹងថាតើខ្ញុំអាចធ្វើវាបានយ៉ាងដូចម្តេច” ។

សូមស្វាគមន៍ បូរ៉ា! តើអ្នកមានសំណួរអ្វីដែរទេមុននឹងយើងចាប់ផ្តើម?

បាទខ្ញុំមាន! ហេតុអ្វីបានជាមានការរៀបចំសៀវភៅណែនាំនេះឡើង? ហើយហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវការសៀវភៅណែនាំនេះ?

ចាំ! សៀវភៅណែនាំនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងជាផ្នែកមួយនៃកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាលថ្មី ក្រោមប្រធានបទ បរិយាបន្នពិការភាព។ វាត្រូវប្រើក្នុងដំណើរការបណ្តុះបណ្តាលដែលមានការណែនាំ។ ទោះបីជាមានភាពវិជ្ជមានថ្មីៗនេះជាច្រើនក៏ដោយ យើងនៅតែជួបប្រទះការរើសអើងជាច្រើន ហើយជារឿយៗខ្វះការទទួលបានសេវាមូលដ្ឋានដូចជាសុខភាព និងការអប់រំ។ យើងពិតជាត្រូវការបំបែកបាំងដែលរារាំងដល់បរិយាបន្នរបស់យើងនៅគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់ក្នុងជីវិតរស់នៅ ហេតុដូច្នេះយើងត្រូវការការផ្លាស់ប្តូរ។ យើងសង្ឃឹមថាសៀវភៅណែនាំនេះនឹងជួយនាំមកនូវការផ្លាស់ប្តូរនោះ។

ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលថ្មី ខ្ញុំបារម្ភថាខ្ញុំមិនយល់ដឹងគ្រប់គ្រាន់អំពីពិការភាព និងបរិយាបន្ននោះទេ!

ដូច្នោះហើយទើបយើងរៀបចំសៀវភៅណែនាំ និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះឡើង! ម្យ៉ាងទៀត សូមកុំបារម្ភ ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល អ្នកមិនចាំបាច់យល់ដឹងពីអ្វីគ្រប់យ៉ាងនោះទេ។ ជាក់ស្តែងគឺថា យើងចង់ឱ្យសិក្ខាកាមរៀន។

ចុះបើខ្ញុំមិនមែនជាជនមានពិការភាព តើខ្ញុំអាចបណ្តុះបណ្តាលអ្នកដទៃ ពីប្រធានបទនេះបានទេ?

ប្រាកដណាស់គឺបាន! អ្វីដែលសំខាន់គឺ ឥរិយាបថ និងការគោរព។ យើងមានពាក្យស្លោក មួយឃ្លានៅក្នុងចលនារបស់យើង “គ្មានអ្វីអំពីយើង ដោយគ្មានរូបយើងនោះទេ!” ហើយ យើងគួរចងចាំវាជាប់ជានិច្ច...ប៉ុន្តែសូមកុំមានអារម្មណ៍ថាអ្នកមិនអាចធ្វើជាអ្នកគាំទ្ររបស់ យើងបាននោះ អ្នកគ្រាន់តែរួមបញ្ចូលពួកយើងប៉ុណ្ណោះ! ទោះបីអ្នកជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលថ្មី ក៏អ្នកអាចបង្ហាញពីតម្រូវការរបស់ជនមានពិការភាព ព្រមទាំងអាចលើកទឹកចិត្តគាំទ្រតម្រូវ ការរបស់ពួកគាត់បានដែរ។ ពេលនោះអ្នកបានចូលរួមក្នុងចលនានេះ និងជាអ្នកគាំទ្រដើម្បី ឱ្យពិភពលោកប្រកបដោយបរិយាបន្ន។

ខ្ញុំបារម្ភថាខ្ញុំនឹងមិនអាចរួមបញ្ចូលមនុស្សគ្រប់គ្នាបានទេ ព្រោះខ្ញុំមិនមានបទពិសោធការងារជាមួយ ក្រុមចម្រុះដែលជាជនដែលមានពិការភាព និងមិនមានពិការភាពនោះទេ។

នេះជាអ្វីដែលយើងសង្ឃឹមថានឹងស្វែងយល់ជាមួយគ្នា នៅក្នុងសៀវភៅណែនាំនេះ។ កាលណាអ្នក ធ្វើការងារជាមួយជនមានពិការភាពកាន់តែច្រើន ហើយអ្នកកាន់តែយល់អំពីពិការភាព កាលណា ដែលអ្នកបានបង្ហាញ ឬលាតត្រដាងអំពីសៀវភៅនេះទៅកាន់មនុស្សដែលមានសមត្ថភាពខុសៗ គ្នា។ នេះ គឺជាផ្នែកមួយនៃការបណ្តុះបណ្តាល។

តើយើងកំពុងព្យាយាមសម្រេចបាននូវអ្វីឱ្យពិតប្រាកដ? តើអ្វីទៅជាការផ្លាស់ប្តូរយូរអង្វែងដែល យើងរំពឹងទុក?

ការផ្លាស់ប្តូររយៈពេលវែង គឺថាអ្នកធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត មានសមត្ថភាពក្នុងការកំណត់ និងដក ចេញនូវរបាំងទាំងឡាយដែលបដិសេធជនមានពិការភាព ដូច្នោះជនមានពិការភាពអាចមាន ភាពរីករាយដោយទទួលបានសិទ្ធិស្មើគ្នា និងការចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យ។ តើអ្នកត្រៀមខ្លួន ហើយឬនៅ?

បាទ....

សាវតារ

មនុស្សជាងមួយពាន់លាននាក់នៅលើពិភពលោកមានពិការភាព។^១ ចំនួននេះស្មើនឹងមនុស្ស១នាក់ក្នុងចំណោម៧នាក់ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ជាញឹកញាប់ពួកគាត់ត្រូវបានរារាំង មិនឱ្យចូលរួមនៅក្នុងសង្គមទេ។ ពួកគាត់មានសិទ្ធិដូចគ្នានឹងមនុស្ស គ្រប់គ្នាផ្សេងទៀតដែរ ក្នុងការទៅសាលារៀន មានការងារធ្វើ រៀបការ និងជាផ្នែកមួយនៃជីវិតសហគមន៍ ប៉ុន្តែពួកគាត់ជាច្រើន នៅតែត្រូវបានគេបដិសេធ។ មនុស្សទាំងអស់មានសិទ្ធិស្មើគ្នា ប៉ុន្តែមនុស្សមួយចំនួននៅតែត្រូវបានគេបដិសេធ។ យើងទាំង អស់គ្នាមានតួនាទីដើម្បីធានាថា ប្រជាជនទាំងអស់នៅក្នុងសហគមន៍ មានសិទ្ធិទទួលបានសេវាកម្ម និងព័ត៌មានស្មើគ្នា។

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានសម្រេចចិត្ត ធ្វើការងារដើម្បីឆ្ពោះទៅរកភាពស្មើគ្នា នៃប្រជាជននៅកម្ពុជា រួមទាំងជនមានពិការភាព ផងដែរ។ ចំណុចនេះត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាតិស្តីពីការអភិវឌ្ឍ និងផែនការ យុទ្ធសាស្ត្រជាតិស្តីពីពិការភាព ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារ និងលើកកម្ពស់សិទ្ធិជនពិការ។ ប្រទេសកម្ពុជាក៏បានចុះហត្ថលេខា និងផ្តល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ (UNCRPD) ផងដែរ។

សៀវភៅណែនាំនេះត្រូវបានសរសេរឡើងដើម្បីផ្តល់នូវសាវតារជាមូលដ្ឋានមួយចំនួនព្រមទាំងគំនិតយោបល់និងវិធីសាស្ត្រ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការយល់ដឹងអំពីពិការភាព និងការបណ្តុះបណ្តាលអំពីបរិយាបន្ន។ វានឹងជួយអភិវឌ្ឍជំនាញបណ្តុះបណ្តាល របស់អ្នក ហើយអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកបង្កើនការយល់ដឹងជុំវិញសារសំខាន់នៃបរិយាបន្នពិការភាព និងការផ្តល់ភាពអង់អាច។ វាត្រូវ បានបង្កើតឡើងបន្ទាប់ពីមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយផ្នែកជាច្រើនក្នុងវិស័យពិការភាពរួមទាំងជនមានពិការភាពផងដែរ។ វាត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីបំពេញនូវតម្លាភាពដែលបានកំណត់ឃើញ ដើម្បីផលិតសៀវភៅណែនាំថ្នាក់ជាតិសម្រាប់អ្នក បណ្តុះបណ្តាលស្តីពីបរិយាបន្នពិការភាព។

សៀវភៅណែនាំនេះមានគោលបំណង ផ្តល់នូវគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការយល់ដឹងអំពីពិការភាព ដែលលើកទឹកចិត្តដល់ ការផ្តោតសំខាន់ទៅលើសមត្ថភាពរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ជាជាងការមើលទៅលើ ការពិបាកថាជាភាពមិនពេញលក្ខណៈរបស់ បុគ្គល។ មានការគូសបញ្ជាក់អំពីរបាំងផ្នែកបរិស្ថាន និងសង្គម ដែលជារឿយៗរារាំងការចូលរួមក្នុងសង្គម ក៏ដូចជាវិធីដែល យើងអាចជម្នះលើឧបសគ្គទាំងនេះបាន។ វារួមបញ្ចូលនូវព័ត៌មាន និងនិយមន័យនៃពិការភាព សិទ្ធិ ច្បាប់ ជំនឿមិនត្រឹមត្រូវ ការសន្មតអវិជ្ជមាន និងបញ្ហាដែលប្រឈមចំពោះជនមានពិការភាព ព្រមទាំងព័ត៌មានជាក់ស្តែងអំពីរបៀបប្រាស្រ័យទាក់ទង ជាមួយជនមានពិការភាព ក៏ដូចជាលំហាត់អនុវត្តន៍ដែលអ្នកអាចប្រើនៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីបរិយាបន្នពិការភាព។

តើសៀវភៅណែនាំនេះសម្រាប់អ្នកណា ?

សៀវភៅណែនាំនេះត្រូវបានសរសេរឡើង សម្រាប់អ្នកដែលធ្វើការបណ្តុះបណ្តាលអំពីបរិយាបន្នពិការភាព ដល់មនុស្ស នៅក្នុងវិស័យអភិវឌ្ឍន៍ រួមទាំងមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលផងដែរ។ ជាការពិតណាស់ អ្នកប្រើប្រាស់គួរមានចំណេះដឹងខ្លះៗអំពីការ បណ្តុះបណ្តាល ប៉ុន្តែសៀវភៅណែនាំនេះ ក៏មានសារប្រយោជន៍ជាមគ្គុទេសក៍ សម្រាប់អ្នកដែលមានបទពិសោធន៍ កម្រិត ឬគ្មានបទពិសោធន៍មុនផងដែរ។ វាត្រូវបានសរសេរឡើងសម្រាប់ជន ដែលមានបំណងជួយអ្នកដទៃឱ្យរៀន និង ផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថរបស់ខ្លួន។

១ WHO. (2011). World Report on Disability.

ផ្នែកនៅក្នុងសៀវភៅនេះ

សៀវភៅនេះត្រូវបានបែងចែកជា ៧ ផ្នែក៖

- ផ្នែកទី ១**   **ការគិតអំពីខ្លួនឯង និងអំពីការរៀន។**
 តវិយាបថរបស់អ្នក...ជំនាញរបស់អ្នកជាអ្នកសម្របសម្រួល...បទពិសោធន៍របស់អ្នក...របៀបរៀនរបស់អ្នក...របៀបដែលអ្នកធ្វើការជាមួយមនុស្សពេញវ័យ។
- ផ្នែកទី ២**   **សមត្ថភាពរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល។**
 ជំនាញរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល គន្លឹះដើម្បីក្លាយជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលល្អ - ចំណុចដែលត្រូវគិតដើម្បីបង្កើនជំនាញរបស់អ្នកឱ្យទៅជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល។
- ផ្នែកទី ៣**   **ការធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក មានប្រសិទ្ធភាពបំផុត។**
 តើអ្នកត្រូវការរៀបចំអ្វីខ្លះជាមុន? តើអ្នកធានាថាអ្នកចូលរួមនឹងរៀនយ៉ាងដូចម្តេច?
- ផ្នែកទី ៤**   **ការរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។**
 ផ្នែកនេះជួយឱ្យអ្នកត្រៀមលក្ខណៈ ធ្វើជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល។
- ផ្នែកទី ៥**   **ការធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយបរិយាបន្នពិការភាព។**
 តើអ្នកធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីប្រាកដថា មនុស្សដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់ផ្នែក សុទ្ធតែអាចចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក?
- ផ្នែកទី ៦**   **មាតិកាបណ្តុះបណ្តាល។**
 ផ្នែកនេះមានមេរៀនជាក់ស្តែងសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល ដែលអ្នកនឹងផ្តល់ជូនអ្នកចូលរួម។
- ផ្នែកទី ៧**   **ធនធាន។**
 ផ្នែកនេះផ្តល់ជូននូវឯកសារសាវតារបន្ថែមសម្រាប់អ្នកដែលជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល។

ផ្នែកទី ១ ៖

ការគិតអំពីខ្លួនអ្នក និងអំពីការរៀន

“ឥឡូវយើងត្រូវគិតអំពីខ្លួនយើងបន្តិច ព្រោះវានឹងជួយឱ្យយើងយល់ដឹងពីសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់យើងក្នុងការក្លាយជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព” ។

“បាទ”

មរិយាមន្តពិការភាព ចាប់ផ្តើមពីរូបអ្នក!

ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលម្នាក់ ជាការសំខាន់គឺត្រូវពិនិត្យមើលខ្លួនឯងសិន មុននឹងចាប់ផ្តើមធ្វើការ និងគាំទ្រសមត្ថភាពដល់អ្នកដទៃ។ ការយល់ដឹងពីពិការភាព ត្រូវចាប់ផ្តើមពីរូបអ្នក។ ជាធម្មតានៅពេលយើងរៀបចំសិក្ខាសាលាបង្កើនការយល់ដឹងអំពីពិការភាព យើងតែងតែសុំឱ្យអ្នកចូលរួម គិតអំពីការរើសអើង និងឥរិយាបថរបស់គាត់។ ហេតុនេះនៅពេលរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលណាមួយ យើងត្រូវតែធ្វើដូចគ្នានេះដែរចំពោះខ្លួនយើង។ យើងត្រូវគិតអំពីអារម្មណ៍របស់យើង ការសន្មត ការគិត និងបទពិសោធន៍ ពោលគឺអ្វីៗទាំងអស់ដែលយើងយកមកកាន់បន្ទប់បណ្តុះបណ្តាល ដែលវាអាចប៉ះពាល់ដល់របៀបដែលយើងប្រាស្រ័យទាក់ទង និងរបៀបដែលយើងរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់អ្នកចូលរួម ឬអូសទាញការរៀនរបស់អ្នកចូលរួម។

ការធ្វើជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល អាចជាការងារមួយ ដែលផ្តល់នូវភាពពេញចិត្តជាទីបំផុត។ វាជាក្តីរីករាយ និងជាឯកសិទ្ធិមួយដែលយើងអាចជួយក្រុមមួយឱ្យពួកគាត់រៀនដើម្បីជួយអ្នកចូលរួមក្នុងការបង្កើតគំនិត-និងដើម្បីបង្កើតការផ្លាស់ប្តូរជាវិជ្ជមាន។ ប៉ុន្តែជាមួយការងារនេះ យើងក៏មានការទទួលខុសត្រូវផងដែរ។ យើងនឹងពិនិត្យមើលចំណុចទាំងនេះកាន់តែលំអិតនៅក្នុងសៀវភៅណែនាំនេះ។

ចំណុចល្អរបស់ខ្ញុំក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល...

ចំណាយពេលពីរបីនាទីគិតអំពីចំណុចខ្លាំង របស់អ្នកពាក់ព័ន្ធនឹងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងអ្វីៗផ្សេងទៀតដែលអ្នកគិតថាជាការប្រឈម។

- ចំណាយពេលមួយនាទី គិតអំពីបរិយាកាសនៃការបណ្តុះបណ្តាលដ៏ល្អបំផុត ដែលអ្នកធ្លាប់ឆ្លងកាត់?
- តើការរៀបចំមានលក្ខណៈបែបណា? តើអ្នករៀនដោយរបៀបណា? តើអ្វីទៅដែលធ្វើឱ្យអ្នកចង់រៀន? តើវិធីសាស្ត្រណាខ្លះ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីជួយអ្នកឱ្យរៀនបានល្អ?
- ឥឡូវនេះ ចូរធ្វើដូចគ្នាចំពោះពេលវេលាដែលអ្នករៀនមិនចូល ហេតុអ្វី?
- តើពេលនោះអ្នកមានអារម្មណ៍បែបណា?
- នេះជាលំហាត់ល្អមួយ ដែលធ្វើឱ្យអ្នកគិតអំពីជំនាញផ្ទាល់ខ្លួន និងបរិយាកាសរៀនបែបណា ដែលអ្នកចូលចិត្ត។
- ឥឡូវនេះជាពេលវេលាល្អ ដើម្បីគិតថាតើចំណុចទាំងនេះមានផលប៉ះពាល់បែបណាខ្លះ លើជំនាញបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក។ តើអ្នកនឹងធ្វើដូចម្តេច ដើម្បីប្រាកដថាវាមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត និងដើម្បីបង្កើតបរិយាកាសរៀនដ៏ល្អមួយ?

សារសម្រាប់អ្នកចូលរួម

យើងទាំងអស់គ្នាចូលចិត្តរៀន ឬមានរបៀបរៀនខុសៗគ្នា ហើយវាជារឿងល្អ ដែលយើងគួរចំណាយពេលខ្លះ ដើម្បីពិចារណាលើចំណុចនេះ។ វិធីនេះជួយឱ្យយើងយល់ពីខ្លួនឯង ថាតើរបៀបនិងមូលហេតុអ្វីដែលធ្វើឱ្យយើងរៀនបានល្អ ក៏ដូចជាជួយធ្វើឱ្យអ្នកចូលរួមយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរ។ ការឆ្លុះបញ្ចាំងបែបនេះ ធ្វើឱ្យយើងចាប់ផ្តើមគិតអំពីអត្តសញ្ញាណផ្ទាល់ខ្លួន គុណតម្លៃ ការវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមាន និងជំនឿរបស់យើង។ ការយល់ដឹង និងភាពស្មោះត្រង់ចំពោះខ្លួនឯង គឺជាទិដ្ឋភាពដ៏សំខាន់នៃការអភិវឌ្ឍខ្លួន។ យើងនឹងបន្តដំណើរនេះពេញមួយវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលមួយ អាចជួយពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់មនុស្សម្នាក់ឱ្យធ្វើអ្វីមួយបាន ប៉ុន្តែនៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលខ្លះ អ្នកចូលរួមមិនបានទទួលអ្វីឡើយនៅចុងបញ្ចប់។ ការងាររបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល គឺធ្វើឱ្យប្រាកដថាអ្នកចូលរួមពិតជាបានរៀន។ ដើម្បីធ្វើដូចនេះបាន អ្នកត្រូវយល់ពីរបៀបរៀនរបស់អ្នកចូលរួម។

តើការរៀនគឺជាអ្វី?

ការរៀន គឺជាការទទួលបានព័ត៌មានដែលយើងបានជួបប្រទះ ដែលនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរ ឬបង្កើតចំណេះដឹង និងសមត្ថភាព។ ការរៀន គឺជាដំណើរការមួយដែលផ្លាស់ប្តូរការយល់ឃើញរបស់មនុស្សចំពោះពិភពលោកជុំវិញខ្លួននូវ អ្វីដែលពួកគេយល់ថាមានសារសំខាន់ និងអ្វីដែលពួកគេអាចធ្វើបាន។

មុខគុណនៃការរៀនពេញវ័យ

បុគ្គលិកលក្ខណៈ	តើវាមានន័យដូចម្តេចចំពោះវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក
មនុស្សពេញវ័យគឺជាអ្នករៀនដោយស្ម័គ្រចិត្ត	ជាធម្មតាអ្នកចូលរួមសម្រេចចិត្តមកដោយខ្លួនឯង។ ពួកគេមានការប្តេជ្ញាចិត្ត ហើយចង់រៀនពីអ្វីដែលថ្មី។ មិនចាំបាច់មានម្នាក់បង្ខំឱ្យពួកគេមករៀននោះទេ។ ត្រូវប្រាកដថា អ្នកអាចធ្វើឱ្យពួកគេនៅតែមានចំណាប់អារម្មណ៍ និងការប្តេជ្ញាចិត្តជានិច្ច។
ពួកគេមានចំណាប់អារម្មណ៍លើការប្រកួតប្រជែង - វាជាការពិតនៃជីវិតរបស់ពួកគេ	ពួកគេមានរឿងផ្សេងៗទៀតកំពុងកើតឡើង... ការប្រកួតប្រជែងអំពីការងាររបស់ពួកគេ។ អ្នកត្រូវធានាឱ្យបរិស្ថានជុំវិញខ្លួនមានសុវត្ថិភាពជាសក្តានុពល និងភាពអាចបត់បែនបាន។
ពួកគេមិនមែនជាអ្នកចាប់ផ្តើមដំបូងទេ ប៉ុន្តែស្ថិតក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍជាបន្ត	ប្រសិនបើគាត់មានអាយុ ៥០ឆ្នាំ នោះគាត់បានរៀនតាមរបៀបណាមួយ អស់រយៈពេល ៥០ឆ្នាំមកហើយ! ពួកគេមានលំនាំរៀនមួយចំនួនទៅហើយ។ ប្រហែលជាត្រូវការ "ការកែសម្រួល" ខ្លះៗ។
ពួកគេបានយកបទពិសោធន៍ និងគុណតម្លៃមួយចំនួនដែលមានលក្ខណៈពិសេស	ចំណុចទាំងនេះនឹងកំណត់ពីរបៀបដែលពួកគេរៀន និងរបៀបដែលគាត់បង្កើតមតិយោបល់។
ជាទូទៅ ពួកគេមករៀនដោយមានគោលបំណងពេលគឺពួកគេចង់បានការអភិវឌ្ឍវិជ្ជាជីវៈ ឬពួកគេត្រូវការជំនាញថ្មីមួយ	កត្តាជំរុញទឹកចិត្តនេះ ត្រូវតែទទួលបានការគាំទ្រ បើមិនដូច្នោះទេពួកគេនឹងរលែងយកចិត្តទុកដាក់។ អ្នកត្រូវធ្វើឱ្យពួកគេចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ព្រមទាំងយល់ពីតម្លៃនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។
ពួកគេមានការរំពឹងទុកអំពីដំណើរការនៃការរៀន និងលំនាំនៃការរៀនរបស់គាត់រួចទៅហើយ	វាអាចជាបទពិសោធន៍កន្លងមករបស់គាត់។ ប្រសិនបើអ្នកប្រើបច្ចេកទេសថ្មីៗជាច្រើន (ដូចដែលបានប្រើជាញឹកញាប់នៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលដែលមានការចូលរួម) នោះ អ្នកត្រូវពិនិត្យមើលថាតើការរំពឹងទុករបស់ពួកគេត្រូវបានផ្តល់ជូនដែរឬទេ។
ពួកគេរៀនបានល្អបំផុតនៅក្នុងបរិយាកាសមួយដែលមានការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម	ពួកគេត្រូវការចូលរួមពាក់ព័ន្ធក្នុងការរៀនសូត្ររបស់គាត់ គឺមិនមែនត្រឹមជាអ្នកទទួលដោយអកម្មនោះទេ។ អ្នកអាចជួយឱ្យពួកគេកំណត់លទ្ធផលនៃការរៀនសូត្ររបស់ខ្លួន និងប្រើវិធីសាស្ត្រដើម្បីពិនិត្យមើលវឌ្ឍនភាពរបស់ពួកគេ។

<p>ពួកគាត់រៀនបានល្អបំផុតនៅពេលដែលបរិបទក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនោះ មានភាពស្រដៀងគ្នានឹងជីវិត / ការងារ / ស្ថានភាពផ្ទាល់របស់ពួកគាត់</p>	<p>វាផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងជីវិតពិតរបស់ពួកគាត់ ហើយវាបន្ថែមអត្ថន័យនិងបរិបទមួយកម្រិតទៀត។</p>
<p>ពួកគាត់រៀនបានល្អបំផុតនៅពេលដែលមានការផ្សារភ្ជាប់គ្នារវាងបទពិសោធអតីតកាល បច្ចុប្បន្ននិងអនាគត</p>	<p>ជាថ្មីម្តងទៀត ការរៀនគឺត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងជីវិតពិត។ ម្យ៉ាងទៀត ការរៀនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ទាមទារឱ្យមានការចែករំលែកបទពិសោធន៍។ អ្នកចូលរួម រៀនពីគ្នាទៅវិញទៅមក។ ចំណុចនេះក៏ដូចគ្នាសម្រាប់អ្នកដែរ។ អ្នកនឹងរៀនយ៉ាងច្រើនពីអ្នកចូលរួមរបស់អ្នក។</p>
<p>ជាញឹកញាប់ពួកគាត់ខ្លាចបរាជ័យ</p>	<p>ទំនៀមទម្លាប់ វប្បធម៌ ឬបរិយាកាសការងាររបស់យើង ជាញឹកញាប់អាចធ្វើឱ្យយើងខ្មាសអៀននឹងសារភាពថាយើងមិនដឹងចម្លើយទាំងអស់នោះទេ។ ជាថ្មីម្តងទៀត អ្នកត្រូវបង្កើតបរិយាកាសមួយដែលបើកចំហនិងមានភាពស្មោះត្រង់ ដែលយើងទាំងអស់គ្នាចង់បញ្ចេញមតិនិងអារម្មណ៍ផ្ទាល់ខ្លួនដោយមិនទើសទាល់។</p>

ដូច្នេះការរៀនរបស់មនុស្សពេញវ័យ ផ្តល់ផលច្រើនបំផុតនៅពេលដែល៖^២

- ការចូលរួមក្នុងការរៀន គឺមានភាពសកម្ម
- អ្នករៀនមានអារម្មណ៍ថាបានចូលរួមក្នុងការរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល
- អ្នករៀនក្លាយជាធនធានសម្រាប់គ្នាទៅវិញទៅមក
- ការរៀនបានបំពេញនូវតម្រូវការឱ្យចំគោលដៅនៃការរៀន
- អ្នករៀនត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យដឹកនាំខ្លួនឯង ពោលគឺមានការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាចំពោះការរៀន
- អ្នករៀនបានស្តាប់គំនិតយោបល់របស់គ្នាទៅវិញទៅមក
- អ្នករៀនត្រូវបានគោរព និងឱ្យតម្លៃ - ការជឿទុកចិត្តត្រូវបានបង្កើតឡើង
- ព័ត៌មានត្រូវបានផ្តល់ជូន - អាចជាការកែតម្រូវ ហើយក៏ជាការគាំទ្រ
- បង្កើតបរិយាកាសអំណោយផលដល់ការរៀន បរិស្ថានរូបវន្ត
- បរិយាកាសប្រកបដោយសុវត្ថិភាពមួយត្រូវបានផ្តល់ជូន - ព្យាយាមកាត់បន្ថយការព្រួយបារម្ភបញ្ហាទំនុកចិត្តលើខ្លួនឯង ភាពភ័យខ្លាច ភាពអាម៉ាស ។ល។
- សកម្មភាពរៀនមានភាពពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានភាពរបស់អ្នករៀន ហើយពាក់ព័ន្ធនឹងជីវិតពិតរបស់ពួកគាត់
- ការឆ្លុះបញ្ចាំងត្រូវបានលើកទឹកចិត្ត ដើម្បីទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងរៀបចំគោលការណ៍សម្រាប់សកម្មភាពពេលអនាគត
- បទពិសោធអតីតកាលរបស់អ្នករៀន ត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងដំណើរការសិក្សា - ផ្អែកលើបទពិសោធន៍
- តម្រូវការ និងរបៀបរៀនរបស់មនុស្សម្នាក់ៗត្រូវបានគិតពិចារណា

^២ http://www.trainer.org.uk/members/theory/learner/adult_learners.htm and other sources.

“អស្ចារ្យណាស់ វាពិតជាធ្វើឱ្យខ្ញុំគិតអំពីសាវតាររបស់ខ្លួនក្នុងនាមជាអ្នករៀនវាគឺជា ចំណុចគន្លឹះសម្រាប់ការសម្របសម្រួល និងអំពីរបៀបរៀនខុសៗគ្នាផងដែរ... ខ្ញុំដឹងថា ខ្ញុំមានរបៀបរៀនខុសគ្នាយ៉ាងឆ្ងាយពីមិត្តរបស់ខ្ញុំមួយចំនួន”។

របៀបនៃការរៀន^៣

មនុស្សយើងរៀនតាមវិធីផ្សេងៗគ្នា។ ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលម្នាក់ ការសំខាន់គឺត្រូវរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល របស់អ្នក តាមវិធីមួយដែលប្រើប្រាស់របៀបរៀន និងវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗ ដើម្បីឱ្យអ្នកចូលរួមដែលមានរបៀបរៀនខុសៗគ្នា អាចរៀនពីអ្នកបាន។

នៅផ្នែកបន្ទាប់នេះ យើងនឹងបង្ហាញពីទ្រឹស្តីចំនួនបីផ្សេងគ្នា អំពីរបៀបរៀនផ្សេងៗដែលមនុស្សយើងមាន។ ការយល់ដឹង ពីរបៀបរៀនខុសៗគ្នា នឹងជួយអ្នកក្នុងការរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលមួយដែលល្អបំផុត។ ទ្រឹស្តីទាំងបីដែលយើងនឹង ពិភាក្សាគឺ៖

១. ការរៀនបែប VARK
២. ការរៀនតាមបទពិសោធន៍
៣. ការរៀនដោយផ្អែកលើខួរក្បាល

ការរៀនបែប VARK

គំរូនៃការរៀនបែប VARK (ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយ Fleming និង Mills) ណែនាំថា របៀបរៀនរបស់មនុស្ស ភាគច្រើន អាចត្រូវបែងចែកទៅជាប្រភេទមួយក្នុងចំណោមបួន ដែលពួកគេពេញចិត្ត។ ដូច្នេះហើយ គ្មានរបៀបរៀន ណាមួយដែលខុសឬត្រូវនោះទេ។

អ្នករៀនដោយផ្អែកលើរូបភាព

មានទំនោរជាអ្នកនិយាយព្យួរ អ្នកនិយាយលឿន អ្នករៀនដែលមានចំណង់ខ្លាំង តែងតែកាត់ សម្តីអ្នកដទៃ។ ជារឿយៗពួកគេប្រើពាក្យ និងឃ្លាដែលនាំឱ្យមានការស្រមៃជាប្រភេទ ហើយ ចូលចិត្តរៀនដោយការមើលឃើញ និងស្រមៃជាប្រភេទ។

យុទ្ធសាស្ត្រគួរប្រើ ៖ ចូរប្រើការបង្ហាញ និងប្រើសម្ភារដែលទាក់ទាញភ្នែក ការប្រើពណ៌តំណាង ក្រាហ្វិក ដ្យាក្រាម ផែនទីគំនិត ដែលអាចបង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់ និងជួយក្នុងការស្រមៃ រូបភាពមេរៀនតាមវិធីផ្សេងៗ។

អ្នករៀនដោយផ្អែកលើសំឡេង

មានទំនោរនិយាយយឺតៗ ហើយជាអ្នកលឺស្តាប់ពីធម្មជាតិ។ ពួកគេច្រើនតែគិតជាលក្ខណៈ បន្ទាត់ត្រង់ (linear) ហើយមានសមត្ថភាពខ្ពស់ក្នុងការរំលឹកឡើងវិញនូវការពិភាក្សានានា - ចូល ចិត្តការពន្យល់និងការពិភាក្សាដោយផ្ទាល់មាត់។ ពួកគេរៀនដោយការស្តាប់និងការនិយាយ ហើយរីករាយក្នុងការជជែកជែកពាក្យ។

យុទ្ធសាស្ត្រគួរប្រើ ៖ ចូរផ្តល់ឱកាសសម្រាប់ការពិភាក្សា និងការពន្យល់ពីគំនិតយោបល់ជាពាក្យ សម្តី។ ព្យាយាមធានាថាវគ្គសិក្សាត្រូវបានរៀបចំ និងផ្តល់ជូនក្នុងលក្ខណៈមួយដែលមាន លំដាប់លំដោយ និងភាពសមរម្យ ដោយមានទិសដៅច្បាស់លាស់ ព្រមទាំងមានការសង្ខេប ជាពាក្យសម្តីនូវចំណុចសំខាន់ៗ។

^៣ Based on: Light for the World. (2017). Resource Book on Disability Inclusion.

អ្នករៀនដោយការអាន-សរសេរ

ចូលចិត្តព័ត៌មានដែលបង្ហាញក្នុងទម្រង់ជាអក្សរ ដូចជាបញ្ជីនៃគំនិតជាដើម។ ពួកគេសង្កត់ធ្ងន់លើធាតុចូល និងធាតុចេញដែលជាសំណេរ។ ពួកគេចូលចិត្តអាន និងសរសេរគ្រប់ទម្រង់ទាំងអស់ ហើយមានទំនោរចូលចិត្តការរៀនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់។ ជាញឹកញាប់អ្នករៀនប្រភេទនេះត្រូវបានភ្ជាប់ជាមួយនឹងវិធីសាស្ត្របង្រៀនតាមបែបបុរាណ។

យុទ្ធសាស្ត្រគួរប្រើ៖ ចូរផ្តល់អត្ថបទ និងសម្ភារសម្រាប់អាន ដែលអ្នកចូលរួមអាចអានជាមុន ឬប្រើប្រាស់ជាឯកសារយោង។ ដាក់លំហាត់ដើម្បីស្រាវជ្រាវ និងស្វែងយល់ពីមេរៀនក្នុងទម្រង់ជាសំណេរ រួមទាំងដ្យាក្រាម បញ្ជីត្រួតពិនិត្យ និងតារាងផ្សេងៗ។ ចូរព្យាយាមសម្គាល់មើលអ្នករៀនបែបអាន-សរសេរ ព្រោះពួកគេអាចជាធនធានដ៏ល្អមួយចំពោះការងារជាក្រុមដែលទាមទារការប្រើប្រាស់ និងវិភាគអត្ថបទ។

អ្នករៀនដោយការធ្វើចលនា (Kinaesthetic)

មានទំនោរពីធម្មជាតិជាអ្នក មានភាពសកម្ម និងរៀនតាមរយៈការអនុវត្ត៖ ការដោះស្រាយបញ្ហា រកគំហើញ ការសាកល្បង និងកំហុស ដោយប្រើប្រាស់ទាំងអស់របស់ខ្លួនដើម្បីចូលរួមក្នុងការរៀន។

យុទ្ធសាស្ត្រគួរធ្វើ៖ ចូរដាក់លំហាត់ដំណោះស្រាយបញ្ហា ដែលទាមទារការចូលរួមជាក់ស្តែង ការបង្ហាញដោយផ្ទាល់ដៃ ការប្រើប្រាស់ករណីសិក្សា ការសម្តែងតួ និងការងារជាក្រុម។

“ប្រភេទនៃការរៀនសូត្រណាមួយដែលសក្តិសមនឹងអ្នកបំផុត។ វាអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកជ្រើសរើសនូវប្រភេទនៃការរៀនដែលមានប្រសិទ្ធភាពបំផុតសម្រាប់អ្នក និងជាពិសេសសម្រាប់អ្នកចូលរួម។ មិនមានរបៀបរៀនណាមួយដែលត្រូវប្រើខុសនោះទេ។ ចំណុចសំខាន់គឺថា មានប្រភេទនៃការរៀនដែលសក្តិសមនឹងរបៀបរៀនរបស់អ្នក”

“នៅពេលអ្នកដឹងពីរបៀបរៀនដែលអ្នកចូលចិត្ត នោះអ្នកនឹងយល់ច្បាស់”។

[Diagram: Light for the World. (2017). Resource book on disability inclusion. P111]

២. ការរៀនតាមបទពិសោធន៍

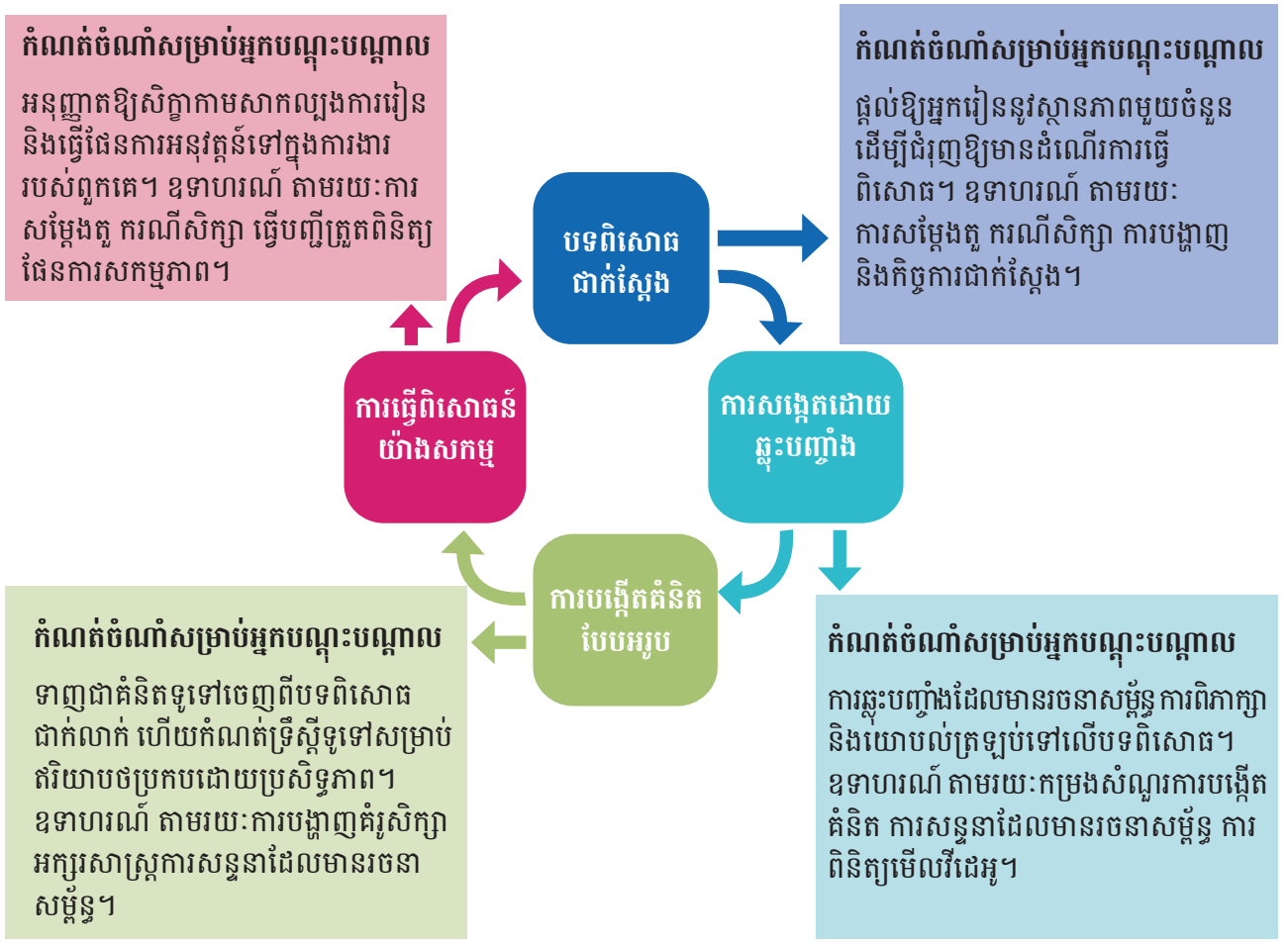
ការរៀនតាមបទពិសោធន៍ គឺជាទ្រឹស្តីមួយដែលបង្កើតដោយ David Kolb។ ទ្រឹស្តីនេះណែនាំអំពីរបៀបដែលមនុស្សរៀនពីអ្វីថ្មីៗនៅក្នុងស្ថានភាពប្រចាំថ្ងៃ។ វាពន្យល់ពីរបៀបដែលមនុស្សរៀនតាមបែបធម្មជាតិ។

តាមទ្រឹស្តីនេះ វដ្តនៃការរៀនគឺមាន ៤ ជំហាន ហើយអ្នករៀនម្នាក់ៗត្រូវឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលទាំងបួនដើម្បីរៀនពីបទពិសោធន៍។ ជំហានទាំងបួនគឺ៖

- **បទពិសោធន៍ជាក់ស្តែង៖** អ្នកអនុវត្តសកម្មភាពជាក់លាក់មួយ ហើយមើលឃើញផលប៉ះពាល់របស់វា។
- **ការសង្កេតដោយឆ្លុះបញ្ចាំង៖** អ្នកសង្កេតឃើញអ្វីដែលបានកើតឡើង រួចឆ្លុះបញ្ចាំងពីផលប៉ះពាល់នៃសកម្មភាពនោះ។
- **ការបង្កើតគំនិតបែបអរូប៖** អ្នកយល់ពីគោលការណ៍ទូទៅ ឬទាញយកមេរៀនទូទៅពីវា។
- **ការធ្វើពិសោធន៍យ៉ាងសកម្ម៖** អ្នកសាកល្បងគំនិតថ្មី ឬអនុវត្តគំនិតទូទៅ។ ការអនុវត្តគំនិតនេះ នឹងផ្តល់ឱ្យអ្នកនូវបទពិសោធន៍មួយដើម្បីចាប់ផ្តើមវដ្តនេះឡើងវិញ។

ដូច្នេះ ដើម្បីធ្វើឱ្យការរៀនសូត្រទទួលបានជោគជ័យ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលគួរតែព្យាយាមធានាថា អ្នកចូលរួមគ្រប់រូបនឹងឆ្លងកាត់យ៉ាងសកម្មនូវជំហានទាំងអស់របស់វដ្តនៃការរៀន។ នេះមានន័យថា ដើម្បីធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលមានប្រសិទ្ធភាព អ្នកបណ្តុះបណ្តាលគួរប្រាកដថា គ្រប់ជំហានទាំងអស់នៅក្នុងវដ្តនៃការរៀនសូត្រ ត្រូវបានពន្យល់រៀបរាប់ក្នុងអំឡុងពេលបណ្តុះបណ្តាល។

វដ្តនៃការរៀនសូត្រតាមបទពិសោធន៍ ក្នុងទ្រឹស្តី KOLB

[Diagram: Light for the World. (2017). Resource book on disability inclusion. P108]

អ្នកខ្លះអាចចូលចិត្តជំហានណាមួយក្នុងវដ្តនៃការរៀនសូត្រតាមបទពិសោធន៍ ជាងជំហានដទៃទៀត។ នេះគឺជារបៀបរៀន ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់។ មានន័យថា (យោងតាម Kolb) របៀបរៀន មានចំនួនបួនខុសៗគ្នា។ នៅពេលដែលអ្នកចូលរួម មិន ទទួលយកនូវអ្វីដែលអ្នកកំពុងបង្រៀនទេ នោះប្រហែលជាមកពីការបង្រៀននេះមិនត្រូវនឹងរបៀបរៀនរបស់គាត់។ ការផ្តល់ ព័ត៌មានក្នុងលក្ខណៈមួយដែលត្រូវនឹងរបៀបរៀនពីធម្មជាតិរបស់ពួកគាត់ អាចធ្វើឱ្យព័ត៌មាននោះកាន់តែងាយស្រួលក្នុង ការទទួលយកវា។ នៅក្នុងតារាងខាងក្រោម យើងបង្ហាញពីគុណសម្បត្តិ និងភាពលំបាកមួយចំនួនក្នុងរបៀបរៀននីមួយៗ ព្រមទាំងសំណួរទូទៅដែលអ្នកចូលរួមអាចនឹងសួរ។

៣. ការរៀនដោយផ្អែកលើខួរក្បាល

ទ្រឹស្តីមួយទៀតអំពីរបៀបដែលមនុស្សរៀនត្រូវបានហៅថាការរៀនដោយផ្អែកលើខួរក្បាល។^៤ ទ្រឹស្តីនេះផ្អែកលើចនាសម្ព័ន្ធ និងមុខងាររបស់ខួរក្បាលធ្វើការដោយរបៀបណា៖ នៅពេលកោសិកាខួរក្បាលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាបន្ត នោះមនុស្សនឹងរៀន ព្រោះពួកគេបង្កើតបណ្តាញសរសៃប្រសាទដ៏រឹងមាំនៅក្នុងខួរក្បាល។

ការជំរុញទឹកចិត្តក្នុងការរៀន និង “ផ្គត់ផ្គង់”

ផ្នែកមួយក្នុងទ្រឹស្តីនេះគឺថា ផ្គត់ផ្គង់ដែលមនុស្សប្រកាន់យក នឹងកំណត់ថាតើគាត់នឹងអភិវឌ្ឍខ្លួនឯង ហើយទទួល ជោគជ័យដែរឬទេ។^៥

មនុស្សខ្លះមានផ្គត់ផ្គង់ថេរ។ នៅក្នុងផ្គត់ផ្គង់ថេរ មនុស្សជឿថាគុណភាពជាមូលដ្ឋានរបស់ពួកគាត់ ដូចជាបញ្ហា ឬទេពកោសល្យជាដើម គឺជាបុគ្គលិកលក្ខណៈដែលមិនប្រែប្រួល(ថេរ)។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ពួកគាត់ជឿថាទេពកោសល្យ តែឯង អាចបង្កើតជោគជ័យបានដោយមិនចាំបាច់ខំប្រឹងអភិវឌ្ឍវានោះទេ។ ប្រសិនបើអ្នកមានផ្គត់ផ្គង់ថេរ នោះអ្នកនឹងភ័យខ្លាច ចំពោះបរាជ័យ ព្រោះវាមានន័យថាសមត្ថភាព មូលដ្ឋានរបស់អ្នក មិនពូកែនោះទេ។

មនុស្សផ្សេងទៀតមានផ្គត់ផ្គង់លូតលាស់។ នៅក្នុងផ្គត់ផ្គង់លូតលាស់ មនុស្សជឿថាសមត្ថភាពមូលដ្ឋានរបស់ពួកគាត់ អាចអភិវឌ្ឍបានតាមរយៈការប្តេជ្ញាចិត្ត និងការខិតខំប្រឹងប្រែង - ខួរក្បាលនិងទេពកោសល្យ គឺគ្រាន់តែជាចំណុចចាប់ផ្តើម ប៉ុណ្ណោះ។ មនុស្សដែលមានផ្គត់ផ្គង់លូតលាស់ មិនប្រកាន់ចំពោះបរាជ័យនោះទេ។ ពួកគេមើលឃើញថាវាជាឱកាស ដើម្បីរៀន និងកែលម្អសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន។ ពួកគេនិយាយថា “ការអនុវត្តធ្វើឱ្យមានលទ្ធផលល្អឥតខ្ចោះ” ។

ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល អ្នកគួរធានាថាអ្នកចូលរួមមានផ្គត់ផ្គង់លូតលាស់។ មានន័យថាអ្នកត្រូវ៖

- ប្រាកដថារូបអ្នក មានផ្គត់ផ្គង់លូតលាស់។
- ផ្តល់យោបល់ត្រឡប់ក្នុងលក្ខណៈមួយដែលកោតសរសើរដល់សិក្ខាកាម ដែលបានខិតខំប្រឹងប្រែង គឺមិនមែន សរសើរលើភាពវៃឆ្លាតរបស់ពួកគេនោះទេ។

គោលការណ៍ក្នុងការរៀនដោយផ្អែកលើខួរក្បាល^៦

ក្រៅពីធ្វើឱ្យប្រាកដថាអ្នក និងសិក្ខាកាមមានផ្គត់ផ្គង់លូតលាស់ហើយ ផ្នែកទី២ នៃការរៀនដោយផ្អែកលើខួរក្បាល គឺថា គោលដៅរបស់អ្នកក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល គឺត្រូវប្រាកដថាបណ្តាញសរសៃប្រសាទនៅក្នុងខួរក្បាលមានភាពរឹងមាំ បំផុត។ មានគោលការណ៍ ៦យ៉ាងដែលអ្នកបណ្តុះបណ្តាលអាចប្រើប្រាស់ ដើម្បីរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់ខ្លួន តាម វិធីមួយដែលអាចភ្លេចដល់ខួរក្បាលបានខ្លាំងបំផុត។

^៤ Gulpinar MA. The Principles of Brain-Based Learning and Constructivist Models in Education. Educ Sci Theor Pract. 2005:299-306.
^៥ Nummela Caine R, Caine G. Unleashing the Power of Perceptual Change the Potential of Brain-Based Teaching. Association for Supervision and Curriculum Development; 1997.
^៦ Dirksen G. Het Brein Achter Het Leren; Leermotivatie Verhogen En Beter Laten Leren Door Breinkennis. Meppel: Uitgeverij SchoolBV; 2010.

ដូច្នោះយើងអាចភ្ជាប់គោលការណ៍ទាំងនេះយ៉ាងងាយទៅនឹងវិធីសាស្ត្រ
ដែលយើងប្រើនៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់យើង។

គោលការណ៍ទី១ ៖ ប្រើមនោសញ្ចេតនា
គោលការណ៍ទី២ ៖ រម្ងឹកឡើងវិញជារឿយៗ
គោលការណ៍ទី៣ ៖ រួមបញ្ចូលញាណដឹងជាច្រើន
គោលការណ៍ទី៤ ៖ ផ្តោតអារម្មណ៍
គោលការណ៍ទី៥ ៖ លើកទឹកចិត្តឱ្យមានការបង្កើតថ្មី
ជាជាងការប្រើប្រាស់តែអ្វីដែលមានស្រាប់
គោលការណ៍ទី៦ ៖ ស្ថាបនាពីលើចំណេះដឹងដែលមានស្រាប់

គោលការណ៍ទី១ ៖ ប្រើមនោសញ្ចេតនា

ការរៀន និងការចងចាំ កាន់តែមានភាពងាយស្រួលនៅពេលដែលមានការបញ្ចូលអារម្មណ៍ក្នុងនោះ។ អ្នកបណ្តុះបណ្តាល គួរតែធ្វើឱ្យការរៀនសូត្រ ឱ្យមានលក្ខណៈប្លែកថ្មី និងគួរឱ្យរំភើប។

វិធីសាស្ត្រ ៖ ប្រកួតប្រជែងគ្នាបង្កើតបរិយាកាសវិជ្ជមាន គួរឱ្យអស់សំណើចបង្កើតមិននិយាយប្រាប់

គោលការណ៍ទី២ ៖ រម្ងឹកឡើងវិញជារឿយៗ

ការបង្ហាញឡើងវិញ និងការអនុវត្ត គឺចាំបាច់ណាស់។ ការបញ្ជូនសារដដែលៗជាច្រើនលើកច្រើនសារ មានប្រសិទ្ធភាព ជាងការបង្ហាញអ្វីគ្រប់យ៉ាងក្នុងពេលតែមួយ។ ធ្វើឱ្យខ្លួនរក្សាលទ្ធផលពេលវេលាខ្លះ ដើម្បីបញ្ជ្រាបព័ត៌មានចូល បើមិនដូច្នោះទេវា នឹងលើសចំណុះ។ ធានាថាអ្នកចូលរួមនឹងបង្ហាញសារថ្មីមួយឡើងវិញ ពីរបីដងក្នុងមួយថ្ងៃ ឬមួយសប្តាហ៍។ ត្រង់នេះចង់ បញ្ជាក់ថា ការសំខាន់គឺមិនមែនគ្រាន់តែនិយាយឡើងវិញដូចបេះបិតនោះទេ ប៉ុន្តែគួរប្រើការបញ្ចេញបញ្ចូលនៅពេលរំលឹក សារនោះឡើងវិញ។

វិធីសាស្ត្រ ៖ សង្ខេប បិទបញ្ចប់ រៀបរាប់ឡើងវិញដោយប្រើពាក្យខ្លួនឯងការរំលឹក

គោលការណ៍ទី៣ ៖ ប្រើប្រាស់ញាណដឹងឱ្យបានច្រើន

តាមរយៈការផ្តល់ព័ត៌មានដោយញាណផ្សេងៗគ្នា នោះបណ្តាញសរសៃប្រសាទជាច្រើនត្រូវបានដាស់ឡើងក្នុងពេល តែមួយ។ ដូច្នោះហើយ “ចំណុចចូល” ច្រើនទៀតត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីទទួលយកព័ត៌មាន ឱកាសដើម្បីបន្ថែមព័ត៌មាន និងឱកាសដើម្បីរម្ងឹកមេរៀនឡើងវិញនៅពេលក្រោយ។ ការបណ្តុះបណ្តាលមួយកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ប្រសិនបើរៀប ផ្តល់ជូន ត្រូវបានធ្វើឡើងលើសពីការប្រើ PowerPoint និងជាអក្សរតែមួយមុខ។ បើអាច គួរប្រើប្រាស់បន្ថែមនូវរូបភាព ការសម្តែង គំនូរ សាច់រឿង តន្ត្រី និងវីដេអូ ជាដើម។

វិធីសាស្ត្រ ៖ ប្រើប្រាស់រូបភាព ក្រាហ្វិក វីដេអូ ចម្រៀង ការសម្តែង

គោលការណ៍ទី៤ ៖ ផ្តោតអារម្មណ៍

អ្នកបណ្តុះបណ្តាលគួររៀបចំវគ្គសិក្សា ឱ្យមានលទ្ធផលខ្ពស់បំផុត និងស្របតាមបរិបទ។ កាលណាមនុស្សកាន់តែផ្តោត អារម្មណ៍ខ្លាំង នោះពួកគាត់អាចរៀនយល់ និងចងចាំបានកាន់តែប្រសើរឡើង។ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលត្រូវប្រើឧទាហរណ៍

ណាដែលមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងបរិបទរបស់អ្នកចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ ពួកគាត់នឹងកាន់តែងាយស្រួលគិត ឬស្រមៃឃើញរូបភាពពីរបៀបដែលពួកគាត់ប្រើប្រាស់ការយល់ដឹងនៅក្នុងស្ថានភាពរបស់ខ្លួន។ ដើម្បីផ្តោតអារម្មណ៍ អ្នកចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលគួរគិតអំពីរបៀបដែលពួកគេនឹងយកគំនិតថ្មីទៅប្រើប្រាស់យ៉ាងដូចម្តេច ឬស្រមៃឃើញរូបភាពលទ្ធផលនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ។ ពួកគាត់គួរតែស្រមៃឃើញខ្លួនឯងប្រើប្រាស់ជំនាញ ឥរិយាបថ ឬចំណេះដឹងថ្មីទាំងនេះ។

វិធីសាស្ត្រគួរប្រើ៖ ប្រើប្រាស់ឧទាហរណ៍ក្នុងជីវិតពិត ករណីសិក្សា ដំណើរកំសាន្តខ្លី ទស្សនកិច្ចផ្ទាល់

គោលការណ៍ទី៥៖ លើកទឹកចិត្តឱ្យមានការបង្កើតថ្មី ជាជាងការប្រើប្រាស់តែអ្វីដែលមានស្រាប់

អ្នកបណ្តុះបណ្តាលគួរផ្តល់លទ្ធភាព និងលើកទឹកចិត្តដល់សិក្ខាកាមឱ្យស្វែងយល់ដោយខ្លួនឯងផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍ និងធ្វើការយ៉ាងសកម្ម។ នេះមិនមែនមានន័យថាពេលវេលាសម្រាប់ការផ្ទេរចំណេះដឹង គឺមិនមានប្រសិទ្ធភាពនោះទេ។ វាអាចមានប្រយោជន៍ខ្លាំងណាស់ក្នុងការផ្តល់ចំណេះដឹងជាមូលដ្ឋាន ដើម្បីនាំឱ្យមានការចាប់ផ្តើម។

វិធីសាស្ត្រគួរប្រើ៖ លំហាត់អនុវត្តន៍ ការធ្វើត្រាប់ ការសម្តែងតួ ការឆ្លុះបញ្ចាំងជាក្រុម

គោលការណ៍ទី៦៖ ស្ថាបនាពីលើចំណេះដឹងដែលមានស្រាប់

ជាការសំខាន់ត្រូវភ្ជាប់ចំណេះដឹងថ្មី ទៅនឹងចំណេះដឹងដែលមានស្រាប់។ ខួរក្បាលរបស់យើងតែងតែស្ថាបនាពីលើបទពិសោធន៍ និងការពាក់ព័ន្ធនានាដែលមានស្រាប់។ ការភ្ជាប់បទពិសោធន៍ថ្មី ជាមួយបទពិសោធន៍ចាស់ៗ នឹងធ្វើឱ្យងាយស្រួលក្នុងការមើកមេរៀនថ្មីឡើងវិញ។ ជាការសំខាន់គួរចំណាយពេល ដើម្បីពិនិត្យមើលមេរៀន "ចាស់ៗ" ដែលគាត់មានស្រាប់ ហើយប្រៀបធៀបវាជាមួយនឹងមេរៀន "ថ្មីៗ"។ ភាពខុសគ្នាត្រូវតែបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ ដើម្បីបំបាត់ភាពស្រពិចស្រពិលនានា។

វិធីសាស្ត្រគួរប្រើ៖ ត្រូវការវាយតម្លៃ ប្រើប្រាស់ចំណេះដឹង និងជំនាញដែលមានស្រាប់ ប្រើប្រាស់ករណីសិក្សា/ឧទាហរណ៍ពីសិក្ខាកាម។

មានន័យថា... យើងត្រូវយល់អំពីខ្លួនឯងបន្ថែមទៀត ដើម្បីដឹងថាគួរធ្វើការជាមួយអ្នកដទៃ ដោយរបៀបណា ហើយគួរដឹងថាអ្នកចូលរួមទាំងអស់នឹងរៀនតាមរបៀបខុសៗគ្នា។

ពិតណាស់... ហើយវាក៏ជួយឱ្យយើងយល់កាន់តែច្រើនអំពីអ្នកចូលរួមរបស់យើង និងថាតើយើងអាចបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់យើងបានយ៉ាងដូចម្តេច។

វានឹងជួយខ្ញុំក្នុងការរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់ខ្ញុំ។

ផ្នែកទី ២ ៖

សមត្ថភាពរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល

ឥឡូវនេះយើងយល់កាន់តែច្បាស់បន្តិចអំពីមូលហេតុ និងរបៀបដែលយើងរៀន យើងត្រូវចំណាយពេលខ្លះទៅលើជំនាញសម្របសម្រួល និងដំណើរការនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។

ខ្ញុំគិតថា ភាគច្រើននៃការរៀនបែបផ្លូវការរបស់ខ្ញុំតាំងពីមុនមក គឺសុទ្ធតែដឹកនាំដោយគ្រូ។ ខ្ញុំដឹងថាការសម្របសម្រួលហាក់ដូចជាខុសគ្នាឆ្ងាយណាស់។

អ្នកនិយាយត្រូវហើយ។ តោះយើងពិភាក្សាលើចំណុចនេះឱ្យលម្អិតថែមទៀត។

ប្រសិនបើអ្នកកំពុងអានសៀវភៅណែនាំនេះ ប្រហែលជាមកពីអ្នកជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលអំពីបរិយាបន្នពិការភាព ឬក៏អ្នកចាប់អារម្មណ៍ចង់ក្លាយជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលម្នាក់។ នៅក្នុងផ្នែកនេះ យើងនឹងពិភាក្សាថាតើអ្នកបណ្តុះបណ្តាលល្អម្នាក់មានន័យដូចម្តេច។

តើអ្នកបណ្តុះបណ្តាលគឺជាអ្វី?

អ្នកប្រហែលជាធ្លាប់ឮពាក្យ អ្នកបណ្តុះបណ្តាល និងអ្នកសម្របសម្រួល រួចហើយ។ ជាញឹកញាប់ ពាក្យទាំងពីរនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ជំនួសគ្នា។ ប៉ុន្តែមានភាពខុសគ្នាសំខាន់ៗមួយចំនួន។

ចំណុចផ្តោតសំខាន់នៃការបណ្តុះបណ្តាល គឺការរៀន។ ការងារចម្បងរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល គឺបង្រៀននូវគំនិតនិងជំនាញថ្មីៗ ព្រមទាំងផ្ទេរចំណេះដឹងទៅដល់អ្នកចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ ជាញឹកញាប់ ការបណ្តុះបណ្តាលគឺពាក់ព័ន្ធច្រើនជាមួយនឹងការបង្ហាញព័ត៌មាន។

ចំណុចផ្តោតសំខាន់នៃការសម្របសម្រួល គឺការត្រិះរិះ។ ការងារចម្បងរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល គឺជួយក្រុមមួយឱ្យសម្រេចគោលដៅរៀនរបស់ខ្លួន តាមរយៈការជួយណែនាំក្នុងដំណើរការនៃការរៀនប្រកបដោយផលិតភាព។ ជាញឹកញាប់ ការសម្របសម្រួលគឺពាក់ព័ន្ធច្រើនជាមួយនឹងអន្តរកម្ម។

ជំនាញទាំងពីរប្រភេទនេះគឺសុទ្ធតែសំខាន់។ ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល អ្នកត្រូវយល់ពីគោលការណ៍នៃការរៀនរបស់មនុស្សពេញវ័យ ព្រមទាំងអាចបង្ហាញទ្រឹស្តី និងគំនិតយោបល់យ៉ាងច្បាស់លាស់។ ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល អ្នកត្រូវយល់ពីរបៀបរៀបចំដំណើរការ និងការបង្កើតទំនាក់ទំនងជាក្រុម។ ក្នុងករណីទាំងពីរនេះ ជាការសំខាន់គឺអ្នកត្រូវចេះប្រាស្រ័យទាក់ទងយ៉ាងច្បាស់លាស់ ទាំងពាក្យសម្តី និងមិនមែនពាក្យសម្តី ហើយចង់ចាំថាអ្នកក៏កំពុងតែរៀនខ្លួនឯងផងដែរ។

តើមួយណាប្រសើរជាងមួយណា?

មិនមានទេ! ការសំខាន់គឺអ្នកត្រូវដឹងពីភាពខុសគ្នា ហើយអ្នកអាចធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងនៅពេលអ្នកត្រូវវិសយកតួនាទីណាមួយមកប្រើប្រាស់។ ជាការសំខាន់ផងដែរនោះ គឺអ្នកត្រូវដឹងពីចំណុចខ្លាំងនិងចំណុចខ្សោយរបស់ខ្លួនឯង ហើយអ្នកអាចកែលម្អត្រង់ណាបាន។

នៅក្នុងសៀវភៅនេះ យើងនឹងប្រើពាក្យអ្នកបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីសំដៅទៅលើរូបអ្នក គឺជនដែលទទួលបានលើដំណើរការរៀន។ នេះមិនមែនមានន័យថា យើងគ្រាន់តែចង់ឱ្យអ្នកដើរតួជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលប៉ុណ្ណោះទេ។ ចូរយល់ថាអ្នកក៏មានការងារសំខាន់មួយទៀតជាអ្នកសម្របសម្រួលលើដំណើរការរៀន ហើយនឹងត្រូវការជំនាញដើម្បីធ្វើវាឱ្យបានត្រឹមត្រូវផងដែរ!

តម្រូវការនានាសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាលត្រូវមាន អាចចែកជាបីប្រភេទ ៖

តម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនត្រូវមាន	តម្រូវការក្នុងវិជ្ជាជីវៈត្រូវមាន	មុខងារសម្របសម្រួលរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល
<ul style="list-style-type: none"> ចិត្តអាណិតអាសូរការទទួលយក ភាពពិតប្រាកដ និងភាពបត់បែន 	<ul style="list-style-type: none"> ចំណេះដឹងផ្នែកបង្កើតគំនិត (ការរៀនសូត្រ ក្រុម ។ល។) ជំនាញ (ការសម្របសម្រួលការប្រាស្រ័យទាក់ទងការរៀបចំ) 	<ul style="list-style-type: none"> ការរំញោចអារម្មណ៍ ការយកចិត្តទុកដាក់ ការសន្មតអត្ថន័យ មុខងារប្រតិបត្តិ

- ប្រសិនបើអ្នកបណ្តុះបណ្តាលមានលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួនទាំងនេះ នោះគ្រាន់តែនៅជិតអ្នកបណ្តុះបណ្តាលក៏ធ្វើឱ្យអ្នកចូលរួមមានអារម្មណ៍ល្អដែរ។ គេអាចសង្កេតឃើញចំណុចនេះយ៉ាងងាយ នៅក្នុងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល។ ឧទាហរណ៍ក្នុងអំឡុងពេលសម្រាកហូបកាហ្វេតែ ឬអាហារថ្ងៃត្រង់។ អ្នកអាចមើលឃើញ និងយល់បរិយាកាសនោះបាន។
- ចំណុចសំខាន់គឺការយល់ និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយមនុស្ស។ ចូរ បង្កើនចំណេះដឹងផ្នែកបង្កើតគំនិត និងសម្រិតសម្រាំងជំនាញរបស់អ្នកជា អ្នកបណ្តុះបណ្តាល ដើម្បីប្រមូលយកតម្រូវការ និងការរំពឹងទុករបស់អ្នក ចូលរួម មកពិចារណា។
- ជាទូទៅ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលមានទំនោរផ្តោតទៅលើការយកចិត្តទុកដាក់ ខ្ពស់ចំពោះមុខងារប្រតិបត្តិការបណ្តុះបណ្តាល និងខ្លឹមសារ ប៉ុន្តែអ្នក បណ្តុះបណ្តាលគួរផ្តល់សារសំខាន់ស្មើគ្នាទៅលើផ្នែកទំនន់នៃដំណើរការ បណ្តុះបណ្តាល (ការរំល្អោចអារម្មណ៍ និងការយកចិត្តទុកដាក់) ដើម្បីឱ្យមាន ប្រសិទ្ធភាព។

តួនាទីដែលត្រូវប្រកាន់យកក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល

តួនាទី និងមុខងាររបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល.....

អ្នកបណ្តុះបណ្តាល
ត្រូវដើរតួនាទីផ្សេងៗ...

 អ្នកស្តាប់	 អ្នករៀបចំ	 មនុស្សគំរូ	 គ្រូបង្រៀន
 អ្នកផ្ទៀងម៉ោង	 សាស្ត្រាចារ្យ	 អ្នកកំសាន្ត	 ប្រតិភូ
 អ្នកសង្កេត	 អ្នកវាយតម្លៃ	 អ្នករៀនសូត្រ	 អ្នកឌីហ្សាញ
 អ្នកចរចា	 អ្នកសម្របសម្រួល	 អ្នកដឹកនាំ	 អ្នកចាប់ផ្តើមធ្វើ
 អ្នកណែនាំ	 អ្នកលើកទឹកចិត្ត	 អ្នកដោះស្រាយជម្លោះ	 អ្នកសង្ខេប

មានតួនាទីខុសៗគ្នាជាច្រើនដែលអ្នកអាចចាប់យក ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល។ ពេលខ្លះអ្នកត្រូវប្រាកដថាតួនាទីណាមួយដែលអ្នកត្រូវការក្នុងពេលនោះ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើអ្នកកំពុងផ្តល់ព័ត៌មានថ្មីដល់ក្រុម នោះអ្នកកំពុងបង្រៀន។ ប្រសិនបើអ្នកកំពុងគ្រប់គ្រងភាពស្ងៀមស្ងាបដល់ក្រុម នោះអ្នកប្រហែលជាត្រូវការវេសយកការលើកទឹកចិត្ត ការចរចា ឬការសង្កេត។

ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថាវាធ្ងន់ធ្ងរបន្តិច ហាក់ដូចជាខ្ញុំត្រូវរៀន និងយល់ដឹងនូវរឿងជាច្រើន។

កុំបារម្ភអី រឿងជាច្រើនកើតឡើងយ៉ាងរលូន ហើយអ្នកប្រហែលជាបានធ្វើវារួចទៅហើយ យើងគ្រាន់តែជួយអ្នកឱ្យយល់ពីតួនាទីទាំងនេះប៉ុណ្ណោះ។ ម្យ៉ាងទៀត មានគន្លឹះជាច្រើនដែលអ្នកអាចប្រើ និងមានវិធីសាស្ត្រសម្រាប់ជួយអ្នកផងដែរ...

កិច្ចការរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល

មានចំណុចពីរចំណុចដែលអ្នកបណ្តុះបណ្តាលត្រូវធ្វើ ដើម្បីប្រាកដថាអ្នកចូលរួមទាំងអស់អាចរួមចំណែកក្នុងដំណើរការរៀនបាន ៖

១. ការប្រាស្រ័យទាក់ទងច្បាស់លាស់

ត្រូវប្រាកដថាសេចក្តីណែនាំសម្រាប់អនុវត្តសកម្មភាពនីមួយៗ គឺមានភាពច្បាស់លាស់ ហើយក្រុមអ្នកចូលរួមមានការយល់ដឹងដូចគ្នាអំពីគោលដៅចុងក្រោយ។ ធានាថាមនុស្សគ្រប់គ្នាបានស្តាប់ឮ និងយល់។ បញ្ជាក់ឡើងវិញនូវចំណុចលម្អិតផ្សេងៗ។ និយាយយឺតៗ និងច្បាស់ៗ ហើយដកឃ្លាច្រើនដង។ ត្រូវប្រាកដថាអ្នកចូលរួមទាំងអស់យល់ពីអ្វីដែល អ្នកកំពុងនិយាយ។ ពន្យល់សេចក្តីណែនាំឱ្យបានច្បាស់លាស់។ ត្រៀមរៀបចំនូវការសន្ទនា និងអនុវត្តបច្ចេកទេសសម្របសម្រួលដល់ក្រុម ដើម្បីធ្វើឱ្យការពិភាក្សាមានប្រសិទ្ធភាព។ វាទាមទារនូវចំណុចដូចខាងក្រោម៖

ការសង្កេត

សង្កេតទៅលើអ្វីដែលអ្នកចូលរួមកំពុងធ្វើ។ ភាសាកាយវិការរបស់ពួកគេ អាចប្រាប់អ្នកថា តើពួកគេមានចំណាប់អារម្មណ៍ដែរឬទេ។ មើលទឹកមុខរបស់ពួកគាត់ - តើគាត់កំពុងជ្រួញចិញ្ចើម ឯកក្បាល ស្ងាប ឬមើលមុខរបស់អ្នក ?

ការស្តាប់យ៉ាងសកម្ម

ត្រូវប្រាកដថាអ្នកយល់ពីអ្វីដែលអ្នកចូលរួមកំពុងនិយាយ និងថាហេតុអ្វីពួកគេកំពុងចែករំលែកព័ត៌មានទាំងនេះ។ វាចាប់ផ្តើមដោយការបង្ហាញពីចំណាប់អារម្មណ៍របស់អ្នកទៅលើអ្វីដែលពួកគេកំពុងនិយាយតាមរយៈការមើលឱ្យចំភ្នែក និងបង្ហាញភាសាកាយវិការបែបវិជ្ជមាន។ កុំវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមាន ឬវាយតម្លៃលើអ្វីដែលអ្នកចូលរួមកំពុងចែករំលែក។ នៅពេលអ្នកចូលរួមយល់និយាយ សូមឆ្លុះបញ្ចាំងឡើងវិញនូវអ្វីដែលអ្នកបានស្តាប់ ដើម្បីបញ្ជាក់ថាអ្នកបានយល់នូវសាររបស់ពួកគាត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវ។

សារភាពថាអ្នកមិនចេះប្រធានបទជាក់លាក់ណាមួយ ប្រសិនបើអ្នកពិតជាមិនដឹងមែន។ កត់សំណួរនៅលើក្រដាសមួយសន្លឹក ហើយព្យាយាមស្វែងរកចម្លើយសម្រាប់អ្នកចូលរួមនៅថ្ងៃក្រោយ។

ការស្តាប់ មិនមែនគ្រាន់តែជាការមានវត្តមានក្នុងខណៈដែលមនុស្សម្នាក់ទៀតកំពុងនិយាយនោះទេ។ ដើម្បីទទួលបានព័ត៌មានត្រឹមត្រូវ និងពេញលេញ និងដើម្បីបញ្ជាក់ថាអ្នកបានយល់ព័ត៌មាននោះ អ្នកត្រូវប្រើជំនាញស្តាប់យ៉ាងសកម្ម។

ជាការសំខាន់គឺត្រូវពិនិត្យ និងតាមដានជំនាញផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នក។ ខ្ញុំយល់ថាលំហាត់វាយតម្លៃខ្លួនឯងខាងក្រោមនេះ មានប្រយោជន៍ខ្លាំងណាស់ ហើយខ្ញុំអនុវត្តវាវាលើកបន្ទាប់ពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់ខ្ញុំ។

លំហាត់វាយតម្លៃខ្លួនឯង

សំណួរ	មិនដែល	កម្រ	ជួនកាល	ញឹកញាប់	ជានិច្ច
តើខ្ញុំបានស្តាប់ដើម្បីសង្កេតលើឥរិយាបថ ការយល់ឃើញ និង អារម្មណ៍របស់គាត់ ជាជាងគ្រាន់តែស្តាប់ដើម្បីយល់ពីការណ៍ពិត មែនឬទេ?					
តើខ្ញុំបានស្តាប់នូវអ្វីដែលគេមិនបាននិយាយដែរឬទេ?					
តើខ្ញុំបានជៀសវាងការកាត់សម្តីមនុស្សដែលកំពុងនិយាយជាមួយ ខ្ញុំដែរឬទេ?					
តើខ្ញុំពិតជាយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់គាត់ ហើយមិនធ្វើពុតជាស្តាប់ មែនឬទេ?					
តើខ្ញុំស្តាប់គាត់សូម្បីតែខ្ញុំមិនចូលចិត្តគាត់ មិនយល់ស្របនឹងគាត់ ឬយល់ថាគាត់ជាមនុស្សរំខាន មែនឬទេ?					
តើខ្ញុំជៀសវាងមិនបែកអារម្មណ៍ដោយសារតែរបៀបនិយាយ សំឡេង ឥរិយាបថ ឬរូបរាងរបស់គាត់ មែនឬទេ?					
តើខ្ញុំប្រាកដដែរឬទេ ថាស្ថានភាពរបស់មនុស្សម្នាក់មិនបានប៉ះពាល់ ដល់ការ ស្តាប់របស់ខ្ញុំចំពោះគាត់?					
តើខ្ញុំជៀសវាងការចង់ស្តាប់នូវអ្វីដែលខ្ញុំចង់ឮ ដែលវាធ្វើឱ្យការរំពឹង ទុករបស់ខ្ញុំកំណត់ទុកជាមុននូវអ្វីដែលខ្ញុំស្តាប់ឮ មែនឬទេ?					

“វាពិតជាមានប្រយោជន៍ណាស់។ ខ្ញុំនឹងប្រើវា ដើម្បីតាមដាន ជំនាញរបស់ខ្ញុំ នៅពេលខ្ញុំផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាល” ។

ការសួរសំណួរ

ជាជាងគ្រាន់តែផ្តល់ចម្លើយ ការសួរសំណួរដល់អ្នកចូលរួម អាចជួយឱ្យពួកគាត់បានគិតអំពីបញ្ហា ហើយជំរុញឱ្យពួកគាត់ ចូលរួមយ៉ាងសកម្ម។

ចូរប្រើសំណួរបើកឱ្យបានច្រើនបំផុត ព្រោះវាត្រូវការចម្លើយលើសពី បាទ/ចាស ឬទេ ហើយវាជំរុញការគិត និងការ ពិភាក្សាបន្តទៀត។ សំណួរបើកគឺជាសំណួរដែល៖

ចាប់ផ្តើមដោយពាក្យដូចជា "អ្វីទៅ" "នៅពេលណា" "ហេតុអ្វី" ឬ "ហេតុដូចម្តេច"	មានកិរិយាសំព្វដូចជា "ចូរពន្យល់" "ចូរប្រាប់ ខ្ញុំបន្ថែមអំពី" "ចូររៀបរាប់" ឬ "ចូរពិភាក្សា"	ជួយអ្នកក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អ្វីខ្លះដែលអ្នកសិក្សាបាន ដឹងរួចហើយ	ជំរុញឱ្យអ្នកសិក្សាចូលរួម ចំណែក
---	--	--	--------------------------------

នៅពេលយើងប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយអ្នកចូលរួមដោយផ្ទាល់មាត់ ពេញមួយវគ្គបណ្តុះបណ្តាល មានវិធីសាស្ត្រមានប្រយោជន៍មួយចំនួនដែលអ្នកគួរដឹង ៖

ការវិធីស្ថាប័ន៖

ការស្ថាប័នត្រូវបានប្រើដើម្បីកំណត់អំពីអារម្មណ៍ ឬមតិទូទៅរបស់អ្នកចូលរួម ចំពោះប្រធានបទជាក់លាក់មួយ ឬចំណុចមួយនៅក្នុងការពិភាក្សា។ អ្នកអាចសុំឱ្យអ្នកចូលរួមលើក "មេដៃឡើងលើ-មេដៃចុះក្រោម" អាចល្មមគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការយល់ដឹងពីមតិទូទៅរបស់អ្នកចូលរួមបានដែរ។

ការវិធីពន្យល់ឡើងវិញដោយប្រើពាក្យផ្សេងៗតែរក្សាអត្ថន័យដដែល៖

មានន័យថា ការបង្ហាញខ្លឹមសារដូចគ្នាដែលគេទើបតែនិយាយពីមុន ប៉ុន្តែដោយប្រើពាក្យសម្តីខ្លួនឯង ដើម្បីបញ្ជាក់ថាអ្នក និងអ្នកដទៃទៀតមានការយល់ដឹងដូចគ្នា។

វិធីបង្វែរសំណួរ ឬយោបល់៖

ការបង្វែរសំណួរទៅឱ្យក្រុម ជួយឱ្យ អ្នកចូលរួមមានការពាក់ព័ន្ធកាន់តែខ្លាំងក្នុងការពិភាក្សា។ លើសពីនេះទៀត វាក៏ជំរុញឱ្យមានការឆ្លុះបញ្ចាំងជាក្រុមផងដែរ។

វិធីតភ្ជាប់ និងការយោងត្រឡប់ទៅវិញ៖

វាជួយឱ្យក្រុមតាមទាន់នូវការពិភាក្សា និងដើម្បីតភ្ជាប់គំនិតទាំងឡាយតាមរយៈការមើកឡើងវិញនូវការពិភាក្សា ឬគំនិតមុនៗ។

វិធីប្តូរជ្រុងនៃគំនិត៖

ប្រសិនបើក្រុមបានជាប់គាំងនៅចំណុចណាមួយក្នុងការពិភាក្សា ចូរព្យាយាមផ្លាស់ប្តូរជ្រុងនៃគំនិត រួចសម្លឹងមើលបញ្ហាពីជ្រុងផ្សេងទៀត។

វិធីសង្ខេប៖

ការនិយាយឡើងវិញ អាចជួយបង្កើនការយល់ដឹង ហើយការសង្ខេបនូវអ្វីដែលបានពិភាក្សាកន្លងមក នឹងជួយក្រុមឱ្យយល់បន្ថែមទៀតពីលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ពួកគេ។

វិធីនិយាយបន្ថែមជាវិជ្ជមាន៖

ជាការសំខាន់គឺត្រូវលើកទឹកចិត្តអ្នកចូលរួម ជាពិសេសអ្នកដែលមិនសូវមានជំនឿចិត្ត ឱ្យបញ្ចេញមតិយោបល់របស់គាត់។ ហេតុដូច្នេះហើយ នៅពេលនរណាម្នាក់លើកនូវចំណុចល្អមកនិយាយ ចូរនិយាយពីលើបន្ថែមដើម្បីបង្ហាញថាការចូលរួមរបស់គាត់ ត្រូវបានឱ្យតម្លៃ ហើយក្រោយមកទៀតគាត់នឹងមានអារម្មណ៍ជឿជាក់ក្នុងការលើកយកគំនិតផ្សេងទៀតមកចែករំលែក។

វិធីរួមបញ្ចូលសមាជិកដែលស្ងៀមស្ងាត់៖

ចូរលើកទឹកចិត្តសមាជិកដែលមិនសូវចេះនិយាយ ឱ្យចូលរួមក្នុងការពិភាក្សាផងដែរ។ សួរមតិយោបល់របស់ពួកគាត់ដោយផ្ទាល់ ហើយសួរថា តើគាត់មានសំណួរដែរឬទេ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ ត្រូវចាំថាមនុស្សមានរបៀបរៀននិងគិតខុសៗគ្នា ហើយអាចនឹងមិនស្រួលក្នុងចិត្តប្រសិនបើគាត់ត្រូវបាន "ជំរុញទឹកចិត្ត" ច្រើនពេក។ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលត្រូវដឹងពីតម្រូវការរបស់អ្នកចូលរួមផ្សេងៗគ្នា និងជួយក្រុមឱ្យឆ្ពោះទៅមុខជាមួយគ្នា។

២. ការគ្រប់គ្រងដំណើរការ

ការផ្ទៀងផ្ទាត់

ត្រូវប្រាកដថាអ្នកចូលរួមមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការសម្រេចថា តើអ្វីដែលពួកគេត្រូវធ្វើ។ បំបែកសកម្មភាពទៅជាម៉ោងពេលខ្លីៗ និងផ្តោតការសន្ទនាជុំវិញអ្វីដែលសំខាន់ក្នុងពេលនោះ។ ជាធម្មតា វគ្គសិក្សាមានពេលវេលាចាប់ផ្តើម និងពេលបញ្ចប់ ហើយអ្នកចូលរួមរំពឹងថាអ្នកនឹងគោរពតាមពេលវេលាបញ្ចប់។

បង្កើតបរិស្ថានសុវត្ថិភាព

បង្កើតបរិស្ថានមួយដែលមនុស្សគ្រប់គ្នាមានអារម្មណ៍ថា ពួកគេអាចចូលរួមបាន។ ចូរយល់ថាមនុស្សគ្រប់គ្នាមានរបៀបធ្វើការ និងបុគ្គលិកលក្ខណៈខុសៗគ្នា។ បង្កើតឱកាសដើម្បីឱ្យមនុស្សគ្រប់ប្រភេទអាចចូលរួមតាមលក្ខណៈមួយ ដែលពួកគេគ្មានអារម្មណ៍ទើសទាល់។ ត្រូវយល់ដឹងថាពួកគេកំពុងពិភាក្សាយ៉ាងដូចម្តេច ដើម្បីដឹងថានៅពេលណាអ្នកគួរតែទាញអ្នកដែលស្ងៀមស្ងាត់ ឱ្យចូលរួមក្នុងការសន្ទនាជាមួយគេដែរ។ សូមធ្វើឱ្យមនុស្សគ្រប់គ្នានៅក្នុងបន្ទប់មានអារម្មណ៍ថា ពួកគេកំពុងស្ថិតនៅក្នុងក្រុមមួយដែលមានប្រយោជន៍រួមគ្នា។ ចូរគ្រប់គ្រងសមត្ថភាព និងរបៀបប្រាស្រ័យទាក់ទងផ្សេងៗគ្នារបស់អ្នកចូលរួម ដូចជាកម្រិតអក្ខរកម្ម ជាដើម ដើម្បីឱ្យក្រុមទាំងមូលអាចរៀនជាមួយគ្នាយ៉ាងរីករាយ។

បង្កើតការផ្តោតអារម្មណ៍

ចូរបំបាត់កត្តារំខាននានា ឧទាហរណ៍ តាមរយៈការកំណត់បទបញ្ជាក្នុងការប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទ និងអ៊ីមែលក្នុងអំឡុងពេលពិភាក្សាជាក្រុម។ រឿងអ្នកចូលរួមនូវគោលដៅរបស់ពួកគេ ដើម្បីដឹកនាំការពិភាក្សារបស់ក្រុម និងរក្សាការផ្តោតអារម្មណ៍ទៅលើគោលដៅនោះ។ គួររឿងអ្នកចូលរួមអំពីបទបញ្ជានៃការសហការគ្នាជាក្រុម ឬបទបញ្ជាផ្សេងៗដែលពួកគេបានបង្កើត។

៣. ការសម្របសម្រួលដំណើរការ

នៅពេលអ្នកដឹងពីលទ្ធផលដែលអ្នកចង់បាន នោះអ្នកត្រូវគិតអំពីអ្វីដែលអាចជាដំណើរការល្អបំផុត ដើម្បីសម្រេចវាឱ្យបាន។ ឧទាហរណ៍ ពេលខ្លះអ្នកចង់បានការពិភាក្សាបើកចំហរ ហើយពេលខ្លះទៀតចង់បានការពិភាក្សា ដែលមានរចនាសម្ព័ន្ធច្រើនជាង។ វាក៏មានន័យផងដែរថា ត្រូវប្រើប្រាស់សកម្មភាពដែលធ្វើឱ្យក្រុមចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងវគ្គសិក្សាទាំងមូល។

កែសម្រួលរបៀបធ្វើបទបង្ហាញរបស់អ្នក (និងសូម្បីតែខ្លឹមសារនៃបទបង្ហាញ) ដោយផ្អែកលើតម្រូវការរបស់ក្រុម។ វាមិនមែនជាបញ្ហាទេ ប្រសិនបើអ្នកបានរៀបចំសិក្ខាសាលារយៈពេលបីថ្ងៃ ប៉ុន្តែក្រោយមកត្រូវធ្វើការកែប្រែមួយចំនួននៅថ្ងៃទី១ ព្រោះបើអ្នកចូលរួមចង់ស្តាប់ពីមេរៀនផ្សេងទៅវិញនោះ។ នៅពេលដែលអាច ចូរកែសម្រួលវគ្គបណ្តុះបណ្តាលឱ្យស្របទៅតាមតម្រូវការរបស់អ្នកចូលរួម ហើយរួមបញ្ចូលពួកគាត់ទៅក្នុងដំណើរការរៀបចំផែនការ។

វិធីសាស្ត្រផ្សេងៗសម្រាប់ប្រើប្រាស់

វិធីសាស្ត្រ	គោលបំណង
បទឧទ្ទេសបង្ហាញ	ផ្ទេរចំណេះដឹង ការណែនាំពីគំនិត និងទ្រឹស្តីថ្មីៗ
ការពិភាក្សាដែលមានរចនាសម្ព័ន្ធ	ផ្លាស់ប្តូរយោបល់ និងគំនិតដោះស្រាយបញ្ហា
ការពិភាក្សាក្រុមតូច	ចែករំលែកបទពិសោធន៍ ផ្លាស់ប្តូរគំនិត
ក្រុមតូចៗ (Buzz groups)	បង្កើតគំនិត / យោបល់ត្រឡប់ពង្រឹងការរៀន
បំផុសគំនិត	ប្រមូលផ្តុំគំនិត / ការគិតប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិតដោះស្រាយបញ្ហា

ករណីសិក្សា	វិភាគ
ការធ្វើ និងបង្ហាញឱ្យមើល	រៀនជំនាញផ្សេងៗ
ទស្សនកិច្ចនៅមូលដ្ឋាន	ភ្ជាប់ទ្រឹស្តីទៅនឹងការអនុវត្តសង្កេត និងឆ្លុះបញ្ចាំង
ការសម្តែងតួ	ជួយក្នុងការប្រឈមមុខនឹងស្ថានភាពលំបាក បង្ហាញពីការរៀនពីជ្រុងមួយរបស់មនុស្ស
ល្បែងកំសាន្ត	អនុវត្តការរៀន / ឆ្លុះបញ្ចាំង / បង្កើនចាមពល
ការធ្វើត្រាប់	ការយល់ចិត្ត / ការអនុវត្ត
ហ្គេមបំបែកទឹកកក	ការស្គាល់គ្នា / ការប្រាស្រ័យទាក់ទង
លំហាត់បង្កើនចាមពល	ជំរុញការច្នៃប្រឌិត / ណែនាំគំនិតថ្មីៗ / ភាពរីករាយ
កិច្ចការផ្ទះ	ដើម្បីអនុវត្តជំនាញដែលបានរៀន

យកចិត្តទុកដាក់លើភាពស្មោះត្រង់របស់ក្រុម

ក្រុមនីមួយៗមានភាពស្មោះត្រង់រៀងៗខ្លួន ជាមួយនឹងទំនាក់ទំនងជាក់លាក់ និងស្មោះត្រង់រវាងសមាជិករបស់ក្រុម។ ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល អ្នកចង់បង្កើតបរិយាកាសបែបចូលរួមមួយដែលមនុស្សគ្រប់គ្នាត្រូវបានរាប់បញ្ចូល។ អ្នកនឹងត្រូវការការអនុវត្ត ដើម្បីទទួលបានជំនាញក្នុងការបង្កើតបរិយាកាស ជំនាញវាស់ស្ទង់កម្លៅនៃអារម្មណ៍ និងជួយក្រុមឱ្យសម្រេចបាននូវសក្តានុពលរបស់ពួកគេ។ យកចិត្តទុកដាក់លើអារម្មណ៍របស់មនុស្សម្នាក់ៗនៅក្នុងក្រុម ថាតើគាត់យល់យ៉ាងណាចំពោះវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ។ ត្រូវប្រាកដថាគ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវបានទុកចោល ឬស្ថិតនៅក្រៅលំហូរនៃការពិភាក្សានោះទេ។ អ្នកត្រូវធានាថាអ្នកចូលរួមទាំងអស់ មានឱកាសចូលរួមស្មើភាពគ្នា ហើយសមាជិកខ្លះមិនលេចធ្លោតែម្នាក់ពេកទេ។

កត់ត្រាយកគំនិតសំខាន់ៗ

ការកត់ត្រាគំនិតសំខាន់ៗពីការសន្ទនាមួយ មានសារសំខាន់ក្នុងការត្រួតពិនិត្យវឌ្ឍនភាពរបស់ក្រុម និងជៀសវាងការវិលត្រឡប់ទៅរកប្រធានបទដដែលៗ។ ក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយសមត្ថភាពអ្នកគួរប្រាកដថាបានកត់ត្រានិងរំលេចសារសំខាន់ៗផ្សេងៗ មិនថាតាមរយៈការកត់ត្រាជាប្រភេទ (ឧទាហរណ៍ តម្រៀបសន្លឹកក្រដាសតូចៗ គំនូរព្រាង។ល។ ដែលសរសេរដោយអ្នកចូលរួម) ឬជាសំណេរ (ឧទាហរណ៍ សរសេរសេចក្តីសន្និដ្ឋាន) នោះទេ។ រាល់ចំណេះដែលបានកត់ត្រាទាំងអស់ នឹងផ្តល់ជាបន្ទាត់មូលដ្ឋានមួយដ៏មានអត្ថប្រយោជន៍ សម្រាប់ការកំណត់សកម្មភាព និងការតាមដានជាបន្ត។

តាមដានការអនុវត្តរបស់អ្នក

ជាការសំខាន់អ្នកត្រូវតាមដានមើលជំនាញរបស់អ្នក - ទោះបីសម្រាប់កំណត់ត្រាផ្ទាល់ខ្លួនក៏ដោយ ក៏វាអាចជួយអ្នកឱ្យកែលម្អវាបន្ថែមទៀតផងដែរ។ ខ្ញុំចូលចិត្តតាមដានការអនុវត្តរបស់ខ្ញុំបន្ទាប់ពីសិក្ខាសាលានីមួយៗ ទុកជាការវាយតម្លៃលើខ្លួនឯង។ ឧបករណ៍ខាងក្រោមនេះមានសារប្រយោជន៍ណាស់។ ខ្ញុំចូលចិត្តស្វែងរកចំណុចដែលខ្ញុំគួរកែលម្អ ប៉ុន្តែអ្នកនៅតែអាចកែសម្រួលវាបាន។ វាក៏ល្អផងដែរបើអ្នកធ្វើលំហាត់នេះជាមួយអ្នកបណ្តុះបណ្តាលផ្សេងទៀត ប្រសិនបើមាន ហើយអ្នកអាចឆ្លុះបញ្ចាំងលើជំនាញ និងសមត្ថភាពជាមួយគ្នា។

ជំនាញដែលខ្ញុំប្រើក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់ខ្ញុំ	ការវាយតម្លៃលើខ្លួនឯង	ចំណុចកែលម្អ
១. ស្តាប់ដោយយកចិត្តទុកដាក់		
២. សង្កេតមើលភាសាកាយវិការ និងភាពស្ងាហាក់របស់ក្រុម		
៣. សួរសំណួរដល់ក្រុម		
៤. ឆ្លើយសំណួររបស់ក្រុម		
៥. សង្ខេបឡើងវិញនូវអ្វីដែលនរណាម្នាក់បាននិយាយ		
៦. សង្ខេបការពិភាក្សារបស់ក្រុម		
៧. ផ្តល់យោបល់ត្រឡប់ទៅឱ្យបុគ្គលម្នាក់ៗ		
៨. ផ្តល់យោបល់ត្រឡប់ទៅឱ្យក្រុម		
៩. បើកចំហ ដើម្បីទទួលយោបល់ត្រឡប់ពីក្រុមវិញ		
១០. ជំរុញទឹកចិត្តឱ្យមនុស្សដែលស្ងៀមស្ងាត់បាននិយាយ		
១១. លើកទឹកចិត្តឱ្យមនុស្សលេចធ្លោ ស្តាប់អ្នកដទៃ		
១២. សម្របសម្រួលការពិភាក្សាបើកចំហ ដែលសមាជិកទាំងអស់អាចចែករំលែកនូវគំនិតយោបល់របស់ខ្លួន និងចូលរួមចំណែក		
១៣. មិនវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមាន		
១៤. មិនដាក់ទស្សនៈរបស់ខ្លួនទៅលើអ្នកដទៃ		
១៥. រួសរាយ និងបើកចំហ		
១៦. បង្ហាញការគោរពចំពោះក្រុមរបស់អ្នក		
១៧. ទទួលស្គាល់ថាមនុស្សមានទស្សនៈ គុណតម្លៃ និងឥរិយាបថរៀងៗខ្លួន		
១៨. ត្រូវរៀបចំឱ្យបានល្អ (ធនធាន បន្ទប់ ឯកសារអាន ។ល។)		
១៩. ដើរតួជាជនគំរូ		
២០. ត្រូវចេះបត់បែននៅពេលមានការផ្លាស់ប្តូរកើតឡើង		
២១. ធ្វើជាផ្នែកមួយនៃការបង្កើតដំណោះស្រាយ		
២២. ដោះស្រាយភាពរឹងរូស ឬជម្លោះ		

ធ្វើឱ្យកាន់តែប្រសើរ... ការរៀនពេញមួយជីវិតរបស់អ្នក

វិធីល្អបំផុតដើម្បីធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលកាន់តែប្រសើរ គឺការអនុវត្ត អនុវត្ត អនុវត្ត! ក្នុងរយៈពេលជាច្រើនម៉ោងនៃការផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលជាច្រើនប្រភេទផ្សេងៗ អ្នកនឹងជួបប្រទះនូវស្ថានភាពផ្សេងៗគ្នាជាច្រើននៅក្នុងក្រុម៖ ការជជែកវែកញែកយ៉ាងក្តៅកក អ្នកចូលរួមមានភាពលំអៀង អំណាចខុសគ្នារវាងអ្នកចូលរួម ។ល។ កាលណាកញ្ចប់ឧបករណ៍របស់អ្នកកាន់តែធំ នោះអ្នកនឹងមានជំនាញកាន់តែខ្ពស់ក្នុងការអនុវត្តដំណើរការដ៏ត្រឹមត្រូវ ដើម្បីដឹកនាំក្រុមនីមួយៗឱ្យធ្វើការវិភាគ និងធ្វើឱ្យអ្នកចូលរួមគ្រប់គ្នាទទួលបានផលប្រយោជន៍ ច្រើនបំផុតពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ ការរៀនសូត្រពីកន្លែងការងារ មានប្រសិទ្ធភាពបំផុត។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មានវិធីមួយចំនួនដែលអាចជួយឱ្យអ្នកបន្តកែលម្អជានិច្ច។

សហការសម្របសម្រួលជាមួយអ្នកសម្របសម្រួលដែលមានបទពិសោធន៍	រៀនប្រើឧបករណ៍ និងបច្ចេកទេសថ្មីៗ	ទទួលការបណ្តុះបណ្តាល (និងទទួលសញ្ញាបត្រ បើមាន)៖
<p>ការរៀនសូត្រនៅកន្លែងការងារ ពីអ្នកដែលមានបទពិសោធន៍ច្រើន ប្រហែលជាវិធីដ៏មានប្រសិទ្ធភាពបំផុតក្នុងការបង្កើនជំនាញរបស់អ្នក។ ចូរព្យាយាមរៀបចំរួមគ្នានូវដំណើរការនៃការបណ្តុះបណ្តាលជាមួយអ្នកបណ្តុះបណ្តាលដទៃទៀត ហើយអ្នកនឹងបានដឹងពីទស្សនៈនៅជ្រុងផ្សេងៗទៀត អំពីរបៀបធ្វើនិងរបៀបចំដំណើរការ ក្រុមប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ ចូរសហការសម្របសម្រួលការពិភាក្សានោះអ្នកនឹងទទួលបានបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ក្នុងការសង្កេតមើលថាតើយុទ្ធសាស្ត្រខុសប្លែកពីរបស់អ្នក អាចផ្តល់ប្រសិទ្ធភាពដូចម្តេចខ្លះក្នុងការគ្រប់គ្រងការសន្ទនា និងក្រុមអ្នកចូលរួម។</p>	<p>ការបើកចិត្តទូលាយ និងការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈគឺជាការសំខាន់មួយ។ ចូររកពេលដើម្បីរៀនព្រមទាំងពិសោធនូវឧបករណ៍និងបច្ចេកទេសថ្មីៗ ដើម្បីឱ្យចំណេះរបស់អ្នក មានភាពទាន់សម័យ។ អានសៀវភៅ មើលវីដេអូ រកមើលធនធានតាមអ៊ីនធឺណែត និងចែករំលែកការអនុវត្តល្អៗដល់មិត្តរួមការងារ។ ចូរបន្តអនុវត្តន៍!!</p>	<p>អ្នកអាចពិចារណាចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីការសម្របសម្រួលទូទៅ ឬទទួលការបណ្តុះបណ្តាលនូវជំនាញបណ្តុះបណ្តាលជាក់លាក់។ មិនថាអ្នកទើបចាប់ផ្តើមដំបូង ឬកំពុងកែលម្អ ឬជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈនោះទេ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីការបណ្តុះបណ្តាល អាចជួយអ្នកឱ្យរីកចម្រើន និងសម្រិតសម្រាំងការអនុវត្តរបស់អ្នកឱ្យកាន់តែប្រសើរ។</p>

ផ្នែកទី ៣៖

ធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក មានប្រសិទ្ធភាពបំផុត

យើងបានពិនិត្យមើលសមត្ថភាព
នៃការរៀន និងការបណ្តុះបណ្តាលរួចហើយ ឥឡូវនេះ
យើងត្រូវគិតអំពីជំនាញទូទៅ និងវិធីសាស្ត្រមួយចំនួនដែលយើងត្រូវ
ការក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ដើម្បីធានាថាសិក្ខាសាលារបស់
យើងដំណើរការទៅយ៉ាងរលូន។

នៅក្នុងផ្នែកនេះយើងនឹងនិយាយអំពីប្រធានបទមួយចំនួនដែលជួយអ្នកក្នុងការធ្វើផែនការវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក។ តើអ្នកអាចធ្វើអ្វីខ្លះ ដើម្បីធានាថាអ្នកចូលរួមរបស់អ្នក កំពុងរៀនបានយ៉ាងច្រើនតាមដែលពួកគេអាចធ្វើបាន ?

ក្រុមបណ្តុះបណ្តាល

ជួនកាល អ្នកប្រហែលជាត្រូវធ្វើបែបផែនមេរៀន និងផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលតែម្នាក់ឯង ប៉ុន្តែជាធម្មតាអ្នកនឹងត្រូវធ្វើការជាមួយអ្នកបណ្តុះបណ្តាលផ្សេងទៀតយ៉ាងតិចម្នាក់។ ជួនកាលអ្នកមានមនុស្សជួយរៀបចំសម្ភារបរិក្ខារផ្សេងៗ ហើយពេលខ្លះអ្នកនឹងត្រូវការធនធានមនុស្សពីខាងក្រៅដើម្បីជួយ។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ យើងគួរតែកំណត់ថានេះគឺជាក្រុមបណ្តុះបណ្តាល។ ត្រូវយល់ច្បាស់អំពីតួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវរបស់សមាជិកម្នាក់ៗនៅក្នុងក្រុម។

ជាមួយនឹងអ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាល អ្នកត្រូវធានាឱ្យមាន៖

- ការយល់ដឹងដូចគ្នាលើគោលបំណងនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល
- របៀបវារៈបណ្តុះបណ្តាល កម្មវិធី និងធនធាន ដែលត្រូវបានរៀបចំរួមគ្នាយ៉ាងច្បាស់លាស់
- តួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវច្បាស់លាស់។ តើអ្នកណានឹងធ្វើអ្វីខ្លះ ? តើវគ្គណាដែលអ្នកនឹងទទួលខុសត្រូវចុងក្រោយបំផុត។
- ធ្វើដូចម្តេចដើម្បីគាំទ្រគ្នាទៅវិញទៅមកឱ្យបានល្អបំផុត។ នៅវគ្គនីមួយៗ អ្នកត្រូវផ្តល់តម្លៃ និងខ្លឹមសារឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមកតាមរបៀបវិជ្ជមានមួយ។ អ្នកមិនគួរធ្វើឱ្យគេមើលឃើញថាកំពុងធ្វើការងារផ្ទុយគ្នានោះទេ។ អ្នកត្រូវបំពេញនូវជំនាញ និងឯកទេសឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។
- មានពេលគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី "ពន្យល់បង្ហាញ" ក្នុងវគ្គនីមួយៗ។ តើមានចំណុចអ្វីដែលអាចនឹងខុសពីការគ្រោងទុកដែរឬទេ ? មានចំណុចអ្វីដែលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសដែរឬទេ ?

តើខ្ញុំគួរព្យាយាមធ្វើការជាមួយនរណាម្នាក់ដែលមានពិការភាពដែរឬទេ ប្រសិនបើខ្ញុំត្រូវផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលអំពីបរិយាបន្ន ?

ក្នុងអំឡុងពេលបណ្តុះបណ្តាលអំពីសិទ្ធិ និងតម្រូវការរបស់ជនមានពិការភាព វាពិតជាអស្ចារ្យណាស់ប្រសិនបើអ្នកបណ្តុះបណ្តាលម្នាក់ ជាជនមានពិការភាព ប៉ុន្តែយើងដឹងថានេះមិនតែងតែអាចទៅរួចទេ។ ជនមានពិការភាពច្រើនតែជាធនធានដ៏ល្អបំផុត ពីព្រោះពួកគេនាំយកជំនាញដែលពួកគេរស់នៅមកបណ្តុះបណ្តាល។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ មិនមែនមានន័យថាការដែលមានពិការភាព គឺជាគុណសម្បត្តិ ដើម្បីធ្វើជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលដ៏ល្អនោះទេ ព្រោះវាតម្រូវឱ្យមានបុគ្គលិកលក្ខណៈ និងវិជ្ជាជីវៈរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល ហើយវាក៏ត្រូវបានអនុវត្តចំពោះអ្នកបណ្តុះបណ្តាលដែលមានពិការភាពផងដែរ។

- គាត់មានបទពិសោធស៊ីជម្រៅ៖ ជួនកាលជនមានពិការភាពមានបទពិសោធពេញមួយជីវិតនៃការរស់នៅជាមួយពិការភាព ហើយអាចលើកយកឧទាហរណ៍ផ្ទាល់ខ្លួនយ៉ាងច្រើនទាក់ទងនឹងឥរិយាបថ ដែលមិនប្រកបដោយបរិយាបន្ន (និងឥរិយាបថប្រកបដោយបរិយាបន្ន)។ វាមានច្រើនយ៉ាង រាប់តាំងពីការមើលងាយ និងអគារដែលមិនអាចប្រើបានទាំងអស់គ្នារហូតដល់ការដែលមិនត្រូវបានគេអញ្ជើញឱ្យចូលរួមក្នុងការប្រជុំ។ បែបនេះធ្វើឱ្យដំណើរការឆ្លុះបញ្ចាំងសម្រាប់អ្នកចូលរួម កាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព។
- គាត់ជាជនគំរូ៖ ជនមានពិការភាពដែលជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល គឺជាសារមួយយ៉ាងច្បាស់រួចទៅហើយ។ អ្នកចូលរួមជាច្រើនដែលមានទស្សនៈជាប់ពីមុនមក ប្រហែលជាមិននឹកស្មានថាជនមានពិការភាព អាចធ្វើជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលនោះទេ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ចំណុចនេះបានបង្ហាញយ៉ាងជាក់ស្តែងភ្លាមៗនូវអ្វីដែលជាបរិយាបន្នពិការភាព៖ ឱកាសស្មើភាពសម្រាប់មនុស្សគ្រប់គ្នា។ នេះគឺជាសារដ៏រឹងមាំមួយ ហើយវាជួយឱ្យអ្នកចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ស្រមៃមើលថាជនមានពិការភាពត្រូវបានរាប់បញ្ចូលផងដែរ។
- គាត់អាចជម្នះការគិត និងគុណតម្លៃ៖ ការមិនរាប់បញ្ចូល គឺបណ្តាលមកពីវិសមភាព ហើយវាជាលទ្ធផលនៃការមានទស្សនៈ និងគុណតម្លៃបែបអវិជ្ជមានចំពោះពិការភាព។ ជារឿយៗ យើងមិនបានដឹងពីទស្សនៈអវិជ្ជមានទាំងនេះទេ។ មនុស្សយើងចាំបាច់ត្រូវដឹងអំពី ទស្សនៈទាំងនេះ ទើបអាចធ្វើអ្វីមួយចំពោះវាបាន។ ចំណុចនេះពិតជាសំខាន់ខ្លាំងណាស់ បើមិនដូច្នោះទេ មនុស្សនឹងនៅតែបន្តគិតបែបអវិជ្ជមាន ចំពោះជនមានពិការភាពដដែល។ ជាញឹកញាប់ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលដែលមានពិការភាព អាចពន្យល់ និងពិភាក្សាលើបញ្ហាទាំងនេះបានយ៉ាងងាយស្រួល។

នៅក្នុងចលនាពិការភាព យើងប្រើឃ្លាថា “គ្មានអ្វីអំពីយើង ដោយគ្មានរូបយើងនោះទេ”។ ឃ្លានេះមានន័យថា គួរជជែកជាមួយជនមានពិការភាព និងបញ្ចូលពួកគាត់ក្នុងដំណើរការនៃការសម្រេចចិត្ត ជាជាងគ្រាន់តែបាននិយាយអំពីពួកគាត់។ ប្រសិនបើអ្នកគ្រាន់តែនិយាយអំពីពួកគាត់ នោះពួកគាត់នៅតែមិនត្រូវបានរាប់បញ្ចូលដដែល ហើយមិនអាចមានឥទ្ធិពលលើការពិភាក្សានោះឡើយ។ ជនមានពិការភាពដែលជាអ្នក (សហការ)បណ្តុះបណ្តាល អាចធ្វើឱ្យការពិភាក្សា និងការឆ្លុះបញ្ចាំង កាន់តែមានន័យ ព្រមទាំងរំលេចពីគុណតម្លៃនៃបរិយាបន្ន សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងការគោរពផងដែរ។ ចំពោះអ្នកចូលរួមដែលមានពិការភាព ពួកគាត់ក៏ត្រូវបានធានាថា តម្រូវការ និងគំនិតយោបល់របស់គាត់ ត្រូវបានស្តាប់ និងឱ្យតម្លៃ។

វិធីសាស្ត្រធ្វើផែនការបណ្តុះបណ្តាល

ការដឹងពីរបៀបរៀនរបស់មនុស្ស និងអ្វីដែលជាចំណុចពូកែរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល គឺមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ក្នុងការធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលដំណើរការល្អនោះទេ។ ជំហានខាងក្រោមនេះ^៧ ជួយអ្នកក្នុងការគិតអំពីរបៀបរៀបចំ និងផ្តល់រចនាសម្ព័ន្ធដល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល៖

មានសំណួរសំខាន់ៗចំនួន៨ ដែលគួរពិចារណា៖

- ១ អ្នកណា? តើអ្នកណានឹងទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាល?
- ២ ហេតុអ្វី? តើនរណាដែលត្រូវទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាល? តើអ្វីទៅជាស្ថានភាពបច្ចុប្បន្នដែលត្រូវការការផ្លាស់ប្តូរ?
- ៣ ដើម្បីអ្វី? តើអ្វីទៅជាការផ្លាស់ប្តូរដែលគេរំពឹងទុក? តើនឹងមានអ្វីខុសប្លែក បន្ទាប់ពីអ្នកចូលរួមបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាល?
លុះត្រាតែបានឆ្លើយសំណួរទាំងបីខាងលើបានគ្រប់គ្រាន់ ទើបបន្តមកសំណួរទាំងប្រាំដែលនៅសល់។
- ៤ នៅពេលណា? តើវគ្គបណ្តុះបណ្តាលធ្វើឡើងនៅពេលណា ហើយរយៈពេលប៉ុន្មាន?
- ៥ នៅទីណា? តើវគ្គបណ្តុះបណ្តាលធ្វើឡើងនៅទីណា?
- ៦ មានអ្វីខ្លះ? តើវគ្គបណ្តុះបណ្តាលមានខ្លឹមសារអ្វីខ្លះ?
- ៧ សម្រាប់អ្វី? តើជនដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលរួច នឹងអាចធ្វើអ្វីថ្មីបាន? តើការតាមដាន ត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងដូចម្តេចដើម្បីបញ្ជាក់?
- ៨ យ៉ាងដូចម្តេច? តើបច្ចេកទេសបណ្តុះបណ្តាលអ្វីខ្លះ ដែលត្រូវបានប្រើ ដើម្បីជំរុញការរៀន និងការឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងអំឡុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល?

^៧ The Jane Vella 8 steps have been described in CBM Disability Inclusive Development Toolkit, Chapter 4 on Inclusive facilitation and training (Jan 2015). <http://www.cbm.org/Publications-252011.php>.

នៅពេលមានព័ត៌មានសំខាន់ៗគ្រប់ហើយ ការធ្វើផែនការអាចចាប់ផ្តើមបាន។

សម្រាប់សំណួរលម្អិតបន្ថែមទៀតដែលអ្នកអាចសួរខ្លួនឯងក្នុងពេលរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល សូមមើល ធនធាន ១ ៖ សំណួរផ្សេងៗសម្រាប់ធ្វើផែនការបណ្តុះបណ្តាល។

ការរៀបចំរបៀបវារៈបណ្តុះបណ្តាល

នៅពេលរៀបចំរបៀបវារៈនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល អ្នកអាចចាប់ផ្តើមដោយការកំណត់ពីគោលបំណងរបស់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល។

គោលបំណងទាំងនេះនឹងជួយណែនាំអ្នកអំពីអ្វីដែលអ្នកត្រូវធ្វើការជាមួយ។ គោលបំណងមានប្រសិទ្ធភាពបំផុតនៅពេលដែលវាមានលក្ខណៈ SMART ។

គោលបំណងដែលមានលក្ខណៈ SMART គួរតែ៖

១. មានភាពជាក់លាក់ (**Specific**) ៖ តើអ្នករំពឹងថាអ្នកចូលរួមនឹងអាចធ្វើអ្វីបានបន្ទាប់ពីបញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល ?
២. អាចសង្កេត ឬអាចវាស់វែងបាន (**Measurable**)
៣. អាចសម្រេចបានក្នុងបរិបទនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល (**Achievable**)
៤. មានភាពប្រាកដនិយម ដោយផ្អែកលើសាវតារ និងបទពិសោធរបស់សិក្ខាកាម (**Realistic**)
៥. កំណត់ពេលវេលាពិតប្រាកដ - អាចសម្រេចបានក្នុងរយៈពេលដែលអ្នកបានកំណត់ (**Time**)

ជាការសំខាន់ត្រូវគិតពីចំណេះដឹង ជំនាញ និងឥរិយាបថ នៅពេលយើងគិតពីគោលបំណងនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់យើង។ ធ្វើបែបនេះនឹងធ្វើឱ្យរបៀបវារៈបណ្តុះបណ្តាលមានផែនការយ៉ាងល្អ ហើយជាសំខាន់នោះគឺវាជួយអ្នកឱ្យមានម្ចាស់ការលើការបណ្តុះបណ្តាលនោះ។

កិរិយាស័ព្ទសម្រាប់ជួយអ្នកក្នុងការកំណត់គោលបំណង

ចំណេះដឹង	ជំនាញ	ឥរិយាបថ	កិរិយាស័ព្ទមិនច្បាស់
<ul style="list-style-type: none"> • ពន្យល់ • រៀបរាប់ • ឱ្យនិយមន័យ • ធ្វើបញ្ជី • ចង្អុលបង្ហាញ • រំលឹកឡើងវិញ • ឱ្យឈ្មោះ • សង្ខេប 	<ul style="list-style-type: none"> • បង្ហាញ • ណែនាំ • ធ្វើ/រៀបចំ • អនុវត្ត • ប្រើប្រាស់ • ធ្វើបែបផែន • សរសេរ • ត្រៀមរៀបចំ • កំណត់អាទិភាព • ធ្វើអត្តសញ្ញាណ • ជ្រើសរើស 	<ul style="list-style-type: none"> • មោះមុត • ប្តេជ្ញា • មានអារម្មណ៍ • មានឆន្ទៈ • ជំរុញទឹកចិត្ត • និយាយបង្ហាញ • ស្នើសុំ • ធ្វើផែនការ 	<ul style="list-style-type: none"> • ស្គាល់ • ដឹង • យល់ • កោតសរសើរ • ជឿ

ការធ្វើផែនការរៀបរាប់:

នៅពេលអ្នកមានវត្តបំណងរួចហើយ អ្នកអាចចាប់ផ្តើមបង្កើតរបៀបរៀបរាប់: សម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក។ តើវគ្គសិក្សាអ្វីខ្លះដែលអ្នកត្រូវការ ដើម្បីសម្រេចគោលបំណងរបស់អ្នក?

គំរូខាងក្រោមអាចជួយណែនាំក្នុង ពេលអ្នកធ្វើផែនការផ្នែកនីមួយៗនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។

គំរូសម្រាប់ផែនការនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

ពេលវេលា	ប្រធានបទវគ្គសិក្សា	គោលបំណង	វិធីសាស្ត្រ	សម្ភារចាំបាច់

ខាងក្រោមនេះជាកន្លឹះដ៏មានប្រយោជន៍សម្រាប់ជួយអ្នកក្នុងការរៀបចំរបៀបរៀបរាប់: វគ្គបណ្តុះបណ្តាល!

- រៀបចំរបៀបរៀបរាប់: ក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព។ ទុកពេលឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសម្រាក និងដឹកភេសជ្ជៈ/ចូលបន្ទប់ទឹក។
- ប្រសិនបើមានក្រុមធំ អ្នកប្រហែលជាត្រូវបែងចែកអ្នកចូលរួមជាច្រើនក្រុម។ វាត្រូវការពេលវេលាច្រើនជាង ប្រសិនបើអ្នកមានសកម្មភាពជាមួយក្រុមតែមួយ។
- កុំភ្លេចរៀបចំឱ្យមាន "ហ្គេមបំបែកទឹកកក" ឬសកម្មភាពពណ្តាតស្មារតីផ្សេងទៀតដែលអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកចូលរួមបានស្គាល់គ្នា និងយកចិត្តទុកដាក់។
- រៀបចំឱ្យមានសកម្មភាព និងអន្តរកម្មជាច្រើនប្រភេទផ្សេងៗ រាប់ចាប់ពីបទបង្ហាញ រហូតដល់ការងារជាបុគ្គល ការងារជាក្រុមតូច និងការពិភាក្សាជាក្រុមធំ។ បែបនេះនឹងធ្វើឱ្យអ្នកចូលរួមនៅតែបន្តយកចិត្តទុកដាក់។
- ទុកពេលច្រើនសម្រាប់ការពិភាក្សា និងសួរសំណួរ។ ជួនកាល ការរៀនល្អបំផុតកើតឡើងដោយសារតែមាននរណាម្នាក់ បានសួរសំណួរដែលគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ ហើយការពិភាក្សាបន្តបន្ទាប់នឹងធ្វើឱ្យមានការយល់ដឹងជាច្រើន។ ជាការប្រសើរ គួរព្យាយាមបង្ហាញប្រធានបទតិចតួចយ៉ាងហ្មត់ចត់ ជាជាងការប្រញាប់ឱ្យបានប្រធានបទច្រើនប៉ុន្តែមិនមានពេលសម្រាប់ការពិភាក្សា ឬការយល់ដឹងឱ្យបានច្បាស់ល្អ។
- ពិចារណាថាតើប្រធានបទមួយ ភ្ជាប់ទៅកាន់ប្រធានបទបន្ទាប់ទៀតយ៉ាងដូចម្តេច ក៏ដូចជារបៀបសង្ខេបវគ្គសិក្សាមួយឱ្យបានត្រឹមត្រូវផងដែរ។

បន្ទាប់ពីអ្នកបានព្រាងរបៀបវារៈរបស់អ្នករួចហើយ សូមពិនិត្យមើលដូចខាងក្រោម៖

- ពិនិត្យថាវត្ថុបណ្តុះបណ្តាលមានលំហូរត្រឹមត្រូវឬទេ? តើវត្ថុសិក្សានីមួយៗទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមកដែរឬទេ?
- ពិនិត្យថាវត្ថុបណ្តុះបណ្តាលមានគោលបំណងសមរម្យ ទៅតាមពេលវេលាដែលបានកំណត់ឬទេ?
- វាយតម្លៃពីភាពចម្រុះនៃវិធីសាស្ត្របណ្តុះបណ្តាល - ប្រើវិធីសាស្ត្រចម្រុះ។
- វាយតម្លៃពេលវេលានៃវត្ថុសិក្សា - តើវាមានភាពប្រាកដនិយមឬទេ?
- ចែករំលែកការរៀបចំរបស់អ្នក ជាមួយដៃគូ ទទួលយកយោបល់ត្រឡប់ និងកែលម្អវា!
- ចែករំលែករបៀបវារៈរបស់អ្នក ជាមួយអ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាល និងមនុស្សដែលជាធនធានសំខាន់ ដើម្បីឱ្យពួកគាត់អាចត្រៀមលក្ខណៈរបស់ខ្លួនបាន
- ប្រសិនបើមានបណ្តាញអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ចូរចែករំលែកការរៀបចំរបស់អ្នកជាមួយពួកគេ រួចសុំការណែនាំ។

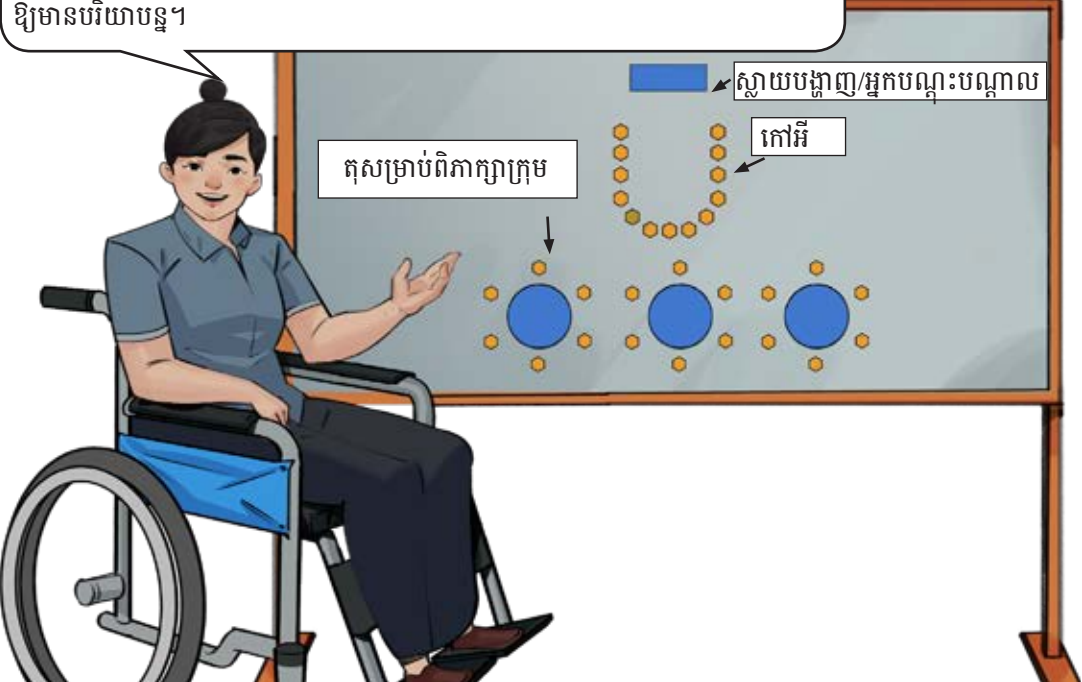
គិតអំពីទឹកនៃង

នៅពេលជ្រើសរើសកន្លែងសមរម្យសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល ជាការចាំបាច់ណាស់គឺត្រូវគិតអំពីការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់អ្នកចូលរួម។ នៅក្នុងនេះ អ្នកត្រូវគិតអំពីមធ្យោបាយធ្វើដំណើរទៅកាន់ទីនោះ ការចូលទៅខាងក្នុង ការផ្លាស់ទីនៅខាងក្នុងបន្ទប់ ការចូលទៅកាន់កន្លែងចាំបាច់ ដូចជាបន្ទប់ទឹក បន្ទប់អាហារ។ល។

យើងជជែកអំពីចំណុចនេះគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់នេះ នៅពេលក្រោយនៅក្នុងផ្នែកស្តីពី "វត្ថុបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយបរិយាបន្ន" ប៉ុន្តែសម្រាប់បញ្ជីត្រួតពិនិត្យជាក់លាក់ ស្តីពីការជ្រើសរើសទីកន្លែង ដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល សូមមើលផ្នែកធនធានទី៣ ។

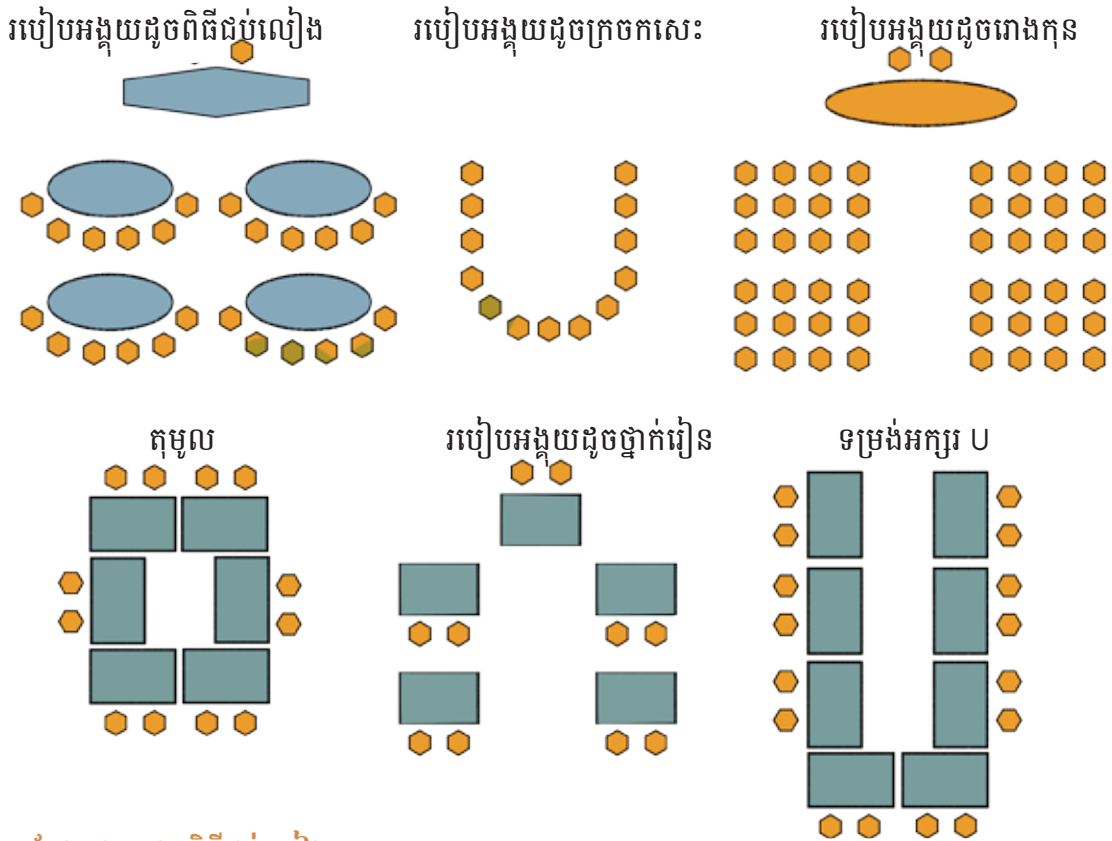
ការរៀបចំបន្ទប់

ការបង្កើតបរិយាកាសសមរម្យសម្រាប់ការរៀនសូត្រ គឺជាចំណុចសំខាន់ក្នុងវត្ថុបណ្តុះបណ្តាលទាំងឡាយ។ យើងត្រូវគិតអំពីបរិស្ថានរូបវន្ត ដូចជាការរៀបចំបន្ទប់ ក៏ដូចជាចំណុចផ្សេងៗទៀត ដូចជាធ្វើឱ្យមានសុវត្ថិភាពសម្រាប់អ្នកចូលរួមជាដើម។ ពិតណាស់ យើងត្រូវគិតអំពីអ្នកចូលរួមទាំងអស់ ដូច្នេះត្រង់នេះជាការសំខាន់ណាស់ដែលយើងត្រូវធ្វើផែនការដើម្បីឱ្យមានបរិយាបន្ន។

មានវិធីផ្សេងៗដែលអ្នកអាចរៀបចំបន្ទប់ សម្រាប់ធ្វើការបណ្តុះបណ្តាល។ ការរៀបចំបន្ទប់របស់អ្នក នឹងមានឥទ្ធិពលលើលទ្ធផលនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ ដូច្នេះត្រូវប្រាកដថាអ្នកបានគិតអំពីរឿងនេះ ហើយធ្វើការសម្រេចចិត្តយ៉ាងល្អ!

ឧទាហរណ៍ខ្លះៗនៃការរៀបចំបន្ទប់ មានដូចខាងក្រោម៖

ការរៀបកន្លែងអង្គុយដូចពិធីជប់លៀង

គុណសម្បត្តិ៖

- មានលក្ខណៈមិនផ្លូវការ
- សក្តិសមសម្រាប់ក្រុមតូច និងក្រុមធំ
- ល្អសម្រាប់បង្កើតអន្តរកម្ម /ធ្វើការជាក្រុម

គុណវិបត្តិ៖

- អ្នកចូលរួមខ្លះពិបាកមើល នៅពេលប្រើស្លាយដំបង្ហាញ

ជម្រើសជំនួស៖

- ប្រើតុបួនជ្រុង ជំនួសឱ្យតុមូល
- រៀបចំចំនួនមនុស្សទៅតាមប្រវែងរបស់តុ
- ដកវេទិកាចេញ

កំណត់ចំណាំ៖ ទោះបីជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល និងវគ្គនិស្សិត(បើមាន) ត្រូវបានដាក់ទីតាំងនៅចំពីមុខក៏ដោយ មិនមែនមានន័យថាពួកគាត់គួរតែអង្គុយនៅទីនោះ ពេញមួយវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទាំងមូលនោះទេ។ ប្លង់តម្រៀបបែបនេះ អនុញ្ញាតឱ្យពួកគាត់ដើរមើល និងងាយស្រួលនិយាយជាមួយអ្នកចូលរួម។

ការរៀបកន្លែងអង្គុយដូចក្នុងរោងកុន

គុណសម្បត្តិ៖

- សក្តិសមសម្រាប់ក្រុមធំៗ

- ការយកចិត្តទុកដាក់ត្រូវបានផ្តោតទៅលើអ្នកបណ្តុះបណ្តាល /វាគ្មិន
- ល្អសម្រាប់ធ្វើបទបង្ហាញ និងសុន្ទរកថា

គុណវិបត្តិ៖

- អ្នកអង្គុយនៅជួរក្រោយ ពិបាកមើល និងស្តាប់

ជម្រើសជំនួស៖

- អាចធ្វើទៅបានដោយមានឬគ្មានតុ
- ដកវេទិកាចេញ

ការរៀបចំកន្លែងអង្គុយជាតុមូល

គុណសម្បត្តិ៖

- សមស្របសម្រាប់ការប្រជុំតូចៗ
- ជួយសម្រួលដល់ការយកចិត្តទុកដាក់រវាងអ្នកចូលរួម

គុណវិបត្តិ៖

- ស្ថិតនៅមួយកន្លែងព្រោះគ្មានកន្លែងសម្រាប់ដើរមើល

ជម្រើសជំនួស៖

- បង្កើតជារាងអក្សរ U ឬជារង្វង់ដោយមិនប្រើតុ។ របៀបនេះអនុញ្ញាតឱ្យវាគ្មិនដើរមើល និងជជែកជាមួយអ្នកចូលរួមម្នាក់ៗនៅជុំវិញតុ។

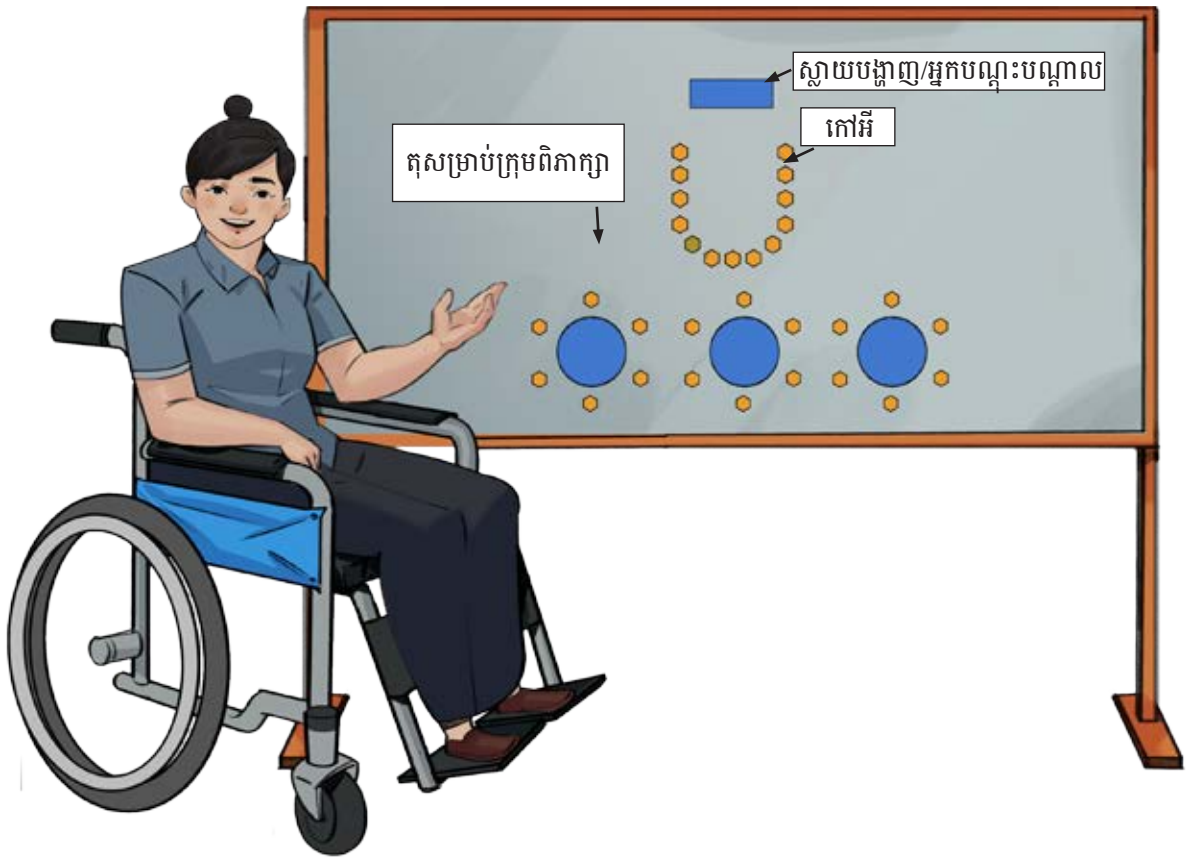
មានចំណុចមួយចំនួនដែលអ្នកអាចយកមកពិចារណា ដើម្បីប្រាកដថាបន្ទប់ត្រូវបានរៀបចំដោយបង្គុលក្នុងរូបៈងាយស្រួលសម្រាប់ជនមានពិការភាព។

- កន្លែងអង្គុយនៅខាងមុខ ទុកសម្រាប់អ្នកចូលរួមដែល ពិបាកក្នុងការមើល ឬពិបាកក្នុងការស្តាប់
- កន្លែងដែលមានពន្លឺល្អ សម្រាប់អ្នកធ្វើបទបង្ហាញ និងអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា។
- អ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា ឈរនៅទីតាំងល្អ ហើយអ្នកចូលរួមដែលពិបាកក្នុងការស្តាប់ អាចមើលគាត់ឃើញយ៉ាងងាយ។
- ឆាក និងកន្លែងនិយាយ គឺអាចចូលបានដោយជនដែលពិបាកក្នុងការធ្វើផ្លាស់ទី។
- ទុកកន្លែងទំនេរសមរម្យ និងដកកៅអីចេញខ្លះ ដើម្បីឱ្យអ្នកដែលប្រើរទេះរុញ ឬប្រើឧបករណ៍ជំនួយចលនាផ្សេងទៀតអាចផ្លាស់ទីបានយ៉ាងងាយស្រួល។
- កន្លែងអង្គុយជាប់ច្រកដើរ ត្រូវបានកំណត់ទុកសម្រាប់អ្នកចូលរួមដែល ត្រូវការប្រើសត្វជំនួយ។
- ខ្សែភ្លើង មីក្រូហ្វូន ត្រូវបានរឹចេញ ហើយយកអ្វីៗចេញពីច្រកដើរ និងកន្លែងធ្វើដំណើរទៅមក។
- ទីតាំងមិនមានសំឡេងរំខាន ដូចជាសំឡេងម៉ាស៊ីនស្រូបខ្យល់ជាដើម។
- ពិនិត្យមើលការបង្គុលក្នុងរូបៈងាយស្រួល ជាមួយជនមានពិការភាព រួចកែសម្រួលការរៀបចំបន្ទប់ទៅតាមចំណូលចិត្តរបស់គាត់។

តើបងស្រីចូលចិត្តការរៀបចំបែបណាជាង ?

សម្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំចូលចិត្តមានលាយបញ្ចូលនូវរបៀបអង្គុយជាក្រុមជើងសេះ នៅផ្នែកខាងមុខ ដូច្នេះយើងទាំងអស់គ្នាអាចអង្គុយជាមួយគ្នា និងមើលឃើញគ្នាទៅវិញទៅមក ងាយស្រួលពិភាក្សាគ្នា ហើយបន្ទាប់មក បើអាច ខ្ញុំចង់មានតុសមរម្យនៅខាងក្រោយសម្រាប់ការពិភាក្សាជាក្រុម។ ខ្ញុំត្រូវប្រាកដថា ខ្ញុំអាចផ្លាស់ទីបានយ៉ាងងាយ ដើម្បីធ្វើការជាមួយក្រុមនៅតាមតុនីមួយៗ។

ការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្របែបចូលរួម

វិធីសាស្ត្របែបចូលរួម គឺជាវិធីសាស្ត្រមួយដែលអ្នកសិក្សាទាំងអស់ ចូលរួមចំណែកនៅក្នុងដំណើរការនេះ។ វិធីសាស្ត្របែបចូលរួមដែលល្អ ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការលើកទឹកចិត្ត បង្កើនការរៀន និងអារម្មណ៍នៃភាពជាម្ចាស់ និងផ្តល់ភាពអង់អាចដល់អ្នកចូលរួម។

- សាស្ត្រនេះប្រើប្រាស់ធនធានដែលមានតម្លៃទាប។
- វាអាចត្រូវបានប្រើនៅក្នុងបរិស្ថានរូបវន្តជាច្រើន ទាំងមិនផ្លូវការ និងផ្លូវការ។
- វាមានភាពរីករាយ និងគួរចាប់អារម្មណ៍ ហើយជួយឱ្យមនុស្សយកចិត្តទុកដាក់នឹងប្រធានបទ។
- វាធ្វើឱ្យមានភាពស្មើគ្នា។ វាជួយធ្វើឱ្យមនុស្សគ្រប់គ្នាមានអារម្មណ៍ស្មើភាពគ្នា។
- វាជួយអ្នកចូលរួមឱ្យបង្កើនការជឿជាក់លើខ្លួនឯង។
- វាជួយអ្នកចូលរួមឱ្យរៀនអំពីខ្លួនឯង។
- វាអាចជួយដល់អ្នកចូលរួមដែលមានរបៀបរៀនខុសៗគ្នា។
- វាជួយឱ្យអ្នកចូលរួម យល់ពីទស្សនៈរបស់អ្នកដទៃ។
- អ្នកចូលរួមដែលមានបទពិសោធន៍ និងកម្រិតអក្ខរកម្មខុសៗគ្នា អាចប្រើវាបាន។
- វាបង្ការមិនឱ្យបុគ្គលណាម្នាក់ត្រូវបានផាត់ចេញពីក្រុម ដោយសារតែគាត់ដឹងឬមិនដឹងពីប្រធានបទនោះ។
- វាមិនសូវធ្វើឱ្យភ័យខ្លាចចំពោះអ្នកចូលរួមដែលមិនសូវមានភាពជឿជាក់។
- វាអាចជួយឱ្យអ្នកចូលរួម វិភាគស្ថានភាពស្មុគស្មាញ។
- ជាញឹកញាប់ លទ្ធផលត្រូវបានកត់ត្រាក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការ ហើយមិនផ្អែកលើភាសាដោយឡែកនោះទេ។
- ជាញឹកញាប់ វាងាយនឹងចងចាំ។

មនុស្សមួយចំនួនប្រហែលជាមិននិយមវិធីសាស្ត្របែបនេះទេ ឬមានអារម្មណ៍ថាមិនមានជាសុភាព។ វាអាចជាការពិត ចំពោះអ្នកដែលធ្លាប់រៀនរបៀបដូចក្មេងតូចៗ ជាងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងដំណើរការរៀន។

វិធីសាស្ត្របែបចូលរួម ក៏អាចនឹងពិបាកក្នុងការចងក្រងជាឯកសារក្នុងទម្រង់របាយការណ៍ផងដែរ។ វាអាចពិបាកក្នុង ការបង្កើតឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវចំណុចសកម្មភាព ឬសេចក្តីសន្និដ្ឋានចេញពីសកម្មភាពរៀន។ អ្នកអាចប្រើប្រាស់រូបថត ឬរក្សាទុកផ្ទាំងក្រដាសធំ ដើម្បីចងក្រងឯកសារសិក្សា និងសេចក្តីសន្និដ្ឋាននានា។

ត្រូវប្រាកដថាមានការលាយបញ្ចូលគ្នារវាងភាពច្នៃប្រឌិត និងការរៀន។ ពេលខ្លះអ្នកចូលរួមចូលចិត្តភាពច្នៃប្រឌិតនិង លេងសប្បាយនៅក្នុងវគ្គសិក្សា។ នេះមិនមែនជាបញ្ហាទេ ប៉ុន្តែអ្នកមិនត្រូវភ្លេចចំណុចសំខាន់ឡើយ ហើយត្រូវភ្ជាប់វាទៅ នឹងការរៀនជានិច្ច! សួរសំណួរ ឆ្លើយបំភ្លឺ ផ្តល់យោបល់ត្រឡប់ រួចបន្តទៅគោលបំណងបន្ទាប់ទៀត។

ការដោះស្រាយបញ្ហាគួរអំឡុងពេលបណ្តុះបណ្តាល^៨

ទោះបីជាអ្នកបានរៀបចំយ៉ាងល្អក៏ដោយ អ្នកនៅតែអាចជួបបញ្ហាដែលកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលបណ្តុះបណ្តាលដដែល ហើយវាត្រូវការដំណោះស្រាយយ៉ាងឆាប់រហ័ស។ អ្នកអាចប្រើប្រាស់ក្រុមអ្នកចូលរួមខ្លួនឯង ឱ្យចូលរួមស្វែងរកតុល្យភាព ដ៏ល្អមួយ និងជួយដោះស្រាយឧបសគ្គនានា។ ខាងក្រោមនេះគឺជាបញ្ហាទូទៅមួយចំនួន និងដំណោះស្រាយរបស់វា។

គួរធ្វើដូចម្តេចប្រសិនបើមនុស្សម្នាក់លេចធ្លោពេកនៅក្នុងក្រុម/វគ្គបណ្តុះបណ្តាល

ជាធម្មតាគឺតែងតែមានមនុស្សដែលរូសរាយរាក់ទាក់ជាងអ្នកដទៃ ហើយចំណុចនេះមិនមែនជាបញ្ហាទេ លើកលែងតែអ្នក ចូលរួមណាម្នាក់ចាប់ផ្តើមលេចធ្លោខ្លាំងពេកនៅក្នុងក្រុម ឬសិក្ខាសាលា។ អ្នកចូលរួមផ្សេងទៀតអាចនឹងស្នាក់ស្ទើរក្នុងការ និយាយ នៅចំពោះមុខពួកគាត់។ ដើម្បីបញ្ចៀសបញ្ហានេះ សូមព្យាយាមចុះពីសមនុស្សឱ្យឡើងផ្តល់យោបល់ក្នុងការពិភាក្សា និងសួរគាត់នូវសំណួរជាក់លាក់អំពីការងារ ឬបទពិសោធន៍របស់គាត់ ដើម្បីឱ្យគាត់កសាងទំនុកចិត្ត។ អ្នកក៏អាចបង្កើត ជាបទបញ្ជាផងដែរថា បន្ទាប់ពីធ្វើការជាក្រុមតូចៗរួច ត្រូវតែរើសមនុស្សណាម្នាក់ផ្សេងទៀត ដើម្បីរាយការណ៍មកក្រុមធំ

^៨ Adapted from QUEST – a guide to resource development, Curtis, D Healthlink Worldwide, 2003

វិញ។ អ្នកក៏អាចផ្តល់តួនាទីដល់ជនដែលលេចធ្លោនោះ នូវតួនាទីណាមួយក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ឧទាហរណ៍ ឱ្យគាត់ជួយ ចងក្រងឯកសារវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ជួយឃ្នាំមើលការចូលរួមរបស់សមាជិកក្រុម ឬជួយផ្ទៀងម៉ោង។

គួរធ្វើដូចម្តេចប្រសិនបើក្រុមទាំងនោះធ្វើការក្នុងល្បឿនខុសគ្នា

ចូរកំណត់ពេលវេលាជាក់លាក់ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យក្រុមធ្វើការពិភាក្សា និងពេលវេលាប៉ុន្មានដែលពួកគេត្រូវបញ្ចប់ការងារ។ ឧទាហរណ៍ ប្រាប់អ្នកចូលរួមថាពួកគេមានពេល ៣០នាទីដើម្បីពិភាក្សាលើប្រធានបទមួយ និងសរសេរចំណុចសំខាន់ៗ បន្ទាប់មកប្រាប់ពួកគេឱ្យដឹងថានៅមានពេល ១០នាទី បន្ទាប់មកនៅមានពេល ៥នាទី ដើម្បីឱ្យពួកគាត់ធ្វើការកាន់តែឆាប់ រហ័ស និងកាន់តែផ្តោតអារម្មណ៍។

គួរធ្វើដូចម្តេចប្រសិនបើដំណើរការនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នកយឺតជាងការគ្រោងទុក

វាអាចកើតឡើងផងដែរ គឺអ្នកអាចនឹងចំណាយពេលច្រើននៅលើផ្នែកមួយ លើសពីអ្វីដែលអ្នករំពឹងទុក ឬមួយអ្នកធ្វើ វាដោយចេតនា ដោយសារអ្នកចូលរួមកំពុងរៀនបានយ៉ាងល្អនៅក្នុងវគ្គសិក្សាមួយនេះ។ ប្រសិនបើវគ្គសិក្សាមួយត្រូវបាន បន្ថែមម៉ោង នោះអ្នកនឹងត្រូវកាត់បន្ថយម៉ោងពីវគ្គផ្សេងទៀត ឬដកចំណុចណាខ្លះចេញតែម្តង។ អ្នកគឺជាអ្នកសម្រេចចិត្ត ដ៏ល្អបំផុតថា តើចំណុចណា ដែលអ្នកចូលរួមនឹងមិនសូវទទួលបានផលប្រយោជន៍ទេ ដូច្នេះអ្នកអាចកាត់បន្ថយ ឬលុប ចោលផ្នែកនោះ។ អ្នកអាចសម្រេចចិត្តលុបចោលផ្នែកណាមួយទាំងស្រុងតែម្តង ប៉ុន្តែនៅតែផ្តល់ឯកសារអំណាន ដើម្បី ឱ្យពួកគេអាននៅពេលទំនេរ។

គួរធ្វើដូចម្តេចប្រសិនបើមិនមានការចូលរួម

ពេលខ្លះមនុស្សមានការស្ទាក់ស្ទើរក្នុងការនិយាយចំពោះមុខក្រុម ព្រោះពួកគេខ្មាសអៀន ឬមានបទពិសោធនិយាយ ជាសាធារណៈតិចតួច។ ចូរប្រើ "ល្បែងបំបែកទឹកកក" និង"ល្បែងបង្កើនចាមពល" ដើម្បីធ្វើឱ្យពួកគេមានភាពស្និទ្ធស្នាល ជាមួយគ្នា និងមានទម្លាប់ជាមួយនឹងការនិយាយជាសាធារណៈ។ ជាការល្អ ចូរតែងតាំងអ្នកចូលរួមដែលស្ងៀមស្ងាត់ ឱ្យដើរ តួសំខាន់នៅក្នុងក្រុមតូចៗជាមុនសិន។ និយាយជាមួយពួកគេ - ព្យាយាមរកមូលហេតុ។ ចូរកុំបង្ខំគាត់ឱ្យចូលក្នុងស្ថានភាព មួយដែលគាត់មិនពេញចិត្ត។ ការចូលរួមគួរតែជាការបើកចំហសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា ប៉ុន្តែមិនត្រូវបង្ខំឡើយ។

ការប្រើប្រាស់ហ្គេម

អ្នកបណ្តុះបណ្តាលប្រើប្រាស់ហ្គេម ដោយមូលហេតុផ្សេងៗ ដូចជាដើម្បីជួយឱ្យអ្នកចូលរួម បានស្គាល់គ្នា បង្កើនកម្រិត ចាមពល ឬការសាទរ ជំរុញឱ្យមានការកសាងក្រុម ការឆ្លុះបញ្ចាំង ឬធ្វើឱ្យអ្នកចូលរួម គិតទៅលើបញ្ហាជាក់លាក់មួយ។

ហ្គេមដែលជួយឱ្យមនុស្សស្គាល់គ្នា ត្រូវបានហៅថា ហ្គេមបំបែកទឹកកក។ នៅពេលមនុស្សមើលទៅដូចជាងងុយគេង ឬនឿយហត់ នោះគេអាចប្រើហ្គេមបង្កើនចាមពល ដើម្បីឱ្យមនុស្សធ្វើចលនា និងកាន់តែរីករាយ។ ហ្គេមផ្សេងទៀតអាចត្រូវ បានប្រើ ដើម្បីជួយឱ្យមនុស្សគិតលើបញ្ហាផ្សេងៗ ហើយអាចជួយដោះស្រាយបញ្ហាបាននៅពេលពួកគេធ្វើការជាមួយគ្នា។ ហ្គេមអាចជួយឱ្យមនុស្សគិតប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិត និងគិតក្នុងជ្រុងផ្សេងៗ។ ហ្គេមនិងលំហាត់ល្អៗ ធ្វើឱ្យមនុស្សគ្រប់ គ្នាចូលរួមគិតទាំងអស់គ្នា បន្តដំណើរក្រុមទៅមុខ បង្កើនការចូលរួម និងអនុញ្ញាតឱ្យមនុស្សជាច្រើនបញ្ចេញយោបល់តាម លក្ខណៈរៀងៗខ្លួន។

សូមមើលផ្នែកធនធានទី២៖ ហ្គេមបំបែកទឹកកក ហ្គេមបង្កើនចាមពល និងហ្គេមផ្សេងៗ សម្រាប់បញ្ជីហ្គេមដែលអាច ប្រើប្រាស់ ដើម្បីគោលបំណងជាក់លាក់ នៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក។

អ្នកគួរតែដាក់បញ្ចូលហ្គេមទៅក្នុងដំណើរការ ដើម្បីគោលបំណងអ្វីមួយប៉ុណ្ណោះ គឺមិនមែនដើម្បីគ្រាន់តែលេងឱ្យសប្បាយ ប៉ុណ្ណោះទេ។ នៅពេលគ្រោងលេងហ្គេមណាមួយ ចូរគិតអំពីកម្លាំងរបស់វា ភាពញឹកញាប់ រយៈពេល និងគោលបំណងដែល ចង់បាន។ ប្រសិនបើគ្មានមូលហេតុអ្វីមួយចេញពីហ្គេមនេះទេ នោះអ្នកចូលរួមអាចនឹងបាត់បង់ជំនឿលើរូបអ្នកក្នុងនាមជាអ្នក បណ្តុះបណ្តាល ព្រោះពួកគេគិតថាអ្នកមិនមានភាពហ្មត់ចត់ចំពោះខ្លឹមសារនៃមេរៀននោះទេ។

ជួនកាល មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ ឬ "អ្នកជំនាញ" នឹងបដិសេធមិនចូលរួម ដែលវាបង្កើតជាបរិយាកាសអវិជ្ជមានដល់ក្រុមទាំងមូល។ ប្រសិនបើពួកគេមើលឃើញថា ប្រធានរបស់គាត់ ឬមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់មានការចូលរួម នោះទឹកចិត្តដែលមិនចង់ចូលរួមរបស់ពួកគេនឹងរលាយបាត់។ នៅក្នុងក្រុមដែលមានមនុស្សមកពីកម្រិតផ្សេងៗគ្នាក្នុងអង្គការមួយ នោះមិនគួរលេងហ្គេមទេ ព្រោះវាធ្វើឱ្យជម្លោះ ទស្សនៈខុសគ្នា ឬគូនាទីឋានានុក្រម កាន់តែបង្ហាញឡើងឱ្យឃើញ នៅពេលដែលអ្នកចង់បានលទ្ធផលមួយដែលបញ្ជ្រាសគ្នានឹងការពិត។

សារសំខាន់ៗចំពោះអ្នកចូលរួម

- ព្យាយាមជ្រើសរើសហ្គេមដែលសមស្របនឹងបរិបទវប្បធម៌ក្នុងតំបន់ ឧទាហរណ៍ គិតគូរយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នអំពីហ្គេមដែលមានការប៉ះពាល់គ្នា ជាពិសេសផ្នែកផ្សេងៗនៃរាងកាយ។
- ព្យាយាមជ្រើសរើសហ្គេមដែលមនុស្សគ្រប់រូបអាចចូលរួមបាន និងត្រូវយល់ដឹងពីតម្រូវការ និងកាលៈទេសៈរបស់ក្រុម។ ឧទាហរណ៍ ហ្គេមទាំងនេះខ្លះអាចរារាំងមិនឱ្យជនមានពិការភាពបានចូលរួម ដូចជាជនដែលពិបាកក្នុងការដើរ ឬស្លាប់ ឬអ្នកដែលមានកម្រិតអក្ខរកម្មខុសៗគ្នា។
- ព្យាយាមធានាសុវត្ថិភាពដល់ក្រុម ជាពិសេសហ្គេមដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការរត់។ ឧទាហរណ៍ ព្យាយាមបង្កើតទីធ្លាទូលាយ ហើយមិនមានវត្ថុផ្សេងៗនៅលើកម្រាលឥដ្ឋ។
- ព្យាយាមកុំប្រើប្រាស់ហ្គេម ដែលមានការប្រកួតប្រជែងតែមួយមុខ ប៉ុន្តែគួរបញ្ចូលហ្គេមដែលជំរុញឱ្យមានការកសាងក្រុម។
- ព្យាយាមចៀសវាងហ្គេមថាមពលណាដែលដំណើរការយូរពេក។ រៀបចំឱ្យវានៅខ្លីៗ រួចបន្តទៅសកម្មភាពបន្ទាប់ទៀត ដែលបានគ្រោងទុក នៅពេលដែលមនុស្សគ្រប់គ្នាបានផ្លាស់ទី និងស្វាងងងុយ!
- ប្រើប្រាស់ហ្គេមដែលសមស្របនឹងស្ថានភាពផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវកាយ។ វាមិនត្រូវបង្កើតឡើងសម្រាប់កម្មវិធីផ្លូវការទេ។
- ពិនិត្យសេចក្តីណែនាំទាំងអស់ មុននឹងយកមកអនុវត្ត។
- ត្រូវប្រាកដថាសម្ភារទាំងអស់ អាចរកបានយ៉ាងឆាប់រហ័ស។ ជៀសវាងការបន្ទាន់ភ្លាមៗ និងការផ្លាស់ប្តូរឬកែលម្អនៅនាទីចុងក្រោយ។ ជៀសវាងប្រើប្រាស់ហ្គេមជា "ឧបករណ៍ស្រោចស្រង់វត្ថុបណ្តុះបណ្តាល" ។
- រៀបចំលំដាប់លំដោយនៃហ្គេម និងលំហាត់ យ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នដោយយកចិត្តទុកដាក់លើកម្លាំង ភាពញឹកញាប់ និងគោលបំណងរបស់វា។ ឧទាហរណ៍ ជៀសវាងការប្រើប្រាស់ហ្គេមដែលមានអន្តរកម្មខ្ពស់ ជាបន្តបន្ទាប់គ្នារហូតដល់ចប់។
- ចៀសវាងការប្រែក្លាយខ្លួនអ្នកទៅជាមនុស្សនាំសប្បាយ។
- ប្រកាន់ខ្ជាប់ផែនការរបស់អ្នក។ កុំអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកចូលរួមដែលធ្លាប់ដឹងពីហ្គេមនេះ ធ្វើឱ្យអ្នកមិនចង់បន្ត។ ទទួលស្គាល់ពួកគាត់ រួចសុំឱ្យគាត់ជួយគាំទ្រ ឬសង្កេតមើលដំណើរការនេះ។
- អូសទាញជនដែលទំនងជាមិនចង់ចូលរួម ដោយចាប់ផ្តើមលេងហ្គេម និងលំហាត់ណាដែលស្រាលៗ និងមិនសូវមានអន្តរកម្ម ដើម្បីបង្កើនទំនុកចិត្តដល់ពួកគេបន្តិចម្តងៗ។
- យកចិត្តទុកដាក់លើកត្តាអាយុ កាយសម្បទា ឬកត្តាដទៃទៀតដែលអាចបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់អ្នកចូលរួម។

ប្រាប់ពួកគេឱ្យយកចេញនូវវត្ថុណា ដែលអាចបង្កគ្រោះថ្នាក់ ឬដែលអាចធ្វើឱ្យបាក់បែកក្នុងពេលលេងហ្គេមដែលប្រើចលនាខ្លាំង។

- មិនត្រូវបង្ខំពួកគេឱ្យចូលរួមក្នុងដំណើរការណាមួយ ដែលផ្ទុយគ្នានឹងវប្បធម៌ ឬទស្សនៈសង្គមរបស់ពួកគេទេ។ ជៀសវាងរឿងកំប្លែងណា ដែលប៉ះពាល់ដល់វប្បធម៌ ទស្សនៈយេនឌ័រ និងជំនឿផ្លូវភេទលុះត្រាតែអ្នកបានត្រៀមរៀបចំដំណើរការឆ្លុះបញ្ចាំងលើប្រធានបទទាំងនោះ។
- ត្រូវរៀបចំវត្ថុសួរសំណួរបន្ទាប់ពីធ្វើលំហាត់។ កុំទុកអ្នកចូលរួមចោល។
- ជ្រើសរើសហ្គេមដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយផ្អែកតាមប្រធានបទទូទៅ ពេលវេលាដែលមានគោលបំណងនៃវគ្គសិក្សា វឌ្ឍនភាពរបស់ក្រុម អារម្មណ៍របស់ក្រុមក្នុងពេលនោះ វត្ថុមាននៃជម្លោះ ។ល។
- ប្រើប្រាស់ហ្គេម ដើម្បីបង្កើនមនោសញ្ចេតនា ដូច្នោះវានឹងបង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់ការចូលរួម និងភាពរីករាយ។

លំហាត់ការធ្វើត្រាប់ - ការព្រមាន^៩

នៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលខ្លះស្តីពីពិការភាព អ្នកបណ្តុះបណ្តាលអាចនឹងប្រើប្រាស់លំហាត់ធ្វើត្រាប់តាម។ លំហាត់ធ្វើត្រាប់តាម គឺជាលំហាត់ដែលត្រូវបានប្រើ ដើម្បីបង្ហាញថា “តើការមានពិការភាព ធ្វើឱ្យយើងមានអារម្មណ៍ដូចម្តេច?”។ អ្នកចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលត្រូវបានស្នើឱ្យប្រើទេះរុញ ឬត្រូវបានចងបិទភ្នែក រួចត្រូវបានសួរថា តើពួកគេមានអារម្មណ៍យ៉ាងណា? លំហាត់នេះមិនងាយស្រួលទេ ហើយអាចនឹងបញ្ចប់ដោយលទ្ធផលមួយដែលមិនចង់បាន។

លំហាត់ទាំងនេះចាំបាច់ត្រូវរៀបចំដោយប្រុងប្រយ័ត្ន។ អ្វីដែលកើតឡើងគឺ បុគ្គលដែលមិនមានពិការភាព អាចយល់ដឹងនូវកម្សាយ(ការពិបាក)ភ្លាមៗ។ បន្ទាប់មកពួកគេមានអារម្មណ៍វង្វេង និងឆ្គាំឆ្គង។ លទ្ធផលគឺថា ពួកគេទទួលបានទស្សនៈអវិជ្ជមានចំពោះពិការភាពដោយសារពិការភាពគឺជាអ្វីដែលធ្វើឱ្យអ្នក "មិនគ្រប់លក្ខណៈ" ឬ "មិនបានសម្រេច"។ ម្យ៉ាងទៀតពេលខ្លះអ្នកចូលរួមនឹងនិយាយលេងសើច និងសម្តែងកាយវិការគួរឱ្យអស់សំណើចក្នុងអំឡុងពេលធ្វើលំហាត់នេះ។ វាអាចជាការចម្លែកដល់ជនមានពិការភាព ព្រោះសម្រាប់ពួកគាត់ បទពិសោធនៃពិការភាព គឺជារឿងពិត ហើយមិនមែនជារឿងកំប្លែងនោះទេ។

^៩ កែសម្រួលចេញពីសៀវភៅធនធានរបស់អង្គការ LFTW

ដោយហេតុផលនេះហើយទើបលំហាត់ធ្វើត្រាប់តាម មិនត្រូវបានណែនាំទេ នៅពេលដែលគ្មានអ្នកបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនៅអមជាមួយ។ ក្នុងករណីដែលអ្នកមានអារម្មណ៍ចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តលំហាត់ធ្វើត្រាប់តាម ជាការសំខាន់គឺត្រូវពិចារណានូវជម្រើសដូចខាងក្រោម៖

- លំហាត់ត្រូវបានអនុវត្តរួមគ្នាជាមួយជនមានពិការភាព ហើយការពិភាក្សាមិនត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្ដោតលើអារម្មណ៍នៃការមានពិការភាពរាងកាយនោះទេ ប៉ុន្តែគឺផ្ដោតទៅលើថា តើសង្គមឆ្លើយតបយ៉ាងដូចម្តេចចំពោះបញ្ហានោះ។ ឧទាហរណ៍៖ ទៅផ្សារជាមួយមនុស្សម្នាក់ដែលប្រើរទេះរុញ រួចពិភាក្សាជាមួយអ្នកចូលរួមដទៃទៀតថា តើមនុស្សផ្សេងៗនៅតាមដងផ្លូវឆ្លើយតបយ៉ាងដូចម្តេចជាមួយពួកគេ។
- បច្ចេកទេសមួយទៀត គឺការផ្តល់ឧទាហរណ៍អំពីជីវិតពិត ក្នុងស្ថានភាពរើសអើងមួយបន្ទាប់មកសួរអ្នកចូលរួមអំពីអារម្មណ៍របស់ពួកគេចំពោះស្ថានភាពនោះ និងថាតើពួកគេនឹងមានប្រតិកម្មបែបណា។ ឧទាហរណ៍ មនុស្សម្នាក់មិនអាចធ្វើតេស្តប្រលងចូលមហាវិទ្យាល័យបានទេ ព្រោះការប្រលងធ្វើឡើងនៅជាន់ទី២ ហើយគ្មានជណ្តើរ ឬជម្រាលសម្រាប់ឡើងទៅជាន់ខាងលើនោះទេ។ បន្ទាប់មកគេអាចសួរអ្នកចូលរួមថា តើពួកគេមានដំណោះស្រាយដូចម្តេចចំពោះការរើសអើងមួយនេះ។
- ជម្រើសទីបី គឺមិនធ្វើត្រាប់តាមកម្សាយ(ការពិបាក)នេះទេប៉ុន្តែ គឺការកែសម្រួលបរិស្ថាន។ ឧទាហរណ៍ មិនធ្វើត្រាប់តាមការពិបាកក្នុងការមើលនោះទេ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ គឺកែសម្រួលបរិស្ថានឱ្យមានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់។ នៅប្រទេសបង់ក្លាដែស ឥណ្ឌា និងកម្ពុជា បទពិសោធន៍ “ការមើលឃើញក្នុងទីងងឹត” ផ្តល់នូវបរិយាកាសមួយដែលងងឹតស្តង ដែលជនពិបាកក្នុងការមើលដឹកនាំភ្ញៀវដែលអាចមើលឃើញធម្មតា។ គុណសម្បត្តិ គឺថាមនុស្សមានបទពិសោធន៍ពេញលេញដែលមិនចាំបាច់ដាក់កម្រិតដល់សមត្ថភាពរាងកាយរបស់គាត់ទេ ហើយជនដែលពិបាកក្នុងការមើលត្រូវបានឱ្យ តម្លៃចំពោះសមត្ថភាពរបស់ពួកគេ។ សូមមើលធនធានទី២ អំពីការណែនាំច្បាស់លាស់សម្រាប់ការអនុវត្តលំហាត់ធ្វើត្រាប់តាម។

ការតាមដាន និងវាយតម្លៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

ការតាមដាន និងវាយតម្លៃ គឺជាផ្នែកមួយនៃការត្រួតពិនិត្យគុណភាពនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ វាផ្តល់នូវយោបល់ត្រឡប់អំពីការអនុវត្តរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល គុណភាពនៃការរៀបចំ និងការផ្តល់សកម្មភាពបណ្តុះបណ្តាល។ វាមានភាពចាំបាច់សម្រាប់ការកែលម្អការអនុវត្តរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល ការរៀនរបស់អ្នកចូលរួម និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទាំងមូលតែម្តង។ ការវាយតម្លៃ គួរធ្វើឡើងនៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទាំងស្រុង ប៉ុន្តែក៏អាចធ្វើបាននៅចុងបញ្ចប់នៃថ្ងៃនីមួយៗផងដែរ។

បញ្ជីត្រួតពិនិត្យ៖

- អនុវត្តការវាយតម្លៃខ្លួនឯងក្នុងអំឡុងពេល និងក្រោយពេលវគ្គនីមួយៗ ក្រោយថ្ងៃនីមួយៗ ឬក្រោយវគ្គបណ្តុះបណ្តាលតែម្តង (យោបល់ត្រឡប់ បញ្ជីត្រួតពិនិត្យ មិត្តរួមការងារ អ្នកសង្កេតការណ៍)
- ស្នើសុំអ្នកចូលរួមឱ្យធ្វើការវាយតម្លៃជាសំណេរ ឬជាពាក្យសម្តី ទៅលើវគ្គសិក្សា (មេរៀន ពាក់កណ្តាលវគ្គ ចុងបញ្ចប់នៃវគ្គសិក្សា)
- ធ្វើតេស្តក្រោយការសិក្សា ដើម្បីវាយតម្លៃអ្នកចូលរួម ប្រសិនបើសមរម្យ
- នៅពេលបញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគេអាចសង្កេតឃើញនូវវឌ្ឍនភាពរបស់អ្នកចូលរួមក្នុងអំឡុងពេលធ្វើការប្រចាំថ្ងៃ។
- ពិភាក្សាពីវឌ្ឍនភាពរបស់សិក្ខាកាម ជាមួយអ្នកចូលរួម/អ្នកបណ្តុះបណ្តាល/អ្នកមើលខុសត្រូវ/ក្រុមគោលដៅ
- សរសេររបាយការណ៍វាយតម្លៃ

លទ្ធផលនៃលំហាត់វាយតម្លៃ គួរបង្ហាញថា តើបានសម្រេចគោលបំណងដែរឬទេ បើអត់ទេ តើមកពីហេតុអ្វី? បន្ទាប់មក គេអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានថា តើកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលនេះត្រូវការការកែសម្រួលដែរឬទេ រួចផ្តល់អនុសាសន៍ថាតើកម្មវិធី បណ្តុះបណ្តាលគួរត្រូវបានកែប្រែយ៉ាងដូចម្តេច។

ឧបករណ៍ផ្សេងៗសម្រាប់ការតាមដាន និងវាយតម្លៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

- តេស្តមុន និងក្រោយវគ្គ
- ការវាយតម្លៃក្រៅផ្លូវការជារៀងរាល់ថ្ងៃ
- អ្នកចូលរួមមានភាពជាម្ចាស់លើការវាយតម្លៃដំណើរការ
- ត្រួតពិនិត្យជាមួយនឹងកំណត់ហេតុរៀន ប្រសិនបើមាន
- ការវាយតម្លៃជាផ្លូវការក្រោយវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

កុំភ្លេចផ្តល់យោបល់ត្រឡប់ជាប្រចាំដល់អ្នកចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទាំងមូល

- ការសរសើរ គឺជាភាពវិជ្ជមាន តែវាមិនបានប្រាប់យើងពីរបៀបកែលម្អទេ
- ការរិះគន់ គឺជាភាពអវិជ្ជមាន តែវាមិនបានប្រាប់យើងពីរបៀបកែលម្អទេ
- យោបល់ត្រឡប់អាចមានលក្ខណៈវិជ្ជមាន និង/ឬអវិជ្ជមាន ហើយវាជួយយើងឱ្យកែលម្អពិតមែន។

តើនេះជាអ្វីដែលគេច្រើនហៅថា ការរិះគន់បែបស្ថាបនា មែនទេ ?

ចាស វាតែងតែមានប្រយោជន៍ពីព្រោះវាជួយឱ្យបុគ្គល និងក្រុមរៀនយ៉ាងពិតប្រាកដ... ប៉ុន្តែ ពេលខ្លះវាអាចនឹងពិបាកទទួលយកដែរ។ ត្រូវប្រាកដថាអ្នកបានលើកឡើងពីចំណុចនេះ នៅពេលចាប់ផ្តើមវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ វាអាចជាបទបញ្ជាមួយរបស់អ្នកផងដែរ។

- កសាងពីចំណុចវិជ្ជមាន ទទួលស្គាល់ចំណុចខ្លាំង
- ស្មោះត្រង់នឹងភាពអវិជ្ជមាន
- មានភាពជាក់លាក់៖
  - ថតយកស្ថានភាព
  - រៀបរាប់ពីឥរិយាបថ
  - រៀបរាប់ពីផលប៉ះពាល់
- ប្រហែលជា/ ខ្ញុំគិតថាប្រសិនបើ/ អ្នកបានគិតអំពី ?

ផ្នែកទី ៤៖

ការរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

ឥឡូវនេះយើងត្រូវពិភាក្សាបន្ថែមអំពីការរៀបចំសម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល... តើអ្វីជាចំណុចសំខាន់ដែលត្រូវពិចារណានៅពេលរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលមួយ?

បាទ! វាសំខាន់ណាស់ ហើយខ្ញុំពិតជាចង់ដឹងបន្ថែមអំពីចំណុចនេះ។

ការរៀបចំ គឺជាគន្លឹះសម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ។ នៅពេលអ្នករៀបចំបានល្អនោះ អ្នកបានបំពេញការងារពាក់កណ្តាល រួចទៅហើយ។ ដូច្នេះ ត្រូវរៀបចំឱ្យបានល្អជាមុន វានឹងធ្វើឱ្យអ្នកមានទំនុកចិត្ត និងមានភាពងាយស្រួលជាមួយនឹងការងារ របស់អ្នកក្នុងអំឡុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។

មុនវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

ខាងក្រោមនេះ អ្នកនឹងឃើញកាលវិភាគរយៈពេល ៣សប្តាហ៍សម្រាប់កិច្ចការដែលត្រូវបានរៀបចំមុនពេលបណ្តុះបណ្តាល។ វាមានភាពសមរម្យ ហើយជារឿយៗអ្នកត្រូវបង្រួមកន្លែងខ្លះ។ ប៉ុន្តែតារាងខាងក្រោមនេះ ផ្តល់នូវការណែនាំល្អៗមួយចំនួន សម្រាប់អនុវត្តន៍។

ពេលវេលា	កិច្ចការអ្វី
៣ សប្តាហ៍មុន វគ្គបណ្តុះបណ្តាល	<ul style="list-style-type: none"> • ប្រសិនបើធ្វើការជាមួយអ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាល សូមទាក់ទងគាត់ រួចសម្រេចចិត្ត លើកាលវិភាគ និងការបែងចែកតួនាទី និងការកិច្ចនៅមុនពេល និងក្នុងពេលបណ្តុះបណ្តាល។ • រៀបចំទីកន្លែងសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល និងបញ្ជាក់ថាតើកន្លែងនោះមានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលយ៉ាងពេញលេញដែរឬទេ។ • រៀបចំឱ្យមានអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញាសម្រាប់វគ្គទាំងនោះ នៅពេលមានមនុស្សច្បងចូលរួម។ • សាកសួរអ្នកចូលរួមដែលត្រូវបានអញ្ជើញ ដើម្បីដឹងពីតម្រូវការជាក់លាក់របស់គាត់ (ឧ. មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ភាសា សម្ភារភាសាស្ទាប)។ • សម្រេចថា តើសម្ភារជំនួយណាខ្លះ អាចយកប្រើសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល (ឧទាហរណ៍ ការប្រើប្រាស់ស្លាយបញ្ចាំង និងវីដេអូ អាស្រ័យលើអគ្គិសនីដែលមាន ការប្រើប្រាស់សម្ភារសរសេរនៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំ អាស្រ័យលើកម្រិតអក្ខរកម្ម បើមិនដូច្នោះទេ ចូរប្រើបច្ចេកវិទ្យាបន្តិចបន្តួច និងអនុវត្តលំហាត់ជាក់ស្តែងឱ្យច្រើន ព្រមទាំងផ្តល់ការគាំទ្រលើការសរសេរ) • ចាប់ផ្តើមអាន/សរសេរសៀវភៅណែនាំសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល។
២ សប្តាហ៍មុន វគ្គបណ្តុះបណ្តាល	<ul style="list-style-type: none"> • ផ្ញើសម្ភារដែលត្រូវការទាំងអស់ដើម្បីបោះពុម្ព (ផ្ទាំងរូបភាព ឯកសារចែកជូន សៀវភៅណែនាំ)។ • បន្តការអាន/សរសេរសៀវភៅណែនាំសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល។
១ សប្តាហ៍មុន វគ្គបណ្តុះបណ្តាល	<ul style="list-style-type: none"> • ពិនិត្យថាអ្នកមានសម្ភារចាំបាច់ទាំងអស់ក្នុងទម្រង់ជាឯកសារបោះពុម្ពរួច ឬជាឌីជីថលតាមតម្រូវការ។ • ប្រមូល/ទិញ/រៀបចំសម្ភារផ្សេងៗទៀតដែលចាំបាច់។ • បញ្ជាក់ទីតាំង ដើម្បីត្រួតពិនិត្យលើការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល។ • ចាប់ផ្តើមរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទៅតាមថ្ងៃនីមួយៗ តាមមេរៀននីមួយៗ និងតាមវគ្គសិក្សានីមួយៗ។ រៀបចំសេចក្តីណែនាំ និងរបៀបវារៈសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល - ចាប់ផ្តើមសមតាមកម្មវិធី។

១ ថ្ងៃមុន
វគ្គបណ្តុះបណ្តាល

- ពិនិត្យមើលការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលក្នុងបន្ទប់បណ្តុះបណ្តាល រួចកែសម្រួលតាមជាក់ស្តែង។
- ពិនិត្យសម្ភារបណ្តុះបណ្តាលទាំងអស់ដែលមាននិងថតចម្លងសម្ភារបណ្តុះបណ្តាលក្នុងទម្រង់ជាឌីជីថល ឱ្យរួចជាស្រេច។
- ពិនិត្យឧបករណ៍ដែលអ្នកគ្រោងនឹងប្រើ។ តើវាដំណើរការប្រក្រតីទាំងអស់ឬទេ? តើអ្នកមានអ្វីគ្រប់យ៉ាងដែលត្រូវការហើយឬនៅ? (ការត្រួតពិនិត្យចុងក្រោយ)
- ប្រសិនបើអាច ចូរទូរស័ព្ទទៅភ្ញៀវកិត្តិយស ដើម្បីពិនិត្យមើលពេលវេលាដែលអ្នកចូលរួមមកដល់។

ក្នុងអំឡុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងអំឡុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល កិច្ចការត្រៀមរៀបចំក៏ត្រូវធ្វើឱ្យរួចរាល់ផងដែរ។ នៅក្នុងតារាងខាងក្រោមអ្នកនឹងឃើញសកម្មភាពសំខាន់ៗ។

ពេលវេលា	កិច្ចការអ្វី
មួយថ្ងៃមុនថ្ងៃបណ្តុះបណ្តាលបន្ទាប់	<ul style="list-style-type: none"> • ពិភាក្សាជាមួយអ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាល ៖ អ្វីខ្លះដែលដំណើរការបានល្អ ហើយអ្វីខ្លះដែលត្រូវកែលម្អ។ • ពិនិត្យមើលថា តើមានឯកសារបណ្តុះបណ្តាលទាំងអស់ដែរឬទេ (រួមទាំងឯកសារចែកជូន។ល។) • ពិនិត្យមើលថាភ្ញៀវដែលបានអញ្ជើញទាំងអស់ នឹងចូលរួម។ • ធានាថាអ្នកមានតារាងវគ្គមានអ្នកចូលរួម។ • ពិនិត្យឡើងវិញលើកម្មវិធី និងសៀវភៅណែនាំសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល ថាតើអ្វីគ្រប់យ៉ាងសុទ្ធតែច្បាស់លាស់/រួចរាល់/រៀបចំត្រឹមត្រូវហើយឬនៅ? បើនៅទេ តើអ្វីខ្លះដែលនៅត្រូវការបញ្ចប់ឱ្យរួចរាល់? • ព្យាយាមស្រមៃមើលវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនៅក្នុងខួរក្បាលរបស់អ្នក ដើម្បីជាការត្រៀមរៀបចំមួយ រួចពិនិត្យមើលគ្រោងមេរៀន។ • ត្រួតពិនិត្យភស្តុភារ និងការគាំទ្រភស្តុភារ • តើអ្នកចូលរួមមានជាសុភាពឬទេ? តើពួកគេមានការបារម្ភអ្វីដែរទេ? • ធានាថាបានត្រៀមរៀបចំតេស្តមុន និងក្រោយការសិក្សា

បញ្ជីសម្ភារបណ្តុះបណ្តាល

នេះគ្រាន់តែជាតារាងមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ - អ្នកនឹងពង្រីកវាថែមទៀតនៅពេលអ្នកបង្កើនតួនាទីជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល។

សម្ភារបណ្តុះបណ្តាលទូទៅ - បញ្ជីណែនាំ

- ផ្ទាំងក្រដាសធំ
- ឧបករណ៍បំពងសំឡេង
- ក្តារខៀន
- ហ្វឺត
- ខិត្តប័ណ្ណ
- ការ៉េ
- ស្កុត
- សៀវភៅសរសេរ
- ប៊ិច
- ក្រដាសពណ៌ A4
- ស្លាកឈ្មោះ
- ខ្សែ
- សម្ភារសម្រាប់ការសម្តែងតួ
- កន្ត្រៃ

ផ្នែកទី ៥៖

ធ្វើឱ្យវត្តមានបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយ បរិយាបន្នពិការភាព

យើងត្រូវធានាថាការបណ្តុះបណ្តាល
របស់យើង មានលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់
អ្នកចូលរួម។ ដូច្នេះផ្នែកនេះនឹងនិយាយអំពីគន្លឹះ
សំខាន់ៗក្នុងការរៀបចំវត្តមានបណ្តុះបណ្តាលដែល
ប្រកបដោយបរិយាបន្ន។

អ្នកនឹងផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីបរិយាបន្នពិការភាព។ ចំណុចនេះធ្វើឱ្យវាកាន់តែមានសារសំខាន់ថែមទៀតដែលអ្នកត្រូវធានាថា វគ្គបណ្តុះបណ្តាលដែលអ្នកផ្តល់ជូន គឺប្រកបដោយបរិយាបន្ន និងមានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលចំពោះជនមានពិការភាព។

នៅមុនវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ចូរសួរអ្នកចូលរួមថា តើពួកគាត់មានតម្រូវការនៃការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដែរឬទេ? វានឹងជួយឱ្យអ្នកត្រៀមរៀបចំសម្រាប់តម្រូវការនានាដែលពួកគាត់អាចមាន។

ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី មិនមែនមនុស្សទាំងអស់សុទ្ធតែចង់ចែករំលែក អំពីពិការភាពរបស់ពួកគេនោះទេ។ ដូច្នេះ ជាការសំខាន់គឺត្រូវធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក មានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ឱ្យបានច្រើនបំផុតតាមដែលអាចធ្វើបាន!

នេះមិនមែនគ្រាន់តែជាអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់អ្នក ដែលមានបញ្ហាលំបាកប៉ុណ្ណោះទេ! អ្នកដែលមិនចេះអានអក្សរ អាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីការពន្យល់ផ្ទាល់មាត់ នៅពេលផ្តល់ជូនសម្រាប់អ្នកដែលពិបាកក្នុងការមើល។ អ្នកដែលឈឺមានវ័យចំណាស់ ឬមានផ្ទៃពោះ អាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីជម្រាល ព្រមទាំងការផ្តល់ជូនផ្សេងៗទៀតសម្រាប់អ្នកដែលពិបាកក្នុងការផ្លាស់ទី។

ខាងក្រោមនេះជាតារាងនៃចំណុចនានាដែលអ្នកត្រូវគិតគូរ ហើយវានឹងជួយអ្នកក្នុងការធ្វើឱ្យព្រឹត្តិការណ៍នេះប្រកបដោយបរិយាបន្នពិការភាព។⁹⁰

ការជ្រើសរើសទីកន្លែង

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
កំណត់ទីតាំងកណ្តាលមួយ សម្រាប់សមាជិកសហគមន៍ដែលមានពិការភាព។	ដើម្បីកាត់បន្ថយពេលវេលាធ្វើដំណើរ។
កំណត់ទីកន្លែងមួយអាចជនមានពិការភាពប្រហែលជាធ្លាប់បានប្រើប្រាស់កន្លែងមក។	ដើម្បីបង្កើនការស្គាល់ទីកន្លែង និងអត្រាវត្តមានឱ្យបានខ្ពស់បំផុត។
ធានាថាទីកន្លែងនោះមានជម្រាលឡើងចុះ បង្គន់ដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល បង្គាន់ដៃ ។ល។	ដើម្បីធានាថា មានតម្រូវការជាអប្បបរមាលើផ្នែកការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ជនមានពិការភាព។

ការផ្សព្វផ្សាយ

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
បង្កើតផ្ទាំងរូបភាពដែលមានទំហំធំ និងមានពណ៌ជិតល្អ។	សម្រាប់ជនដែលពិបាកក្នុងការមើល។
ប្រើប្រាស់មធ្យោបាយទំនាក់ទំនងជាច្រើន ដូចជាការបោះពុម្ព ការផ្សព្វផ្សាយតាមវិទ្យុ និងការប្រកាសក្នុងសហគមន៍ ដើម្បីលើកកម្ពស់ការពិគ្រោះយោបល់។	ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យជនដែលមានពិការភាពផ្សេងៗគ្នា អាចទទួលបានព័ត៌មាន។
ជ្រើសរើសព័ត៌មានផ្សព្វផ្សាយណាដែលលើកទឹកចិត្តដល់ជនមានពិការភាពឱ្យបានចូលរួម។	ដើម្បីធានាថាជនមានពិការភាព មានអារម្មណ៍ថាខ្លួនត្រូវបានអញ្ជើញ និងស្វាគមន៍ឱ្យចូលរួមក្នុងការពិគ្រោះយោបល់។

⁹⁰ Adapted from CBM (2012) Inclusion made easy: A quick program guide to disability in development, Retrieved from <http://www.cbm.org/Inclusion-Made-Easy-329091.php>, p3.

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
ហៅចំឈ្មោះជនមានពិការភាព គឺមិនមែនហៅអ្នកថែទាំ ឬអ្នកជូនគាត់ទេ។	ដើម្បីទទួលស្គាល់ការរួមចំណែក និងគុណតម្លៃរបស់ជនមានពិការភាព។
អានរាល់ព័ត៌មានបោះពុម្ព/ព័ត៌មានមើលឃើញ។ (ផ្តល់ការពណ៌នាជាពាក្យសម្តីចំពោះមាតិកាដែលកំពុងពិភាក្សា។ កុំចង្អុល ឬបង្ហាញវត្ថុដោយគ្មានការពិពណ៌នាជាសំឡេង) ។	សម្រាប់ទស្សនិកជនដែលមានការតាមដានខ្លឹមសាររូបភាពដូចជាជនដែលពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ ពិបាកផ្នែកសតិបញ្ញា ឬពិបាកក្នុងការមើល។
ត្រូវប្រាកដថាអ្នកមានអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញាប្រសិនបើត្រូវការ។	ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យជនដែលប្រើភាសាសញ្ញា បានចូលរួមក្នុងវគ្គ បណ្តុះបណ្តាលដោយឈរលើមូលដ្ឋានស្មើភាពគ្នា។
ក្នុងពេលសួរសំណួរ មានវាគ្មិនតែម្នាក់ក្នុងពេលតែមួយ។	វាមានប្រយោជន៍ជាពិសេសនៅពេលមានអ្នកបកប្រែ ព្រោះគាត់អាចបកប្រែបានតែមួយសំឡេងក្នុងពេលតែមួយ។ វានឹងជួយសម្រួលដល់អ្នកចូលរួមដែលមានការយល់នូវអ្វីដែលបាននិយាយ។ នឹងជួយសម្រួលដល់អ្នកចូលរួមដែលមានការពិបាកក្នុងការមើលហើយអង្គុយបែរមុខទៅរកវាគ្មិន។
បន្ទាបខ្លួនអ្នកឱ្យស្ថិតនៅកម្រិតភ្នែកស្មើគ្នាជាមួយជនប្រើរទេះរុញនៅពេលនិយាយមួយទល់មួយជាមួយគាត់។	ធ្វើបែបនេះនឹងបង្ការមិនឱ្យជនប្រើរទេះរុញ រោយករបស់គាត់។
កុំបារម្ភក្នុងការស្នើសុំជនដែលកំពុងនិយាយឱ្យនិយាយឡើងវិញនៅពេលដែលអ្នកមិនយល់។	ការធ្វើបែបនេះ ផ្តល់នូវសេចក្តីថ្លៃថ្នូរច្រើនជាងការដែលងក់ក្បាលយ៉ាងរាបសារ ប៉ុន្តែស្តាប់មិនឮនូវអ្វីដែលគាត់បាននិយាយទៅវិញទេ។ ជនដែលមានការពិបាកក្នុងការនិយាយ មានទម្លាប់ក្នុងការនិយាយឡើងវិញច្រើនដងទៅហើយ។
បញ្ជាក់ប្រាប់ពីខ្លួនអ្នក ប្រសិនបើអ្នកចង់និយាយជាមួយជនដែលមានការពិបាកក្នុងការមើល។ ប្រាប់ឱ្យគាត់ដឹងនៅពេលអ្នកដើរចេញពីគាត់វិញ។	ធានាថាបុគ្គលនោះដឹងថាអ្នកកំពុងនិយាយជាមួយគាត់។ ធានាថាបុគ្គលនោះដឹងថាអ្នកកំពុងស្ថិតនៅត្រង់ណា។
ពន្យល់ពាក្យពេញនៃអក្សរកាត់ នៅពេលអ្នកនិយាយពីវាជាលើកដំបូង។	ដើម្បីឱ្យទស្សនិកជនទាំងមូល យល់ច្បាស់ពីបរិបទនៃបទបង្ហាញ។ ដើម្បីបញ្ជាក់ខ្លឹមសារជូនដល់អ្នកចូលរួមដែលមានការពិបាកក្នុងការស្តាប់។ ដើម្បីជួយគាំទ្រដល់អ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា សម្រាប់ការអានម្រាមដៃ ឬធ្វើការវិការនូវពាក្យពេញ។ ដើម្បីជួយក្នុងការកំណត់ពាក្យពេចន៍សម្រាប់ជនដែលមានការលំបាកក្នុងការបាត់បង់ការចងចាំរយៈពេលវែង ឬខ្លីដូចជាការខូចខ្លួនក្បាលក្រោយរងរបួស (ABI) ជាដើម។

ការផ្លាស់ទី

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
មិនត្រូវប៉ះខុបករណ៍ជំនួយសម្រាប់ការផ្លាស់ទីឡើយ ដូចជា រទេះ រុញ ឈើច្រត់ ឬឆ្កែនាំផ្លូវ(លើកលែងតែមានការអនុញ្ញាត ឬការស្នើសុំដូចជាសុំឱ្យជួយរុញរទេះ ឬជួយនាំឆ្កែរកកន្លែងនោម)។	ខុបករណ៍ជំនួយសម្រាប់ការផ្លាស់ទី គឺជាផ្នែកបន្ថែមមួយរបស់បុគ្គលនោះ ហើយវាជាផ្នែកមួយនៃរបស់របរផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់។ ឆ្កែនាំផ្លូវធ្វើការក្នុងពេលដែលវាស្ថិតក្នុងខ្សែក្រវាត់របស់វា ដូច្នេះមិនគួរមានការរំខានដល់វាទេ។
មិនត្រូវនាំរណាម្នាក់ទៅកាន់ទីតាំងមួយដោយមិនបានសួរជាមុននោះឡើយ។ រកមើលខុបសគ្គដែលអាចនៅរាំងផ្លូវរបស់គាត់។	កំណត់ទីកន្លែងដែលគាត់ចង់អង្គុយជាមុន ព្រោះគាត់ប្រហែលជាមានចំណូលចិត្តរបស់គាត់។ ដើម្បីធានាសុវត្ថិភាពដល់គាត់។
សួរអំពីការជួយដឹកដៃ សម្រាប់ជនដែលមានការពិបាកក្នុងការមើល។	បុគ្គលម្នាក់ៗនឹងមានចំណូលចិត្តរៀងៗខ្លួន ខ្លះដើរតាម ឬកាន់កែងដៃ និងថាតើគាត់ចង់ឈរនៅម្ខាងណាមួយ ប្រសិនបើមានការជួយដឹកដៃ។ វាអាស្រ័យទៅតាមបុគ្គលម្នាក់ៗ កម្រិតនៃភាពពិបាកក្នុងការមើលរបស់គាត់ និងភាពងាយស្រួលនៅក្នុងបរិស្ថានជុំវិញ។

មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
ធានាថាកន្លែងប្រជុំ ស្ថិតនៅជិតកន្លែងដឹកជញ្ជូនសាធារណៈ។ ផ្តល់មធ្យោបាយធ្វើដំណើរដែលបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ជនមានពិការភាពប្រសិនបើគ្មានជម្រើសដឹកជញ្ជូនសមស្រប។	ដើម្បីបង្កើនលទ្ធភាពទៅដល់ទីកន្លែងប្រជុំ សម្រាប់ជនមានពិការភាពដែលពឹងផ្អែកមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនសាធារណៈ។ ដើម្បីធានាថាជនមានពិការភាព អាចទៅដល់ទីកន្លែងប្រជុំ នៅពេលដែលមិនអាចប្រើប្រាស់មធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនសាធារណៈបាន។

សម្ភារអំណាន

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
ផ្តល់ជូនឯកសារអំណានដែលមានអក្សរធំៗដល់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ (ទំហំអក្សរ ១៦ ចន្លោះបន្ទាត់ ១,៥ ក្រដាសមិនរលោង អក្សរខ្មៅលើក្រដាសស ឬពណ៌ដិត ម៉ូដអក្សរគ្មានចុងស្រួចៗ ដូចជា Arial ឬ Verdana ជាដើម)។ ឬផ្តល់នូវច្បាប់ចម្លងឌីជីថល សម្រាប់បុគ្គលដែលប្រើខុបករណ៍អានលើអេក្រង់។	សម្រាប់អ្នកចូលរួមដែលមានការពិបាកក្នុងការកត់ចំណាំ ឬមើលស្លាយដី ឬពិបាកក្នុងការអានអក្សរទំហំធម្មតា ដូចជាជនដែលពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ ផ្នែកសតិបញ្ញា ពិបាកក្នុងការផ្លាស់ទី ឬពិបាកក្នុងការមើល។

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
ធានាថាមានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់បញ្ចាំងចំអ្នកធ្វើបទបង្ហាញ។	មានប្រយោជន៍សម្រាប់ការអានបច្ចុប្បន្ន ចំពោះអ្នកចូលរួមដែលជាមនុស្សច្នៃ ឬដែលពិបាកក្នុងការស្តាប់ និងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការធ្វើអត្តសញ្ញាណអ្នកធ្វើបទបង្ហាញ សម្រាប់អ្នកចូលរួមដែលពិបាកក្នុងការមើល។

កន្លែងអង្គុយ

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
ផ្តល់ជម្រើសនៃកន្លែងអង្គុយជូនមុខសម្រាប់អ្នកចូលរួមដែលមានពិការភាព (ជាជម្រើសតែប៉ុណ្ណោះ - អាស្រ័យលើចំណូលចិត្តរបស់គាត់) ។	<p>ដើម្បីធានាថាអ្នកចូលរួមដែលប្រើប្រាស់អ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា អាចមើលឃើញស្រួលដោយមិនមានការបាំង។</p> <p>ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកចូលរួមដែលពិបាកក្នុងការមើល មានលទ្ធភាពទទួលបានខ្លឹមសារជាប្រភេទ។</p> <p>ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យជនដែលមានការពិបាកក្នុងការផ្លាស់ទី អាចចៀសវាងពីកំជណ្តើរ (ប្រសិនបើកន្លែងអង្គុយជាថ្នាក់ៗ)។</p>
ធានាថាមានផ្លូវដើរធំទូលាយនៅជុំវិញកៅអី។	ដើម្បីផ្តល់ភាពងាយស្រួលក្នុងការផ្លាស់ទីសម្រាប់ជនដែលប្រើរទេះរុញ និងស៊ីមដើរ។

កាលវិភាគ

ការអនុវត្តប្រកបដោយបរិយាបន្ន	គោលបំណង
អនុញ្ញាតឱ្យមានការសម្រាកទូទាំងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។	បែបនេះនឹងអនុញ្ញាតឱ្យមានពេលសម្រាកសម្រាប់ជនមានពិការភាពអ្នកថែទាំ និងអ្នកបកប្រែ។
នៅពេលដែលអាចបង្កើនពេលវេលាផ្តល់ជូនសម្រាប់សកម្មភាពខ្លះដូចជាការសម្រាកហូបអាហារ។	បែបនេះនឹងអនុញ្ញាតឱ្យមានពេលវេលាបន្ថែមសម្រាប់ជនមានពិការភាព ដើម្បីបំពេញតម្រូវការនៃការថែទាំ។

នៅក្នុងផ្នែកធនធានទី៤ អ្នកអាចឃើញមានបញ្ជីត្រួតពិនិត្យ សម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាលជាពិសេស ដែលនឹងជួយអ្នកក្នុងការរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក។

ផ្នែកទី ៦៖ មាតិកាបណ្តុះបណ្តាល

ឥឡូវនេះអ្នកបានរៀនអំពីរបៀបសម្របសម្រួល
របៀបរៀនរបស់មនុស្ស និងរបៀបធ្វើផែនការ និងអភិវឌ្ឍ
វគ្គបណ្តុះបណ្តាលដ៏ល្អរួចហើយ តើអ្នកត្រៀមខ្លួនរួចរាល់
សម្រាប់ផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលហើយឬនៅ?

បាទ ខ្ញុំកំពុងទន្ទឹងរង់ចាំវា។
តោះយើងចាប់ផ្តើម!

ទម្រង់បណ្តុះបណ្តាលដែល ត្រូវបានណែនាំ

ខាងក្រោមនេះ ខ្ញុំបានរៀបចំ ជាបញ្ជីដ៏សាមញ្ញមួយអំពីគោលបំណង វគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងរបៀបវារៈរបស់វា។ អ្នកត្រូវកែសម្រួលវា ដើម្បីប្រើក្នុង វគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក។

គោលបំណងដែលត្រូវបានណែនាំសម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល

អ្នកចូលរួមនឹង៖

- យល់ដឹងពីគោលគំនិតនៃពិការភាព ហើយអាចផ្តល់និយមន័យនៃពាក្យកម្សាយ និងពិការភាព
- យល់ពីរបៀបនានាដែលជនមានពិការភាពតែងតែប្រឈម ហើយការសំខាន់គឺថា តើយុទ្ធសាស្ត្រអ្វីអាចត្រូវបានប្រើ ដើម្បីជម្នះលើរបៀបទាំងនោះ
- បង្កើនចំណេះដឹងអំពីសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព
- ស្គាល់ច្បាស់ពីការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងការប្រើប្រាស់ភាសាសមស្រប
- យល់ពីគោលគំនិតនៃបរិយាបន្ន និងពីវិធីដែលអាចធ្វើឱ្យសម្រេចបាន

ថ្ងៃទី១		ថ្ងៃទី២	
ម៉ោង	វគ្គសិក្សា	ម៉ោង	វគ្គសិក្សា
២ម៉ោង	សេចក្តីផ្តើម (មេរៀនទី ១)	២ម៉ោង	សិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព (មេរៀនទី ៤)
៣ម៉ោង	តើពិការភាពគឺជាអ្វី (មេរៀនទី ២)	២ម៉ោង	ការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងភាសា (មេរៀនទី ៥)
២ម៉ោង	របៀបសម្រាប់ជនមានពិការភាព (មេរៀនទី ៣)	២ម៉ោង	ការឆ្ពោះទៅរកបរិយាបន្ន (មេរៀនទី ៦)
		១ម៉ោង	បិទវគ្គ

នេះគឺជាវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជាមូលដ្ឋាន រយៈពេល ២ថ្ងៃ ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីពន្យល់ណែនាំអំពីទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗ នៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជាមូលដ្ឋានស្តីពីបរិយាបន្នពិការភាព។ របៀបវារៈនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងជាការណែនាំប៉ុណ្ណោះ ហើយ វាមានប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រើជាឯកសារយោងនៅពេលដល់ផ្នែកការកំណត់របៀបវារៈ ព្រមទាំងសម្រាប់កែសម្រួល ដើម្បី អភិវឌ្ឍផែនការបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នកផ្ទាល់ ដោយផ្អែកលើតម្រូវការនានាដែលអ្នកចង់បាន។

បន្ទាប់មក ជាការប្រសើរគួរធ្វើផែនការវគ្គសិក្សាលម្អិតលម្អាត ជាមួយអ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាលរបស់អ្នក សម្រាប់ វគ្គនីមួយៗដែលអ្នកគ្រោងនឹងផ្តល់ជូន។

បើអ្នកធ្វើផែនការកាន់តែលម្អិត នោះអ្នកនឹងអាចនិយាយបានកាន់តែច្រើន ក្នុងវគ្គសិក្សារបស់អ្នក។ បើអ្នកធ្វើការរៀបចំកាន់តែច្រើន នោះអ្នកកាន់តែមានអារម្មណ៍ល្អ។ អ្នកនឹងមានអារម្មណ៍ ថាអាចគ្រប់គ្រងស្ថានភាពការណ៍ បានកាន់តែល្អ។

ឧទាហរណ៍ ៖ មេរៀនទី ១ - សេចក្តីផ្តើម

ម៉ោង	មេរៀន/ប្រធានបទ	សេចក្តីលម្អិតអំពីវិធីសាស្ត្រ	សម្ភារចាំបាច់	នរណា
៨:០០-៨:៣០	ការចុះឈ្មោះ	ស្វាគមន៍អ្នកចូលរួម ជួយរកកន្លែងអង្គុយសម្រាប់ពួកគាត់។ ជួយពួកគាត់ឱ្យមានអារម្មណ៍ធូរស្រាល និងមានជាសុភាព។	បញ្ជីវត្តមាន កញ្ចប់ធនធាន	ក្រុមគាំទ្រ (ប្រសិនបើមាន) ភ្ញៀវពិសេស
៨:៣០-៨:៤០	សេចក្តីផ្តើមការណែនាំអំពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាល	ការបង្ហាញរបៀបវារៈ - ពិភាក្សាកម្មវិធីជាមួយអ្នកចូលរួម	ច្បាប់ចម្លងនៃរបៀបវារៈ	អ្នក/អ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាល
៨:៤០-៩:១០	ណែនាំខ្លួនប្រាប់គ្នាទៅវិញទៅមក និងការរំពឹងទុក	វិធីសាស្ត្រគូររូបខ្លួនឯង ឬហ្គេមផ្លូវផ្តងសត្វ	ស្លាកឈ្មោះ ខិត្តប័ណ្ណ ប៊ិច	អ្នក/អ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាល
៩:១០-៩:៣០	វិន័យ ភស្តុភារ និងគោកិច្ច	ការបំផុសគំនិតការងារជាក្រុមតូច	ផ្ទាំងក្រដាសធំ ប៊ិច	អ្នក/អ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាល
៩:៣០-១០:៣០	ឥរិយាបថ - ការសួរខ្លួនឯង	វិធីសាស្ត្រយល់ស្រប/មិនយល់ស្របរៀបចំសញ្ញា	ឯកសារអំណាន សញ្ញា ប៊ិច	អ្នក/អ្នកសហការបណ្តុះបណ្តាល
១០:៣០-១១:០០	សម្រាក	ផ្តល់ការណែនាំច្បាស់លាស់អំពីទីតាំងនៃបន្ទប់ទឹក។ បញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់ពីពេលវេលាដែលត្រូវត្រឡប់មកវិញ។		ក្រុមបណ្តុះបណ្តាល

វគ្គបណ្តុះបណ្តាលមាន ៦ មេរៀន។ ប្រសិនបើអ្នកមានចំណេះដឹងជាមូលដ្ឋាននិងភាពជឿជាក់ក្នុងមេរៀននីមួយៗ នោះអ្នកនឹងអាចជួយអ្នកដទៃឱ្យរៀន និងយល់ដឹងអំពីពិការភាពដែរ។ មេរៀនទាំងនោះមាន ៖

១. សេចក្តីផ្តើម
២. តើពិការភាពគឺជាអ្វី?
៣. របាំងសម្រាប់ជនមានពិការភាព
៤. សិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព
៥. ការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងភាសា
៦. ការឆ្ពោះទៅរកបរិយាបន្ន

នៅក្នុងផ្នែកទី៧ យើងយើងបានរៀបចំធនធានសម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលដែលមានអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់អ្នក។

មេរៀនទី១ ៖ សេចក្តីផ្តើម

គោលបំណងនៃមេរៀននេះ ៖

មានចំណុចជាច្រើនដែលត្រូវលើកមកពិភាក្សានៅក្នុងវគ្គដំបូង។ អ្នកចូលរួមត្រូវតែមានអារម្មណ៍ថាបានទទួលការស្វាគមន៍ជាសុភាព គុណតម្លៃ និងមានទំនុកចិត្ត។ មានកិច្ចការជាច្រើនដែលត្រូវធ្វើ ដើម្បីធានាថាអាចបង្កើតនូវបរិយាកាសមួយដែលសមស្រប។ វាគឺជាចំណុចសំខាន់ក្នុងការរកសាងចំណងនៅក្នុងក្រុម ហើយនឹងបង្កើតនូវភាពជឿជាក់ និងការទុកចិត្ត។

លំហាត់	រយៈពេល
១.១. ការណែនាំអំពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាល	១០នាទី
១.២. ការណែនាំខ្លួនប្រាប់គ្នាទៅវិញទៅមក និងការរំពឹងទុក	៣០នាទី

១.៣. វិន័យ ភស្តុភារ និងគេហកិច្ច	២០នាទី
១.៤. តវិយាបថ - ការសួរអំពីខ្លួនឯង	៦០នាទី (អាចបង្រួមខ្លីជាងនេះ)

លំហាត់ ១.១. ការណែនាំអំពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

🕒 គោលបំណង ៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម ៖

- ត្រូវបានរឿងពីមូលហេតុដែលពួកគាត់មកទីនេះ
- ដឹងថាមេរៀនអ្វីខ្លះដែលនឹងត្រូវបានពិភាក្សាក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល
- មានអារម្មណ៍ងាយស្រួលដោយដឹងថាខ្លួនកំពុងចូលរួមព្រឹត្តិការណ៍ដ៏មានតម្លៃ និងមានប្រយោជន៍

⚙️ ធនធាន ៖

- ច្បាប់ចម្លងនៃរបៀបវារៈ

🗨️ ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ ៖

ចាប់ផ្តើមដោយការណែនាំខ្លីៗអំពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ ហេតុអ្វីបានជាអ្នកគ្រប់គ្នានៅទីនេះ? តើវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះមានតួនាទីយ៉ាងដូចម្តេច ចំពោះការងារប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកចូលរួម? តើយើងនឹងពិភាក្សាអំពីអ្វីខ្លះ?

ប្រសិនបើមិនទាន់បានចែកទេ សូមចែកគ្រួសាររបៀបវារៈដល់ពួកគេ។ អ្នកអាចពិភាក្សាជាសង្ខេបអំពីវគ្គសិក្សានីមួយៗ តាមរយៈការប្រាប់ឱ្យអ្នកចូលរួម អានចំណងជើងនៃវគ្គសិក្សាទាំងនោះ។ លើកទឹកចិត្តឱ្យសួរសំណួរ និងណែនាំអំពីគោលគំនិតនៃវិធីសាស្ត្រដែលមានការចូលរួម។

ផ្តល់គ្រោងសង្ខេបនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទៅដល់ក្រុម។ សង្កត់ធ្ងន់ពីតម្រូវការនៃការគោរពគ្នា និងភាពស្មោះត្រង់ពីអ្នកចូលរួម។ ទោះបីជាអ្នកមិនត្រូវបង្ខំឱ្យនរណាម្នាក់ឡើងចែករំលែក នូវអ្វីដែលគាត់មានអារម្មណ៍មិនស្រួល ប៉ុន្តែអ្នកគួរលើកទឹកចិត្តអ្នកចូលរួមឱ្យចែករំលែកមតិយោបល់ ជំនឿ និងបទពិសោធន៍របស់គាត់ជាមួយក្រុម។

លំហាត់ ១.២. ការណែនាំខ្លួនប្រាប់គ្នាទៅវិញទៅមក និងការរំពឹងទុក

🕒 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម៖

- ស្គាល់ឈ្មោះគ្នា និងមានអារម្មណ៍មិនទើសទាល់ចំពោះគ្នា
- បានបង្ហាញការរំពឹងទុករបស់ខ្លួនដល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល
- ចាប់ផ្តើមស្គាល់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល

⚙️ ធនធាន៖

- ស្លាកឈ្មោះសម្រាប់អ្នកចូលរួម
- ក្រដាសកាតុងទំហំ A4 ដែលអាចបត់ជាពីរ ដើម្បីធ្វើជាស្លាកកន្លែងអង្គុយ ដាក់នៅលើតុនៅពីមុខពួកគេប្រសិនបើអ្នកបានជ្រើសរើសប្លង់អង្គុយបែបនោះ។
- ក្រដាសកាតុង ឬក្រដាសធម្មតា ទំហំ A3 សម្រាប់អ្នកចូលរួម
- ហ្វឺតពណ៌
- សម្រាប់ជម្រើសទី ២ ៖ ប័ណ្ណរូបភាពមួយគូ ដែលមានរូបសត្វ ឬបុគ្គលនៅលើនោះ។ ធានាថាឈ្មោះនៃរូបភាពនោះត្រូវបានសរសេរជាអក្សរស្នាប (Braille) ប្រសិនបើមានអ្នកចូលរួមដែលមានការពិបាកក្នុងការមើល។

🗨️ ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

មានជម្រើសពីរសម្រាប់លំហាត់ណែនាំខ្លួនខាងក្រោម។ សូមជ្រើសរើសមួយ ដោយផ្អែកលើពេលវេលាដែលអ្នកមាន

ប្រភពសមស្របសម្រាប់ក្រុមរបស់អ្នក។ មានជម្រើសហ្គេមបង្កើនថាមពល ហ្គេមបំបែកទឹកកក និងហ្គេមផ្សេងទៀតនៅក្នុងផ្នែកធនធាន។

ជម្រើសទី១

ចែកក្រដាសមួយសន្លឹកឱ្យអ្នកចូលរួមទាំងអស់ រួចប្រាប់ពួកគាត់ឱ្យដាក់វាផ្ទឹមនឹងថ្ងាស។ នៅពេលក្រដាសនោះស្ថិតនៅនឹងថ្ងាសហើយ សូមប្រាប់ឱ្យពួកគាត់គូររូបរបស់ខ្លួននៅលើក្រដាសនោះ។ នៅពេលរួចរាល់ ពួកគាត់សរសេរឈ្មោះនៅលើក្រដាស រួចបង្ហាញវា។ វាគួរឱ្យអស់សំណើចណាស់ នៅពេលរូបភាពភាគច្រើនមើលទៅមិនដូចនឹងម្ចាស់រូបសោះ! អ្នកអាចប្រើប្រាស់ហ្គេមនេះជាឱកាសមួយ ដើម្បីឱ្យពួកគេណែនាំខ្លួន ឬមួយអ្នកអាចចាប់គូមនុស្សពីរនាក់ៗ ដើម្បីឱ្យគាត់ណែនាំរូបភាពឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។

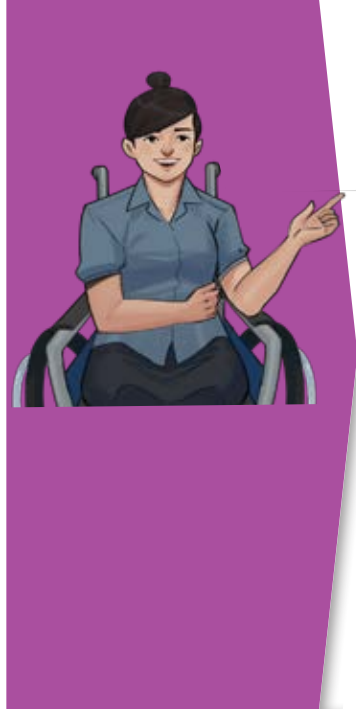
ជម្រើសទី២

លេងហ្គេមផ្លូវផ្ទង់រូបសត្វ។ ចែកប័ណ្ណរូបសត្វ ឬបក្សីដោយចៃដន្យទៅឱ្យអ្នកចូលរួមដើម្បីឱ្យ មានរូបជាតូចៗនៃសត្វ ឬបក្សីនៅច្របល់ ពេញបន្ទប់។ ឧទាហរណ៍ប្រសិនបើចំនួនអ្នកចូលរួមសរុបមាន ២០ នាក់ សូមប្រើរូបភាពសត្វ ឬបក្សី ១០ក្បាល និងប័ណ្ណរូបភាព ២០សន្លឹក។

ប្រាប់អ្នកចូលរួមថា ពួកគេពីរនាក់មានរូបភាពសត្វ ឬបក្សីដូចៗគ្នា។ ប្រាប់ឱ្យពួកគេស្វែងរកដៃគូរបស់ខ្លួនដែលមានរូបដូចគ្នា ដោយមិនឱ្យនិយាយឡើយ។ ពួកគេអាចធ្វើគ្រាប់តាមសំឡេង ឬកាយវិការរបស់សត្វ ឬបក្សីនោះប៉ុណ្ណោះ។ ទុកពេលខ្លះដើម្បីឱ្យពួកគេបញ្ចប់កិច្ចការ។

នៅពេលដែលអ្នកចូលរួមទាំងអស់ស្គាល់បានដៃគូរបស់ខ្លួនរួចហើយ សូមប្រាប់ពួកគេឱ្យឈរនៅកន្លែងណាមួយក្បែរគ្នា រួចណែនាំខ្លួនទាំងលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួន និងវិជ្ជាជីវៈ។ ជាពិសេស ចូរប្រាប់ពួកគេឱ្យសួររកចម្លើយចំពោះសំណួរខាងក្រោម៖

- តើពួកគេមានឈ្មោះអ្វី?
- តើពួកគេធ្វើការនៅទីណា?
- តើពួកគេចង់យល់ដឹងអំពីអ្វីបន្ទាប់ពីវគ្គសិក្សាស្តីពីពិការភាពនេះ? តើការរំពឹងទុករបស់ពួកគេ មានអ្វីខ្លះ?

អ្នកអាចបន្ថែមសំណួរផ្សេងទៀត ដើម្បីធ្វើឱ្យវាកាន់តែមានភាពរីករាយ។ ឧទាហរណ៍ថា តើអ្នកចូលចិត្តអាហារអ្វី ចំណង់ចំណូលចិត្តអ្វី ។ល។ នៅពេលស្តាប់ឮនូវការរំពឹងទុក គួរកត់ត្រាវានៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំសម្រាប់ក្រុមទាំងមូល។ អ្នកអាចស្នើសុំ “ជំនួយការ” ម្នាក់ដើម្បីធ្វើកិច្ចការនេះ។ បញ្ជីនេះនឹងមានសារប្រយោជន៍ សម្រាប់យោងត្រឡប់មកវិញនៅពេលក្រោយ ដើម្បីពិនិត្យមើលថា តើបានបំពេញតាមការរំពឹងទុកដែរឬទេ។ បន្ទាប់មក អ្នកចូលរួមម្នាក់ៗអាចណែនាំមិត្តភក្តិរបស់ខ្លួន។

ចាប់ផ្តើមវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរាល់ថ្ងៃដោយប្រើប្រាស់ហ្គេមបំបែកទឹកកក ឬហ្គេមបង្កើនថាមពល។ វានឹងលើកទឹកចិត្តឱ្យអ្នករាល់គ្នានៅក្នុងក្រុម បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនឹងបង្កើតថាមពលថ្មី វានឹងបង្កើតទំនាក់ទំនងល្អ ហើយនឹងធានាថាគ្មាននរណាម្នាក់ងងុយគេងនោះទេ។ ម្យ៉ាងទៀត វាជាឱកាសដើម្បីសង្ខេបឡើងវិញនូវអ្វីដែលបានរៀនកាលពីថ្ងៃមុនផងដែរ។ វាផ្តល់ឱកាសឱ្យអ្នកក្នុងនាមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីពិនិត្យមើលថាតើក្រុមកំពុងមានអារម្មណ៍យ៉ាងណា និងដើម្បីពិនិត្យមើលថាតើពួកគាត់នៅចងចាំមេរៀនអ្វីខ្លះ។ យើងបានបន្ថែមហ្គេមបំបែកទឹកកកនៅត្រង់នេះសម្រាប់ជាការណែនាំ។ សម្រាប់វគ្គផ្សេងៗទៀត សូមរកមើលបញ្ជីនៃហ្គេមបំបែកទឹកកក នៅក្នុងផ្នែកធនធានទី១២ ។

លំហាត់ ១.៣. វិន័យ ភស្តុតាង និងគេហកិច្ច

🕒 គោលបំណង៖

- នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម៖
- យល់ដឹងអំពីក្បួនច្បាប់ ឬវិន័យនៃការសហការគ្នានៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល
  - យល់ដឹងអំពីការសម្រាក អាហារ និងភស្តុតាងផ្សេងៗ

⚙️ ធនធាន៖

- ផ្ទាំងក្រដាសធំ
- ហ្វឺត

🏠 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

កិច្ចសន្យាជាក្រុម៖ ៣០នាទី

អ្នកចូលរួមគួររូបភាពតំណាងគំនិតរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹង “ក្បួនច្បាប់” ឬវិន័យនៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងថាតើពួកគាត់ចង់ធ្វើការជាមួយគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច។ ពួកគាត់ត្រូវបានបំបែកជាក្រុមៗដែលមានគ្នា ៤-៥នាក់ រួចគួររូបភាពដែលតំណាងឱ្យ “កិច្ចសន្យា” របស់ខ្លួន។ ឧទាហរណ៍ មិនអនុញ្ញាតឱ្យប្រើទូរស័ព្ទ គ្រប់ៗគ្នាគួរចូលរួមទាំងអស់គ្នា ធ្វើតាមពេលវេលាកំណត់។ល។ ក្រុមនីមួយៗបញ្ជូនគំនិតរបស់ខ្លួនទៅឱ្យអ្នកសម្របសម្រួលវិញ ដើម្បីបង្កើតជាកិច្ចសន្យាក្រុម ឬក្បួនច្បាប់នៃការសហការគ្នា។

លំហាត់នេះអនុញ្ញាតឱ្យក្រុមបញ្ចេញនូវគំនិតរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាច ព្រមទាំងសេចក្តីគោរពដែលចាំបាច់ដើម្បីធ្វើការជាមួយគ្នាឱ្យបានល្អ។ ការប្រើប្រាស់រូបភាព គឺជាវិធីដ៏រីករាយ និងប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិត ដើម្បីជំរុញឱ្យមានការសន្ទនានៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។

ចូរចាំថាត្រូវពន្យល់ជាពាក្យសម្តីនៅពេលប្រើប្រាស់រូបភាព ហើយតែងតែពិគ្រោះជាមួយអ្នកចូលរួមដែលមានការពិបាកក្នុងការមើលជានិច្ច។ តើពួកគេមានអារម្មណ៍ងាយស្រួលជាមួយលំហាត់នេះដែរឬទេ?

ការបង្ហាញកិច្ចសន្យាក្រុម

ជាធម្មតា កិច្ចសន្យាក្រុម ឬវិន័យនៃការសហការគ្នា កើតឡើងដោយគំនិតស្រដៀងនឹងចំណុចដូចខាងក្រោម៖

- ធ្វើតាមពេលវេលាកំណត់
- លើកទឹកចិត្តឱ្យមានអន្តរកម្ម
- ការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក
- ការងារជាក្រុម - បុគ្គលម្នាក់ៗមានភាពខ្លាំង និងខ្សោយ
- សមភាពយេនឌ័រ និងការប្រាស្រ័យទាក់ទង
- មានភាពស្ងាហប់
- បិទសំឡេងទូរស័ព្ទ
- ការរួបរួមគ្នាជាក្រុម
- កុំគ្របសង្កត់វគ្គសិក្សា - អនុញ្ញាតឱ្យមនុស្សគ្រប់គ្នាបានបញ្ចេញយោបល់
- បរិយាបន្នសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា
- ការធ្វើរបាយការណ៍ និងចងក្រងឯកសារ
- ទទួលយកមតិយោបល់ និងមានអារម្មណ៍រីករាយ
- ការប្រាស្រ័យទាក់ទងទៅវិញទៅមក។

ប្រសិនបើពេលវេលាខ្លី
អ្នកអាចបង្កើតបញ្ជីនេះក្នុងពេលបំផុស
គំនិត។ អ្វីដែលសំខាន់នោះ គឺធ្វើឱ្យអ្នករាល់គ្នាយល់
ស្របជាមួយបញ្ជីនេះ ព្រោះវាជួយធ្វើឱ្យវគ្គបណ្តុះបណ្តាល
បន្តតាមផែនការ។

ភស្តុភារ និងគេហទំព័រ:

ពន្យល់ប្រាប់អ្នករាល់គ្នាថាបន្ទប់ទឹកនៅត្រង់ណា ព្រមទាំងគម្រោងអាហារថ្ងៃត្រង់។ ម្យ៉ាងទៀត សូមបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់អំពី
បញ្ហាសុវត្ថិភាព និងបង្ហាញពីច្រកចេញពេលមានអគ្គិភ័យ។ល។

លំហាត់ ១.៤. ឥរិយាបថ - ការសួរអំពីខ្លួនឯង

🎯 **គោលបំណង:** ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកចូលរួមធ្វើការជម្នះលើជំនឿ និងឥរិយាបថផ្ទាល់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងជនមានពិការភាព
និងដើម្បីស្វែងយល់ពីឥរិយាបថបច្ចុប្បន្ននៅក្នុងសង្គមរបស់ពួកគេ។

⚙️ **សម្ភារចាំបាច់:**

- ☑ សៀវភៅសរសេរ
- ☑ ខិត្តប័ណ្ណ
- ☑ ច្បាប់ចម្លងឯកសារអំណាន ១ច្បាប់សម្រាប់អ្នកចូលរួមទាំងអស់
- ☑ បិទ

🕒 **ពេលវេលាត្រូវការ: ៦០ នាទី**

នេះគឺជាវគ្គដ៏សំខាន់មួយដែលនឹងបរិយាយអំពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទាំងមូល ព្រោះវាជួយជំរុញឱ្យមានការឆ្លុះបញ្ចាំងលើ
ខ្លួនឯង។ វាក៏ជួយឱ្យយើងរកមើលថា តើឥរិយាបថបានចាក់ឫសចេញពីទីណា មកក្នុងសង្គមរបស់យើង។

ដំណើរការទី ១ - ការផ្សារភ្ជាប់ពាក្យភ្លាមៗ។ សរសេរប្រយោគខាងក្រោមនៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំមួយ។ បង្ហាញអ្នកចូលរួម
យ៉ាងឆាប់រហ័ស រួចសុំឱ្យពួកគាត់និយាយនូវពាក្យដំបូង ដែលពួកគេបានគិតដល់...

មនុស្សដែលពិការភ្នែក រស់នៅក្នុងពិភពនៃ.....

មនុស្សដែលច្លង់ រស់នៅក្នុងពិភពនៃ.....

មនុស្សជាច្រើននឹងនិយាយថា ភាពងងឹត និងភាពស្ងៀមស្ងាត់... ចូរពិភាក្សាយ៉ាង
ឆាប់រហ័សអំពីចម្លើយនេះ ព្រោះក៏មានមនុស្សខ្លះបានឆ្លងកាត់បទពិសោធវិជ្ជមានជា
ច្រើនផងដែរ ដូចជាភាពច្នៃប្រឌិត តន្ត្រី ពណ៌ ការស្រមៃស្រមៃ។ល។ បែបនេះនឹង
លើកទឹកចិត្តឱ្យក្រុមបើកចំហរការគិតរបស់គាត់។

ដំណើរការទី ២ - តើពាក្យនោះមានន័យដូចម្តេច ?

នៅក្នុងជីវិតរបស់អ្នក ឬនៅក្នុងតំបន់របស់អ្នក តើពាក្យអ្វីខ្លះដែលត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងពិការភាព? គិតដោយខ្លួនឯង បំផុសគំនិត រួចសរសេរនៅលើខ្សែក្រហម។ នេះអាចជាវគ្គដ៏លំបាកមួយ ព្រោះវាអាចនឹងបើកចំហ នូវផ្នត់គំនិតអវិជ្ជមានជាច្រើន។ ជាការល្អណាស់ប្រសិនបើក្រុម (រួមទាំងអ្នកបណ្តុះបណ្តាល) បានរួមបញ្ចូលទាំងជនមានពិការភាពផងដែរ ព្រោះពួកគាត់រស់នៅជាមួយនឹងបទពិសោធន៍នេះ។

ជាការសំខាន់គួរបង្វែរពីភាពអវិជ្ជមានណាមួយចេញពីពាក្យទាំងនេះ ទៅជាការពិភាក្សាបែបវិជ្ជមានវិញ។ ឧទាហរណ៍ តើអ្នកគិតថាហេតុអ្វីបានជាមនុស្សយើងប្រើពាក្យទាំងនោះផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងពិការភាព? តើវាត្រឹមត្រូវឬទេ ដែលយើងហៅនរណាម្នាក់ដោយប្រើពាក្យទាំងនោះ? តើអ្នកនឹងមានអារម្មណ៍យ៉ាងណាប្រសិនបើអ្នកត្រូវបានគេហៅបែបនោះវិញ ។ល។ វានឹងបង្កើតឱ្យមានការជជែកជែកព្រៃក្នុងចិត្តយើង ហើយវានឹងបង្កើតឱ្យមានរូបភាពវិជ្ជមានកាន់តែច្រើន ដែលជាបញ្ហាដែលយើងនឹងត្រឡប់មកពិភាក្សានៅពេលក្រោយ។

ដំណើរការទី ៣ - តើយើងទាំងអស់គ្នាអាចធ្វើអ្វីបាន ?

គិតដល់នរណាម្នាក់ដែលអ្នកដឹងថាគាត់មានពិការភាព។ បុគ្គលដែលនៅក្នុងគ្រួសាររបស់អ្នក នៅកន្លែងធ្វើការ ឬនរណាម្នាក់ដែលអ្នកធ្លាប់ឃើញក្នុងទូរទស្សន៍។ ប្រាប់ឱ្យអ្នកចូលរួមធ្វើការគិតដោយស្ងៀមស្ងាត់អំពីតួនាទីរបស់បុគ្គលនោះនៅក្នុងសង្គម ដូចជាម្តាយ សិស្ស សិល្បករ អ្នកចម្រៀង ស្បែកធនាគារ ។ល។ បន្ទាប់មក ប្រាប់ឱ្យពួកគេគិតអំពីបុគ្គលិកលក្ខណៈនៃតួនាទីទាំងនោះ ដូចជាយកចិត្តទុកដាក់ ឆ្លាត ប្រកបដោយជំនាញ មានភាពច្នៃប្រឌិត។ល។ បន្ទាប់ពីពួកគេបានបញ្ចប់កិច្ចការនេះដោយស្ងៀមស្ងាត់ និងបានកត់ត្រាពីរបីចំណុចរួចមក ពួកគេអាចចែករំលែកគំនិតរបស់ខ្លួនជាមួយមនុស្សដែលនៅក្បែរ។ នៅពេលត្រឡប់មកក្រុមវិញ អ្នកអាចកត់ត្រាបុគ្គលិកលក្ខណៈវិជ្ជមានទាំងអស់នោះ នៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំមួយ។

តើមានអ្វីខុសគ្នាឬទេ ប្រសិនបើនរណាម្នាក់មានពិការភាព ?

ដំណើរការទី ៤ - យល់ស្រប ឬមិនយល់ស្រប

ដាក់ផ្ទាំងរូបភាពមួយដែលសរសេរពាក្យ **យល់ស្រប** នៅជ្រុងម្ខាងនៃបន្ទប់ និងផ្ទាំងរូបភាពមួយទៀតដែលសរសេរថា **មិនយល់ស្រប** នៅជ្រុងម្ខាងទៀត។ ឈរនៅចំកណ្តាល រួចអានមតិខាងក្រោម។ ប្រាប់ឱ្យអ្នកចូលរួមទៅឈរនៅក្បែរផ្ទាំងរូបភាព ដែលពួកគេយល់ស្របជាមួយ។ អានម្តងមួយៗ រួចលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការពិភាក្សា នៅពេលដែលមានការខ្វែងគំនិតគ្នា។ ដំណើរការនេះគួរធ្វើក្នុងក្រុមធំទាំងមូលយ៉ាងសកម្ម។ វានឹងជំរុញឱ្យមានចលនា និងថាមពលល្អ ព្រមទាំងបើកបង្ហាញនូវការគិតពិចារណាយ៉ាងច្រើនផងដែរ។

	មតិ	គន្លឹះពិភាក្សាសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល
១	កុមារដែលមានពិការភាពមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យលេងល្បែងកំសាន្តទេព្រោះវាអាចធ្វើឱ្យមានរបួសដល់គាត់។	កុមារគ្រប់រូបគួរតែត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យលេងល្បែងកំសាន្តផ្សេងៗដែលសមស្រប។
២	ជនមានពិការភាព ធ្វើការងារមានប្រសិទ្ធភាពជាងជនគ្មានពិការភាព	មិនប្រាកដទេ។ ហេតុអ្វីបានជាដូច្នោះ? ប្រហែលជាមនុស្សបានអភិវឌ្ឍជំនាញថ្មីៗដើម្បីជម្នះឧបសគ្គរបស់ខ្លួន
៣	ជនមានពិការភាពមានទំនោរខ្មាសអៀនជាងជនគ្មានពិការភាព	មនុស្សគ្រប់គ្នាសុទ្ធតែអាចមានភាពខ្មាសអៀន

៤	ជនមានពិការភាព មិនអាចកែលម្អស្ថានភាពរបស់ខ្លួនដោយគ្មានការគាំទ្រពីជនគ្មានពិការភាពនោះទេ	មតិនេះនាំឱ្យមានការពិភាក្សាអំពីរបៀប និងសមត្ថភាព
៧	ការជួយជនមានពិការភាព គួរធ្វើឡើងដើម្បីឱ្យបានបុណ្យពីព្រះពុទ្ធ និងព្រះនាគតែប៉ុណ្ណោះ	ការជួយនរណាម្នាក់ គឺជាទង្វើនៃសេចក្តីសប្បុរស (ដរាបណាពួកគេត្រូវការជំនួយ!!)
៨	កុមារដែលមានពិការភាព អាចរៀននៅសាលាធម្មតា	ពិតណាស់ ពួកគេប្រាកដជាអាច។ សាលារៀនចាំបាច់ត្រូវតែមានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល និងមានបរិយាបន្ន
៩	ពិការភាព គឺជាបញ្ហាមួយនៃសិទ្ធិមនុស្ស	ត្រូវហើយ - ជនមានពិការភាព មានសិទ្ធិមនុស្សដូចគ្នានឹងមនុស្សគ្រប់គ្នាដែរ
១០	ជនមានពិការភាព អាចកាន់មុខតំណែងខ្ពស់នៅក្នុងសង្គមបាន	ពិតណាស់។ ជាការប្រសើរគួរសួរក្រុមឱ្យគិតដល់មនុស្សល្អី ឬសំខាន់មួយចំនួនដែលពួកគេស្គាល់ ហើយជាជនមានពិការភាព។ តើចំណុចនេះមានន័យដូចម្តេច ?
១១	ជនមានពិការភាពគួរត្រូវបានគេអាណិតអាសូរ	មនុស្សទាំងឡាយដែលជួបប្រទះភាពលំបាក សុទ្ធតែត្រូវការការគាំទ្រ និងជំនួយ ប៉ុន្តែការអាណិតអាសូរមិនមែនតែងតែមានប្រយោជន៍នោះទេ
១២	ជនមានពិការភាព គ្មានអារម្មណ៍ផ្លូវភេទនោះទេ	មនុស្សគ្រប់គ្នាសុទ្ធតែអាចមានទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ។ ពេលខ្លះពួកគេត្រូវធ្វើការកែសម្រួលសកម្មភាពផ្លូវភេទ។ ជនមានពិការភាពអាចមានកូនតាមធម្មជាតិ ឬតាមរយៈការស្វ័យកូនចិញ្ចឹម។ ជនមានពិការភាព ដូចមនុស្សដទៃទៀតដែរ គឺជាមនុស្សជាតិដែលមានអារម្មណ៍ផ្លូវភេទ។

កែសម្រួលពីសៀវភៅណែនាំសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាលគ្រូ ស្តីពី “សិទ្ធិពិការភាព” រៀបចំដោយ: Handicap International Belgium, 2010។

នៅចុងបញ្ចប់នៃផ្នែកនេះ អ្នកចូលរួម៖

- មានអារម្មណ៍ងាយស្រួលជាមួយក្រុម និងជាមួយផែនការសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល
- ចាប់ផ្តើមយល់ និងជម្នះលើការសន្មតរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងពិការភាព
- ជម្នះលើអារម្មណ៍ងាយស្រួលរបស់ខ្លួន អំពីការប្រើប្រាស់ភាសាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងពិការភាព
- ចាប់ផ្តើមគិតអំពីភាពខុសគ្នា (ឬមិនដូចគ្នា) ដែលកើតមាននៅក្នុងសង្គមពាក់ព័ន្ធនឹងជនមានពិការភាព
- មានអារម្មណ៍ចង់រៀនបន្ថែម

មេរៀនទី២ ៖ តើពិការភាពគឺជាអ្វី ?

នៅក្នុងមេរៀននេះ យើងមានគោលដៅធ្វើការណែនាំ អំពីគោលគំនិតនៃកម្សាយ និងពិការភាព ពិភាក្សាអំពីឥរិយាបថរបស់មនុស្សចំពោះពិការភាព រៀនអំពីការណ៍ពិតជីវិតមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងពិការភាព និងពិភាក្សាអំពីគំរូនៃពិការភាព។

លំហាត់	រយៈពេល
លំហាត់ ២.១. ប្រភេទនៃកម្សាយ	៤៥ នាទី
លំហាត់ទី ២.២. ការកំណត់និយមន័យនៃពិការភាព	៣០ នាទី
លំហាត់ទី ២.៣. ការណ៍ពិត និងជំនឿមិនត្រឹមត្រូវ	៦០ នាទី
លំហាត់ទី ២.៤. គំរូផ្សេងៗនៃពិការភាព	៤៥ នាទី

លំហាត់ ២.១. ប្រភេទនៃកម្សាយ

🎯 គោលបំណង៖

- អ្នកចូលរួមស្វែងយល់អំពីប្រភេទផ្សេងៗនៃកម្សាយដែលមនុស្សអាចមាន

⚙️ ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ៖

- បោះពុម្ពរូបភាពផ្នែកធនធានទី៥

🕒 ពេលវេលាត្រូវការ៖ ៤៥ នាទី

👤 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

សួរអ្នកចូលរួម ៖ “តើអ្នកមានស្គាល់មនុស្ស ដែលមានកម្សាយនៅក្នុងសហគមន៍ ឬគ្រួសាររបស់អ្នកដែរឬទេ ?”

“បើមាន តើពួកគេមានកម្សាយប្រភេទណា បើយោងតាមការសង្កេតរបស់អ្នក ?” ធ្វើបញ្ជីនៅក្នុងក្រុមធំៗ បង្ហាញខិត្តប័ណ្ណពីផ្នែកធនធានទី៥

នៅពេលដែលអ្នកចូលរួមលែងផ្តល់ចម្លើយហើយ សូមសួរពួកគេថា ៖ “តើអ្នកដឹងពីប្រភេទកម្សាយផ្សេងទៀតដែលមិនទាន់បានលើកឡើងដែរឬទេ ?” ជាថ្មីម្តងទៀត បន្ទាប់ពីចម្លើយនីមួយៗ សូមបង្ហាញខិត្តប័ណ្ណដល់ក្រុម រួចធ្វើការពិភាក្សា។

ប្រសិនបើអ្នកចូលរួមមិនឆ្លើយតបទេ សូមបង្ហាញឧទាហរណ៍មួយចំនួននៃខិត្តប័ណ្ណអំពីប្រភេទនៃកម្សាយ រួចសួរថាតើពួកគេដឹងពីប្រភេទនៃកម្សាយនេះដែរឬទេ ហើយដឹងពីប្រភេទកម្សាយផ្សេងៗទៀតដែរឬទេ។

នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គសិក្សា សូមពន្យល់ថាកម្សាយមានច្រើនប្រភេទ ហើយមនុស្សម្នាក់ៗដែលមានពិការភាព គឺមានលក្ខណៈពិសេសរៀងៗខ្លួន។

បង្ហាញខិត្តប័ណ្ណចំនួន ៥ ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈ ៥យ៉ាង ជាមួយនឹងប្រភេទកម្សាយផ្សេងៗគ្នា

កម្សាយមានច្រើនប្រភេទ ហើយជាការសំខាន់ គឺត្រូវចាំថា ជនមានពិការភាពមានចំនួនយ៉ាងច្រើនមានលក្ខណៈពិសេសប្លែកៗគ្នា។ ពួកគេមិនមែនជាមនុស្សតែមួយក្រុមនោះទេ!

១. ជនមានការពិបាកក្នុងការធ្លាក់ទី

មនុស្សដែលមានការពិបាកក្នុងការធ្លាក់ទី ការចាប់កាន់ ការស្ទាប ការធ្វើចលនារាងកាយ និងសមត្ថភាពក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពរាងកាយ។ វាអាចមានដូចជាចំណុចខាងក្រោម ព្រមទាំងការពិបាកផ្សេងៗទៀត៖

- កម្ពស់ទាប មិនអាចគ្រប់គ្រង/ធ្វើចលនាបាន។
- របួសឆ្អឹងខ្នង ដាច់សរសៃឈាមខួរក្បាល យូង។
- ការបាត់បង់អវយវៈ។

២. ជនមានការពិបាកក្នុងការស្តាប់

មនុស្សដែលពិបាកក្នុងការស្តាប់ ឬមិនអាចស្តាប់បានសោះតែម្តង។ កម្រិតនៃការពិបាកក្នុងការស្តាប់ មានភាពខុសគ្នារវាង កម្រិតស្រាល (ពិបាកក្នុងការស្តាប់សំឡេងស្រទន់) ដល់កម្រិតធ្ងន់ធ្ងរ (ឆ្លង់ទាំងស្រុង)។ អាស្រ័យលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃកម្រិត ក្នុងការស្តាប់ វាក៏អាចប៉ះពាល់ដល់ការនិយាយទៀតផងដែរ ជាពិសេសប្រសិនបើវាបានចាប់ផ្តើមមុនពេលដែលកុមារបាន រៀនភាសា។ ពួកគាត់អាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីឧបករណ៍ជំនួយការស្តាប់ លើកលែងតែគាត់ឆ្លង់ទាំងស្រុងប៉ុណ្ណោះ។

៣. ជនមានការពិបាកក្នុងការមើល

នេះគឺជាការបាត់បង់គំហើញដោយផ្នែក ឬទាំងស្រុង ឬបាត់បង់សមត្ថភាពក្នុងការមើលឃើញ និងអាន។ ការពិបាកក្នុង ការមើលអាចត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជាការមើលឃើញដោយផ្នែក (ពិបាកក្នុងការមើល ឬអាន) រហូតដល់ពិការភ្នែកទាំងស្រុង។ មនុស្សដែលមានការពិបាកក្នុងការមើល ត្រូវការធនធានដែលមិនមែនជារូបភាព ដូចជាអក្សរស្លាប (Braille) ឬសំឡេង ដើម្បីធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទង។

៤. ជនមានការពិបាកក្នុងការនិយាយ

នេះគឺជាការពិបាកដែលប៉ះពាល់ដល់សមត្ថភាពក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង។ មនុស្សខ្លះមានការពិបាកក្នុងការបញ្ចេញមតិ របស់ខ្លួន ដូចជាការនិយាយពាក្យមិនច្បាស់ជាដើម។ អ្នកខ្លះទៀត មានការពិបាកក្នុងការយល់ភាសាសំណេរ ឬភាសានិយាយ ឬពិបាកក្នុងការប្រើប្រាស់ពាក្យត្រឹមត្រូវ។

ការពិបាកក្នុងការស្តាប់ អាចប៉ះពាល់ដល់ការអភិវឌ្ឍការនិយាយផងដែរ។ ការពិបាកផ្នែកបញ្ញា ក៏អាចប៉ះពាល់ដល់ ការនិយាយផងដែរ ដោយសារតែការលំបាកក្នុងការយល់ដឹង។ ប៉ុន្តែមិនមែនមានន័យថា មនុស្សទាំងអស់ដែលមានការ ពិបាកក្នុងការនិយាយ គឺសុទ្ធតែមានការពិបាកផ្នែកបញ្ញានោះទេ។

៥. ជនមានការពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ

សំដៅលើការពិបាកពេញមួយជីវិតក្នុងការយល់ដឹង និងសមត្ថភាពផ្នែកបញ្ញារបស់មនុស្សម្នាក់។ ជាធម្មតាវាប៉ះពាល់ដល់ សមត្ថភាពក្នុងការយល់ និងរៀន សមត្ថភាពក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា សមត្ថភាពក្នុងការចងចាំ សមត្ថភាពក្នុងការរៀន សូត្រពីព័ត៌មាន និងជំនាញថ្មីៗ រួមទាំងជំនាញសង្គម។ ការពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ មានកម្រិតផ្សេងៗគ្នា ចាប់ពីកម្រិត ខ្សោយ ទៅមធ្យម ធ្ងន់ធ្ងរ និងធ្ងន់ធ្ងរខ្លាំង។

កុំភ្លេចនិយាយថាកម្រិតខ្ពស់នៃ គំហើញឃើញនេះ គឺមិនដូចគ្នាទេ ហើយប្រភេទកម្រិតខ្ពស់ជាច្រើនអាច “មើល មិនឃើញ”។ កម្រិតនៃកម្រិតខ្ពស់ មានភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង - សូមមើលខាងក្រោម។ វាក៏ សំខាន់ផងដែរដែលគួរចងចាំថា មនុស្សមួយចំនួនមានពិការភាពច្រើនប្រភេទក្នុងពេលតែ មួយ។

ការពិបាកក្នុងការស្តាប់

- ឆ្លង់ (មិនអាចស្តាប់បានទាំងស្រុង)
- ពិបាកក្នុងការស្តាប់ (អាចឮសំឡេងខ្លាំង និងសំឡេងអ្វី)

ការពិបាកក្នុងការមើល

- B1 - ពិការភ្នែក (មិនអាចមើលឃើញទាំងស្រុង)
- B2 - អាចមើលឃើញសណ្ឋានរាងរូប និងឃើញរូបព្រាស់ៗក្រោមពន្លឺភ្លឺច្បាស់

- B3 - គំហើញទាប (អាចមើលឃើញ ប៉ុន្តែមិនច្បាស់ទេ និងអាចអានសម្គាល់បោះពុម្ពដែលមានអក្សរធំៗ) ឬមើលឃើញដោយផ្នែក (ពិការភ្នែកតែម្ខាង ប៉ុន្តែអាចមើលឃើញនៅម្ខាងទៀត)។

ការពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ

- កម្រិតស្រាល ៖ អាចរៀននូវជំនាញជីវិត អាចប្រាស្រ័យទាក់ទងយ៉ាងច្បាស់ដោយប្រើភាសាសាមញ្ញៗ អាចអនុវត្តសកម្មភាពក្នុងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ (ការថែរក្សាខ្លួនឯង ការស្លៀកពាក់ ការបរិភោគ) ដោយឯករាជ្យ ឬដោយមានការគាំទ្រជាអប្បបរមា។ អាចនឹងមានការពិបាកក្នុងការរៀនអំពីគោលគំនិតស្មុគស្មាញ។
- កម្រិតមធ្យម ៖ អាចរៀននូវជំនាញជីវិត ដោយមានភាពអត់ធ្មត់ និងការគាំទ្រ អាចប្រាស្រ័យទាក់ទងដោយប្រើភាសាសាមញ្ញ ប៉ុន្តែអ្នកខ្លះអាចនឹងមានការពិបាកក្នុងការនិយាយ និងផ្លាស់ទី អាចអនុវត្តសកម្មភាពក្នុងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ដោយមានការគាំទ្រជាអប្បបរមា/មធ្យម។ ប្រឈមនឹងការពិបាកកាន់តែខ្លាំងក្នុងការរៀនសូត្រពីគោលគំនិតស្មុគស្មាញ។
- កម្រិតធ្ងន់ធ្ងរ ៖ អាចរៀននូវជំនាញជីវិតយ៉ាងសាមញ្ញៗ (ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទម្លាប់ច្រើនដង) យល់ពីការនិយាយ ប៉ុន្តែប្រឈមនឹងការពិបាកក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងផ្លាស់ទី អាចរៀនពីសកម្មភាពយ៉ាងសាមញ្ញបំផុតនៃការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ប៉ុន្តែនឹងត្រូវការការតាមដានគាំទ្រក្នុងកម្រិតខ្លះៗ ប្រហែលជាមិនអាចរៀននូវគោលគំនិតស្មុគស្មាញនោះទេ។

១. បង្ហាញអ្នកចូលរួមនូវរូបភាពដែលអ្នករៀនចម្លងមួយៗ។ សួរពួកគេថា តើពាក្យអ្វីដែលគេនឹកឃើញភ្លាមៗ នៅពេលឃើញមនុស្សក្នុងរូបភាពនោះ។ ប្រសិនបើមិនមានការសង្កេតឱ្យទេ សូមបិទរូបភាពនោះនៅលើជញ្ជាំង។ ធ្វើរហូតដល់រូបភាពទាំងអស់ត្រូវបានបិទនៅលើជញ្ជាំង។

២. ផ្តល់ការពន្យល់ដល់ក្រុមទាំងមូលអំពីលំហាត់ខាងក្រោម បន្ទាប់មកអ្នកនឹងបំបែកពួកគេជាក្រុមតូចៗដែលមានចំនួនមនុស្សស្មើគ្នា ៖ ក្រុមនីមួយៗត្រូវឆ្លើយនូវសំណួរខាងក្រោមអំពីរូបភាពនៅលើជញ្ជាំង៖

- a. តើបុគ្គលនៅលើរូបភាពទាំងនោះ មានកម្សាយប្រភេទអ្វី?
- b. តើអ្នកគិតថា អ្វីទៅជាបញ្ហាប្រឈមសម្រាប់មនុស្សនៅលើរូបភាពទាំងនោះ។ ឧទាហរណ៍ នៅពេលរស់នៅក្នុងសហគមន៍របស់អ្នក?
- c. តើអ្នកគិតថាមនុស្សដទៃទៀតក្នុងសហគមន៍ របស់អ្នកគិតដូចម្តេចចំពោះមនុស្សនៅលើរូបភាពទាំងនោះ?

ផ្តល់ពេល ១៥ នាទី ដើម្បីឱ្យពួកគេពិភាក្សាគ្នានូវសំណួរខាងលើ ចំពោះរូបភាពនីមួយៗ។

៣. សរសេរចម្លើយរបស់ក្រុមទាំងឡាយនៅលើក្តារខៀន ឬផ្ទាំងក្រដាសធំ ដែលអ្នករាល់គ្នាអាចមើលឃើញ។ តម្រៀបចម្លើយទៅតាមតារាងខាងក្រោម៖

រូបភាព	កម្សាយ	ឧបសគ្គ	ការយល់ឃើញរបស់សហគមន៍
	ពិបាកក្នុងការមើល	មិនទៅចូលរួមការប្រជុំក្នុងសហគមន៍	គិតថាគាត់មិនអាចរួមចំណែកក្នុងសហគមន៍បានដដែល

4. អានព្រះបន្ទូលចម្លើយមួយចំនួនដែលផ្តល់ដោយអ្នកចូលរួម។ វាផ្តល់នូវព័ត៌មានល្អៗអំពីការសន្មតរបស់ពួកគេទៅលើពិការភាព និងការយល់ឃើញខុសៗគ្នាទៅលើជនមានពិការភាពនៅក្នុងសហគមន៍។ ប៉ុន្តែវាក៏បង្ហាញពីភាពខុសគ្នារវាងពិការភាព និងកម្សាយ ផងដែរ។

5. បញ្ជាក់ប្រាប់ថាវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ គឺផ្តោតទៅលើ បរិយាបន្នពិការភាព និងការយល់ដឹងអំពីពិការភាព ប៉ុន្តែអ្នកមិនទាន់បានយល់នៅឡើយទេ ថាតើពិការភាពមានន័យដូចម្តេច។ យើងនឹងពន្យល់វានៅក្នុងលំហាត់បន្ទាប់។

នៅប្រទេសកម្ពុជា ច្បាប់បច្ចុប្បន្នស្តីពីពិការភាព បានចាត់ថ្នាក់ពិការភាពដូចខាងក្រោម៖

១. ពិការកាយសម្បទា
២. ពិការសតិបញ្ញា
៣. ពិការផ្លូវចិត្ត
៤. ពិការភាពប្រព័ន្ធសរសៃប្រសាទ
៥. ការពិបាកក្នុងផ្នែកអារម្មណ៍ (ការស្តាប់ ការមើល និងការយល់)
៦. ពិការភាពប្រព័ន្ធចលនា
៧. ពិការភាពផ្សេងៗទៀត

ជាការសំខាន់ផងដែរដែលត្រូវចងចាំថា ក៏មានពិការភាពជាច្រើនទៀតដែល មើលរំលង ឬ "មើលមិនឃើញ" ដូចជា៖^{១១}

- អូទីស្ទ្រូម
- រលូសខួរក្បាល
- ជំងឺរលាកពោះវៀនរ៉ាំរ៉ៃ (Chron's Disease)
- រោគសញ្ញាអស់កម្លាំងរ៉ាំរ៉ៃ
- ការឈឺចាប់រ៉ាំរ៉ៃ
- ជំងឺ Cystic Fibrosis
- ជំងឺធ្លាក់ទឹកចិត្ត ពិបាកផ្ដោតអារម្មណ៍ (ADHD) ប្រែប្រួលអារម្មណ៍រហ័ស (Bipolar Disorder) ជំងឺ Schizophrenia និងស្ថានភាពសុខភាពផ្លូវចិត្តផ្សេងទៀត
- ជំងឺទឹកនោមផ្អែម
- ជំងឺឆ្លុះឆ្លុះ
- ជំងឺ Fibromyalgia
- មេរោគអេដស៍/ជំងឺអេដស៍
- គេងមិនលក់
- ពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ រួមទាំង dyslexia, dyspraxia, dysgraphia, និងវិបត្តិយល់ដឹងភាសា
- ជំងឺ Lupus
- ជំងឺរលាកខួបសន្លាក់ជាច្រើន (Rheumatoid Arthritis)
- ការពិបាកក្នុងការមើល និងស្តាប់។ វាអាចមើលមិនឃើញ ប្រសិនបើជននោះពាក់កញ្ចក់កែវភ្នែក (contact lenses) និងខុបករណ៍ជំនួយការស្តាប់។

^{១១} <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/86089/96926/F673291417/KHM86089%20Khmer.pdf>

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- ឥរិយាបថរបស់យើងចំពោះជនមានពិការភាព ត្រូវបានបង្កើតរូបរាងឡើងដោយដោយជំនឿសាសនារបស់យើង ការវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមាន ភាពល្ងង់ខ្លៅ គំនិតដែលមានជាមុនស្រាប់
- ប្រភេទនៃកម្សាយ មានច្រើនយ៉ាង ដូច្នេះវាមិនងាយស្រួលក្នុងការចាត់ថ្នាក់នោះទេ ជាពិសេសមនុស្សយើងក៏អាចមានកម្សាយច្រើនយ៉ាងក្នុងពេលតែមួយ។
- ប្រទេសនីមួយៗប្រើប្រាស់ចំណាត់ថ្នាក់ផ្សេងៗគ្នា។ ចំណាត់ថ្នាក់ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានបង្ហាញជូនខាងលើ។
- សូមដឹងថាប្រភេទកម្សាយជាច្រើន គឺត្រូវបានគេមើលមិនឃើញនោះទេ។
- អ្នកមិនចាំបាច់ត្រូវដឹងពីព័ត៌មានលម្អិតអំពីប្រភេទកម្សាយរបស់នរណាម្នាក់ ទើបអាចធ្វើដាក់បញ្ចូលពួកគាត់ទៅក្នុងកម្មវិធីរបស់អ្នកនោះទេ។
- ជនដែលមានពិការភាព នឹងអាចធ្វើជាធនធានដ៏ល្អសម្រាប់ក្រុម (ប្រសិនបើគាត់រីករាយនឹងធ្វើ)។

លំហាត់ទី ២.២. ការកំណត់និយមន័យនៃពិការភាព

ជាការប្រសើរ អ្នកគួរយល់ឱ្យច្បាស់ពីនិយមន័យ ដែលទាក់ទងនឹងពិការភាព ដូច្នេះអ្នកអាចពន្យល់ពីគោលគំនិតនេះយ៉ាងក្បោះក្បាយដល់អ្នកចូលរួម។

និយមន័យពីរបាយការណ៍ពិភពលោកស្តីពីពិការភាព

- **កម្សាយ** គឺជាបញ្ហានៅក្នុងមុខងាររាងកាយ ឬការផ្លាស់ប្តូរក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរាងកាយ ឧទាហរណ៍ ការដែលមិនគ្រប់គ្រងចលនារាងកាយ ឬពិការភ្នែកទាំងស្រុង។
- **សកម្មភាពមានកំណត់** គឺជាការពិបាកក្នុងការប្រតិបត្តិសកម្មភាពផ្សេងៗ ឧទាហរណ៍ ការដើរ ឬការបរិភោគ។
- **ការរឹតត្បិតការចូលរួម** គឺជាបញ្ហានៃការចូលរួមក្នុងផ្នែកណាមួយនៃជីវិត ឧទាហរណ៍ ការប្រឈមនឹងការរើសអើងក្នុងការងារ ឬក្នុងមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ។
- **ពិការភាព** សំដៅលើកម្សាយដែលជួបប្រទះនៅក្នុងផ្នែកណាមួយ ឬទាំងបីនៃមុខងាររាងកាយ។ វាក៏អាចជួយឱ្យយើងយល់ដឹង និងវាស់ស្ទង់ពីទិដ្ឋភាពវិជ្ជមាននៃមុខងារទាំងនេះ ដូចជាមុខងាររាងកាយ សកម្មភាព ការចូលរួម និងការសម្របសម្រួលខាងបរិស្ថាន។ **“ស្ថានភាពសុខភាព”** គឺជាជំងឺ របួស និងភាពមិនប្រក្រតី រីឯ“កម្សាយ” គឺជាការចុះចុះនៃមុខងារ និងរចនាសម្ព័ន្ធរបស់រាងកាយ ដែលជារឿយៗត្រូវបានសម្គាល់ដោយរោគសញ្ញា ឬសញ្ញានៃស្ថានភាពសុខភាព។

និយមន័យក្នុងច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារ និងលើកកម្ពស់សិទ្ធិជនពិការ (មាត្រា ៣)

- ជនមានពិការភាព សំដៅដល់ជនទាំងឡាយណាដែលខ្វះខាត បាត់បង់ ខូចខាតសរីរាង្គណាមួយ ឬ សតិបញ្ញា បណ្តាលឱ្យមានការរំខានដល់ជីវភាពរស់នៅ ឬសកម្មភាពនានាប្រចាំថ្ងៃ ដូចជាជនមានពិការភាពរាងកាយ ពិការភ្នែក ពិការក្នុងការស្តាប់ ពិការសតិបញ្ញា មនសិការរីកល និងប្រភេទពិការផ្សេងៗទៀត ដែលនាំឱ្យមានលក្ខណៈមិនប្រក្រតី។

និយមន័យក្នុងអនុសញ្ញា UNCRPD ៖

- ជនមានពិការភាពរួមមានជនដែលមានការពិបាកយូរអង្វែងផ្នែករាងកាយ ផ្លូវចិត្ត បញ្ញា ឬញាណដឹង ដែលអន្តរកម្មរបស់គាត់ជាមួយនឹងរបាំងនានា អាចធ្វើឱ្យរារាំងដល់ការចូលរួមក្នុងសង្គមយ៉ាងពេញលេញ និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងដោយស្មើភាពជាមួយអ្នកដទៃ។

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គនេះ អ្នកចូលរួម៖

- អាចពន្យល់ពីភាពខុសគ្នារវាងពិការភាព និងកម្សាយ។
- យល់ដឹងថាពិការភាព គឺជាលទ្ធផលនៃសង្គមដែលគ្មានបរិយាបន្ន។

🕒 រយៈពេល៖ ៦០ នាទី

🖥️ ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល៖

ត្រូវបញ្ចប់សកម្មភាព ២.១ ជាមុនសិន

រៀបចំស្លាយដ៍/ផ្ទាំងក្រដាសធំ ជាមួយនិយមន័យ

- **កម្សាយ** គឺជាបញ្ហានៅក្នុងមុខងាររាងកាយ ឬការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធរាងកាយ
- **ពិការភាព** គឺនៅពេលដែលមនុស្សម្នាក់មានកម្សាយ ហើយជួបប្រទះនូវរបាំងដែលរារាំងមិនឱ្យធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយបាន។

⚙️ ធនធាន៖

- តារាងពិសកម្មភាព ២.១
- ផ្ទាំងក្រដាសធំសម្រាប់សរសេរ

👤 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

ដោយផ្អែកលើព័ត៌មាននៅក្នុងតារាង សួរអ្នកចូលរួមថាតើពួកគាត់គិតថា “ពិការភាព” មានន័យដូចម្តេច។ ផ្តល់ឱកាសឱ្យអ្នកចូលរួមចែករំលែកនូវអ្វីដែលពួកគាត់បានគិត។

ពន្យល់ថា ឧបសគ្គទាំងឡាយដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងតារាង គឺជាការឆ្លុះបញ្ចាំងថា តើជននោះមានពិការភាពមែនឬទេ។ ដើម្បីបញ្ជាក់ឱ្យកាន់តែច្បាស់ ចូរបង្ហាញនិយមន័យនៅលើស្លាយដ៍/ផ្ទាំងក្រដាសធំ ហើយពន្យល់ដូចខាងក្រោម៖

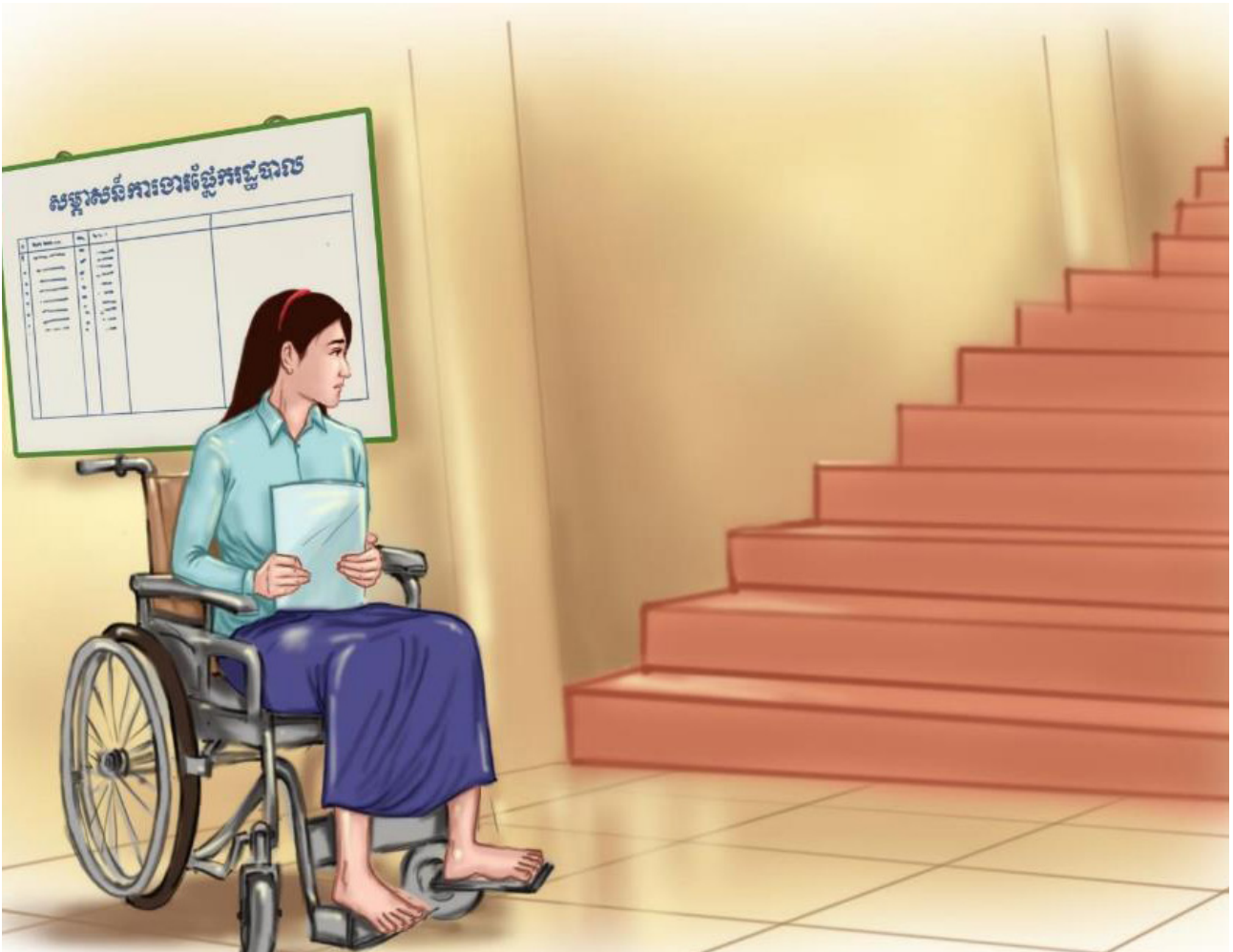
- **កម្សាយ** គឺជាបញ្ហាក្នុងមុខងាររាងកាយ ឬការផ្លាស់ប្តូរក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរាងកាយ។ ឧទាហរណ៍ នៅពេលនរណាម្នាក់មិនអាចមើលឃើញច្បាស់។ កម្សាយ អាចកើតមានតាំងពីកំណើត ឬកើតមានក្នុងពេលរស់នៅ ឧទាហរណ៍ ដោយសារការងាររបួស។ កម្សាយ អាចជាលក្ខណៈបណ្តោះអាសន្ន ឬអចិន្ត្រៃយ៍។ ជួនកាល គេអាចព្យាបាលកម្សាយបាន ឧទាហរណ៍ ដោយប្រើប្រាស់វ៉ែនតាក្នុងករណីមានការពិបាកក្នុងការមើល។
- **ពិការភាព** គឺនៅពេលដែលមនុស្សម្នាក់មានកម្សាយ ហើយជួបប្រទះនូវរបាំងដែលរារាំងមិនឱ្យធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើនរណាម្នាក់មានបញ្ហាភ្នែកដែលមិនអាចព្យាបាលបាន ហើយមិនអាចអានសៀវភៅបាន។ ប្រសិនបើសៀវភៅនោះជាភាសាស្ទាប (braille) ហើយជននោះចេះអានអក្សរស្ទាប នោះនឹងមិនមានរបាំងដែលរារាំងមិនឱ្យគាត់អានអក្សរនោះទេ។

ហេតុដូច្នេះហើយ ៖ កម្សាយ គឺមិនមែនជាបញ្ហានោះទេ ប៉ុន្តែរបាំងទៅវិញទៅមកដែលរារាំងដល់ជនដែលមានកម្សាយនោះ មិនឱ្យចូលរួមក្នុងសកម្មភាពផ្សេងៗដូចអ្នកដទៃបាន។

១. បង្ហាញអ្នកចូលរួមនូវស្វាយដ៏/ផ្ទាំងក្រដាសធំដែលមានចំណុចខាងក្រោម៖

កម្សាយ + របាំង = ពិការភាព

វាអាចត្រូវបានបង្ហាញ និងពន្យល់ដោយរូបភាពខាងក្រោម និងស្នើឱ្យអ្នកចូលរួមពិពណ៌នាអំពីរូបភាព។

២. សួរអ្នកចូលរួមថា តើពួកគាត់មានសំណួរអំពីភាពខុសគ្នារវាងពិការភាព និងកម្សាយដែរឬទេ រួចឆ្លើយសំណួររបស់គាត់។

៣. ពន្យល់ពីគំណិតទៅកាន់លំហាត់កាលពីលើកមុនស្តីពីកម្សាយ ហើយថានឹងមានការពិភាក្សាបន្ថែមទៀតទៅលើ របាំងនៅពេលក្រោយ។ អ្នកអាចប្រើប្រាស់ឧទាហរណ៍នៅក្នុងតារាង ដើម្បីពន្យល់ពីរូបមន្ត ៖ **ពិការភាព = កម្សាយ + របាំង**

វគ្គស្តីពីនិយមន័យនេះ ចាំបាច់ត្រូវតែមានភាពច្បាស់លាស់ និងយល់ច្បាស់ទាំងអស់គ្នា។ ចូរ ផ្តល់ពេលឱ្យបានច្រើនដល់អ្នកចូលរួម ដើម្បីឱ្យគាត់ឆ្លុះបញ្ចាំងពីអត្ថន័យរបស់វា ដូច្នេះពួក គាត់អាចទទួលយកគោលគំនិតនេះបានយ៉ាងពេញលេញ។

ភ្ជាប់នឹងវគ្គមួយនេះស្តីពីការកត់សម្គាល់ការពិបាក យើងត្រូវគិតអំពីឧបករណ៍ដែលអាចជួយដល់ដំណើរការនេះ។ សំណួររបស់ Washington Group (សូមមើលខាងក្រោម) អាចជាមធ្យោបាយដ៏មានប្រយោជន៍មួយក្នុងការកត់សម្គាល់ប្រសិនបើបុគ្គលនោះមានបញ្ហាប្រឈមណាមួយទាក់ទងនឹងមុខងារ ឧទាហរណ៍ការដើរ ការមើលឃើញ ការស្តាប់។ល។ សំណួរទាំងនេះជួយក្នុងការកត់សម្គាល់នូវកម្រោយផ្នែកមុខងារ ហើយវាសមស្របតាមគំរូសង្គមនៃពិការភាពផងដែរ។ សូមមើលខាងក្រោមអំពីឧទាហរណ៍នៃសំណួរដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងជំរឿន ដើម្បីកំណត់នូវអត្រាពិការភាព។

សំណួរជំរឿនស្តីពីពិការភាពត្រូវបានគាំទ្រដោយ Washington Group

ឃ្លាណែនាំ ៖

សំណួរទាំងនេះសួរអំពីការពិបាកដោយសារតែបញ្ហាសុខភាព ដែលអ្នកអាចមានក្នុងពេលធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយ។

<p>១. តើអ្នកមានការពិបាកក្នុងការមើលឬទេ សូម្បីតែពាក់វ៉ែនតាក់ដោយ?</p> <p>ក. ទេ - មិនពិបាកទេ</p> <p>ខ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លះៗដែរ</p> <p>គ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លាំង</p> <p>ឃ. មិនអាចធ្វើបានទាល់តែសោះ</p>	<p>២. តើអ្នកមានការពិបាកក្នុងការស្តាប់ឬទេ សូម្បីតែប្រើឧបករណ៍ជំនួយការស្តាប់ក៏ដោយ?</p> <p>ក. ទេ - មិនពិបាកទេ</p> <p>ខ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លះៗដែរ</p> <p>គ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លាំង</p> <p>ឃ. មិនអាចធ្វើបានទាល់តែសោះ</p>	<p>៣. តើអ្នកមានការពិបាកក្នុងការដើរឬឡើងជណ្តើរដែរឬទេ?</p> <p>ក. ទេ - មិនពិបាកទេ</p> <p>ខ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លះៗដែរ</p> <p>គ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លាំង</p> <p>ឃ. មិនអាចធ្វើបានទាល់តែសោះ</p>
<p>៤. តើអ្នកមានការពិបាកក្នុងការចងចាំឬផ្តោតអារម្មណ៍ដែរឬទេ?</p> <p>ក. ទេ - មិនពិបាកទេ</p> <p>ខ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លះៗដែរ</p> <p>គ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លាំង</p> <p>ឃ. មិនអាចធ្វើបានទាល់តែសោះ</p>	<p>៥. តើអ្នកមានការពិបាក (ជាមួយការថែទាំខ្លួនឯង) ក្នុងការងូតទឹកឬស្លៀកពាក់ដែរឬទេ?</p> <p>ក. ទេ - មិនពិបាកទេ</p> <p>ខ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លះៗដែរ</p> <p>គ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លាំង</p> <p>ឃ. មិនអាចធ្វើបានទាល់តែសោះ</p>	<p>៦. ដោយប្រើភាសាធម្មតា (ជាប្រពៃណី) របស់អ្នក តើអ្នកមានការពិបាកក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទងដែរឬទេ ឧទាហរណ៍ក្នុងការយល់ដឹង ឬឱ្យគេយល់?</p> <p>ក. ទេ - មិនពិបាកទេ</p> <p>ខ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លះៗ</p> <p>គ. បាទ/ចាស - ពិបាកខ្លាំង</p> <p>ឃ. មិនអាចធ្វើបានទាល់តែសោះ</p>

មានឧបសគ្គជាច្រើននៅពេលប្រមូលទិន្នន័យអំពីចំនួននៃជនមានពិការភាព។ អត្រាពិការភាពទាប ដែលបានកំណត់ដោយការស្ទង់មតិ និងជំរឿនថ្នាក់ជាតិ ដែលអាចពាក់ព័ន្ធនឹង៖

- បញ្ហាការបកប្រែ
- ចំណេះដឹងមានកម្រិតរបស់អ្នកយកទិន្នន័យ

- ការប្រើប្រាស់ពាក្យ “ពិការភាព” ជំនួសឱ្យ “ការពិបាកក្នុងការធ្វើអ្វីមួយ”
- ការសួរសមាជិកគ្រួសារ/អ្នកសម្ភាសន៍ជំនួស ជាជាងជួបជាមួយជនមានពិការភាពផ្ទាល់

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- កម្សាយ គឺជាការបាត់បង់មុខងាររបស់រាងកាយ។
- ពិការភាព គឺមិនមែនអំពីការបាត់បង់មុខងាររបស់រាងកាយនោះទេ។
- មាននិយមន័យផ្សេងគ្នាជាច្រើន ហើយជាការសំខាន់ គឺអ្នកត្រូវតែយល់យ៉ាងច្បាស់នូវនិយមន័យដែលអ្នកប្រើ។
- ពិការភាព = កម្សាយ + របាំង ៖ ពិការភាព គឺនិយាយអំពីរបាំងនៅក្នុងបរិស្ថាន/សង្គម ឬឥរិយាបថរបស់មនុស្ស ដែលរារាំងជនមានពិការភាពមិនឱ្យធ្វើសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃបាន។
- ការប្រមូលទិន្នន័យ គឺជាការងារដ៏លំបាក ហើយអាចនឹងប្រែប្រួលអាស្រ័យលើរបៀបដែលអ្នកសួរសំណួរ។

លំហាត់ទី ២.៣. ជំនឿមិនត្រឹមត្រូវអំពីពិការភាព

ការពិពណ៌នាអំពីសារៈសំខាន់ៗនៃបញ្ហាពិការភាព គឺជាជំហានដំបូងឆ្ពោះទៅរកសង្គមដែលកាន់តែមានបរិយាបន្នសម្រាប់ជនមានពិការភាព។ ដូច្នេះហើយ ការបំបាត់នូវជំនឿមិនត្រឹមត្រូវអំពីពិការភាពនៅទូទាំងពិភពលោក គឺជាការចាំបាច់ណាស់។

🎯 គោលបំណង៖

- ដើម្បីជួយឱ្យអ្នកចូលរួមយល់ពីការណ៍ពិតអំពីពិការភាពនៅទូទាំងពិភពលោក។
- ដើម្បីសង្ខេបឡើងវិញនូវបញ្ហាមួយចំនួនដែលបានលើកឡើងកន្លងមកនៅក្នុងវគ្គសិក្សានេះ។

📋 សម្ភារចាំបាច់៖

- ☑ ផ្ទាំងក្រដាសធំ
- ☑ ហ្វឺត

🕒 ពេលវេលាត្រូវការ៖ ៦០ នាទី

ការរៀបចំ ៖ រៀបចំផ្ទាំងក្រដាសពីរ។ ផ្ទាំងមួយសរសេរថា **ពិត** មួយទៀតសរសេរថា **មិនពិត**។

ដំណើរការទី ១ ៖ រៀបចំផ្ទាំងក្រដាសចំនួន ២ នៅជ្រុងផ្សេងគ្នានៃបន្ទប់។ ផ្ទាំងមួយសរសេរថា **ពិត** និងផ្ទាំងមួយទៀតសរសេរថា **មិនពិត**។ អានមតិយោបល់អំពីជំនឿមិនត្រឹមត្រូវនីមួយៗខាងក្រោម រួចប្រាប់ឱ្យក្រុមឡើងឈរនៅកន្លែងផ្ទាំងក្រដាសដែលគាត់យល់ស្របជាមួយ។ អនុញ្ញាតឱ្យមានការពិភាក្សារវាងក្រុម ដើម្បីឱ្យពួកគាត់ស្វែងយល់ពីបញ្ហានីមួយៗ។

ជំនឿមិនត្រឹមត្រូវអំពីពិការភាព^{១២}

សូមមើលគន្លឹះខាងក្រោម ដើម្បីប្រាកដថាអ្នកបានដើរមើលការពិភាក្សាគ្នាទាំងអស់អំពីជំនឿមិនត្រឹមត្រូវនីមួយៗ។

^{១២} Adapted from Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) (2010) What you need to know about: Disability and development cooperation – 10 facts or fallacies?, Retrieved from <http://www.gtz.de/de/dokumente/gtz2010-0477en-disability-development.pdf>.

មតិដែលជំនឿមិនត្រឹមត្រូវ	គន្លឹះសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល
<p>១. "ពិការភាពប៉ះពាល់តែទៅលើមនុស្សមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះ"។</p>	<p>យោងតាមអង្គការសុខភាពពិភពលោក ពិការភាពប៉ះពាល់ដល់មនុស្សជាង ១ ពាន់លាននាក់ ឬ ១៥% នៃចំនួនប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក។ ចំណុចនេះអាចពន្យល់ថា ហេតុអ្វីពេលខ្លះជនមានពិការភាពត្រូវបានគេហៅថា "ជនជាតិភាគតិចដ៏ធំបំផុតនៅលើផែនដី" ។ នៅពេលរាប់បញ្ចូលសមាជិកគ្រួសារទៅក្នុងសមីការនេះ នោះមានមនុស្ស ២ ពាន់លាននាក់ ឬមួយភាគបីនៃមនុស្សជាតិទាំងអស់ រងផលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោលពីពិការភាព។</p>
<p>២. "មិនមាននិយមន័យនៃពិការភាពណាដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាសកលនោះទេ"។</p>	<p>វាជាការពិតដែលថាគ្មាននិយមន័យសកលអំពីពិការភាពនោះទេ។ នៅក្នុងអនុសញ្ញាថ្មីរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ និងមន័យដែលភ្ជាប់នឹងច្បាប់ត្រូវបានគេជៀសវាងដោយចេតនា ហើយបុព្វកថានោះទទួលស្គាល់ថា ពិការភាព គឺជាគោលគំនិតដែលកំពុងវិវត្ត។</p> <p>ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ជាអន្តរជាតិ និងមន័យអង្គការសុខភាពពិភពលោក (ការចាត់ថ្នាក់ជាអន្តរជាតិទៅលើមុខងារ ពិការភាព និងសុខភាព (ICF) បានក្លាយជាឧបករណ៍វិធីសាស្ត្រដ៏សំខាន់មួយសម្រាប់ពិពណ៌នាអំពីពិការភាព។ យោងតាមនិយមន័យនេះ ពិការភាពគឺជាបាតុភូតដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសង្គមដែលពឹងផ្អែកលើកត្តាជាច្រើននៅក្នុងបរិស្ថាន។ ដូច្នោះ មនុស្សយើងមិនមែនមានពិការភាពដោយកត្តាផ្ទាល់ខ្លួននោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវបានធ្វើឱ្យពិការដោយសារកត្តាខាងក្រៅ។</p> <p>អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ បង្ហាញដោយប្រើពាក្យបែបនេះ ៖ "ជនមានពិការភាពរួមមានអ្នកដែលមានការពិបាកយូរអង្វែងផ្នែករាងកាយ ផ្លូវចិត្ត បញ្ញា ឬញាណដឹង ដែលអន្តរកម្មរបស់គាត់ជាមួយនឹងរបាំងនានា អាចរារាំងដល់ការចូលរួមក្នុងសង្គមយ៉ាងពេញលេញ និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងដោយស្មើភាពជាមួយអ្នកដទៃ"។</p>
<p>៣. "ជនមានពិការភាពគឺជាក្រុមដែលមានភាពដូចគ្នា"។</p>	<p>រូបភាពទះរុញដ៏ល្បីល្បាញ ហើយត្រូវបានគេប្រើប្រាស់នៅទូទាំងពិភពលោក ជាមិត្តសញ្ញា តំណាងឱ្យជនមានពិការភាព គឺធ្វើឱ្យមានការភាន់ច្រឡំ យ៉ាងហោចណាស់លើចំណុចមួយនេះ ៖ កម្សាយ គឺមិនមែនជាពិការភាពដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទី តែមួយមុខនោះទេ។ ប្រភេទកម្សាយផ្សេងៗទៀត មានដូចជាការស្តាប់ ការមើល ឬសតិបញ្ញា ឬមានការពិបាកច្រើនមធ្យមលើមុខងារទាំងនោះ។</p> <p>សរុបមកចំណាត់ថ្នាក់នៃ "ជនមានពិការភាព" មានលក្ខណៈទូលំទូលាយខ្លាំងណាស់ជាពិសេសបើយើងពិចារណាលើចំណុច ដែលពិការភាពក៏អាចប្រែប្រួលទៅតាមពេលវេលាផងដែរ។ ពិការភាពខ្លះអាចមានលក្ខណៈបណ្តោះអាសន្ន ហើយបាត់ទៅវិញបន្តិចម្តងៗ ខណៈដែលពិការភាពខ្លះទៀត កាន់តែចុះខ្សោយ និងកាន់តែមានកម្រិត។ ករណីភាគច្រើនក្នុងវ័យចំណាស់ ពិការភាពថ្មីៗអាចនឹងកើតឡើង ដែលជាបញ្ហាប្រឈមសម្រាប់សង្គម ដែលមានវ័យចំណាស់យ៉ាងឆាប់រហ័សរបស់យើង។ ការពិបាកស្រដៀងគ្នា អាចមានឥទ្ធិពលខុសប្លែកគ្នាលើមនុស្សផ្សេងគ្នាដែរ ឧទាហរណ៍ បុរស និងស្ត្រី ឬអ្នករស់នៅតំបន់ជនបទ និងទីក្រុង។</p>
<p>៤. "ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងពិការភាព ត្រូវការការឆ្លើយតបពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា" ។</p>	<p>ភាពក្រីក្រ និងពិការភាព មានទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ។ អ្នកណាម្នាក់ដែលរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ ប្រឈមនឹងហានិភ័យខ្ពស់ផ្នែកសុខភាព ដែលជារឿយៗបណ្តាលឱ្យមានពិការភាព ហើយបុគ្គល ក៏ដូចជាក្រុមគ្រួសារដែលមានសមាជិកមានពិការភាព ទំនងជាមានភាពក្រីក្រ។ បញ្ហាកង្វះឱកាសទទួលបានការងារសមរម្យ ការចំណាយខ្ពស់ក្នុងការរស់នៅ ការចំណាយទៅលើការថែទាំសាច់ញាតិដែលមានពិការភាព ធ្វើឱ្យក្រុមគ្រួសារដែលរងគ្រោះដោយសារពិការភាព រងនូវគុណវិបត្តិកាន់តែច្រើន ដែលធ្វើឱ្យពួកគាត់ប្រឈមនឹងភាពក្រីក្រ។ គុណវិបត្តិនិងការចំណាយទាំងនេះអាចត្រូវបានកាត់បន្ថយយ៉ាងច្រើនដោយការកែលម្អឱកាសទទួលបានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ផលិតផល និងសេវាកម្មនានា។</p>

	<p>ធនាគារពិភពលោកបានប៉ាន់ស្មានថា ២០% នៃប្រជាជនក្រីក្របំផុតក្នុងពិភពលោក គឺរស់នៅជាមួយពិការភាពប្រភេទខ្លះៗ។ មានន័យថា មនុស្សម្នាក់ក្នុងចំណោមប្រាំនាក់ដែលរស់នៅជាមួយប្រាក់ចំណូលក្រោម ១ដុល្លាក្នុងមួយថ្ងៃ ហើយខ្វះខាតលទ្ធភាពទទួលបានទឹកស្អាត អាហារ និងសម្លៀកបំពាក់ គឺជាមនុស្សដែលមានពិការភាព។</p>
<p>៥. "នៅពេលមនុស្សភាគច្រើនមានជីវភាពល្អប្រសើរ នោះជនមានពិការភាពនឹងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ដោយស្វ័យប្រវត្តិ" ។</p>	<p>ក្នុងករណីភាគច្រើនវិធានការសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍តាមបែបបុរាណ គឺមិនទៅដល់ជនមានពិការភាពនោះទេ។ បញ្ហានេះមួយផ្នែក គឺដោយសារពួកគាត់គឺជាជនក្រីក្របំផុតក្នុងចំណោមជនក្រីក្រ ហើយជាក្រុមដែលពិបាកនឹងទៅដល់។ ប៉ុន្តែម្យ៉ាងទៀតក៏ដោយសារតែពួកគាត់ត្រូវបានមើលងាយ និងរើសអើង នោះជាញឹកញាប់ជនមានពិការភាពត្រូវបានបដិសេធមិនឱ្យចូលរួមក្នុងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងៗ។ ពួកគេជាមនុស្សចុងក្រោយដែលទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ ឬខកខានទាំងស្រុងតែម្តង។</p> <p>ជនមានពិការភាពនឹងមិនអាចចូលរួមក្នុងគម្រោងផ្សេងៗបានទេ លុះត្រាតែកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍គ្រប់ទីកន្លែង គិតគូរយ៉ាងសកម្មពីកង្វល់ សិទ្ធិ និងតម្រូវការជាក់លាក់របស់ពួកគាត់។ ជាអកុសល ភាពល្អប្រសើរជាស្វ័យប្រយោជន៍នៃជនដែលមានពិការភាព គឺមិនដែលឃើញមាននោះទេ។</p> <p>អំណះអំណាងបញ្ហាសមកវិញ ៖ នៅពេលជនមានពិការភាពមានជីវភាពល្អប្រសើរ នោះប្រជាជនភាគច្រើននឹងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ដោយស្វ័យប្រវត្តិ ពីហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសង្គម និងរូបវន្តដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល និងការរួមចំណែកដ៏មានតម្លៃដែលជនមានពិការភាពអាចផ្តល់ជូនដល់សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមស៊ីវិល។</p>
<p>៦. "ជាការប្រសើរគួរផ្ដោតធនធានដ៏មានកំណត់របស់យើង ទៅលើក្រុមដែលមានសុខភាពល្អវិញ"។</p>	<p>បរិយាបន្នសង្គម គឺមិនមែនជាសកម្មភាពសប្បុរសធម៌នោះទេ ប៉ុន្តែ គឺជាសិទ្ធិរបស់មនុស្សដូចបានចែងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ។ ការចូលរួម និងសមភាពនៃការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា គឺមិនមែនជាអនុផលនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនោះទេ ប៉ុន្តែជាបុរេលក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចការនេះ។</p> <p>លើសពីនេះទៀត អត្ថប្រយោជន៍នៃបរិយាបន្ន គឺមិនមែនសម្រាប់តែជនមានពិការភាពនោះឡើយ។ វាធ្វើឱ្យជីវិតកាន់តែងាយស្រួលសម្រាប់អ្នកដទៃទៀតជាច្រើនផងដែរ។ ប្រសិនបើវិធានការគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងផ្នែកមួយ ឧទាហរណ៍ ដូចជាជំនួយបន្ទាន់ ត្រូវបានធ្វើបែបផែនប្រកបដោយបរិយាបន្ន និងមិនមានរបាំងទប់ទល់ទៅលើគម្រោងដំបូង នោះក្រុមដទៃទៀតក្នុងសង្គម ក៏ទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ផងដែរ ឧទាហរណ៍ មនុស្សចាស់ស្រ្តីមានផ្ទៃពោះ និងឪពុកម្តាយដែលមានកូនតូចៗ។ តាមរយៈការលុបបំបាត់របាំងទាំងនេះ សង្គមទាំងមូលនឹងមានលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់គ្រប់គ្នា។</p>
<p>៧. "ការធ្វើឱ្យបរិស្ថានមានលក្ខណៈងាយស្រួលគឺជាការចំណាយខ្ពស់ពេក" ។</p>	<p>ជាញឹកញាប់ ការចំណាយទៅលើបរិស្ថានដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ជនមានពិការភាព ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានលើសជាក់ស្តែង។ ការតំឡើងមធ្យោបាយងាយស្រួលសម្រាប់ជនមានពិការភាព នៅក្នុងផ្នែកមួយនៃគម្រោងសាងសង់ថ្មី គឺចំណាយត្រឹមតែ ១-២% នៃការចំណាយលើការសាងសង់សរុបប៉ុណ្ណោះ។ ប្រសិនបើតម្រូវការរបស់ជនមានពិការភាពត្រូវបានគេពិចារណាទាំងពីក្នុងដំណាក់កាលរៀបចំផែនការ នោះគេនឹងអាចចៀសវាងបាននូវការជួសជុលកែសម្រួល និងធ្វើឡើងវិញនៅពេលក្រោយទៀត។</p> <p>ក្នុងករណីណាក៏ដោយ គ្មានហេតុផលណាដែលថាវិធានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល គឺចាំបាច់ទាល់តែមានបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់ ឬភាពប្រណិតនោះឡើយ។ ជាញឹកញាប់ ការកែលម្អដ៏អស្ចារ្យអាចសម្រេចបានដោយការច្នៃប្រឌិតតិចតួច និងប្រើធនធានក្នុងស្រុកប៉ុណ្ណោះ។</p>

	<p>ផ្ទុយទៅវិញ វាជាការខុសឆ្គង ដែលយើងមើលស្រាលការចំណាយផ្នែក ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចដោយសារការខកខានមិនបានដោះស្រាយការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ដែលមានន័យថាជាការបដិសេធសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព ក្នុងការចូលរួមក្នុងសង្គមប្រកបដោយភាពស្មើគ្នា។ ការសិក្សារបស់អង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ បានបង្ហាញថា ការបដិសេធជនមានពិការភាពនៅក្នុងទីផ្សារការងារតែមួយមុខ គឺបណ្តាលឱ្យបាត់បង់ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ១-៧% រួចទៅហើយ។</p>
<p>៨. "ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល មានន័យថាលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ជនប្រើរទេះរុញ" ។</p>	<p>ការប្រើរទេះរុញយ៉ាងងាយស្រួលនៅពេលចូលក្នុងអគារ គឺជាធាតុដ៏សំខាន់មួយ ប៉ុន្តែការគូសប្លង់អគារមួយដែលគ្មានរបាំងឧបសគ្គ គឺមានលើសពីការដាក់ជម្រាល និងផ្លូវចូលទៅទៀត។ ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល មានន័យថាជាការគូសប្លង់នៃមុខងារបរិស្ថានទាំងអស់ តាមលក្ខណៈមួយដែលមិនបដិសេធចំពោះជនមានពិការភាពនោះឡើយ។^{១៤}</p> <p>ចំណុចនេះរួមបញ្ចូលទាំងការបង្ហាញព័ត៌មានដែលងាយយល់ផងដែរ ឧទាហរណ៍ សម្រាប់ជនដែលពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ ឬអាចផ្តល់មធ្យោបាយទំនាក់ទំនងសម្រាប់ជនមានការពិបាកក្នុងការមើល និងស្តាប់ជាដើម។ លើសពីនេះទៀត ឥរិយាបថ និងអាកប្បកិរិយាដែលរើសអើង ចាំបាច់ត្រូវតែផ្លាស់ប្តូរ។ ក្នុងន័យនេះ អង្គការដែលយល់ដឹងអំពីការលើកកម្ពស់សិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាពអាចធ្វើជាគំរូបាន ឧទាហរណ៍ ដោយការជ្រើសរើសជនមានពិការភាព ធ្វើជាបុគ្គលិកគម្រោង និងធានាថាកន្លែងធ្វើការមានលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ពួកគាត់។</p>
<p>៩. "មនុស្សទាំងអស់ដែលប្រើរទេះរុញ គឺសុទ្ធតែមានជំងឺរ៉ាំរ៉ៃ" ។</p>	<p>ការផ្សារភ្ជាប់គ្នារវាងការប្រើប្រាស់រទេះរុញទៅនឹងជំងឺអ្វីមួយ គឺប្រហែលជាវិវត្តមកពីការប្រើរទេះរុញនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ ដើម្បីការផ្លាស់ទីអ្នកជំងឺ។ មនុស្សម្នាក់អាចនឹងប្រើរទេះរុញដោយសារមានមូលហេតុជាច្រើន ហើយគ្មានមូលហេតុណាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជំងឺនោះទេ។</p>
<p>១០. "ការប្រើប្រាស់រទេះរុញ គឺជាការជាប់ឃុំឃាំង។ ជនដែលប្រើរទេះរុញ គឺនៅ "ជាប់តែនឹងរទេះរុញ"។</p>	<p>រទេះរុញ ក៏ដូចជាកង់ ឬយានយន្តដៃ គឺជាឧបករណ៍ជំនួយផ្ទាល់ខ្លួន ដែលអនុញ្ញាតឱ្យនរណាម្នាក់ផ្លាស់ទីបាន។ ជាញឹកញាប់ ជនដែលប្រើរទេះរុញ តែងនិយាយថាវាផ្តល់ឱ្យគាត់នូវឯករាជ្យ សេរីភាព និងជម្រើស។</p>
<p>១១. "មនុស្សទាំងអស់ដែលពិបាកក្នុងការស្តាប់ សុទ្ធតែអាចអានបច្ចុប្បន្នបាន" ។</p>	<p>ជំនាញអានបច្ចុប្បន្ន មានភាពខុសគ្នាក្នុងចំណោមអ្នកដែលចេះប្រើវា ហើយយើងមិនអាចជឿជាក់បានទាំងស្រុងនោះឡើយ។ ជំនាញនេះអាស្រ័យលើការអប់រំ និងការបណ្តុះបណ្តាលដែលពួកគាត់បានទទួល។</p>

ជាការប្រសើរគួរណែនាំអ្នកចូលរួមអំពីការណ៍ពិតមួយចំនួនអំពីពិការភាព។ ជារឿយៗ មនុស្សភាគច្រើនមិនបានយល់គ្រប់គ្រាន់អំពីស្ថានភាពរាងដល់ជនមានពិការភាព ឬមិនដឹងពីចំនួនបុគ្គលដែលពួកគាត់កំពុងប្រឈមនោះទេ។ នេះអាចជាលំហាត់ដ៏មានឥទ្ធិពលបំផុត។

ជាការល្អប្រសិនបើអ្នកមានគំនិតច្នៃប្រឌិតក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពនេះ។ ការផ្តល់ព័ត៌មាន/ការណ៍ពិតទៅឱ្យមនុស្ស អាចនឹងធ្វើឱ្យពួកគេផ្សព្វផ្សាយទ្រាន់។ ការធ្វើជាសំណួរ អាចជាវិធីដ៏មានប្រយោជន៍ក្នុងការចែករំលែកព័ត៌មានបែបនេះ។

១៤ <https://www.easterseals.com/explore-resources/facts-about-disability/myths-facts.html>

ឧទាហរណ៍មានដូចជា ៖

- ប្រើប្រាស់ទម្រង់សំណួរដែលពេញនិយមក្នុងទូរទស្សន៍ រួចកែសម្រួលវា ឧទាហរណ៍ ទម្រង់ហ្គេមអ្នកណាចង់ ក្លាយជាសេដ្ឋី ជាដើម
- រៀបចំសំណួរសម្រាប់ប្រើនៅលើទូរស័ព្ទដៃ
- លេងហ្គេមតំជុំវិញ ដែលអ្នកសួរសំណួរមួយ មានចម្លើយ ៣ ហើយឱ្យអ្នកចូលរួម ឈរនៅក្បែរចម្លើយដែលពួកគេយល់ស្រប។

មើលផ្នែកធនធានទី៦ អំពីការណ៍ពិតស្តីពីពិការភាពជាសកល

លំហាត់ទី ២.៤. គំរូផ្សេងៗនៃពិការភាព

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គនេះ អ្នកចូលរួមអាច៖

- មើលទៅជនមានពិការភាព តាមទស្សនៈមួយដែលផ្អែកលើសិទ្ធិ
- បែងចែករវាងវិធីសាស្ត្រទាំងបួនដែលឆ្ពោះទៅរកពិការភាព

🕒 រយៈពេល៖ ៣០ នាទី

🛠️ ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល៖

- រៀបចំស្លាយដី/ផ្ទាំងក្រដាសធំជាមួយនឹងមតិ៖
  - ខ្ញុំមានពិការភាពចលករខ្លួនក្បាល ហើយត្រូវប្រើរទេះរុញ ដូច្នេះខ្ញុំមិនអាចចូលការិយាល័យបានទេ។
  - ការិយាល័យមិនមានច្រកចូលសម្រាប់រទេះរុញទេ ដូច្នេះខ្ញុំមិនអាចធ្វើការនៅទីនោះបានទេ។
- រៀបចំស្លាយដី/ផ្ទាំងក្រដាសធំជាមួយគំរូផ្សេងៗ
  - គំរូសប្បុរសធម៌ ៖ ពិការភាព គឺជាបញ្ហាគួរឱ្យអាណិតអាសូរ
  - គំរូវេជ្ជសាស្ត្រ ៖ ពិការភាព គឺជាជំងឺ
  - គំរូសង្គម ៖ ពិការភាព គឺជាការបង្កើតឡើងដោយសង្គម
  - គំរូផ្អែកលើសិទ្ធិ ៖ ពិការភាព គឺជាបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស

⚙️ ធនធាន៖

- ស្លាយដី/ក្តារខៀន ឬផ្ទាំងក្រដាសធំសម្រាប់សរសេរ

👤 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

១. ពន្យល់ថាការយល់ដឹងអំពីពិការភាព បានវិវឌ្ឍទៅតាមពេលវេលា ហើយមនុស្សបន្តផ្លាស់ប្តូរទស្សនៈរបស់ខ្លួនអំពីពិការភាពនេះ។ គំរូទាំងនេះជួយយើងឱ្យយល់ដឹងថា តើជនមានពិការភាពត្រូវបានគេមើលក្នុងលក្ខណៈបែបណា។ ពន្យល់ពីនិយមន័យនៃគំរូដែលលេចធ្លោជាងគេទាំងនេះ ៖

គំរូសប្បុរសធម៌

នៅក្នុងគំរូសប្បុរសធម៌ ការពិបាកត្រូវបានមើលឃើញថាជាបញ្ហារបស់បុគ្គលនោះ។ ជនមានពិការភាពត្រូវបានមើលឃើញថាគ្មានទីពឹង ហើយមើលទៅគួរឱ្យអាណិត។ ពួកគាត់មិនត្រូវបានមើលឃើញថា ជាមនុស្សដែលអាចចូលរួមចំណែកក្នុងសង្គមនោះទេ។

គំរូវេជ្ជសាស្ត្រ

គំរូវេជ្ជសាស្ត្រ ឱ្យនិយមន័យពិការភាពថាជាជំងឺ។ គំរូនេះផ្ដោតសំខាន់ទៅលើ "ការជួសជុល" បុគ្គលនោះ ដើម្បីឱ្យគាត់អាចត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសង្គម។ ចំណុចផ្ដោតនៃវិធីសាស្ត្រនេះ គឺការផ្តល់សេវាវេជ្ជសាស្ត្រពិសេសដល់ជនមានពិការភាព។

គំរូសង្គម ផ្ដោតសំខាន់ទៅលើរបាំងដែលកំណត់ដោយសង្គម ហើយដែលវាបង្កឱ្យមានពិការភាព ជាជាងទៅលើការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យវេជ្ជសាស្ត្រ។ គំរូនេះដាក់ជនមានពិការភាពនៅចំកណ្តាល រួចផ្ដោតសំខាន់ទៅលើការលុបបំបាត់របាំងទាំងឡាយដែលពួកគាត់ប្រឈម។ គំរូនេះទទួលស្គាល់នូវសមត្ថភាពរបស់ជនមានពិការភាព ថាអាចចូលរួមចំណែកដល់សហគមន៍ និងសង្គមរបស់គាត់។ វាផ្អែកលើគោលការណ៍ដែលថាមនុស្សទាំងអស់ត្រូវតែមានឱកាសស្មើៗគ្នាក្នុងការចូលរួមក្នុងសង្គម។

គំរូផ្អែកលើសិទ្ធិ

1 Rights based approach,
(from Harris and Enfield, 2003, p.172)

Count Me In, p. 18

សព្វថ្ងៃគោលការណ៍តែមើលឃើញពិការភាពជាបញ្ហាដែលផ្អែកលើសិទ្ធិ។ ទស្សនៈវិស័យថ្មីដែលផ្អែកលើសិទ្ធិសង្កត់ធ្ងន់ថា ជាញឹកញាប់ ជនមានពិការភាពត្រូវបានរារាំង មិនឱ្យឈានដល់សក្តានុពលពេញលេញរបស់ខ្លួន មិនមែនដោយសារតែការពិបាក របស់គាត់ទេ ប៉ុន្តែដោយសារតែរបាំងផ្នែកច្បាប់ ឥរិយាបថ ស្ថាប័នកម្ម ការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងការរើសអើងផ្សេងៗទៀត។ គំរូនេះ ដាក់ជនមានពិការភាពនៅចំកណ្តាល រួចផ្តោតសំខាន់លើការលុបបំបាត់របាំងនានាដែលពួកគាត់ប្រឈម។ គំរូនេះ ទទួលស្គាល់នូវសមត្ថភាពរបស់ជនមានពិការភាព ថាអាចចូលរួមចំណែកដល់សហគមន៍ និងសង្គមរបស់គាត់។ វាផ្អែក លើគោលការណ៍ដែលថា មនុស្សទាំងអស់ត្រូវតែមានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការចូលរួមក្នុងសង្គម។ ជនមានពិការភាពត្រូវ បានទទួលស្គាល់ និងទទួលយកជាសមាជិកពេញលេញនិងស្មើភាពនៅក្នុងសង្គម ដែលគាត់មានចំណែកដ៏សំខាន់សម្រាប់ ចូលរួមក្នុងគ្រួសារនិងសហគមន៍ ព្រមទាំងមានសិទ្ធិទទួលបាននូវរាល់តម្រូវការជាមូលដ្ឋានទាំងអស់ ដូចជាសាលារៀន សេវាសុខភាព និងសេវាស្តារនីតិសម្បទា។ គំរូថ្មីនេះមានគោលដៅផ្តល់ជូនជនមានពិការភាពនូវកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ជាទូទៅ ជាជាងការរៀបចំកម្មវិធីពិសេសសម្រាប់តែជនមានពិការភាព។

២. បង្ហាញផ្ទាំងក្រដាសដល់អ្នកចូលរួមដោយមានមតិដូចខាងក្រោម៖

- a. ខ្ញុំមានពិការភាពចលករខ្លួនក្បាល ហើយត្រូវប្រើទេះរុញ ដូច្នេះខ្ញុំមិនអាចចូលការិយាល័យបានទេ។
- b. ការិយាល័យមិនមានច្រកចូលសម្រាប់ទេះរុញទេ ដូច្នេះខ្ញុំមិនអាចធ្វើការនៅទីនោះបានទេ។

សុំឱ្យអ្នកស្ម័គ្រចិត្តម្នាក់អានមតិទាំងពីរទៅកាន់ក្រុម។ ដឹកនាំការពិភាក្សាជាក្រុមដោយសួរសំណួរដូចខាងក្រោម៖

- o តើមតិមួយណាតំណាងឱ្យគំរូវេជ្ជសាស្ត្រ ហើយមួយណាតំណាងឱ្យគំរូសង្គម?
- o តើវាផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងដូចម្តេចនូវការគិតរបស់យើងចំពោះពិការភាព និងសមត្ថភាពរបស់ជនមានពិការភាព?
- o ហេតុអ្វីវាជាការសំខាន់ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះមើលទៅពិការភាពរបស់ខ្លួនតាមរយៈគំរូសង្គម?
- o តើកត្តាផ្សេងទៀត ដូចជាភាពក្រីក្រ ឬយេនឌ័រ ប៉ះពាល់យ៉ាងដូចម្តេចទៅលើការពិភាក្សាអំពីពិការភាព?

ចំណាយពេលប្រហែល ២០នាទីសម្រាប់ការពិភាក្សានេះ។

៣. បញ្ចប់លំហាត់នេះដោយការសង្ខេបសារគន្លឹះនៅចុងបញ្ចប់នៃផ្នែកនេះ។

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- ទាំងនេះជួយឱ្យយើងយល់ថាតើយើង (និងសង្គម) តែងតែមើលទៅជនមានពិការភាពក្នុងន័យដូចម្តេច ប៉ុន្តែ ត្រូវចងចាំថាមនុស្សគឺជាមនុស្ស ហើយយើងប្រើទស្សនៈជាមនុស្សនៅក្នុងការពិភាក្សាទាំងអស់។ គំរូទាំងនេះ ជួយឱ្យយើងមើលទៅលើកត្តាមួយចំនួន ប៉ុន្តែយើងមិនគួរកាត់បន្ថយការពិភាក្សានោះទេ ព្រោះវាធ្វើឱ្យបាត់បង់ ទស្សនៈជាមនុស្ស។
- ការយល់ដឹងអំពីផ្នត់គំនិតទាំងនេះ ជួយឱ្យយើងបង្កើតនូវឥរិយាបថចំពោះជនមានពិការភាព ដែលប្រកបដោយ ភាពវិជ្ជមាន និងផ្អែកលើសិទ្ធិ។
- ពិការភាព គឺជាកង្វល់របស់សង្គមទាំងមូល មិនមែនជាបញ្ហាបុគ្គលនោះទេ។
- គំរូដែលផ្អែកលើសិទ្ធិ លើកកម្ពស់បរិយាបន្ន។ យើងនឹងធ្វើការងារតាមរយៈគំរូដែលផ្អែកលើសិទ្ធិ។
- ការអាណិតដល់ជនមានពិការភាព និងការទទួលបានសេវាវេជ្ជសាស្ត្រ គឺជាចំណុចសំខាន់ ប៉ុន្តែយើងគួរតែ បដិសេធនូវការចាត់ទុកជនមានពិការភាពថាជាប្រធានបទនៃការអាណិតអាសូរ ឬជាជនដែលត្រូវការព្យាបាល ផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ។

មេរៀនទី ៣ ៖ របៀបរៀន ជនមានពិការភាព

ជនមានពិការភាព មិនមែនជានិច្ចកាលត្រូវបានបដិសេធដោយចេតនា ចេញពីសកម្មភាព និងព្រឹត្តិការណ៍ផ្សេងៗនោះទេ។ ជារឿយៗ ពួកគាត់មិនអាចចូលរួមក្នុងសហគមន៍ និងសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ ដោយសារតែរបាំងដែលរារាំងគាត់មិនឱ្យចូលរួមសកម្មភាព និងទទួលបានព័ត៌មាន។

របាំងសំដៅទៅលើដំណើរការ ផ្គត់ផ្គង់ ឬរចនាសម្ព័ន្ធណាមួយ ដែលរារាំងបុរស ស្ត្រី និងកុមារដែលមានពិការភាព មិនឱ្យទទួលបានយ៉ាងស្មើភាពនូវព័ត៌មាន សម្ភារ និងសេវាកម្មជាមូលដ្ឋានដែលមានផ្តល់ជូនសម្រាប់ប្រជាជនទូទៅ។ គឺដោយសារតែរបាំងទាំងនេះហើយ ដែលជនមានពិការភាពត្រូវបានរារាំងមិនឱ្យចូលរួមក្នុងសង្គមយ៉ាងពេញលេញ និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

នៅក្នុងមេរៀននេះ អ្នកចូលរួមនឹងរៀនពីអ្វីដែលជារបាំង និងថាតើយើងអាចដកចេញនូវរបាំងសម្រាប់ជនមានពិការភាពដោយរបៀបណា ដើម្បីឱ្យពួកគាត់បានចូលរួមក្នុងសង្គមយ៉ាងស្មើភាព។

លំហាត់	រយៈពេល
៣.១. ហ្គេមជីវិត	៤០នាទី
៣.២. តើរបាំងបង្កើតពិការភាពយ៉ាងដូចម្តេច ?	៣០នាទី
៣.៣. តើរបាំងអាចត្រូវបានកាត់បន្ថយសម្រាប់ជនមានពិការភាពយ៉ាងដូចម្តេច ?	៣០នាទី
៣.៤. ជនងាយរងគ្រោះដែលមានពិការភាព	២០នាទី

៣.១. ហ្គេមជីវិត

គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម៖

- យល់ដឹងថាមានរបាំងនៅក្នុងសង្គមដែលរារាំងបុរស និងស្ត្រីដែលមានពិការភាព មិនឱ្យមានការចូលរួម។
- យល់ដឹងថាក្មេងស្រី និងស្ត្រីដែលមានពិការភាព ប្រឈមនឹងការរើសអើងទ្វេដង។

 រយៈពេល ៖ ៤០នាទី

 ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ៖

 ធនធាន៖

 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ ៖

១. ពន្យល់ពីលំហាត់ជាមុនសិន ទើបរៀបចំបន្ទប់។

- តើនឹងមានអ្វីកើតឡើង? "ការសម្តែងតួ" បង្ហាញពីរបៀបដែលជម្រើសត្រូវបានពិចារណាដោយផ្អែកលើថា តើអ្នកជានរណា និងបង្ហាញថា តើសង្គមមើលមកអ្នកយ៉ាងដូចម្តេច។ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលសួរសំណួរ ហើយអ្នកចូលរួមត្រូវឆ្លើយដោយផ្អែកតាមតួអង្គដែលគាត់កំពុងតំណាង។
- តើអ្នកត្រូវការអ្វីខ្លះ? អ្នកស្ម័គ្រចិត្ត ៤នាក់ (ល្អបំផុតគឺបុរស ២នាក់ ស្ត្រី ២នាក់)
- តើអ្នកឆ្លើយយ៉ាងដូចម្តេច ?
- ពីរជំហានទៅមុខ ៖ ++ (បទពិសោធដោគជ័យខ្លាំង)

- មួយជំហានទៅមុខ ៖ + (បទពិសោធវិជ្ជមាន)
- មួយជំហានថយក្រោយ ៖ -/+ (មិនសូវវិជ្ជមាន មិនសូវជោគជ័យ)
- ពីរជំហានថយក្រោយ ៖ - (បទពិសោធអវិជ្ជមាន/មិនជោគជ័យ)
- គូសបញ្ជាក់ថា ជាការសំខាន់ណាស់អ្នកត្រូវឆ្លើយសំណួរទៅតាមតួអង្គរបស់អ្នក។

២. ស្នើសុំអ្នកស្ម័គ្រចិត្តចំនួន ៤ នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកចូលរួម ដែលអាចឈរបានប្រហែល ៣០ នាទី ដើម្បីតំណាងឱ្យក្រុមខាងក្រោម៖

- បុរសមិនមានពិការភាព
- បុរសមានពិការភាព
- ស្ត្រីមិនមានពិការភាព
- ស្ត្រីមានពិការភាព

ប្រសិនបើមានអ្នកស្ម័គ្រចិត្តដែលមានពិការភាព នោះមិនជាបញ្ហាទេ ប្រសិនបើគាត់ដើរតួជាជនមិនមានពិការភាពនិងបញ្ហាសគ្នាមកវិញ។ ឬប្រសិនបើគាត់ចង់លើកយកបទពិសោធពិការភាពផ្ទាល់ខ្លួនមកបង្ហាញជូនក្រុមនោះក៏មិនថ្វីដែរ។

៣. រៀបចំបន្ទប់។ មានចន្លោះគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់មនុស្សបួននាក់ឈរក្បែរគ្នា ហើយអ្នកចូលរួមផ្សេងទៀតអង្គុយអែបកៀនបន្ទប់ និងបែរមុខទៅរកអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត។ ការបង្កើត “របៀង” មួយនៅចំកណ្តាលបន្ទប់ ដើម្បីប្រើប្រាស់ប្រវែងទាំងមូលនៃបន្ទប់សម្រាប់ធ្វើលំហាត់នេះ គឺជាការប្រសើរបំផុត។

ម្យ៉ាងទៀត ចូរសរសេរវិន័យនៅលើផ្ទាំងក្រដាស/ក្តារព័ត៌មានផងដែរ (ពីរជំហានទៅមុខ ៖ ++ ។ល។)។ សរសេរតួអង្គផ្សេងៗនៅលើខិត្តប័ណ្ណ (អាចអានបានទាំងអស់គ្នា)។

៤. ប្រាប់អ្នកស្ម័គ្រចិត្តឱ្យមកឈរនៅកណ្តាល រួចបិទខិត្តប័ណ្ណតួអង្គ នៅលើខ្លួនរបស់គាត់។ ពន្យល់ថា ពួកគាត់នឹងនិទានរឿងរ៉ាវជីវិតមួយ ដោយរើសយកតួអង្គមួយពីដំណើរជីវិតតាំងពីកើត រហូតដល់ចាស់។ នៅពេលអ្នកឈានដល់ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗនៃជីវិត អ្នកនឹងសួរឱ្យពួកគាត់ឆ្លើយ ដោយយោងតាមតួអង្គ (ឬក្រុមគ្រួសារ) ដែលគាត់តំណាង។ លើកទឹកចិត្តពួកគាត់ឱ្យ ចៀសវាងការគិតទៅលើកម្សាយជាក់លាក់ ឬការសម្រេចចិត្តដោយផ្អែកលើបទពិសោធដីវិតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ទៅវិញ។ ម្យ៉ាងទៀត ការឆ្លើយតបរបស់គាត់គួរផ្អែកលើអ្វីដែលគាត់គិតថាត្រឹមត្រូវតាមវប្បធម៌ និងស្ថានភាពរបស់គាត់ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន គឺមិនមែនជាអ្វីដែលគួរតែដូច្នោះនោះទេ។

ពួកគេត្រូវដើរ៖

- ពីរជំហានទៅមុខ សម្រាប់បទពិសោធវិជ្ជមានខ្លាំង ឬជោគជ័យខ្លាំង។
- មួយជំហានទៅមុខ សម្រាប់បទពិសោធវិជ្ជមាន ឬជោគជ័យ។
- មួយជំហានថយក្រោយ សម្រាប់បទពិសោធដែលមិនសូវវិជ្ជមាន ឬមិនសូវជោគជ័យ។
- ពីរជំហានថយក្រោយ សម្រាប់បទពិសោធអវិជ្ជមាន ឬមិនជោគជ័យ។

គូសបញ្ជាក់ម្តងទៀតថា ជាការសំខាន់ណាស់អ្នកត្រូវឆ្លើយសំណួរទៅតាមតួអង្គរបស់អ្នក។

៥. កំណត់ឈុតនាកសម្រាប់សាច់រឿង។ ពិចារណាដាក់សាច់រឿងនៅក្នុងភូមិមួយដែលក្លឹបយុវជនកំពុងដំណើរការ។ ពណ៌នាវាឱ្យបានលម្អិតបំផុតតាមដែលអ្នកអាច។

៦. ចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងព្រឹត្តិការណ៍ជីវិតដំបូង ហាក់ដូចជាការនិទានរឿងដែរ។

១ តួអង្គរបស់អ្នកបានចាប់កំណើត។

- តើគ្រួសាររបស់អ្នកមានអារម្មណ៍ដូចម្តេចនៅពេលពួកគាត់ឃើញរូបអ្នក ?
- សូមដើរតាមជំហានរបស់អ្នក។

តើអាចនឹងមានអ្វីកើតឡើង៖

- គ្រួសារសប្បាយរីករាយជាខ្លាំង (កូនប្រុសគ្មានពិការភាព) ដើរទៅមុខ ២ជំហាន។
- សប្បាយចិត្តមធ្យម (កូនប្រុសមានពិការភាព/ កូនស្រីគ្មានពិការភាព) ដើរទៅមុខ ១ជំហាន។
- មិនសប្បាយចិត្ត (កូនប្រុសមានពិការភាព) ដើរទៅក្រោយ ១ជំហាន។
- មិនសប្បាយចិត្តជាខ្លាំង (កូនស្រីមានពិការភាព) ដើរទៅមុខ ២ជំហាន។

បន្ទាប់ពីដំណាក់កាលជីវិតនីមួយៗ និងការឆ្លើយតបរបស់អ្នកស្ម័គ្រចិត្តរួច សូមទុកពេលឱ្យអ្នកដទៃមានប្រតិកម្ម និងផ្តល់យោបល់។ ប្រសិនបើមានការខ្វែងគំនិតគ្នា អ្នកចូលរួមគួរសម្រេចចិត្តដោយការឯកភាពគ្នា ហើយអ្នកស្ម័គ្រចិត្តអាចត្រូវបានស្នើសុំឱ្យផ្លាស់ប្តូរជំហានរបស់គាត់។ តួនាទីរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល គឺត្រូវវាយតម្លៃថាពេលណាគួរធ្វើអន្តរាគមន៍ និងផ្តល់យោបល់ដើម្បីបង្កើនលទ្ធភាពនៃការសម្រេចចិត្ត និងលើកយកមកពិភាក្សាលើការវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមានណាមួយ។ ការពិបាកជាក់លាក់ មិនទាក់ទងនឹងចំណុចសំខាន់នៃលំហាត់នេះទេ ដូច្នេះសូមព្យាយាមកុំផ្តោតសំខាន់លើចំណុចនេះខ្លាំងពេក។

២. ឥឡូវនេះអ្នកមានវ័យធំបន្តិច ហើយដល់ពេលចាប់ផ្តើមគិតអំពីសាលារៀនហើយ។

- តើអ្នកទំនងជាបានចូលសាលារៀនក្នុងឱកាសប៉ុន្មាន ?
- សូមដើរតាមជំហានរបស់អ្នក។

៣. ឥឡូវនេះអ្នកចង់រៀបការ ឬមានទំនាក់ទំនងស្នេហា។

- តើអ្នកគិតថាឱកាសដែលអាចទៅរួចមានកម្រិតណាសម្រាប់អ្នក ?
- សូមដើរតាមជំហានរបស់អ្នក។

៤. អ្នកចង់រកលុយសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ។ អ្នកព្យាយាមរកការងារធ្វើ។

- តើអ្នកអាចរកការងារធ្វើបានដោយលំបាកឬងាយស្រួលកម្រិតណា ?
- សូមដើរតាមជំហានរបស់អ្នក។

៥. អ្នកចង់បានកូន។

- តើឱកាសដែលអាចទៅរួចមានកម្រិតណាសម្រាប់អ្នក ?
- សូមដើរតាមជំហានរបស់អ្នក។

ពិនិត្យមើលថា តើស្ត្រីមានពិការភាព ដើរពីរជំហានថយក្រោយដែរទេ ឬត្រូវបានប្រាប់ឱ្យធ្វើដូច្នោះដោយអ្នកចូលរួម។ ហេតុអ្វីរឿងនេះកើតឡើង ? ពួកគេប្រហែលជានិយាយ ដោយសារតែស្ត្រីមានពិការភាពភាគច្រើនមិនអាចមានកូនបានទេដោយសារបញ្ហាផ្លូវកាយ ដែលវាជាជំនឿមិនត្រឹមត្រូវ។ ការដើរថយក្រោយពីរជំហាន អាចជាការឆ្លើយតបត្រឹមត្រូវផងដែរដោយហេតុផលផ្សេងទៀត - ស្ត្រីមានពិការភាពជារឿយៗមិនយកកូន ដោយសារសង្គមគិតថាពួកគាត់មិនគួរយក។

៦. ឥឡូវអ្នកមានវ័យ ៤០ឆ្នាំឆ្ងាយ។ អ្នកមានបទពិសោធន៍ច្រើនក្នុងជីវិត។ អ្នកចង់ជួយសហគមន៍របស់អ្នក ដោយចូលរួមក្នុងនយោបាយក្នុងស្រុក។

- តើអ្នកទំនងជាសម្រេចគោលដៅនេះបានក្នុងឱកាសប៉ុន្មាន ?
- សូមដើរតាមជំហានរបស់អ្នក។

៧. សួរអ្នកចូលរួម ៖

- តើនរណាគេស្ថិតក្នុងស្ថានភាពល្អបំផុតនៅពេលនេះ? តើនរណាដែលស្ថិតនៅកន្លែងអាក្រក់បំផុត?
- អ្នកស្ម័គ្រចិត្ត តើរឿងនេះធ្វើឱ្យអ្នកមានអារម្មណ៍យ៉ាងណា?
- តើអ្វីដែលធ្វើឱ្យអ្នកភ្ញាក់ផ្អើល?
- តើអ្នករៀនបានអ្វីខ្លះពីលំហាត់នេះ?

សួរមើលថា តើអ្នកចូលរួមយល់ថាលំហាត់នេះដូចការណ៍ពិតដែរឬទេ? ជាពិសេស សូមសួរអ្នកចូលរួមដែលមានពិការភាព ថាតើគាត់គិតដូចម្តេចចំពោះលំហាត់នេះ។ តើគាត់ធ្លាប់ឆ្លងកាត់ការប្រឈមបែបនេះឬទេ? តើពួកគាត់រីករាយក្នុងការចែករំលែកបទពិសោធន៍របស់គាត់ដែរឬទេ?

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- គម្លាតរវាងបុរសដែលគ្មានពិការភាព និងស្ត្រីដែលមានពិការភាព មានទំហំធំណាស់។
- ជនមានពិការភាព ដើរថយក្រោយដោយសារមានមូលហេតុ។
- មូលហេតុទាំងនេះត្រូវបានហៅថា របាំង ៖ របាំង គឺរារាំងជនមានពិការភាព មិនឱ្យចូលរួមក្នុងសង្គមបាន។
ហើយសូមគូសបញ្ជាក់ម្តងទៀតអំពីភាពខុសគ្នារវាង ការណ៍ពិត និងទ្រឹស្តី។ នេះគឺជាអារម្មណ៍របស់ជនមានពិការភាព ៖ ពួកគាត់ចង់ទៅសាលារៀន រៀបការ ទទួលបានការងារ។ល។ ប៉ុន្តែពួកគាត់មិនអាចទទួលបានដោយសារតែរបាំងផ្សេងៗ។

៣.២. តើរបាំងបង្កើតពិការភាពយ៉ាងដូចម្តេច?

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គនេះ អ្នកចូលរួម ៖

- យល់ដឹងអំពីប្រភេទផ្សេងៗនៃរបាំងដែលជនមានពិការភាពអាចប្រឈម
- បានរកឃើញដំណោះស្រាយ ដើម្បីជម្នះលើរបាំងទាំងនេះ

🕒 រយៈពេល៖ ៣០ នាទី

🖨️ ការរៀបចំដោយគ្រូបណ្តុះបណ្តាល ៖

- ផ្ទាំងក្រដាសធំដែលមានរបាំងផ្សេងៗនៅលើសន្លឹកនីមួយៗ៖

- ឥរិយាបថ
- ការប្រាស្រ័យទាក់ទង
- ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល
- ស្ថាប័ន/នីតិប្បញ្ញត្តិ

ធនធាន៖

- ផ្ទាំងក្រដាសធំសម្រាប់សរសេរ
- ក្រដាសបិទចំណាំ
- ប៊ិក

ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

១. បែងចែកអ្នកចូលរួមជាក្រុមតូចៗដែលមានទំហំស្មើគ្នា។ ចែកក្រដាសបិទចំណាំ និងប៊ិកដល់ក្រុមនីមួយៗ។ ឱ្យក្រុមនីមួយៗតំណាងប្រភេទផ្សេងៗនៃកម្សាយ ឧទាហរណ៍ ក្រុមទី១៖ ការពិបាកផ្នែកកាយសម្បទា ក្រុមទី ២៖ ការពិបាកក្នុងការស្តាប់ ក្រុមទី ៣ ៖ ការពិបាកក្នុងការមើល

២. ប្រាប់ពួកគាត់ឱ្យដាក់អារម្មណ៍ជាជនដែលមានការពិបាកនីមួយៗផ្សេងៗគ្នា។ ប្រាប់អ្នកចូលរួមឱ្យស្រមៃថា ពួកគាត់មានសាច់រឿងផ្សេងៗគ្នា។ ឧទាហរណ៍ -

- នៅធនាគារ
- ទៅមហាវិទ្យាល័យ
- នៅតាមហាង
- នៅកន្លែងធ្វើការ
- ...គិតពីអ្នកដទៃ

ឥឡូវនេះពួកគាត់ត្រូវគិតអំពីរបៀបទាំងឡាយដែលមាន។ សុំឱ្យពួកគាត់សរសេរនូវរបៀបជាច្រើន ដែលរារាំងអ្នកម្នាក់ដែលមានពិការភាព មិនឱ្យបានចូលរួមយ៉ាងពេញលេញនៅកន្លែងនេះ។ សរសេររបៀបទាំងនេះនៅលើក្រដាសតូចៗ។

៣. ពន្យល់ថា មានរបៀបយ៉ាងផ្សេងៗគ្នា ដោយចង្អុលទៅផ្ទាំងក្រដាសធំ ៖

ឥរិយាបថ ៖
នៅពេលដែលមនុស្សគិតអវិជ្ជមានចំពោះជនមានពិការភាព។

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង ៖

ថា តើជនមានពិការភាពអាចចែករំលែកព័ត៌មាន គំនិត និងអារម្មណ៍របស់ខ្លួន ក៏ដូចជាការទទួលបានព័ត៌មាន ដូចជនដែលគ្មានពិការភាពដែរឬទេ។

ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ៖

ថា តើនរណាម្នាក់អាចចូលទៅក្នុងអគារ ឬទទួលសេវាអ្វីមួយបានឬទេ។ ឧទាហរណ៍ តើជនមាន ពិការភាពអាចប្រើប្រាស់បង្គន់ ឬទៅមណ្ឌលសុខភាពបានឬទេ។

របាំងស្ថាប័ន ឬនីតិប្បញ្ញត្តិ ៖

គឺនៅពេលដែលគោលនយោបាយ ច្បាប់ ឬបទបញ្ជា បង្កើតជាប់រវាង ឧទាហរណ៍ ដំណើរការជ្រើសរើសរបស់សាលារៀន សាកលវិទ្យាល័យ ឬកន្លែងការងារ។ ច្បាប់អំពីការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត - សុខភាពស្ត្រី និងសុខភាពផ្លូវភេទនិងបន្តពូជ បទបញ្ជាផ្លូវច្បាប់មួយចំនួន អំពីការថ្លែងរបស់សាក្សី/ ភស្តុតាងនៅក្នុងតុលាការ ប្រសិនបើភាសាសញ្ញាជាផ្លូវការមិនត្រូវបានប្រើប្រាស់។

៤. អញ្ជើញមនុស្សម្នាក់នៃក្រុមនីមួយៗឱ្យបង្ហាញក្រដាសកត់ចំណាំរបស់ខ្លួន ហើយសុំឱ្យពួកគាត់បិទក្រដាសកត់ចំណាំនោះទៅតាមចំណាត់ថ្នាក់នៃរបាំងដែលគាត់គិតថាសមស្របបំផុត។ អនុញ្ញាតឱ្យអ្នកចូលរួមផ្សេងទៀតជួយបិទក្រដាសចំណាំទៅតាមរបាំងត្រឹមត្រូវ។

៥. ជំរុញអ្នកចូលរួមឱ្យគិតមើលថាតើរបាំងទាំងនេះពិតជាពាក់ព័ន្ធនឹងប្រភេទនៃការពិបាកពិតមែន ឬក៏វាមានពាក់ព័ន្ធនឹងអ្វីផ្សេងទៀត។ ឧទាហរណ៍៖ តើជនដែលមានការពិបាកក្នុងការផ្លាស់ទី មិនបានទៅសាលារៀនដោយសារអគារនោះមិនមានលក្ខណៈងាយស្រួល ឬមួយក៏ដោយសារឪពុកម្តាយគាត់គិតថាគាត់មិនអាចរៀនបាន ?

បន្តដំណើរការនេះឡើងវិញ រហូតក្រុមទាំងអស់បានទទួលវេនរបស់ខ្លួន។

៦. ពិភាក្សាជាមួយអ្នកចូលរួម ថា តើពួកគាត់ស្គាល់នរណាដែលអាចចូលរួមក្នុងជីវិតសហគមន៍បាន ទោះបីជាមានពិការភាពក៏ដោយ។ បន្ទាប់ពីការពិភាក្សានេះ ចូរសង្កត់ធ្ងន់ថា ជនមានពិការភាពអាចទទួលបានជោគជ័យក្នុងជីវិតផងដែរ និងថារបាំងអាចត្រូវយកចេញបាន។

៧. សួរអ្នកចូលរួមថា តើរបាំងជាក់លាក់មួយចំនួនដែលគាត់បានសរសេរនៅលើក្រដាសកត់ចំណាំ អាចត្រូវយកចេញបានយ៉ាងដូចម្តេច។

Environmental	Institutional	Attitudinal	Communication
<ul style="list-style-type: none"> Staircases Handicap no signage no accessible toilet 	<ul style="list-style-type: none"> Discriminated against legislation Discriminatory policy 	<ul style="list-style-type: none"> Impaired behavior Discriminatory negative thinking about disability 	<ul style="list-style-type: none"> no braille documents for navigation accessible communication format accessible information no sign language interpreter limited access (getting into the building)

ជារឿយៗ មនុស្សយើងមិនបានកត់សម្គាល់នូវរបាំងដែលមិនមែនជារូបវន្តទេ។ ករណីញឹកញាប់បំផុត ពួកយើងអាចគិតអំពីបញ្ហាកង្វះជម្រាល និងបង្កាន់ដៃ ថាជារបាំងនៃការចូលក្នុងកន្លែងមួយ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អ្វីដែលយើងមិនសូវឃើញមាន គឺការគិតអំពីរបាំងនៃឥរិយាបថ ឬរបាំងស្ថាប័ន។ សូមព្យាយាម និងលើកទឹកចិត្តអ្នកចូលរួមឱ្យគិតអំពីរបាំងដែលមើលមិនសូវឃើញទាំងនេះ និងថាតើវាមានទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច។

ម៉្យាងទៀត សូមគិតអំពីការជាប់ជំពាក់រវាងយេនឌ័រ អាយុ ជាតិសាសន៍ អត្តសញ្ញាណ ភេទ។ល។ - ព្យាយាមបង្កើតអំពីគំនិតនៃពហុឧបសគ្គ ឬការរើសអើងជាច្រើនផ្នែក ដែលកើតមាននៅក្នុងសង្គម។

បន្ទាប់ពីលំហាត់បានបញ្ចប់ សូមចាប់ផ្តើមការពិភាក្សានេះ ៖

- តើមានរបាំងប្រភេទណាមួយ ត្រូវបានលើកឡើងច្រើនដងជាងគេដែរឬទេ ?
- តើមានន័យថា វាមានភាពពាក់ព័ន្ធខ្លាំងជាង ឬក៏របាំងផ្សេងទៀតមិនត្រូវបានគេស្គាល់ច្បាស់ ?
- តើមានរបាំងប្រភេទខ្លះ មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយគ្នាដែរឬទេ ?
- តើមានរបាំងប្រភេទណាមួយដែលសំខាន់ជាងប្រភេទផ្សេងទៀតដែរទេ ?

៨. បញ្ចប់វគ្គនេះដោយពន្យល់សារគន្លឹះនៃសកម្មភាពនេះ។

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- របាំង គឺរាំងមិនឱ្យជនមានពិការភាព បានចូលរួមក្នុងជីវិតសហគមន៍។
- របាំងមានការពាក់ព័ន្ធនឹងឥរិយាបថ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ឬច្បាប់ និងបទព្យាក្នុងស្ថាប័ន។ វាកើតឡើងដោយសារសង្គម។
- ជនមានពិការភាពអាចចូលរួមដោយស្មើភាពជាមួយអ្នកដទៃនៅពេលដែលរបាំងត្រូវបានដកចេញ។
- ចាំបាច់ត្រូវមានការវិភាគយ៉ាងលម្អិតទៅលើរបាំងនានា។

លំហាត់ ៣.៣. តើរបាំងអាចត្រូវបានកាត់បន្ថយ សម្រាប់ជនមានពិការភាពយ៉ាងដូចម្តេច ?

🎯 គោលបំណង៖

លំហាត់នេះគួរតែអនុវត្តពីក្រោយលំហាត់មុននេះជានិច្ច ដូច្នេះអ្នកចូលរួមអាចផ្តោតទៅលើដំណោះស្រាយ គឺមិនត្រឹមតែជាបញ្ហាប៉ុណ្ណោះទេ។

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម៖

- បានចាប់ផ្តើមគិតថាតើរបាំងអាចត្រូវបានកាត់បន្ថយយ៉ាងដូចម្តេច សម្រាប់ជនមានពិការភាព

 រយៈពេល៖ ៣០ នាទី

 ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល៖

 ធនធាន៖

- ផ្ទាំងក្រដាសធំ
- សន្លឹកក្រដាសតូច

 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

ដោយមានរបាំងកាលពីមុននៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំនៅមុខបន្ទប់នៅឡើយ ចូរបែងចែកអ្នកចូលរួមជាក្រុមតូចៗដែលមានគ្នាបីនាក់។ បន្ទាប់មកក្រុមនីមួយៗនឹងធ្វើការបំផុសគំនិត ដើម្បីរកដំណោះស្រាយចំពោះរបាំងណាមួយដែលបានរកឃើញពីមុន ដូចជា របាំងឥរិយាបថ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល និងរបាំងស្ថាប័ន/នីតិប្បញ្ញត្តិ។ ប្រសិនបើក្រុមនីមួយៗនៅតែមានទំហំធំ អ្នកអាចបំបែកបន្តទៀត ដើម្បីឱ្យមនុស្សទាំងអស់មានឱកាសបញ្ចេញយោបល់គ្រប់គ្នា។

បន្ទាប់ពីក្រុមទាំងនេះមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីពិភាក្សាអំពីដំណោះស្រាយរួចហើយ (១៥ នាទី) សូមប្រាប់ឱ្យពួកគាត់រាយការណ៍ត្រឡប់មកក្រុមធំវិញ។ ចាប់ផ្តើមការពិភាក្សា ថាតើយើងគួរធ្វើដូចម្តេច ដើម្បីអាចប្រែក្លាយពីឧបសគ្គដែលបានរកឃើញនៅក្នុងលំហាត់របាំង ឱ្យទៅជាគំនិតសម្រាប់អនុវត្តសកម្មភាពវិញ។

សូមបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់ថា ទោះបីជាយើងចាប់ផ្តើមគិតអំពីវិធីដែលយើងអាចរួមគ្នាកាត់បន្ថយរបាំងសម្រាប់ជនមានពិការភាពក៏ដោយ វាអាស្រ័យថាតើជនមានពិការភាពបានកំណត់ច្បាស់លាស់ថាការផ្លាស់ប្តូរ នេះគួរធ្វើឡើងយ៉ាងដូចម្តេច។ យើងត្រូវផ្តល់អំណាចដល់ជនមានពិការភាព ក្នុងការបង្កើតការផ្លាស់ប្តូរដោយខ្លួនឯង។ សូមប្រាកដថា បើនៅក្រុមរបស់អ្នកមានជនមានពិការភាព នោះត្រូវឱ្យគាត់និយាយអំពី បទពិសោធន៍របស់នៅផ្ទាល់របស់គាត់នៅទីនេះ។ បែបនេះនឹងផ្តល់នូវបរិបទពិតប្រាកដ និងអត្ថន័យល្អ។

បង្ហាញផ្ទាំងក្រដាសធំដល់អ្នកចូលរួម៖

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- របាំងត្រូវបានដាក់ដោយសង្គម សម្រាប់ជនមានពិការភាពជាច្រើននាក់ ប៉ុន្តែវាអាចត្រូវបានបន្ទាបកាត់បន្ថយរួមគ្នាដោយសង្គមដូចគ្នា ដើម្បីជួយពួកគាត់ឱ្យបានចូលរួមកាន់តែពេញលេញ។
- របាំងមានលក្ខណៈខុសៗគ្នា ដូច្នេះវាត្រូវការការវិភាគឱ្យច្បាស់។
- សូមអញ្ជើញជនមានពិការភាពឱ្យចូលរួមក្នុងការកាត់សម្គាល់នូវរបាំងនានា និងថាតើយើងអាចជម្នះវាយ៉ាងដូចម្តេច។

លំហាត់ ៣.៤. ភាពងាយរងគ្រោះច្រើនយ៉ាងរបស់ជនមានពិការភាព

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម៖

- យល់ដឹងថាក្រុមជាក់លាក់ខ្លះដែលមាន(ឬគ្មាន) ពិការភាព ទំនងជាប្រឈមនឹងភាពងាយរងគ្រោះជាច្រើនយ៉ាងបន្ថែមទៀត។
- យល់ដឹងថា តើពិការភាព និងកត្តាផ្សេងៗទៀត មានទំនាក់ទំនងគ្នា (ប្រសព្វគ្នា) យ៉ាងដូចម្តេច

🕒 រយៈពេល៖ ៣០ នាទី

🖨️ ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល៖

- រៀបចំអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណមួយសំណុំ (សូមមើលខាងក្រោម)

🧑🏫 ធនធាន៖

- ក្រដាសផ្ទាំងធំ
- ហ្វឺត
- អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ

ដំណើរការទី១ ៖ ការពិពណ៌នា

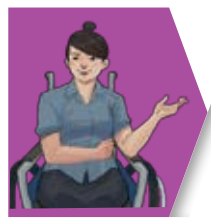
ហ្គេមតម្រង់ជួរ ខ្សែបន្ទាត់អំណាច - រយៈពេល ២០ នាទី

បន្ទាត់តាងមួយត្រូវបានគូសខណ្ឌក្នុងបន្ទប់។ អ្នកចូលរួមម្នាក់ៗត្រូវបានផ្តល់អត្តសញ្ញាណនៅលើក្រដាសបិតចំណាំ ឬស្លាកមួយទៅតាមវិជ្ជាជីវៈរបស់ពួកគាត់។ ឧទាហរណ៍ គ្រូពេទ្យ គ្រូបង្រៀន អ្នកសម្អាតថ្នល់ កម្មករ។ល។ បន្ទាប់មកពួកគាត់ត្រូវបានសុំឱ្យតម្រង់ជួរដោយផ្អែកលើសំណួរ “តើនរណាដែលមានឱកាសខ្ពស់បំផុតក្នុងការទទួលបានជោគជ័យ?”។ បន្ទាប់មកពួកគាត់ត្រូវបានផ្តល់អត្តសញ្ញាណផ្សេងមួយទៀត ដោយផ្អែកលើយេនឌ័រ និងអាយុ ឧទាហរណ៍ បុរសវ័យក្មេង ស្ត្រីចំណាស់។ល។ អ្នកចូលរួមធ្វើការផ្លាស់ទីឡើងឬចុះ ទៅតាមជាក់ស្តែង ហើយពិភាក្សាគ្នាថាហេតុអ្វីគាត់គួរផ្លាស់ទី។ ពួកគាត់ត្រូវចរចាជាមួយមនុស្សដែលនៅមុខ និងក្រោយគាត់ ព្រមទាំងពិភាក្សាពីគំនិតរបស់គាត់ចំពោះការផ្លាស់ទីនេះ។ ជាចុងក្រោយ អត្តសញ្ញាណមួយទៀតត្រូវបានផ្តល់ឱ្យ ដូចជាភ្លាយជាមានការពិបាកក្នុងការមើល អ្នករស់រានពីគ្រោះមហន្តរាយ ហើយនៅមានការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត ចាប់ផ្តើមបាត់បង់ការស្តាប់ បាត់បង់អវយវៈណាមួយ ត្រូវបានធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យថាមានផ្ទុកមេរោគអេដស៍។ល។ ជាថ្មីម្តងទៀត អ្នកចូលរួមធ្វើការផ្លាស់ទីចុះឡើងក្នុងបន្ទាត់។

អត្តសញ្ញាណបណ្ណ

គ្រូពេទ្យ	បាត់បង់ជើងម្ខាង
គ្រូបង្រៀន	បាត់បង់គំហើញ
កីឡាករបាល់ទាត់	អ្នករស់រានពីគ្រោះថ្នាក់ចរាចរ
តូកុន	ត្រូវបានធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យថាមានផ្ទុកមេរោគអេដស៍
អ្នកសម្អាតថ្នល់	អ្នករស់រានពីគ្រោះមហន្តរាយ ហើយនៅមានការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត
កម្មករ	អ្នករស់រានពីការជះអាស៊ីដ
កសិករ	គ្រុនឈាម
ៗល។... សូមបន្ថែម	ៗល។... សូមបន្ថែម

នេះគឺជាលំហាត់ដ៏រីករាយ និងផ្តល់ថាមពល ដែលលើកបង្ហាញនូវបញ្ហាសំខាន់ៗជាច្រើនជុំវិញអំណាច ការយល់ឃើញ និងផ្គត់ផ្គង់។ បន្ទាប់មក អ្នកចូលរួម និងអ្នកបណ្តុះបណ្តាល មកជុំគ្នាក្នុងការពិភាក្សាក្រុមជុំវិញ និងពិនិត្យមើលថាតើពួកគាត់មានអារម្មណ៍យ៉ាងណាចំពោះការផ្លាស់ទីចុះឡើងនៅក្នុងខ្សែបន្ទាត់។

ជាការសំខាន់ គឺត្រូវបង្កើតសំណួរឱ្យបានត្រឹមត្រូវជាមុនសិន ហើយពិតណាស់វាអាចបង្កឱ្យមានការជជែកជែកជាច្រើន។ នរណាជាអ្នកកំណត់ភាពជោគជ័យ? អ្នកអាចនឹងផ្អែកទៅលើប្រាក់ចំណូល ហើយរៀបរយសំណួរថា "តើអ្នកណាទំនងជាកម្រិតប្រាក់ចំណូលបានច្រើនជាងគេ?" ជាថ្មីម្តងទៀត សំណួរនេះនឹងធ្វើឱ្យមានការសន្ទតមួយចំនួនផ្សេងទៀត។

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- ពិការភាពមិនមែនជាពាក្យមួយដែលប្រើត្រូវសម្រាប់ទាំងអស់គ្នានោះទេ។ យើងទាំងអស់គ្នាមានអត្តសញ្ញាណជាច្រើន។
- ក្រុមមានពិការភាពខ្លះ ទំនងជាជនងាយរងគ្រោះ ច្រើនជាងក្រុមមានពិការភាពផ្សេងទៀត។
- ការរើសអើងជាច្រើនយ៉ាង ត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់នឹងនឹងការគាបសង្កត់ជាច្រើនយ៉ាងដែរ។
- អំណាចថាមវន្ត និងការសន្ទតរបស់សង្គម គឺជាប្រសគល់នៃការរើសអើង។

មេរៀនទី ៤ ៖ សិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព

កាលពីមុន គេច្រើនតែមើលទៅពិការភាពថាជាបញ្ហាវេជ្ជសាស្ត្រ ដោយផ្តោតសំខាន់ទៅលើភាពចាំបាច់ក្នុងការ "ព្យាបាល" ឬ "ជួសជុល" ជនមានពិការភាពនោះ ដើម្បីឱ្យគាត់អាចរស់នៅចុះជាមួយសង្គម។ ទង្វើនេះដាក់បុគ្គលនៅចំកណ្តាល ៖ ពួកគាត់ត្រូវការការផ្លាស់ប្តូរ គឺមិនមែនសង្គមទេ។ បញ្ហានេះក៏ធ្លាប់ត្រូវបានមើលថាជាបញ្ហាសប្បុរសធម៌ផងដែរ ដោយផ្អែកលើការអាណិតអាសូរ និង "ការជួយ" ដល់ជន "ក្រីក្រងាយរងគ្រោះ"។ ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃនេះ ពិការភាពត្រូវបានគេមើលថាជាបញ្ហាសង្គម/បញ្ហាដែលផ្អែកលើសិទ្ធិ។ ជនមានពិការភាពត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជាបុគ្គលដែលមានតម្លៃ ដែលជារឿយៗត្រូវបានរារាំងមិនឱ្យឃានដល់សក្តានុពលពេញលេញរបស់ខ្លួនដោយសារតែរបាំងច្បាប់ផ្នែកគរិយាបថ ស្ថាបត្យកម្មការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងរបាំងផ្សេងៗទៀត។ យើងចាំបាច់មើលទៅជនមានពិការភាព ថាជាសមាជិកស្មើភាពនៅក្នុងសង្គមហើយដែលគាត់អាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្សគ្រប់យ៉ាងទាំងអស់ដូចអ្នកដទៃដែរ រួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ សេវាសុខភាព និងជំនួយមនុស្សធម៌។

គោលបំណងនៃមេរៀននេះ ៖

លំហាត់	រយៈពេល
៤.១. សិទ្ធិមនុស្ស	៣០ នាទី
៤.២. សិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ជនមានពិការភាព	១៥ នាទី
៤.៣. ការការពារសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ជនមានពិការភាព	៤៥ នាទី

លំហាត់ ៤.១. សិទ្ធិមនុស្ស

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម៖

- យល់ដឹងអំពីពិការភាពតាមរយៈក្របខណ្ឌសិទ្ធិមនុស្ស
- អាចសម្គាល់ដឹងនៅពេលដែលសិទ្ធិមនុស្សទាំងនេះត្រូវបានបំពាន

🕒 រយៈពេល៖ ៣៥ នាទី

🖥️ ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ៖ សូមមើលសេចក្តីប្រកាសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (ផ្នែកធនធានទី៨)

⚙️ ធនធាន៖

- ផ្ទាំងក្រដាសធំ
- ហ្វឺត
- ច្បាប់ចម្លងនៃធនធានទី៨

🔗 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

សុំឱ្យក្រុមធ្វើការពិភាក្សាអំពីការយល់ដឹងរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិមនុស្ស។

ប្រសិនបើគ្មាននរណាម្នាក់ផ្តល់មតិយោបល់អ្វីទេ ចូរពន្យល់ថាសិទ្ធិមនុស្ស គឺជាបញ្ជីនៃសិទ្ធិមួយចំនួនដែលមនុស្សគ្រប់រូបគួរតែអាចទទួលយកយ៉ាងរីករាយ ក្នុងនាមជាមនុស្សដោយមិនខ្វល់អំពីជាតិសាសន៍ វណ្ណៈ យេនឌ័រ ឬសាសនាអ្វីឡើយ។ សិទ្ធិមនុស្ស គឺផ្អែកទៅលើតម្រូវការរបស់មនុស្ស។

សុំឱ្យក្រុមធ្វើការពិភាក្សាជាដំបូងពីតម្រូវការចាំបាច់របស់មនុស្សទាំងអស់ ហើយសរសេរពីយោបល់ទាំងនេះទៅក្នុងផ្ទាំងក្រដាសធំមួយ។ ទាំងនេះអាចរួមមានតម្រូវការជាមូលដ្ឋានសម្រាប់មនុស្ស ដូចជា៖ អាហារ ទីជម្រក និងតម្រូវការជាក់លាក់ដូចជាការអប់រំ សេវាសុខភាព ការបំពេញសេចក្តីសុខខ្លួនឯង។ បន្ទាប់មកសុំឱ្យពួកគាត់គិតអំពីសិទ្ធិដែលមនុស្សទទួលបានដើម្បីបំពេញតម្រូវការរបស់ខ្លួន។

ឥឡូវនេះ សុំឱ្យក្រុមធ្វើការពិភាក្សាពីតម្រូវការ និងសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព។

សួរក្រុមថា៖ តើសិទ្ធិដែលរៀបរាប់ពីដំបូងៗ នៅតែមានសម្រាប់ជនមានពិការភាពដែរឬទេ?

ចម្លើយ៖ ពិតណាស់។

ប្រហែលជាមានតម្រូវការថ្មីៗខ្លះ (ដូចជា ឧបករណ៍ជំនួយ) ប៉ុន្តែតម្រូវការទាំងនេះមិនគួរជំនួសឱ្យអ្វីដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងបញ្ជីពីមុនដែលសម្រាប់មនុស្សគ្រប់គ្នានោះទេ។ ការពិភាក្សាបែបនេះ គួរផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាពក្នុងការបំពេញសេចក្តីត្រូវការជាមូលដ្ឋានរបស់ពួកគេ។

ចែកធនធានទី៨ រួចសុំឱ្យអ្នកចូលរួមបំបែកជាក្រុមៗដែលមានគ្នាបួន ឬប្រាំនាក់ ហើយឱ្យពួកគាត់ពិភាក្សាថា តើសិទ្ធិណាខ្លះនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកលអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ដែលគាត់គិតថាអាចត្រូវបានបដិសេធជាញឹកញាប់ចំពោះជនមានពិការភាព។

នេះគឺជាពេលវេលាដ៏ល្អ ដើម្បីភ្ជាប់ត្រឡប់ទៅវគ្គមុនដែលនិយាយពីរបាំង។

ឱ្យពួកគាត់ត្រឡប់ចូលក្រុមធំវិញ រួចឱ្យរាយការណ៍ទៅក្រុមធំនូវអ្វីដែលពួកគាត់បានពិភាក្សា។ ជាចុងក្រោយ សូមប្រាប់ពួកគាត់ឱ្យចាប់ផ្តើមគិតអំពីវិធីដែលយើងអាចជួយបន្ទាបរបាំងទាំងនោះ ដើម្បីឱ្យជនមានពិការភាពបានទទួលសិទ្ធិទាំងនេះ។

សារគន្លឹះសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- មនុស្សគ្រប់រូបគួរតែអាចទទួលបានយ៉ាងរីករាយនូវសិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋាន មិនថាពួកគេមានពិការភាព ឬក៏អត់នោះទេ។
- ជនមានពិការភាពអាចមានតម្រូវការជាក់លាក់មួយចំនួន (ឧទាហរណ៍ ឧបករណ៍ជំនួយ) ប៉ុន្តែតម្រូវការជាទូទៅរបស់ពួកគាត់ គឺដូចគ្នានឹងអ្នកដទៃទៀតដែរ។
- ពិតណាស់ ការទាមទារសិទ្ធិ គឺជាបញ្ហាមួយផ្សេងទៀត ហើយជារឿយៗពាក់ព័ន្ធនឹងការងារជាច្រើនទៀត ដូចជាការគាំពារមតិ និងការពុះពារជាមួយការរើសអើង និងអំណាច។

លំហាត់ ៤.២. សិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ជនមានពិការភាព

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម៖

- យល់ដឹងកាន់តែច្បាស់អំពីសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព និងដឹងថាសិទ្ធិទាំងនេះជាញឹកញាប់ត្រូវបានបដិសេធយ៉ាងណាខ្លះ

🕒 រយៈពេល៖ ២០ នាទី

🏠 ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ៖

⚙️ ធនធាន៖

- ផ្ទាំងក្រដាសធំ
- ហ្វឺត

🔗 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

សរសេរសាច់រឿងទាំងពីរនេះលើផ្ទាំងក្រដាសធំពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា៖

១. រស្មីចង់ចូលរៀននៅសាកលវិទ្យាល័យ។ ពេលខ្លះនាងត្រូវប្រើរទេះរុញ។ នៅបរិវេណសាលា មានជណ្តើរជាច្រើនដែលគ្មានបង្កាន់ដៃ។ នាងមានការពិបាកក្នុងការផ្លាស់ទី ដែលមានន័យថាគាត់មិនអាចដើរឡើងកាំជណ្តើរបានទេ ហើយបញ្ហាបង្កាន់ដៃធ្វើឱ្យរស្មីមិនបានចូលរៀនទេ។

២. សោភ័ណ្ណ មានអាយុ ២៣ឆ្នាំ និងមានបញ្ហាថ្លង់ពីកំណើត។ ឪពុកម្តាយរបស់គាត់ការពារគាត់ជាខ្លាំង ហើយមិនអនុញ្ញាតឱ្យគាត់ចាកចេញពីផ្ទះទេ ព្រោះខ្លាចធ្វើបាបនៅតាមផ្លូវ។ គាត់បានអង្វរឪពុកម្តាយឱ្យគាត់ដើរតាមផ្លូវ ទៅកាន់ហាងមួយនៅជិតផ្ទះ ប៉ុន្តែឪពុកម្តាយមិនព្រមឱ្យគាត់ទៅនោះទេ។

សុំអ្នកស្ម័គ្រចិត្តឱ្យអានសាច់រឿងទី១ ឬ១ឱ្យក្រុមស្តាប់។ សួរអ្នកចូលរួម ៖ តើសិទ្ធិមនុស្សណាមួយរបស់រស្មីដែលត្រូវបានគេព្រងើយកន្តើយ?

- បង្កាន់ដៃ?
- ឬឱកាសទទួលបានការអប់រំ?

ចម្លើយ ៖ បង្កាន់ដៃ ឬជម្រាល គឺមិនមែនជាសិទ្ធិនោះទេ វាគឺជាវត្ថុដែលអនុញ្ញាតឱ្យនាងទទួលបានសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ។

សុំឱ្យអ្នកស្ម័គ្រចិត្តម្នាក់ទៀតអានសាច់រឿងទី២ ឬ១ឱ្យក្រុមស្តាប់ រួចសួរក្រុម ៖

តើសិទ្ធិមនុស្សមួយណារបស់សោភ័ណ្ណ ដែលត្រូវបានគេព្រងើយកន្តើយ?

- ទៅទិញឥវ៉ាន់?
- ឬសេរីភាពក្នុងការធ្វើដំណើរ?

ចម្លើយ ៖ ដំណើរកម្សាន្តទិញឥវ៉ាន់ មិនមែនជាសិទ្ធិនោះទេ។ ប៉ុន្តែ សិទ្ធិរបស់សោភ័ណ្ណក្នុងការរស់នៅ និងធ្វើដំណើរដោយឯករាជ្យ ត្រូវបានឪពុកម្តាយបដិសេធ ទោះបីជាពួកគាត់មានចេតនាល្អក៏ដោយ។

ធានាថាអ្នកចូលរួមយល់ពីអ្វីដែលជាសិទ្ធិមនុស្សរបស់ជនមានពិការភាព និងជួយសម្របសម្រួលការពិភាក្សាដែលកើតឡើង។

ដំណើរការ ៖ បំបែកអ្នកចូលរួមជាក្រុមតូចៗ ហើយសុំឱ្យក្រុមនីមួយៗបង្កើតសាច់រឿង ៤-៥ ស្រដៀងនឹងឧទាហរណ៍ខាងលើ។ ពួកគាត់គួរចាប់ផ្តើមដោយការណែនាំពីគូអង្គ ហេតុការណ៍ ឬបរិស្ថាន។ បន្ទាប់មកពួកគាត់គួរលើកយកសំណួរពីរដោយផ្អែកលើការទទួលបានសិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋាន។

ក្រុមនីមួយៗគួរបង្ហាញគំនិតរបស់ក្រុម ទៅកាន់ក្រុមធំទាំងមូល និងសម្របសម្រួលការពិភាក្សាផ្ទាល់ខ្លួន។

សារគន្លឹះសំខាន់សម្រាប់អ្នកចូលរួម

- ការរីករាយនូវសិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋាន អាចត្រូវបានរារាំងក្នុងរបៀបជាច្រើន
- ជួនកាលការរារាំងមិនតែងតែកើតចេញពីចេតនាក្រុមនោះទេ (ឧទាហរណ៍ ការការពារហួសហេតុពីគ្រួសារ)។

លំហាត់ ៤.៣. ការការពារសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ជនមានពិការភាព

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃសកម្មភាពនេះ អ្នកចូលរួម៖

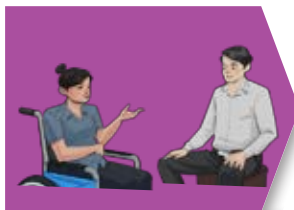
- មានការយល់ដឹងច្បាស់អំពីអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ
- មានការយល់ដឹងច្បាស់អំពីច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជាស្តីពីពិការភាព

🕒 រយៈពេល៖ ៤៥ នាទី

🖥️ ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ៖ មើលអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ (UNCRC) និងច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជាស្តីពីពិការភាព។ សេចក្តីសង្ខេបអាចរកបាននៅក្នុងផ្នែកធនធានទី៩។ ជាសំណើរ អ្នកចូលរួមគួរមានច្បាប់ចម្លងនៃអនុសញ្ញា UNCRC ក្នុងដៃ។ ជាការប្រសើរគួរមានម្នាក់មួយច្បាប់ ប៉ុន្តែបើមិនអាចទេ គួរមានយ៉ាងហោចណាស់មួយក្រុមក្នុងមួយក្រុម។

⚙️ ធនធាន៖

- ផ្ទាំងក្រដាសធំ
- ហ្វឺត
- ច្បាប់ចម្លងនៃធនធានទី៩
- កូនសៀវភៅអនុសញ្ញា UNCRC
- សាច់រឿងសម្រាប់ការពិភាក្សាក្រុម

ដោយហេតុថាសិទ្ធិមនុស្សមួយចំនួនត្រូវបានបដិសេធជាប្រចាំសម្រាប់ជនមានពិការភាព ទើបសហគមន៍អន្តរជាតិ និងរដ្ឋនីមួយៗបានបង្កើតច្បាប់ និងគោលការណ៍ណែនាំអំពីសិទ្ធិមនុស្ស និងពិការភាព។

នៅឆ្នាំ២០០៦ អង្គការសហប្រជាជាតិបានចេញអនុសញ្ញាមួយ (ឬកិច្ចព្រមព្រៀង) ដែលបញ្ជាក់ជាពិសេសទៅលើសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព។ វាត្រូវបានគេស្គាល់ថាជាអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ ឬ UNCRC ។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះខុសពីអនុសញ្ញាភាគច្រើនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ព្រោះប្រការរបស់វាត្រូវបានចងភ្ជាប់ជាមួយ។ មានន័យថាប្រទេសដែលបានចុះហត្ថលេខាលើអនុសញ្ញានេះ មានកាតព្វកិច្ចធានាថាគោលគំនិតដែលបានពិភាក្សានៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ត្រូវបានអនុវត្តតាម។ ប្រទេសកម្ពុជាបានចុះហត្ថលេខាលើអនុសញ្ញានេះផងដែរ។

ក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ប្រទេសកម្ពុជាក៏បានដាក់ចេញនូវច្បាប់រដ្ឋរបស់ខ្លួនផងដែរ ដើម្បីជួយការពារសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព គឺច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារ និងលើកកម្ពស់សិទ្ធិជនពិការ។

ចែកធនធានទី៩ ដែលមានសេចក្តីសង្ខេបនៃកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនេះ។

🗨️ ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

១. នៅក្នុងការពិភាក្សាក្រុមធំ សូមប្រាប់ឱ្យអ្នកចូលរួមធ្វើការបំផុសគំនិតអំពីស្ថានភាពនៅក្នុងសហគមន៍របស់ពួកគាត់ដែលប្រការនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងច្បាប់ទាំងនេះ មិនត្រូវបានអនុវត្តទេ។ ផ្តល់ពេលឱ្យពួកគេពិភាក្សាអំពីអ្វីដែលគាត់បានសង្កេតឃើញ និងពីផលប៉ះពាល់នៃបញ្ហាទាំងនោះ។

២. បែងចែកអ្នកចូលរួមជាក្រុមៗដែលមានគ្នាបួន ឬប្រាំនាក់។

ផ្តល់សាច់រឿងឱ្យក្រុមនីមួយៗដូចគ្នាសប្បាយខាងក្រោម រួចសុំឱ្យក្រុមធ្វើការទៅតាមសន្លឹកកិច្ចការនេះ។ ម្យ៉ាងទៀត ចូរផ្តល់ច្បាប់ចម្លងនៃអនុសញ្ញា UNCRPD ដល់ក្រុម។ ពួកគេត្រូវកត់សម្គាល់ពីប្រភេទកម្សាយ គិតអំពីរបាំទាំងឡាយ ដែលអាចកើតមាននិងពិភាក្សារកដំណោះស្រាយ។ ជាចុងក្រោយពួកគេត្រូវតែប្រៀបធៀបស្ថានភាពនោះទៅនឹងអនុសញ្ញា UNCRPD។ បន្ទាប់មក ក្រុមនីមួយៗអាចចែករំលែកនូវការសង្កេតរបស់ខ្លួន ទៅកាន់ក្រុមជុំវិញ។

សន្លឹកការងារ

ស្ថានភាព	កម្សាយ	របាំ	ដំណោះស្រាយ	អនុសញ្ញា UNCRPD (ប្រការដែលពាក់ព័ន្ធ)
សុផល ជាកុមារអាយុ ៧ឆ្នាំ។ គាត់មានពិការភាពចលករខ្វះក្បាល ហើយប្រើរទេះរុញ។ គាត់ចង់រៀនបន្តនៅសាលា ប៉ុន្តែថ្នាក់រៀនសម្រាប់សិស្សថ្នាក់ទី២ គឺស្ថិតនៅជាន់ទី២ហើយសាលារបស់គាត់គ្មានជណ្តើរយន្តទេ។				

សន្លឹកការងារ

ស្ថានភាព១	កម្សាយ	របាំ	ដំណោះស្រាយ	អនុសញ្ញា UNCRPD (ប្រការដែលពាក់ព័ន្ធ)
ស៊ីថា មានអាយុ ១៨ឆ្នាំ។ គាត់បានប្រកែកជាមួយឪពុកម្តាយអំពីការរៀនហែលទឹក។ ម្តាយរបស់គាត់គិតថាវាមានគ្រោះថ្នាក់សម្រាប់នាង។ នាងគឺជាក្មេងស្រីដែលសកម្មខ្លាំង ហើយបានក្លាយជាពិការភ្នែកនៅអាយុ ១០ឆ្នាំ។				

ស្ថានភាព២	កម្សាយ	របាំ	ដំណោះស្រាយ	អនុសញ្ញា UNCRPD (ប្រការដែលពាក់ព័ន្ធ)
ម៉ាឡា ជាស្ត្រីវ័យក្មេងម្នាក់ដែលមានពិការភាពពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ។ នាង គឺជាផ្នែកមួយនៃគម្រោងសន្តិសុខស្បៀង ហើយគាត់បានរកប្រាក់មួយចំនួនពីសកម្មភាពរកប្រាក់ចំណូលរបស់នាង (ចិញ្ចឹមមាន់)។ នាងបានទៅធនាគារជាមួយម្តាយរបស់នាង ដើម្បីបើកគណនីធនាគារផ្ទាល់ខ្លួន។ ប៉ុន្តែបុគ្គលិកធនាគារបានបដិសេធមិនបើកគណនីសម្រាប់ “ជនមិនប្រក្រតី” នោះទេ។				

ស្ថានភាព៣	កម្សាយ	របាំ	ដំណោះស្រាយ	អនុសញ្ញា UNCRPD (ប្រការដែលពាក់ព័ន្ធ)
អាឡិចសាន់ត្រា ចង់ចូលរួមវគ្គបណ្តុះបណ្តាលមួយដែលផ្តល់ដោយអង្គការក្នុងស្រុកមួយ។ នាងជាមនុស្សច្នៃ ហើយនឹងត្រូវការអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញាម្នាក់ ទើបអាចចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ។ អង្គការមិននិយាយអ្វីទាំងអស់អំពីការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ នាងមានការងឿងឆ្ងល់ថា តើគួរតែចុះឈ្មោះដែរឬទេ ព្រោះនាងពុំមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីចំណាយទៅលើអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញានោះទេ។				

ស្ថានភាព៤	កម្រោយ	រោង	ដំណោះស្រាយ	អនុសញ្ញា UNCRPD (ប្រការដែលពាក់ព័ន្ធ)
កន្លែង ជាកុមារីម្នាក់ដែលពិបាកក្នុងការមើល ហើយទើបតែមានអាយុ១៨ឆ្នាំ។ ឥឡូវនេះនាងមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត។ នាងមានការរំភើបណាស់ រហូតដល់ពេលនាងមកដល់កន្លែងបោះឆ្នោត ទើបនាងដឹងថាក្រដាសបោះឆ្នោតមិនមានជាភាសាស្នាប (Braille) នោះទេ។ គេមិនអនុញ្ញាតឱ្យនរណាម្នាក់ជួយនាងទេ។ នាងត្រូវត្រឡប់មកផ្ទះវិញទាំងខកចិត្ត។				

នេះគ្រាន់តែជាឧទាហរណ៍នៃស្ថានភាពខ្លះប៉ុណ្ណោះ។ អ្នកអាចបន្ថែម និងបង្កើតដោយខ្លួនឯង ឬកាន់តែប្រសើរទៅទៀត គឺយកសាច់រឿងពិតពីអ្នកចូលរួមតែម្តង។ អ្នកអាចដឹកនាំការពិភាក្សាឱ្យជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិដែលចែងនៅក្នុងអនុសញ្ញា UNCRPD ប៉ុន្តែក៏ត្រូវមើលច្បាប់ជាតិដែលមានផងដែរ។

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- មានច្បាប់ និងគោលការណ៍ណែនាំថ្នាក់ជាតិ និងអន្តរជាតិ ដើម្បីជួយការពារសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាពនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។
- ច្បាប់ទាំងនោះមិនត្រូវបានគេអនុវត្តតាមជានិច្ចកាលនោះទេ ហើយវាធ្វើឱ្យមានផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរ។
- ការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិ អាចជួយគាំទ្រសកម្មភាពដើម្បីការកែលម្អ។
- ចាំបាច់ត្រូវមានការយល់ដឹងអំពីច្បាប់ និងក្របខណ្ឌទាំងឡាយ ព្រមទាំងដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍នានា។

មេរៀនទី ៥ ៖ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងភាសា

ភាសា គឺជាឧបករណ៍ដ៏មានឥទ្ធិពលមួយដែលនាំឱ្យមានការវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមាន និងការរើសអើង។ ចំណុចនេះបង្ហាញកាន់តែច្បាស់ទៅទៀតចំពោះបញ្ហាពិការភាពនេះ។ ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ជនមានពិការភាពត្រូវបានគេដាក់ស្លាក ឬហៅឈ្មោះ ដើម្បីបញ្ជាក់ថាពួកគាត់មានភាពខុសប្លែកពីអ្នកដទៃ ហើយមិនស្របទៅតាមបទដ្ឋានសមត្ថភាព និងសម្រស់នោះទេ។

គោលបំណងនៃមេរៀននេះ ៖

លំហាត់	រយៈពេល
៥.១. សីលធម៌នៃ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានពិការភាព	៤៥ នាទី
៥.២. ភាសាដែលផ្តល់ការគោរព	៣០ នាទី
៥.៣. ភាសាប្រកបដោយបរិយាបន្នពិការភាព	៤៥ នាទី

៥.១. សីលធម៌នៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានពិការភាព

រយៈពេល៖ ៤៥ នាទី

ដំណើរការ ៖

- ១. ស្នើឱ្យអ្នកចូលរួមទាំងអស់នៅក្នុងក្រុមធំទាំងមូល គិតដោយខ្លួនឯងមួយភ្លែត។ ប្រាប់ពួកគាត់ឱ្យនឹកឡើងវិញពីពេលដែលគាត់មានការប្រាស្រ័យទាក់ទងល្អ (ឬមិនល្អ) ជាមួយនរណាម្នាក់ដែលមានពិការភាព។ ពួកគាត់ក៏អាចលើកយកនូវការប្រាស្រ័យទាក់ទងដែលខ្លួនបានមើលឃើញអ្នកដទៃបានប្រព្រឹត្តផងដែរ។
- ២. នៅពេលដែលពួកគាត់បានកត់ត្រាចំណុចល្អ និងចំណុចមិនល្អមួយចំនួនរួច ចូរបំបែកទៅជាក្រុមតូចៗ រួចសុំឱ្យក្រុមនីមួយៗពិភាក្សាអំពីការសង្កេតរបស់ខ្លួន ហើយរួមគ្នាបង្កើតជាលក្ខន្តិកៈរបស់ក្រុម ស្តីពីអតិថិជននៃការប្រាស្រ័យទាក់ទង។
- ៣. ក្រុមនីមួយៗធ្វើការបង្ហាញត្រឡប់ទៅក្រុមធំវិញ។

អ្នកត្រូវតែចាប់យកនូវចំណុចទាំងអស់។ មិនបាច់ឱ្យក្រុមនិយាយឡើងវិញទេ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែបន្ថែមចំណុចថ្មីៗ រហូតដល់យើងបានបង្កើតជាលក្ខន្តិកៈរបស់ក្រុម ស្តីពីសីលធម៌នៃការប្រាស្រ័យទាក់ទង។ នេះគឺជាវគ្គដ៏ល្អប្រសើរប្រសិនបើស្នើឱ្យជនមានពិការភាព ដឹកនាំសកម្មភាពនេះ។ តើគាត់រីករាយយ៉ាងណាដែលបានចូលរួមក្នុងដំណើរការប្រាស្រ័យទាក់ទង?

ខាងក្រោមនេះអ្នកអាចឃើញគំរូនៃលក្ខន្តិកៈ ៩ចំណុច (ជាមួយនឹងគន្លឹះណែនាំសម្រាប់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល សម្រាប់ការពន្យល់ និងដឹកនាំការពិភាក្សា)

- ១. ដំបូងបំផុត គឺចាត់ទុកជនមានពិការភាព ជាមនុស្សដូចគ្រប់គ្នាដែរ។ ចំណុចនេះធ្វើឱ្យយើងយល់ដឹងថា ជនមានពិការភាពក៏មានសិទ្ធិមនុស្សដែរ ហើយគួរទទួលបានកិត្តិយស និងសេចក្តីគោរព។ យើងគ្រប់គ្នាសុទ្ធតែមានតម្រូវការផ្លូវចិត្តការព្រួយបារម្ភ តម្រូវការព័ត៌មានច្បាស់លាស់និងត្រឹមត្រូវ និងត្រូវការបញ្ចេញយោបល់។
- ២. សន្មតថាជនមានពិការភាព មានសមត្ថភាពយល់ដឹង និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងដូចអ្នកដែរ។ និយាយម៉្យាងទៀត ចូរចាប់ផ្តើមដោយរំពឹងខ្ពស់ បន្ទាប់មកបន្ទាបបន្តិចម្តងៗ។ និយាយក្នុងល្បឿនធម្មតា និងកម្រិតសំឡេងធម្មតា ហើយបន្ទាប់មកប្រសិនបើនៅតែមានបញ្ហាក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង ចូរកែសម្រួលវិធីសាស្ត្រនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់អ្នកតាមសមស្រប។
- ៣. សួរ។ ប្រសិនបើអ្នកមិនច្បាស់ពីរបៀបប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានពិការភាពទេ សូមសួរបុគ្គលនោះថា តើគាត់ចង់ឱ្យអ្នកប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយគាត់យ៉ាងដូចម្តេច។ ធ្វើបែបនេះអនុញ្ញាតឱ្យជនមានពិការភាព មានម្ចាស់ការលើស្ថានភាព ហើយវាគួរតែអាចជួយគាត់ក្នុងការកំណត់ពីមធ្យោបាយទំនាក់ទំនងដែលសាកសមជាមួយគាត់។ មិនត្រូវសន្មតថាជនមានពិការភាព មិនអាចធ្វើអ្វីជាក់លាក់បានដោយគ្រាន់តែមើលនោះឡើយ។ មុននឹងផ្តល់ការគាំទ្រដល់ជនមានពិការភាព ជានិច្ចកាលត្រូវសួរគាត់សិនថា តើគាត់ចង់បានជំនួយដែរឬទេ ហើយជំនួយប្រភេទណាដែលគាត់ចង់បាន។
- ៤. ប្រសិនបើបុគ្គលនោះមានអ្នកថែទាំ ឬសមាជិកគ្រួសារជូនក៏ដោយ ត្រូវបន្តនិយាយទៅកាន់បុគ្គលនោះដោយផ្ទាល់។ ត្រូវនិយាយជាមួយគាត់ និងមិនត្រូវនិយាយអំពីគាត់នោះឡើយ។ ប្រសិនបើមានហេតុផលដែលអ្នកមិនអាចប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយគាត់បានទេ ទោះបីជាបានព្យាយាមវិធីសាស្ត្រច្រើនហើយក៏ដោយ ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពីគាត់សិន មុននឹងអ្នកនិយាយជាមួយអ្នកថែទាំរបស់គាត់។ ឧទាហរណ៍ អ្នកអាចនិយាយថា “ខ្ញុំសុំទោស ខ្ញុំពិបាកយល់នូវអ្វីដែលអ្នកទើបនិយាយ។ តើអ្នកប្រកាន់ទេ បើខ្ញុំសួរកូនប្រុសរបស់អ្នកអំពីបញ្ហាដែលអ្នកកំពុងលើកឡើងនេះ?” ។
- ៥. សូមអត់ធ្មត់។ ជាញឹកញាប់ ជនមានពិការភាពគ្រាន់តែត្រូវការពេលវេលាបន្ថែមប៉ុណ្ណោះ។ ប្រសិនបើគាត់មានបញ្ហាក្នុងការនិយាយ អ្នកប្រហែលជាគ្រាន់តែផ្តល់ពេលឱ្យគាត់បន្ថែមទៀត ដើម្បីនិយាយពីអ្វីដែលគាត់កំពុងព្យាយាមនិយាយ។

ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ប្រសិនបើគាត់មានបញ្ហាជាមួយនឹងការយល់ដឹង នោះគាត់ប្រហែលជាត្រូវការពេលវេលាបន្ថែមទៀតដើម្បីស្វែងយល់ពីអ្វីដែលអ្នកកំពុងនិយាយនោះ។

- ៦. **ប្រើភាសាសមរម្យ។** ប្រើភាសា “មនុស្សជាចម្បង” ដោយជៀសវាងការប្រើប្រាស់ពាក្យដែលមើលងាយ ឬមិនត្រឹមត្រូវ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ជាទូទៅវាជាការសមរម្យក្នុងការប្រើប្រាស់ពាក្យ “ធម្មតា” ទោះបីពាក្យនោះមិនត្រូវនឹងភាពជាក់ស្តែងក៏ដោយ។ ឧទាហរណ៍ អ្នកអាចនិយាយទៅកាន់ជនដែលប្រើរទេះរុញថា ៖ “តោះ យើងចេញទៅដើរលេង” ។
- ៧. **ប្រើភាសាកាយវិការឱ្យល្អ។** ប្រសិនបើបុគ្គលនោះប្រើរទេះរុញ ឬមានកម្ពស់ទាប អ្នកមិនត្រូវឈរឱ្យខ្ពស់ផុតគាត់នោះទេ។ ចូរនិយាយជាមួយគាត់ ដោយបន្ទាបខ្លួនឱ្យស្ថិតនៅកម្ពស់ភ្នែកស្មើគ្នា។ ម្យ៉ាងទៀត ត្រូវគោរពចន្លោះផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនមានពិការភាព។ មិនត្រូវប៉ះពាល់ខ្ទប់កណ៍ជំនួយរបស់គាត់ឡើយ។
- ៨. **និយាយឡើងវិញដោយប្រើពាក្យពេចន៍ផ្សេង** កុំនិយាយឡើងវិញដោយប្រើពាក្យដដែល។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះមិនទាន់យល់នៅលើកដំបូង ចូរកុំនិយាយឡើងវិញដោយប្រើពាក្យដដែល។ សូមព្យាយាមនិយាយឡើងវិញតាមរបៀបផ្សេងមួយទៀត។ ប្រសិនបើមិនមានដំណើរការបន្ទាប់ពីព្យាយាមមួយរយៈ សូមសុំការអនុញ្ញាតពីគាត់ ដើម្បីនិយាយជាមួយអ្នកថែទាំគាត់ ឬសមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់។
- ៩. **ធ្វើតាមលក្ខណៈធម្មជាតិរបស់អ្នក។** កាលណាការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់អ្នក កាន់តែមានលក្ខណៈធម្មជាតិ នោះជនមានពិការភាពកាន់តែងាយឆ្លើយតបជាមួយអ្នក គឺដូចនឹងមនុស្សដទៃទៀតដែរ។ ចូរនិយាយរឿងកំប្លែង ធ្វើឱ្យគាត់សើច។

៥.២. ភាសាដែលបង្ហាញការគោរព និងមិនបង្ហាញការគោរពចំពោះពិការភាព

រយៈពេល៖ ៣០ នាទី

ភាសាដែលមិនបង្ហាញការគោរព ៖ ជាភាសាដែលពិពណ៌នាអំពីជនមានពិការភាព ជាជនរងគ្រោះវាផ្តោតតែលើអ្វីដែលបុគ្គលនោះមិនអាចធ្វើបានប៉ុណ្ណោះ។ វាក៏ជាពាក្យដែលស្តាប់ទៅហាក់ដូចជាចិត្តល្អ ប៉ុន្តែបង្ហាញពីភាពស្អប់ខ្ពើម។

ភាសាដែលបង្ហាញការគោរព ៖ វាជាពាក្យដែលផ្តោតទៅលើអ្វីដែលជនមានពិការភាព អាចធ្វើបាន។ វាបង្ហាញពីសមភាព។ វាមិនធ្វើឱ្យបុគ្គលនោះឈឺចាប់ទេ ហើយវាមានលក្ខណៈធម្មជាតិ និងវិជ្ជមាន។

ប្រើភាសា “មនុស្សជាចម្បង”

- ហៅជនមានពិការភាព តាមឈ្មោះរបស់គាត់។
- សំដៅលើពិការភាពរបស់បុគ្គល តែនៅពេលដែលវាពាក់ព័ន្ធនឹងអ្វីដែលអ្នកកំពុងនិយាយប៉ុណ្ណោះ។
- កុំសំដៅលើបុគ្គលដោយប្រើពាក្យទូទៅ ដូចជា “ក្មេងស្រីដែលអង្គុយលើរទេះរុញ” ឬ “បុរសពិការភ្នែកម្នាក់នោះ” ។
- ប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ដែលមនុស្សត្រូវបានលើកឡើងជាមុន ដូចជា “ជនដែលមានការពិបាកក្នុងការស្តាប់”
- ប្រសិនបើមិនច្បាស់ អ្នកអាចសួរថា តើពាក្យអ្វីដែលជនមានពិការភាព ចូលចិត្តប្រើ។

ដំណើរការ៖

សួរអ្នកចូលរួមនៅក្នុងក្រុមធំ ថាតើពាក្យអ្វីខ្លះដែលត្រូវបានប្រើនៅក្នុងសហគមន៍របស់គាត់ទាក់ទងនឹងពិការភាព។ ពិនិត្យពាក្យខាងក្រោម ដើម្បីដឹងថាតើពួកគាត់គិតយ៉ាងណា។ តើពួកគាត់យល់ស្របដែរឬទេ? តើមានអ្វីដែលគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលដែរទេ? តើមានការខ្វែងគំនិតគ្នាយ៉ាងខ្លាំងដែរទេ?

ប្រភេទនៃការពិបាក	ដែលមិនបង្ហាញការគោរព	ដែលបង្ហាញការគោរព
ការពិបាកផ្នែករាងកាយ	អាកាបាក់ អាកំបុត អាខ្វិន អាដាច់ជើង អាក្រែង អាពៀច អាក្រញេង អាខ្វេរ អាគម អាស្កន់ជាន់ អាប្រកាច់	ពិការជើង ពិការដៃ ពិការជើង ពិការជើង ពិការដៃ ពិការជើង ពិការដៃ ពិការជើង ពិការខ្នង ពិការចលករខ្វះក្បាល ពិការចលករខ្វះក្បាល
ការពិបាកក្នុងការមើល	អាខ្វាក់ អាងងឹត អាស្រឡេវ	ពិការភ្នែក ពិការក្នុងការមើល ពិការភ្នែក
ការពិបាកក្នុងការស្តាប់	អាគ អាច្នង់ អាតម្លង់ អាតូរ អាតាឡាន់	ច្នង់ ពិការក្នុងការនិយាយ ពិការក្នុងការស្តាប់ ពិការក្នុងការនិយាយ ពិការក្នុងការនិយាយ
ការពិបាកផ្នែកបញ្ញា	អាឆ្លុត អាឡប់ អាភ្លើ អាឆ្លុតជ្រូក អាអត់គ្រប់ទឹក អាគ្រាសកន្លង អាសរសៃប្រាសាទ អាឡើកី	ពិការសតិបញ្ញា

៥.៣. លំហាត់អំពីភាសាប្រកបដោយបរិយាបន្នពិការភាព

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គសិក្សា អ្នកចូលរួម៖

- ត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យប្រើប្រាស់ភាសាប្រកបដោយបរិយាបន្នពិការភាព
- ដឹងថាពាក្យណាខ្លះដែលប្រកបដោយបរិយាបន្នពិការភាព ហើយពាក្យណាដែលមិនបង្ហាញការគោរព
- ដឹងថាពាក្យណាដែលត្រូវប្រើជាភាសាក្នុងតំបន់របស់ពួកគេ។

🕒 រយៈពេល៖ ៤៥ នាទី

🖥️ **ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល** ៖ អានផ្នែកសារគន្លឹះអំពីភាសាដែលបង្ហាញការគោរព ដើម្បីត្រៀមខ្លួនសម្រាប់លំហាត់នេះ។ ធ្វើបញ្ជីនៃភាសាដែលផ្តល់ការគោរព នូវពាក្យដែលត្រូវបានប្រើញឹកញាប់បំផុតនៅក្នុងតំបន់ រួចធ្វើជាឯកសារចែកជូនដល់អ្នកចូលរួម។

🛠️ **ធនធាន៖** ក្រដាសសរសេររកបិត ប៊ិក ផ្ទាំងក្រដាសបើកសរសេរ

សេចក្តីណែនាំ៖

- ពន្យល់ថា ពាក្យសម្តី គឺមានឥទ្ធិពលខ្លាំងណាស់។ វាអាចធ្វើឱ្យមនុស្សឈឺចាប់ ឬអាចផ្តល់ភាពអង់អាចដល់មនុស្សបាន។ ពន្យល់ថាជាការសំខាន់ណាស់ដែលត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះពាក្យដែលយើងប្រើ។
- បែងចែកអ្នកចូលរួមជាក្រុមតូចៗដែលមានគ្នា ៣-៤នាក់។
- ក្រុមនីមួយៗសរសេរពាក្យដែលត្រូវបានប្រើ ដើម្បីសំដៅទៅលើពិការភាពប្រភេទផ្សេងៗនៅក្នុងសហគមន៍របស់ខ្លួន។ ពាក្យនីមួយៗត្រូវសរសេរនៅលើក្រដាសសរសេររកបិត។ ពួកគេគួរសរសេរពាក្យយ៉ាងច្រើនដូចដែលពួកគេបានដឹង ៖ ពាក្យវិជ្ជមាន ប៉ុន្តែក៏មានភាសាអវិជ្ជមាន ឬរើសអើងផងដែរ។
- ព្យួរផ្ទាំងក្រដាសបើកសរសេរ ចំនួន ២ នៅលើជញ្ជាំង។ ផ្ទាំងក្រដាសបើកមួយដោយរូបមុខញញឹម និងមួយទៀតដោយរូបមុខក្រៀមក្រំ។
- សុំឱ្យក្រុមមួយ អានពាក្យមួយដែលគាត់បានកត់ចំណាំ។ ពិភាក្សាជាមួយក្រុមទាំងមូល ថាតើពាក្យនេះអាចប្រើប្រាស់បានឬទេ ឬថាតើពាក្យនោះមានលក្ខណៈអវិជ្ជមាន និងបង្កការឈឺចាប់ដល់ជនមានពិការភាពឬទេ? បិតក្រដាសស្តិតដែលមានពាក្យវិជ្ជមាន នៅលើផ្ទាំងក្រដាសដែលមានរូបមុខញញឹម និងក្រដាសដែលមានពាក្យអវិជ្ជមាន នៅលើផ្ទាំងក្រដាសដែលមានរូបមុខក្រៀមក្រំ។
- ប្រសិនបើអ្នកចូលរួមមិនយល់ពីលំហាត់ទេ ក្រុមអាចមើលកំណត់ចំណាំរបស់ខ្លួនម្តងទៀត រួចបិទវានៅលើផ្ទាំងក្រដាសបើកដែលត្រឹមត្រូវ។
- អញ្ជើញអ្នករាល់គ្នាឱ្យឈរនៅជុំវិញផ្ទាំងក្រដាសបើក រួចពិភាក្សាថាតើរាល់ក្រដាសបិតតូចៗទាំងនេះ ត្រូវបានដាក់ត្រឹមត្រូវនៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំដែរឬទេ? ពិភាក្សាលើពាក្យទាំងឡាយដែលបានបិទខុសកន្លែង។ បន្ថែម "ភាសាដែលបង្ហាញការគោរពចំពោះពិការភាព" ប្រសិនបើពាក្យទាំងនេះមិនទាន់មាននរណាលើកឡើងនៅឡើយ។ សួរអ្នកចូលរួមដែលមានពិការភាព ថាតើគាត់មានអារម្មណ៍បែបណាចំពោះពាក្យអវិជ្ជមានទាំងនេះ។ ឱ្យគាត់ចែករំលែកបទពិសោធរបស់គាត់។
- បញ្ចប់លំហាត់នេះដោយការគូសបញ្ជាក់ថាគួរប្រើប្រាស់តែភាសាដែលបង្ហាញការគោរពចំពោះពិការភាពក្នុងបរិវេណវិជ្ជមានប៉ុណ្ណោះ។ ពន្យល់ពីក្បួនច្បាប់នៃភាសាដែលបង្ហាញការគោរពចំពោះពិការភាព ដូចដែលបានពន្យល់នៅក្នុងសារគន្លឹះស្តីពីភាសាដែលបង្ហាញការគោរព។

រំលងពាក្យ “ធម្មតា”

- នៅពេលនិយាយអំពីជនគ្មានពិការភាពវាមិនមានបញ្ហាទេក្នុងការនិយាយថា “មនុស្សគ្មានពិការភាព”
- មិនត្រូវហៅពួកគេថាជាមនុស្ស “ធម្មតា” ឬមនុស្សមាន “សុខភាពល្អ” នោះទេ។ ពាក្យទាំងនេះអាចធ្វើឱ្យជនដែលមានពិការភាព មានអារម្មណ៍ថាមានអ្វីខុសឆ្គងកើតឡើងចំពោះគាត់ ទើបធ្វើឱ្យគាត់ជាមនុស្ស “មិនធម្មតា” ។

ជៀសវាងពាក្យ “ថ្វីបើ”

- ព្យាយាមជៀសវាងឃ្លាថា “ថ្វីបើគាត់មានពិការភាព”។ ឃ្លានេះស្ថិតក្នុងទស្សនៈបែបវេជ្ជសាស្ត្រ ឬបែបសប្បុរសធម៌ ចំពោះពិការភាព។ វាមិនមែនជា “ថ្វីបើគាត់មានពិការភាព” ប៉ុន្តែជា “ដោយសារតែរបាំងទាំងឡាយនៅក្នុងសង្គម វាធ្វើឱ្យមានការពិបាកក្នុងការចូលរួម” ។

ត្រូវបង្ហាញការគោរព

- មិនត្រូវសម្លឹង និងមិនត្រូវចង្អុល។
- និយាយជាមួយបុគ្គលនោះដោយផ្ទាល់។
- ចៀសវាងការប្រើអក្សរកាត់ ដូចជា “PWD” (ជនមានពិការភាព) ជាដើម។
- សួរជនមានពិការភាពថា តើគាត់ចង់ឱ្យយើងហៅគាត់យ៉ាងដូចម្តេច។

ពិការភាព	ភាសាអវិជ្ជមាន ☹️	ភាសាវិជ្ជមាន 😊
ទូទៅ	មនុស្សពិការ ឥតបានការ មនុស្សខ្សោយ មិនអាចធ្វើអ្វីបាន, PWD, CWD, WWD	ជនមានពិការភាព
ពិការភ្នែក ឬពិបាកក្នុងការមើល	ល្ងង់ ឥតបានការ	ពិការភ្នែក/ពិបាកក្នុងការមើល ជនដែលពិការភ្នែក ជនដែលពិបាកក្នុងការមើល
ថ្លង់ ឬពិបាកក្នុងការស្តាប់	ឥតបានការ ថ្លង់និងល្ងង់ ថ្លង់មិនឮសំឡេង	ថ្លង់ ឬពិបាកក្នុងការស្តាប់ ជនដែលថ្លង់ ឬជនដែលពិបាកក្នុងការស្តាប់

ពិការភាពការនិយាយស្តី/ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង	ល្ងង់ "អ្នកដែលនិយាយអាក្រក់"	ជនមានពិការភាពក្នុងការនិយាយ/ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង
ពិការភាពក្នុងការរៀនសូត្រ	វិកល យឺត ខូចខ្វះក្បាល "ការអប់រំពិសេស"	ពិការភាពក្នុងការរៀនសូត្រ ពិការភាព នៃការយល់ដឹង ជនដែលមានពិការ ភាពក្នុងការរៀនសូត្រ ឬការយល់ដឹង
ពិការភាពផ្នែកសង្គមចិត្តសាស្ត្រ	ឆាប់ប្រតិកម្មខ្លាំង រោគចិត្ត ឆ្គួត	ជនដែលមានពិការភាពផ្នែកសង្គមចិត្ត សាស្ត្រ
ពិការភាពក្នុងការផ្លាស់ទី/ រាងកាយ	ពិការ មានឧបសគ្គផ្លូវកាយ"មនុស្សពិសេស" ខូចទ្រង់ទ្រាយ ខ្លិន រមួល កន្ត្រាក់សាច់សុំ ជាប់នឹងរទេះរុញ មិនអាចដើរ	ជនប្រើរទេះរុញ ជនពិការកាយសម្បទា ជនដែលមានការពិបាកក្នុងការផ្លាស់ទី ឬពិបាកផ្នែករាងកាយ
ពិការភាពផ្លូវអារម្មណ៍	រំជួលចិត្ត	ពិការភាពផ្លូវអារម្មណ៍ ជនដែលមាន ពិការភាពផ្លូវអារម្មណ៍
ពិការភាពផ្នែកបញ្ញា	យឺត វិកលចរិត "ការអប់រំពិសេស"	ពិការផ្នែកបញ្ញា/ ជនដែលមានពិការភាព ក្នុងការយល់ដឹង/ ក្នុងការអភិវឌ្ឍ
កម្ពស់ទាប មនុស្សតូច	មនុស្សតឿ មនុស្សល្អិត	ជនដែលមានកម្ពស់ទាប
ស្ថានភាពសុខភាព	ជនរងគ្រោះជនដែលរួមរឹតដោយពិការភាព (ឧទា. "ជនមានជំងឺមហារីក" ឬ"ជនរងគ្រោះ ដោយជំងឺអេដស៍")	ជនដែល "រស់នៅជាមួយ" ពិការភាពជាក់លាក់ (ឧទាហរណ៍ "ជនដែលរស់នៅជាមួយជំងឺមហារីក ឬជំងឺអេដស៍")

ឥឡូវនេះ ចូរសួរអ្នកចូលរួម ថាតើពួកគេមានដឹងអំពីនិន្នាការណាមួយក្នុងភាសាខ្មែរទេ ដែលវាពិពណ៌នាជនមានពិការភាព
តាមរបៀបផ្តល់ភាពអង់អាចបែបនេះដែរឬទេ។ បើមាន ចូរសុំឱ្យគាត់សរសេរនៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំមួយ រួចសុំឱ្យអ្នកដទៃ
ទៀតដែលមិនដឹងពីចំណុចនេះសរសេរវាទុក។

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- ការប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពជាមួយជនមានពិការភាព ជាញឹកញាប់ គឺជាការប្រព្រឹត្តចំពោះ
ពួកគាត់ដោយក្តីគោរព និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ហើយអ្វីដែលត្រូវចងចាំឱ្យច្បាស់បំផុតនោះគឺថា ពួកគាត់គឺជាមនុស្ស។
- ភាសា គឺជាមធ្យោបាយដ៏សំខាន់មួយដែលយើងអាចពណ៌នាពីពិការភាព ហេតុដូច្នេះហើយ ការប្រើប្រាស់
ភាសាដែលសមរម្យ និងមិនបំពានចំពោះពិការភាព គឺជាភាពចាំបាច់ណាស់។

មេរៀនទី ៦ ៖ ការឆ្ពោះទៅរកបរិយាបន្ន

បរិយាបន្នអាចត្រូវបានឱ្យនិយមន័យថាជា វិធីសាស្ត្រមួយដែលគោរពសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងពេញលេញរបស់ជនគ្រប់រូប ទទួលស្គាល់ភាពចម្រុះ លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ និងធានាថា មនុស្សទាំងអស់ត្រូវបានរាប់បញ្ចូលយ៉ាងពេញលេញ ព្រមទាំងអាចចូលរួមយ៉ាងសកម្ម នៅក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍ និងសកម្មភាពនានា ដោយមិនគិតពីអាយុ ភេទ យេនឌ័រ ពិការភាព ស្ថានភាពសុខភាព ជនជាតិដើមភាគតិច ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈណាមួយឡើយ។

នៅក្នុងផ្នែកនេះ យើងចង់ផ្ដោតទៅលើអ្វីដែលជាបរិយាបន្ន និងថាតើអ្នកចូលរួមអាចអនុវត្តសកម្មភាព និងធ្វើការងារប្រចាំថ្ងៃប្រកបដោយបរិយាបន្នដោយរបៀបណា។

តើបរិយាបន្នពិការភាព គឺជាអ្វី?

ដើម្បីធានាថាជនមានពិការភាព មានភាពងាយស្រួលក្នុងការទទួលបាននូវសេវាកម្មមូលដ្ឋាន និងអាចងើបចេញពីភាពក្រីក្រ យើងត្រូវអំពាវនាវឱ្យមានបរិយាបន្នពិការភាព។ បរិយាបន្នពិការភាព គឺជាគោលដៅមួយ ដើម្បីធានាថាជនមានពិការភាព មានឱកាសស្មើគ្នាយ៉ាងសមរម្យក្នុងការទទួលបាននូវសេវាកម្មមូលដ្ឋាន ទាំងក្នុងបរិបទអភិវឌ្ឍន៍ កំពុងអភិវឌ្ឍ ឬបរិបទមនុស្សធម៌ ដែលវាអាចរកបានដូចគ្នាចំពោះជនគ្មានពិការភាពដែរ។ បរិយាបន្ន មិនត្រឹមតែជាគោលដៅប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏ជាបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្សផងដែរ។ ជនមានពិការភាព មានសិទ្ធិស្របច្បាប់ក្នុងការទទួលបាននូវការដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសកម្មភាពនានាដែលបានផ្តល់ជូនសម្រាប់ជនគ្មានពិការភាពដូចគ្នា។

ការដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាពទៅក្នុងកម្មវិធី និងសេវាកម្មរបស់រដ្ឋាភិបាល និងដៃគូអភិវឌ្ឍ មានន័យថាពួកគាត់អាចក្លាយជាសមាជិកស្មើភាពនៅក្នុងសង្គម។ លើសពីនេះទៀតវាផ្តល់ជូនជនមានពិការភាពនូវលទ្ធភាពទទួលបានសេវាកម្មស្មើភាពដូចជាការអប់រំ និងការថែទាំសុខភាព ដូចគ្នានឹងមនុស្សដទៃទៀតដែរ ដែលនាំឱ្យជនមានពិការភាព រួមចំណែកកាន់តែច្រើននៅក្នុងសង្គម។ ចុងក្រោយ ការធានាថាជនមានពិការភាពត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសេវាកម្មជាប្រចាំ តាមរយៈការកែសម្រួលបន្តិចបន្តួច និងការរៀបចំសមរម្យ គឺមានប្រសិទ្ធភាពជាងការផ្តល់នូវសេវាកម្មជំនាញជាក់លាក់ (ដែលជារឿយៗត្រូវការចំណាយច្រើន) ។

វិធីសាស្ត្រឆ្ពោះ:

បរិយាបន្នពិការភាព អាចត្រូវបានសម្រេចបានដោយការរួមបញ្ចូលគ្នានូវវិធីសាស្ត្រពីរ គឺការបញ្ជ្រាបពិការភាព និងអន្តរាគមន៍សម្រាប់ពិការភាពជាក់លាក់។ នេះត្រូវបានហៅថា វិធីសាស្ត្រឆ្ពោះ។ វិធីសាស្ត្រទាំងនេះចាំបាច់ត្រូវប្រើប្រាស់ក្នុងពេលតែមួយ។ គេអាចស្រមៃឃើញថា វាដូចជាផ្លូវរទេះភ្លើងចំនួនពីរខ្សែដែលកំពុងរត់ស្របគ្នា ៖ ខ្សែទាំងពីរនេះត្រូវទៅដល់គោលដៅចុងក្រោយដូចគ្នា។ សកម្មភាពដែលស្ថិតនៅលើខ្សែផ្លូវណាមួយ គួរផ្លាស់ទីឱ្យបានឆ្ងាយបំផុតតាមដែលអាចធ្វើបានដើម្បីឆ្ពោះទៅរកបរិយាបន្នក្នុងសង្គម ។

គំនិតគឺថា ៖ បរិយាបន្ននៅពេលដែលអាច អន្តរាគមន៍ជាក់លាក់នៅពេលដែលចាំបាច់។

- ការបញ្ជ្រាបពិការភាព ៖ បរិយាបន្ននៅក្នុងកម្មវិធីទាំងអស់ និងត្រូវធានាឱ្យមានការចូលរួមយ៉ាងស្មើភាព។
- សកម្មភាពគោលដៅ ៖ អន្តរាគមន៍ពិការភាពជាក់លាក់ ដើម្បីបំពេញតម្រូវការជាក់លាក់ និងបង្កើនការផ្តល់ភាពអង់អាច។
- សមភាពនៃសិទ្ធិ និងឱកាសសម្រាប់ជនមានពិការភាព។
- ការចូលរួមដោយឈរលើមូលដ្ឋានស្មើគ្នាជាមួយអ្នកដទៃ។

ការបញ្ឈប់ពិការភាព គឺជាដំណើរការយកចេញនូវរបាំងដែលរារាំងដល់ការចូលរួមរបស់ជនមានពិការភាពនៅក្នុងអង្គការ និងសកម្មភាពសំខាន់ៗ។ ជាញឹកញយ ជនមានពិការភាពអាចចូលរួមក្នុងសកម្មភាពសង្គម ដោយមានអន្តរាគមន៍បន្ថែមតិចតួច។

អន្តរាគមន៍ពិការភាពជាក់លាក់ ៖ ការផ្តល់ជូននូវសេវាពិការភាពជាក់លាក់ដូចជាការស្តារនីតិសម្បទា ការផ្តល់ឧបករណ៍ជំនួយ និងការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រ។ ប៉ុន្តែក៏ផ្តល់ភាពអង់អាចដល់ជនមានពិការភាពផងដែរ។

Resource Book on Disability Inclusion, Light for the World, 2017

គោលបំណងនៃមេរៀននេះ ៖

លំហាត់	រយៈពេល
៦.១. តើបរិយាបន្ន គឺជាអ្វី ហើយហេតុអ្វីបានជាវាសំខាន់ ?	៦០ នាទី
៦.២. ហេតុអ្វីត្រូវដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាពទៅក្នុង... (សេវាសុខាភិបាល)	៦០ នាទី

លំហាត់ ៦.១. តើបរិយាបន្ន គឺជាអ្វី ហើយហេតុអ្វីបានជាវាសំខាន់ ?

🎯 គោលបំណង៖

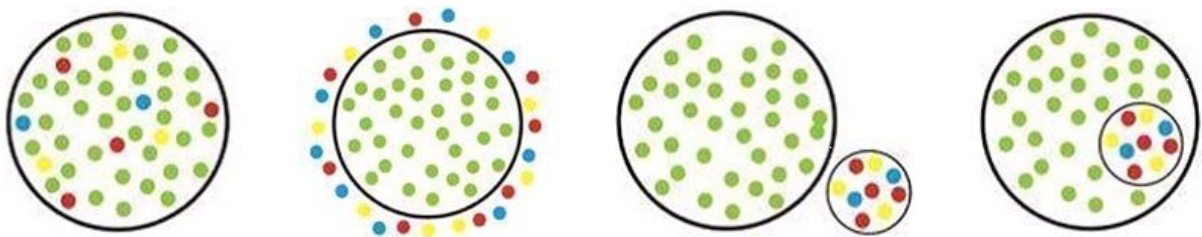
នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គសិក្សានេះ អ្នកចូលរួម៖

- វិស្វយល់ពីភាពខុសគ្នារវាងបរិយាបន្ន (Inclusion) ការមិនរាប់បញ្ចូល (Exclusion) ការបំបែកក្រុម (Segregation) និងសមាហរណកម្ម (Integration)
- ទទួលស្គាល់ថាការដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាព គឺផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ទាំងអស់គ្នា

🕒 រយៈពេល៖ ៦០ នាទី

🛠️ ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល៖

- បោះពុម្ព ឬគូររូបភាពទាំងបួនខាងក្រោម

Towards Inclusion p 38

⚙️ ធនធាន៖

- ស្វាយដ៏បញ្ចាំង ក្តារខៀន ឬឆ្នាំងក្រដាសធំសម្រាប់សរសេរ
- សម្ភារបោះពុម្ពរួច
- ប៊ិក

🔧 ការពិពណ៌នាអំពីដំណើរការ៖

១. បែងចែកអ្នកចូលរួមជាក្រុមតូចៗដែលមានទំហំស្មើគ្នា។ ផ្តល់ឱ្យក្រុមនីមួយៗនូវសន្លឹកបោះពុម្ពរូបភាពទាំងបួន ហើយប្រាប់ឱ្យពួកគេផ្គូផងរូបទាំងនោះជាមួយនឹងចំណងជើងដូចខាងក្រោម៖

បរិយាបន្ន (Inclusion) ការមិនរាប់បញ្ចូល (Exclusion) ការបំបែកក្រុម (Segregation) សមាហរណកម្ម (Integration)

ផ្តល់ពេលឱ្យពួកគេប្រហែល ១០នាទី ដើម្បីធ្វើលំហាត់នេះ។

២. ពិភាក្សាទៅលើការផ្គូផងដែលក្រុមទាំងនោះបានធ្វើ។ សួរពួកគេថា ហេតុអ្វីពួកគេគិតថាចំណងជើងនោះ ត្រូវនឹងរូបភាពដែលគាត់ជ្រើសរើស។

៣. បង្ហាញអ្នកចូលរួមនូវលទ្ធផលដែលត្រឹមត្រូវ រួចពន្យល់អត្ថន័យដោយផ្តល់ឧទាហរណ៍នៃការអប់រំ៖

EXCLUSION

ការបដិសេធ(Exclusion) កើតឡើងនៅពេលដែលសិស្សត្រូវបានរារាំងដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោល មិនឱ្យទទួលបានការអប់រំក្នុងទម្រង់ណាមួយ។

SEGREGATION

ការបំបែកក្រុម(Segregation) កើតឡើងនៅពេលការអប់រំរបស់សិស្សមានពិការភាព ត្រូវបាន ផ្តល់ជូននៅក្នុងបរិស្ថានដាច់ដោយឡែកដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងប្រភេទកម្សាយផ្សេងៗ ហើយក្រុមនេះស្ថិតនៅដាច់ដោយឡែកពីសិស្សដែលគ្មានពិការភាព។

INTEGRATION

សមាហរណកម្ម(Integration) គឺជាដំណើរការដាក់ជនមានពិការភាពទៅក្នុងស្ថាប័នអប់រំដែលមានស្រាប់ ដរាបណាជនទាំងនោះអាចសម្របទៅនឹងតម្រូវការជានិយាមរបស់ស្ថាប័នទាំងនោះ។

INCLUSION

បរិយាបន្ន (Inclusion) មានការពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការនៃការរក្សាទម្រង់ជាប្រព័ន្ធ ដែលរួមបញ្ចូលការផ្លាស់ប្តូរ និងការរកសម្រួលខ្លឹមសារ វិធីសាស្ត្របង្រៀន មធ្យោបាយ រចនាសម្ព័ន្ធ និងយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការអប់រំ ដើម្បីធម្មៈលើរបាំងទាំងឡាយជាមួយនិងចក្ខុវិស័យមួយដែលសម្រាប់ផ្តល់ជូនដល់សិស្សគ្រប់វ័យនូវបទពិសោធរៀនសូត្រប្រកបដោយសមធម៌ និងការរួមចំណែក ព្រមទាំងបរិយាកាសមួយដែលឆ្លើយតបយ៉ាងល្អបំផុតចំពោះតម្រូវការ និងចំណូលចិត្តរបស់ពួកគេ។

ការដាក់សិស្សដែលមានពិការភាព ទៅក្នុងថ្នាក់រៀនទូទៅ ដោយមិនមានការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធ ការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សានិងយុទ្ធសាស្ត្របង្រៀន-រៀនទេ គឺមិនបង្កើតឱ្យមានបរិយាបន្ននោះទេ។ លើសពីនេះទៀត សមាហរណកម្មមិនអាចធានាជាស្វ័យប្រវត្តិនូវដំណើរផ្លាស់ប្តូរពីការបំបែកក្រុម (segregation) ទៅដល់បរិយាបន្ននោះទេ។

- ៤. សុំឱ្យក្រុម (ដូចជំហានទី១) សរសេរអត្ថប្រយោជន៍នានានៅពេលដែលជនមានពិការភាពត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងតួនាទីការងារ។ ប្រាប់ពួកគាត់ឱ្យគិតអំពីអត្ថប្រយោជន៍បុគ្គល គ្រួសាររបស់គាត់ សហគមន៍ និង/ឬសង្គមទាំងមូល។ ផ្តល់ពេលឱ្យពួកគេ ១០នាទី ដើម្បីពិភាក្សា បន្ទាប់មករើសអ្នកតំណាងម្នាក់ឱ្យឡើងចែករំលែកនូវអ្វីដែលក្រុមបានសរសេរ។
- ៥. សរសេរអត្ថប្រយោជន៍ទាំងអស់របស់ក្រុមផ្សេងៗនៅលើផ្ទាំងក្រដាសធំរួចសុំឱ្យគាត់បញ្ជាក់ចំណុចមួយចំនួននិង/ឬផ្តល់ជាឧទាហរណ៍។

៦. ពន្យល់ពីអត្ថប្រយោជន៍ទូទៅនៃការដាក់បញ្ចូល(បរិយាបន្ន)ជនមានពិការភាព។ អ្នកអាចផ្អែកទៅលើឧទាហរណ៍ដែលបានផ្តល់ដោយអ្នកចូលរួមផងដែរ៖

កម្រិតបុគ្គល ៖ ការដាក់បញ្ចូល(បរិយាបន្ន) ធ្វើឱ្យជនមានពិការភាពបង្កើនការផ្តល់តម្លៃឱ្យខ្លួនឯង។ ជាពិសេសនៅពេលដែលជនមានពិការភាពនោះ មានភាពសកម្មខាងសេដ្ឋកិច្ច ពួកគាត់ត្រូវបានសម្គាល់ដោយតួនាទីមួយដែលសង្គមផ្តល់តម្លៃឱ្យ ដូចជា "និស្សិត" "និយោជិក" "ម្ចាស់ហាង" "ជាងម៉ូតូ" ។

កម្រិតគ្រួសារ ៖ បរិយាបន្ន ក៏ផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់សមាជិកគ្រួសាររបស់ជនមានពិការភាពផងដែរ។ ឧទាហរណ៍ ពួកគេអាចមានមោទនភាពចំពោះសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្លួនដែលមានពិការភាព ហើយអាចរកប្រាក់ចំណូលបាន។

កម្រិតសង្គម ៖ បរិយាបន្ន ក៏ផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់សង្គមទាំងមូលផងដែរ។ ឧទាហរណ៍ នៅពេលដែលមនុស្សកាន់តែច្រើន មានភាពសកម្មផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច នោះការចំណាយលើកម្មវិធីពិសេស ទំនងជាកាត់បន្ថយផងដែរ។

៧. ពន្យល់ថា បរិយាបន្នអាចបញ្ចប់រដ្ឋនៃភាពក្រីក្របាន រួចបង្ហាញរូបភាពនៅលើស្ពាយដ៏ ឬតារាង៖

ភាពក្រីក្រត្រូវបានចាត់ទុកថាជាមូលហេតុផង និងជាលទ្ធផលផង នៃពិការភាព។

មូលហេតុ ៖ ជនក្រីក្រមានហានិភ័យខ្ពស់ក្នុងការទទួលពិការភាពពីព្រោះពួកគាត់ច្រើនតែប្រឈមនឹងស្ថានភាពដែលអាចបណ្តាលឱ្យមានពិការភាព ដូចជាកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ ការងារគ្រោះថ្នាក់ ការប្រឈមនឹងហិង្សា និងឱកាសទាបក្នុងការទទួលបានការថែទាំសុខភាព។

លទ្ធផល ៖ ពិការភាពធ្វើឱ្យកើនឡើងហានិភ័យនៃការក្លាយជាជនក្រីក្រ ព្រោះជាញឹកញាប់វាមានន័យថា បាត់បង់ការងារ ឬមិនអាចចូលរៀននៅសាលា^{១៣} ។ ជាលទ្ធផល ជនមានពិការភាពមានវត្តមានច្រើនក្នុងចំណោមជនដែលរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ។

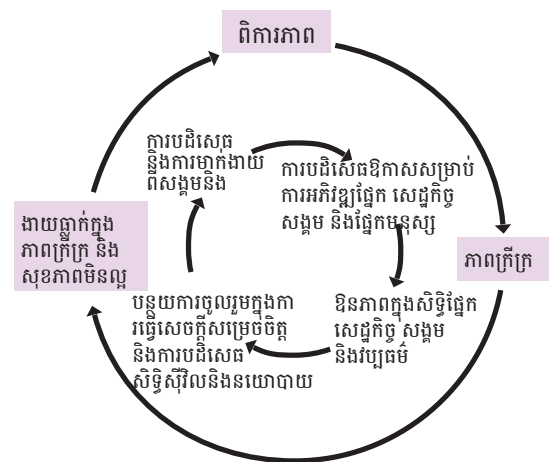
បរិយាបន្នអាចបញ្ចប់រដ្ឋនៃភាពក្រីក្រ៖ បរិយាបន្នក្នុងវិស័យការងារមានន័យថាមានប្រាក់ចំណូលកាន់តែខ្ពស់ និងភាពក្រីក្រកាន់តែទាប។

បរិយាបន្នធ្វើឱ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ៖ បរិយាបន្នក្នុងវិស័យការងារ មានន័យថាមានផលិតភាព និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចកាន់តែខ្ពស់ ការចំណាយទៅលើកម្មវិធីសុខុមាលភាពសង្គម កាន់តែទាប។

សរសេរគ្រឹះនៃបរិយាបន្នពិការភាព

បរិយាបន្នពិការភាព ត្រូវបានរាប់បញ្ចូលក្នុងវិធីសាស្ត្រផ្អែកលើសិទ្ធិ ដែលចាត់ទុកថាជនមានពិការភាព ទទួលបានយ៉ាងស្មើគ្នានូវសិទ្ធិទាំងឡាយដូចជនដែលគ្មានពិការភាពដែរ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ដើម្បីធានាថាជនមានពិការភាពត្រូវបានរាប់បញ្ចូល ជាការចាំបាច់គឺត្រូវអនុវត្តគោលការណ៍ចម្បង ៤យ៉ាងនៃបរិយាបន្ន ដែលមាន ៖

- ឥរិយាបថ ៖ ការគោរព និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ
- ការប្រាស្រ័យទាក់ទង ៖ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយបរិយាបន្ន
- ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ៖ បរិស្ថានដែលគ្មានរបាំង

ប្រកបរូបភាព <https://hpod.law.harvard.edu/pdf/Disability-poverty-and-development.pdf>
 Department for International Development - DFID (2000).
 Disability, poverty and development: London

^{១៣} World Bank, WHO. World Report on Disability. Washington, DC.; 2011.

- ការចូលរួម ៖ ការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម

ចែកធនធានទី១១ - សរសរគ្រឹះនៃបរិយាបន្ន។

ចែកធនធានទី១១ អំពីកំណត់សំគាល់សំខាន់ៗស្តីពីការដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាព

ផ្តល់ពេលវេលាឱ្យអ្នកចូលរួមធ្វើការពិនិត្យឯកសារអំណាន និងសម្របសម្រួលការពិភាក្សា

៨. បិទវគ្គដោយផ្តល់សារគន្លឹះដូចខាងក្រោម៖

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

- បរិយាបន្នផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់យើងគ្រប់គ្នា។
- បរិយាបន្នគឺជាដំណើរការមួយ ហើយវាត្រូវការពេលវេលា។
- បរិយាបន្នកាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះ។
- នៅទីបំផុត បរិយាបន្នកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពនៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់។
- ប្រសិនបើអ្នកមិនដាក់បញ្ចូលទេ អ្នកនឹង (ជារឿងធម្មតា) បដិសេធ!

៦.២. ហេតុអ្វីត្រូវដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាពទៅក្នុង... (ខ. សេវាសុខាភិបាល)

🎯 គោលបំណង៖

នៅចុងបញ្ចប់នៃវគ្គនេះ អ្នកចូលរួម៖

- យល់ពីសារសំខាន់នៃការដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាពទៅក្នុងសេវា (សុខាភិបាល)
- ដឹងថាវាជារឿងបន្ទាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ការដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាពទៅក្នុងសេវា (សុខាភិបាល)
- យល់ដឹងពីផលប៉ះពាល់ដល់ជីវភាពរបស់ជនមានពិការភាព ដោយសារការបដិសេធ (មិនដាក់បញ្ចូល)

🕒 រយៈពេល៖ ៦០ នាទី

ឯកសារអំណានសម្រាប់អ្នកចូលរួម៖ គ្មាន

សកម្មភាពដែលបានណែនាំ៖

១. ហេតុអ្វីត្រូវមានបរិយាបន្ន(ការដាក់បញ្ចូល) ? ការពិភាក្សាជាក្រុមថាហេតុអ្វីបរិយាបន្ន គឺជាការសំខាន់ (១៥ នាទី)
២. ផលប៉ះពាល់នៃការបដិសេធ(ការមិនដាក់បញ្ចូល)៖ សាច់រឿងផ្ទាល់ខ្លួន ការណ៍ពិត បទពិសោធផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នកចូលរួម (៤៥ នាទី)

ការរៀបចំដោយអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ៖ ការរៀបចំបន្ទប់ដែលត្រូវបានណែនាំ៖ មនុស្សអង្គុយជាក្រុមៗដែលមានគ្នាបួននាក់នៅជុំវិញដែលតុទាំងនោះតម្រៀបជាកន្លះរង្វង់ ដើម្បីឱ្យពួកគាត់អាចពិភាក្សាប្រធានបទនៅក្នុងក្រុមរបស់ខ្លួន ហើយក្នុងពេលតែមួយអាចចូលរួមការពិភាក្សាក្នុងក្រុមទាំងមូលបាន។

ដំណើរការ ៖

១. ហេតុអ្វីត្រូវមានបរិយាបន្ន(ការដាក់បញ្ចូល) (១៥ នាទី)

បែងចែកអ្នកចូលរួមជាក្រុមៗដែលមានគ្នា ៤នាក់ ហើយឱ្យពួកគាត់ពិភាក្សាថា តើហេតុអ្វីការដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាព

ទៅក្នុង (វិស័យថែទាំសុខភាព ឬវិស័យផ្សេងទៀត) គឺជាការសំខាន់។ ឱ្យពួកគាត់លើកឡើងមូលហេតុ និងអំណះអំណាង ជាច្រើនតាមដែលអាចធ្វើបាន (+ ៧នាទី)។ សុំឱ្យក្រុមទី១ ផ្តល់អំណះអំណាងចំនួន ៣។ សរសេរអំណះអំណាង/មូលហេតុ ទាំងអស់នៅផ្ទាំងក្រដាសធំ។ សុំឱ្យក្រុមទី ២ បន្ថែមអំណះអំណាងថ្មីចំនួន ៣។ សុំឱ្យក្រុមទី៣ ផ្តល់អំណះអំណាងថ្មីចំនួន ៣ ។ល។ ធ្វើបន្តរហូតដល់អំណះអំណាងទាំងអស់ត្រូវបានចែករំលែក។ នេះគឺជាវិធីសាស្ត្រឆាប់រហ័សក្នុងការទាញយកព័ត៌មាន ពីពួកគេ។ ឥឡូវនេះប្រហែលជាហេតុផលល្អទាំងអស់នៃការដាក់បញ្ចូល ត្រូវបានលើកឡើងរួចហើយ។ ធ្វើការពិភាក្សាខ្លី ប្រសិនបើបញ្ជីត្រូវបានបញ្ចប់។ បន្ថែមអំណះអំណាងនៅពេលត្រូវការ (អ្នកនឹងឃើញមានអំណះអំណាងមួយចំនួនខាង ក្រោម) ។

២. ផលប៉ះពាល់នៃការបដិសេធ (ការមិនដាក់បញ្ចូល) ៖

សុំឱ្យអ្នកចូលរួមចែករំលែកបទពិសោធន៍របស់ខ្លួន នៅក្នុងតុនីមួយៗ ៖ តើពួកគាត់ធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ស្ថានភាពមួយដែល គាត់មិនអាចផ្តល់សេវាកម្មដល់ជនមានពិការភាពដែរឬទេ? ឬតើពួកគាត់ធ្លាប់បានឃើញពីការបដិសេធ (មិនរាប់បញ្ចូល) ជនមានពិការភាព (សេវាសុខភាព ឬវិស័យផ្សេងទៀត) ដែរឬទេ? សុំឱ្យក្រុមនីមួយៗចែករំលែកសាច់រឿងដែលល្អបំផុត របស់ខ្លួន ៖ (សរុប ២៥ នាទី)។ សម្រាប់វគ្គនេះ អ្នកក៏អាចអញ្ជើញជនមានពិការភាពឱ្យចែករំលែកបទពិសោធផ្ទាល់ខ្លួន ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលសេវាសុខាភិបាល ព្រមទាំងឥទ្ធិពលរបស់វាក៏លើជីវិតរបស់គាត់ ធ្វើបែបនេះនឹងផ្ញើសារទៅក្រៅ បានយ៉ាងល្អបំផុត!

បិទវគ្គដោយធ្វើការពិភាក្សាទូទៅអំពីផលប៉ះពាល់នៃការបដិសេធ និងសារសំខាន់នៃបរិយាបន្ន។ (មើលខាងក្រោម)

សារគន្លឹះសំខាន់ៗសម្រាប់អ្នកចូលរួម

ហេតុអ្វីជាការសំខាន់ ដែលយើងត្រូវលើកកម្ពស់យ៉ាងសកម្ម នូវការដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាពទៅក្នុងសេវា ថែទាំសុខភាព (ជាទូទៅ)?

- ការទទួលបានសុខភាពល្អ គឺជាសិទ្ធិរបស់មនុស្ស (មាត្រា ២៥ នៃអនុសញ្ញា UNCRPD)
- ពិការភាព និងភាពក្រីក្រ មានទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះភាពក្រីក្រនាំឱ្យអត្រាពិការភាពកើនឡើង ហើយ ពិការភាពធ្វើឱ្យហានិភ័យនៃភាពក្រីក្រកើនឡើងដូចគ្នា។
- ជនមានពិការភាពគឺជាមនុស្ស ហើយពួកគាត់មានកម្លាំង សមត្ថភាព និងលទ្ធភាពក្នុងការរួមចំណែកអភិវឌ្ឍ សហគមន៍របស់ពួកគាត់។ ដូច្នេះ ការទទួលបានសេវាថែទាំសុខភាព គឺជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់នៅក្នុងន័យនេះ។

ការណ៍ពិតអំពីការបដិសេធ (ជាទូទៅ)

- នៅទូទាំងពិភពលោក ជនមានពិការភាពមានលទ្ធភាពតិចក្នុងការទទួលបានសេវាថែទាំសុខភាព ដូច្នេះហើយ ពួកគេមានបញ្ហានៃការមិនបានបំពេញតម្រូវការថែទាំសុខភាពទេ ហើយឧបសគ្គនេះមានកាន់តែធំសម្រាប់ ប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលទាប។
- ជនមានពិការភាពរាយការណ៍ថា គាត់ស្វែងរកការថែទាំសុខភាពច្រើនជាងជនដែលគ្មានពិការភាព។ ជាការពិត ពួកគាត់រាយការណ៍ពីការមិនបានបំពេញតម្រូវការនៃសេវាទាំងនេះកាន់តែច្រើន។
- ជនមានពិការភាពទំនងជារាយការណ៍ថា អ្នកផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាព ពុំមានជំនាញគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបំពេញ សេចក្តីត្រូវការរបស់ពួកគាត់ ក្នុងអត្រា ២ដងខ្ពស់ជាង។
- ជនមានពិការភាពទំនងជាត្រូវបានបដិសេធការថែទាំសុខភាព ក្នុងអត្រា ៣ដងខ្ពស់ជាង។
- ជនមានពិការភាពទំនងជារងនូវពាក្យសម្តីមិនល្អក្នុងពេលស្វែងរកការថែទាំសុខភាព ក្នុងអត្រា៤ដងខ្ពស់ជាង។
- សកម្មភាពលើកកម្ពស់និងបង្ការសុខភាព កម្រផ្តោតលើជនមានពិការភាពណាស់។
- ជនមានពិការភាពមិនសូវទទួលបានការទាក់ទងពីបុគ្គលិកពេទ្យនៅទីដាច់ស្រយាល។

ការបិទបញ្ចប់ និងសេចក្តីសង្ខេប

រយៈពេល៖ ៦០ នាទី

សេចក្តីសង្ខេប

ចូរថ្លែងអំណរគុណដល់អ្នកចូលរួមចំពោះការប្រឹងប្រែងរបស់គាត់ រួចផ្តល់ពេលវេលានិងចន្លោះខ្លះ ដើម្បីឱ្យពួកគេគិត ថាតើនឹងយកមេរៀនថ្មីៗនេះទៅប្រើប្រាស់យ៉ាងដូចម្តេច។

អ្នកអាចរៀបចំពេលវេលាខ្លះសម្រាប់អ្នកចូលរួម ដើម្បីឱ្យពួកគាត់គិត និងចែករំលែកនូវ អ្វីដែលជាជំហានបន្ទាប់របស់គាត់។ តើពួកគាត់នឹងធ្វើអ្វីនៅពេលនេះ? តើពួកគាត់នឹង យកការរៀនរបស់ខ្លួនទៅប្រើប្រាស់ក្នុងការងារយ៉ាងដូចម្តេច? អ្នកអាចសុំឱ្យពួកគាត់ លើកយកចំណុចសកម្មភាពសំខាន់ៗចំនួន ៤-៥ ដែលពួកគាត់ប្តេជ្ញាចិត្តធ្វើ។

ការវាយតម្លៃ

អ្នកប្រហែលជាបានប្រើប្រាស់ការវាយតម្លៃប្រចាំថ្ងៃ និងទម្រង់ផ្សេងទៀតនៃការតាមដានយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅក្នុងវគ្គ បណ្តុះបណ្តាលរួចហើយ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ជាប្រយោជន៍អ្នកគួរតែគ្រោងធ្វើការវាយតម្លៃជាផ្លូវការបន្ថែមទៀត នៅចុងបញ្ចប់វគ្គ។

ឥឡូវនេះ គឺជាពេលវេលាដ៏ល្អក្នុងការលើកយកមកវិញនូវការរំពឹងទុករួមគ្នាដែលក្រុមបានធ្វើនៅពេលចាប់ផ្តើម។ ពិនិត្យមើល ឡើងវិញនៅក្នុងក្រុមធំទាំងមូល រួចសួរអ្នកចូលរួមថា តើពួកគាត់មានអារម្មណ៍ថាសម្រេចបានលទ្ធផលនេះដែរឬទេ? អ្នក ក៏អាចចូលរួមបានដែរ។ តាមទស្សនៈរបស់អ្នក តើអ្នកសម្រេចបាននូវអ្វីដែលបានកំណត់ដែរឬទេ?

សួរអ្នកចូលរួមនូវសំណួរដូចខាងក្រោម ៖

- ១. តើចំណុចអ្វីដែលអ្នកចូលចិត្តជាងគេនៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ?
- ២. តើអ្វីដែលគួរកែលម្អ?
- ៣. តើអ្វីទៅជាការយល់ដឹងជ្រៅបំផុត?

ការវាយតម្លៃអាចធ្វើទៅបានដោយការផ្តល់ឱ្យអ្នកចូលរួមនូវប័ណ្ណ ៣សន្លឹក រួចសុំឱ្យពួកគាត់សរសេរនៅលើខិត្តប័ណ្ណហើយ បង្ហាញវានៅលើជញ្ជាំង ឬអ្នកអាចធ្វើវាឱ្យទៅជាផ្លូវការក្នុងទម្រង់ការវាយតម្លៃជាសំណេរ ហើយអ្នកអាចបន្ថែមសំណួរផ្សេងៗ ដែលអាចជួយឱ្យអ្នកស្វែងយល់អំពីទិដ្ឋភាពបន្ថែមទៀត នៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ សំណួរបន្ថែមអាចលើកអំពីភស្តុភារ កន្លែង ប្រជុំ ការគាំទ្រ វិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើ។

ផ្តល់ឱកាសដល់អ្នកចូលរួមខ្លះដែលនៅតែចង់ចែករំលែកអ្វីមួយ ប៉ុន្តែគាត់មិនចង់បង្ហាញប្រាប់ក្រុមធំទាំងមូល។ ចូរប្រាប់អ្នក ចូលរួមនោះឱ្យសរសេរយោបល់ត្រឡប់របស់ខ្លួននៅលើក្រដាសមួយសន្លឹក រួចប្រគល់ទៅឱ្យអ្នកបណ្តុះបណ្តាល។

បញ្ជាក់ម្តងទៀតថា ពួកគេអាចយកទៅផ្ទះនូវរាល់ឧបករណ៍ទាំងអស់ដែលបានប្រើនៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ ហើយ យកទៅអនុវត្តនៅកន្លែងការងាររបស់គាត់ ឬសូម្បីតែក្នុងបរិស្ថានផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់។ ពិតណាស់ សៀវភៅណែនាំនេះគឺ សម្រាប់ធ្វើជាមគ្គុទេសក៍!

លើកទឹកចិត្តពួកគេឱ្យប្រើប្រាស់ជំនាញ ឬឆ្លុះបញ្ចាំងលើជំនាញទាំងនោះនៅពេលបានជួបនឹងជនមានពិការភាព ពេល ដើរចូលអាគារ ពេលរៀបចំការប្រជុំគ្រោះយោបល់ ឬសូម្បីតែពេលធ្វើបែបផែនការគ្រោង!

អ្នកប្រហែលជាចង់បិទបញ្ចប់សិក្ខាសាលានេះ ដោយធ្វើពិធីអបអរតូចមួយ ដើម្បីផ្តល់វិញ្ញាបនបត្រដល់អ្នកចូលរួម។ ជារឿយៗ អ្នកចូលរួមចូលចិត្តបែបនេះ។ វាគឺជាការបិទបញ្ចប់ដ៏ល្អ។

បន្ទាប់ពីវគ្គនេះ ការបណ្តុះបណ្តាលត្រូវបានបិទបញ្ចប់ជាផ្លូវការ ហើយអ្នកចូលរួមអាចចាកចេញបាន។

សូមមានសំណាងល្អ!

ផ្នែកទី ៧៖

ធនធាន

នៅក្នុងផ្នែកនេះ យើងបានរៀបចំនូវធនធាន
អនុវត្តមួយចំនួនដែលអ្នកអាចប្រើប្រាស់ជា
ឯកសារព័ត៌មានសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល
របស់អ្នក។

ធនធាន ១ ៖ សំណួរជ្រើសរើសសម្រាប់ការត្រៀមរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល

សំណួរចំនួន ២១ របស់ Robert Chambers

សំណួរទាំង២១ នេះ ជួយដល់ការឆ្លុះបញ្ចាំងលើតួនាទីរបស់អ្នកបណ្តុះបណ្តាល។

១. ហេតុអ្វី? តើអ្វីទៅជាគោលបំណងនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល? តើនរណាជាអ្នកកំណត់គោលបំណង? តើចង់ស្វែងរកបទពិសោធន៍ ការចែករំលែក ការវិភាគ ការរៀនសូត្រ ឬការបញ្ចប់ណាមួយ?
២. តើវាសក្តិសមយ៉ាងណា? តើវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះសក្តិសមនឹងដំណើរការយូរអង្វែងនៃការរៀនសូត្រ និងការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងដូចម្តេច? ប្រសិនបើគ្មានដំណើរការយូរអង្វែងបែបនេះទេ តើអ្នកគួរតែអនុវត្តវាដែរឬទេ? ឬមួយអ្នកគួរចរចាជាមួយអ្នកឧបត្ថម្ភ/អ្នករៀបចំ ដើម្បីឱ្យមានការ ប្តេជ្ញាចិត្តខ្ពស់ជាងនេះវិញ? តើមានតម្លៃជាយុទ្ធសាស្ត្រអ្វីទេ ប្រសិនបើនៅបន្តធ្វើទៀត?
៣. តើវាសម្រាប់នរណា និងចំនួនប៉ុន្មាន? តើអ្នកចូលរួមជានរណា? តើគួរជ្រើសរើសពួកគាត់យ៉ាងដូចម្តេច និងប្រើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអ្វីខ្លះ? តើគួរ/នឹងមានមនុស្សប៉ុន្មាននាក់ចូលរួម?
៤. តើមានការរំពឹងទុកអ្វីខ្លះ? តើពួកគេនឹងរំពឹងអ្វីខ្លះ? តើអ្នកអាចស្វែងយល់ដោយរបៀបណា? តើអ្នកនឹងគ្រប់គ្រងការរំពឹងទុកផ្ទុយគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច?
៥. តើមានការចូលរួមយ៉ាងដូចម្តេច? តើមានដំណើរការបែបណា? តើវាអាច/គួរតែមានការចូលរួមយ៉ាងដូចម្តេច? តើអ្នកចូលរួមអាចធ្វើសកម្មភាពដោយខ្លួនឯងបានច្រើនប៉ុណ្ណា? តើនៅក្នុងដំណើរការមានសំឡេងរបស់ស្ត្រី និងបុរសនៅត្រង់ណា ហើយប្រសិនបើអាច គឺក្មេងស្រីនិងក្មេងប្រុសដែលមានពិការភាព? តើអ្នកមានផែនការធានាថាដំណើរការទាំងអស់មានបរិយាបន្នយ៉ាងពេញលេញដែរឬទេ?
៦. តើតួនាទីរបស់អ្នកគឺជាអ្វី? តើតួនាទី ការរួមចំណែករបស់អ្នក គឺជាអ្វី ៖ ជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាល អ្នកសម្របសម្រួល ឬជាអ្នករៀនជាមួយគ្នា? តើថាមពលអ្វី (វិជ្ជមាន ឬអវិជ្ជមាន) ដែលអ្នកអាចនាំមកកាន់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល?
៧. តើមាននរណាផ្សេងទៀត? តើមាននរណាទៀតដែលអាចគួរ ឬនឹងជួយ រួមចំណែក ឬសហការបណ្តុះបណ្តាលជាមួយអ្នក? តើជនមានពិការភាព មានតួនាទីអ្វីខ្លះនៅក្នុងដំណើរការនេះ?
៨. នៅកន្លែងណា? តើគួរស្វែងរកទីកន្លែងដោយប្រើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអ្វីខ្លះ? តើអ្នកបានធានាថាវាមានលក្ខណៈងាយស្រួល អំណោយផលដល់ការរៀនសូត្រ និងមានតម្លៃសមរម្យ/គាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍក្នុងមូលដ្ឋានដែរឬទេ?
៩. នៅពេលណា? តើគួរអនុវត្តនៅពេលណា? តើគួរចំណាយពេលប៉ុន្មាន? តើគួរកំណត់កាលវិភាគបែបណាសម្រាប់ការត្រៀមរៀបចំ? តើមានការសម្រាកគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ?
១០. ហិរញ្ញវត្ថុ? តើនឹងត្រូវចំណាយអស់ប៉ុន្មាន ហើយតើនឹងត្រូវចំណាយឱ្យនរណា និងយ៉ាងដូចម្តេច? តើប្រាក់ឧបត្ថម្ភ (បើមាន) ប៉ុន្មានដែលអ្នកចូលរួម បានរំពឹងទុកហើយនឹងទទួលបានប៉ុន្មាន? ហើយតើអ្នកណានឹងបង់ប្រាក់ទាំងនេះ? តើមានការផ្តល់ជូនកន្លែងស្នាក់នៅសមរម្យ ហើយទីកន្លែងនោះមានលក្ខណៈងាយស្រួលដែរឬទេ? តើឧបសគ្គចំពោះការចំណាយ ឬការលើកទឹកចិត្ត ស្របតាមការប្តេជ្ញាចិត្តពិតប្រាកដ ដើម្បីបរិយាបន្នពិការភាពដែរឬទេ?
១១. កម្មវិធី? តើគួរធ្វើផែនការកម្មវិធីជាមួយនរណា នៅទីណា ពេលណា និងដោយរបៀបណា? តើគួរពិគ្រោះយោបល់ជាមួយនរណា? តើស្ត្រីនិងបុរសដែលមានពិការភាព ត្រូវបានរួមបញ្ចូលប្រកបដោយអត្ថន័យដែរឬទេ? តើវាជាយុទ្ធសាស្ត្រដែរឬទេ ប្រសិនបើរួមបញ្ចូលសហគមន៍ រដ្ឋាភិបាល និងម្ចាស់ជំនួយ?
១២. ភាសា? តើនឹងប្រើភាសាអ្វីខ្លះ? តើនរណាខ្លះអាចនឹងត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយសារតែបញ្ហាភាសា? តើអាចធ្វើអ្វីខ្លះបានចំពោះបញ្ហានេះ? តើត្រូវការអ្នកបកប្រែ និងអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញាដែរឬទេ? តើទាមទារឱ្យងាយស្រួលអាន ឬត្រូវការឱ្យមានជំនួយការ/ ការគាំទ្របែបចម្រុះ ដែរឬទេ?

- ១៣. នរណា? តើនរណា (ប៉ុន្តែមិនមែនជាអ្នកសម្របសម្រួល និងមិនមែនជាអ្នកចូលរួម) នឹងចាត់ចែងមធ្យោបាយ ធ្វើដំណើរ និងភស្តុភារ? តើត្រូវការបុគ្គលិក/អ្នកស្ម័គ្រចិត្តបន្ថែមដែរឬទេ? តើអ្នកណានឹងផ្តល់ជូន?
- ១៤. សម្ភារ និងឧបករណ៍? តើត្រូវការអ្វីខ្លះ - សម្ភារ បរិក្ខារ ការដឹកជញ្ជូន កន្លែងស្នាក់នៅសមរម្យបែបបទផ្សេងៗទៀត។ល។
- ១៥. ការរៀបចំរបស់អ្នកចូលរួម? តើគួរធ្វើអ្វីទៅឱ្យអ្នកចូលរួមជាមុន? តើពួកគេគួរធ្វើអ្វីជាមុន?
- ១៦. ការសហការក្នុងមូលដ្ឋាន? តើត្រូវធ្វើការណាត់ជួបជាមួយដៃគូក្នុងមូលដ្ឋាន/រដ្ឋបាល សហគមន៍មូលដ្ឋាន អង្គការ តំណាងជនមានពិការភាព ឬអង្គការផ្សេងទៀតដែរឬទេ? តើអ្នកណាគួររៀបចំការណាត់ជួបទាំងនេះ? តើទស្សនកិច្ច ជាក់ស្តែងត្រូវបានតម្រូវឱ្យធ្វើ/ ចង់បាន/ សមរម្យដែរឬទេ?
- ១៧. លទ្ធផល? តើនឹងមានលទ្ធផលអ្វីខ្លះ? ជាកំណត់ត្រាសំណេរ ជារបាយការណ៍? ជាវីដេអូ? ជាកំណត់ចំណាំ? បើដូច្នោះ តើនរណាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ហើយតើលទ្ធផលទាំងនោះនឹងត្រូវបានឱ្យតម្លៃ ផ្សព្វផ្សាយ ឬប្រើប្រាស់ យ៉ាងដូចម្តេច? តើនរណាជាម្ចាស់ និងអ្នកប្រើប្រាស់លទ្ធផលទាំងនេះ? តើវានឹងស្ថិតក្នុងទម្រង់មួយដែលងាយស្រួល ប្រើប្រាស់ដែរឬទេ?
- ១៨. ការតាមដានបន្ត? តើអាចមាន និងគួរមានការតាមដានបន្តអ្វីខ្លះ? ជាមួយអ្នកចូលរួម? ជាមួយអង្គការរបស់ពួកគេ? ក្នុងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន? សហគមន៍ និងអង្គការ? ការិយាល័យកណ្តាល? និង/ឬផ្សេងទៀត?
- ១៩. ការរៀបចំរបស់អ្នក? តើអ្នកត្រូវការអ្វីខ្លះ ដើម្បីត្រៀមរៀបចំ? នៅពេលណា និងរបៀបណាដែលអ្នកអាចធ្វើវាបាន? តើអ្នកត្រូវការជំនួយអ្វីខ្លះ?
- ២០. ភាពបត់បែន? តើមានអ្វីដែលល្អបំផុតតែមិនបានធ្វើផែនការ? តើអ្នកបានធ្វើផែនការលើសលុបពេកដែរឬទេ? តើ អ្នកបានទុកចន្លោះសម្រាប់ភាពចៃដន្យ ការចូលរួម និងភាពជាម្ចាស់ ពីសំណាក់អ្នកចូលរួម/ដៃគូដែរឬទេ?
- ២១. តើមានអ្វីទៀតដែលគ្មាននៅក្នុងបញ្ជីនេះ? តើមានអ្វីខ្លះទៀតដែលអ្នកគួរគិតពីវា និងត្រៀមសម្រាប់វា? សួរមិត្តរួមការ រងារម្នាក់ដែលមិនបានពាក់ព័ន្ធ។

សំណួរទាំង ២១ នេះអាចធ្វើឱ្យអ្នកមានអារម្មណ៍ថាលើសលុបបន្តិច ប៉ុន្តែក្នុងការរៀបចំកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល សំណួរ ទាំងនេះនឹងត្រូវបានឆ្លើយយ៉ាងច្បាស់លាស់ ឬដោយប្រយោល។

ធនធាន ២ ៖ គោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់សកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាមដែលត្រូវបាន រៀបចំយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន

Burgstahler and Doe (2004)^{១៤}

១. បញ្ជាក់ពីគោលបំណងយ៉ាងច្បាស់លាស់។

ប្រាប់អ្នកចូលរួមឱ្យបានច្បាស់នៅពេលចាប់ផ្តើមសកម្មភាព ថាតើពួកគេនឹងធ្វើអ្វីខ្លះ ហើយពួកគេរំពឹងថានឹងរៀនពីអ្វី ខ្លះ។ “លុះត្រាតែសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាម ត្រូវបានពន្យល់តាំងពីដើមដោយការពិភាក្សាច្បាស់លាស់ អំពីមូលហេតុដែលយើង កំពុងអនុវត្តវា និងអំពីអ្វីដែលយើងសង្ឃឹមថានឹងរៀនបាន ព្រមទាំងបន្តដោយការសួរយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់អំពីដំណើរការ ត្រិះរិះពិចារណា គុណតម្លៃ បទដ្ឋាន និងការផ្លាស់ប្តូរក្នុងសង្គមទេ បើមិនដូច្នោះទេសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាម គឺគ្រាន់តែជាហ្គេម កំសាន្តប៉ុណ្ណោះ”³³ ។

២. ធានាឱ្យមានការចូលរួមដោយស្ម័គ្រចិត្ត

ការអនុញ្ញាតឱ្យមនុស្សបដិសេធមិនចូលរួមក្នុងសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាមនេះ អាចលុបបំបាត់នូវការចូលរួមបែបស្នាក់ស្នើរ ឬអាក់អន់ចិត្ត ហើយវាបង្កើននូវលទ្ធផលជាវិជ្ជមាន ព្រមទាំងបង្កើតនូវអារម្មណ៍សុវត្ថិភាព និងភាពជឿជាក់។ អ្នកដែល សម្រេចចិត្តមិនចូលរួម ក៏អាចរៀនសូត្របានច្រើនតាមរយៈការសង្កេតមើលសកម្មភាពរបស់អ្នកដទៃ និងផ្តល់យោបល់ ត្រឡប់លើសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាមនេះដែរ។

៣. បង្ហាញនូវបញ្ហាប្រឈម និងដំណោះស្រាយដែលទាក់ទងទាំងបរិស្ថាន និងបុគ្គល

ចៀសវាងការផ្តោតអារម្មណ៍តែទៅលើឧបសគ្គ ចំពោះជនមានពិការភាព ហើយចៀសវាងការប្រៀបធៀបបទពិសោធន៍ នៃពិការភាពមួយ ជាមួយនឹងពិការភាពមួយទៀត ដែលធ្វើឱ្យបន្ទាបតម្លៃរបស់មនុស្ស។ ជាពិសេស ត្រូវចៀសវាងសកម្មភាព ដែលនាំឱ្យមានការសន្និដ្ឋានដូចជា “ពិការភាពមួយនេះ លំបាកជាងពិការភាពមួយនោះឆ្ងាយណាស់” ឬ “ខ្ញុំមិនអាចរស់នៅ ជាមួយពិការភាព ក បានទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំអាចរស់នៅជាមួយពិការភាព ខ បាន” ។ ចូរប្រើឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងដើម្បីបង្ហាញ ទាំងរបាំង និងទាំងយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីជម្នះលើរបាំងទាំងនេះ សម្រាប់ជនមានពិការភាព។ យុទ្ធសាស្ត្រខ្លះគួរតែរំលេចនូវ ដំណោះស្រាយដែលបានប្រើដោយបុគ្គលផ្ទាល់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍ ការប្រើប៊ិកភាសាស្នាបដើម្បីកត់ចំណាំ) រីឯយុទ្ធសាស្ត្រ ផ្សេងទៀតអាចបង្ហាញនូវដំណោះស្រាយដែលអនុវត្តដោយបុគ្គលដទៃទៀត (ឧទាហរណ៍ការធ្វើសម្ភារបណ្តុះបណ្តាលឱ្យ មានជាកម្សារស្នាប)។ ត្រូវប្រាកដថានៅពេលដែលអ្នកចូលរួម រៀនអំពីបទពិសោធន៍នៃពិការភាព ពួកគេក៏រៀនផងដែរ ពីរបៀបដែលជនមានពិការភាពអាចដោះស្រាយបញ្ហានៃបរិស្ថានដែលគ្មានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល និងឥរិយាបថសង្គម បែបអវិជ្ជមាន តាមរយៈការគាំពារមតិ បច្ចេកវិទ្យា និងជំនាញទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គល។

៤. បង្ហាញពីគុណតម្លៃនៃការឌីហ្សាញជាសកល

សកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាមនិងការពិភាក្សាសំណួរគួរតែពិនិត្យមើលពីរបៀបដែលបរិស្ថានឬសកម្មភាពដែលត្រូវបានរៀបចំ យ៉ាងល្អនោះ អាចបង្កើនលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់មនុស្សគ្រប់គ្នាយ៉ាងដូចម្តេច ព្រមទាំងកាត់បន្ថយតម្រូវការសម្រាប់ ការស្នាក់នៅរបស់បុគ្គលដូចម្តេចដែរ។ សកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាម អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាឱកាសមួយ ដើម្បីចែករំលែកព័ត៌មាន អំពីរបៀបដែលច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ (ឧ. អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ និងច្បាប់ស្តីពីពិការភាព) ការរៀបចំបច្ចេកវិទ្យា និងអគារប្រកបដោយលក្ខណៈងាយ និងការអនុវត្តក្នុងសង្គមប្រកបដោយបរិយាបន្ន អាចផ្តល់ភាពអង់អាចដល់មនុស្ស និងធានាបាននូវឱកាសស្មើគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច (ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងលិខិតអញ្ជើញអ្នកចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ដើម្បីឱ្យ គាត់ជូនដំណឹងដល់អ្នករៀបចំកម្មវិធីអំពីតម្រូវការរបស់ខ្លួន ដើម្បីអាចចូលរួមបានពេញលេញដោយនិយាយថា “ពួកយើង រីករាយនឹងសម្របសម្រួលជូន”)។

^{១៤} យកចេញទាំងស្រុងពី Burgstahler and Doe ជាមួយនឹងឧទាហរណ៍កែសម្រួល។ Burgstahler, S., & Doe, T. (2004). Disability-related simulations: If, when, and how to use them. *Review of Disability Studies*, 1(2), 4-17.

៥. រួមបញ្ចូលជនមានពិការភាពនៅក្នុងការរៀបចំផែនការ និងសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាម

ចាំបាច់ត្រូវពិគ្រោះយោបល់ជាមួយជនមានពិការភាព នៅពេលបង្កើតសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាម ហើយនៅពេលដែលអាច គួររួមបញ្ចូលពួកគាត់ទៅក្នុងការផ្តល់គំនិត ការសួរសំណួរ និងការវាយតម្លៃសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាមនេះ។ តាមរយៈការ ប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានពិការភាព អ្នកសិក្សាអាចនឹងយល់ដឹងថា ការសន្មតរបស់គាត់មួយចំនួនចំពោះជនមាន ពិការភាព គឺមិនបានផ្អែកលើភាពពិតជាក់ស្តែងនោះទេ ហើយថាជនមានពិការភាព មានភាពស្រដៀងគ្នាច្រើនជាងដែលពួក គេមិនមានភាពស្រដៀងគ្នាចំពោះជនមិនមានពិការភាពទៀតផង។ តាមរយៈការស្តាប់ពីនរណាម្នាក់ដែលមានបទពិសោ ធននៃពិការភាព ការរើសអើងចំពោះគាត់ និងដែលបានបង្កើតយន្តការដោះស្រាយ នោះអ្នកសិក្សាអាចនឹងយល់ពីឧបសគ្គ មួយចំនួនរបស់ជនមានពិការភាព ហើយសំខាន់ជាងនេះទៅទៀត ថាតើបញ្ហាទាំងនេះអាចត្រូវបានដោះស្រាយដោយជោគ ជ័យដោយរបៀបណា។ ខណៈដែលសកម្មភាពបណ្តុះបណ្តាលដែលមានការចូលរួមពីជនមានពិការភាព មិនមានតម្លៃដូច ការទំនាក់ទំនងយូរអង្វែងក៏ដោយ តែវាអាចផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរស្មារតីសម្រាប់ជនដែលមិនធ្លាប់យល់ច្បាស់ពីបញ្ហា ពិការភាពដែរ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅពេលដែលជនមានពិការភាព ចូលរួមក្នុងសកម្មភាពបណ្តុះបណ្តាលមួយ គួរតែមានការបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់ថា មនុស្សម្នាក់មិនអាចតំណាងឱ្យទស្សនៈ និងបទពិសោធន៍របស់មនុស្សទាំងអស់ ដែលមាន ពិការភាពដូចគ្នានោះទេ ហើយរឹតតែមិនអាចតំណាងឱ្យជនមានពិការភាពគ្រប់ប្រភេទទៅទៀត។

៦. គាំទ្រការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថបែបវិជ្ជមាន

ទោះបីជាអាចនឹងមានភាពឆ្នាំឆ្នងក៏ដោយ អ្នកចូលរួមគួរត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យបង្ហាញនូវជំនឿ ឬការសន្មតផ្ទាល់ខ្លួន (បើទោះបីជាវាអវិជ្ជមានក៏ដោយ) ដោយមិនមានការភ័យខ្លាចពីផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននោះទេ។ ការលាតត្រដាងបែបនេះ អាចជួយអ្នកចូលរួមទាំងអស់ឱ្យបានយល់ដឹងអំពីអ្វីដែលនៅពីក្រោយគំនិតទាំងនេះ ដែលជាញឹកញាប់ គឺជាសកម្មភាពរើស អើង ឬបដិសេធ។ ការលាតត្រដាងនូវឥរិយាបថដែលបានផ្លាស់ប្តូរ គឺជាគំរូដ៏ល្អសម្រាប់អ្នកចូលរួម។ សូមរើតែចំពោះអ្នក ដឹកនាំដែលមានពិការភាពក៏ដោយ វាមានប្រយោជន៍ណាស់ បើគាត់អាចពន្យល់ពីឥរិយាបថពីមុនរបស់គាត់ដែលពុំមាន លក្ខណៈផ្តល់ភាពអង់អាចសោះ។ អ្នកខ្លះទៀតអាចចែករំលែកពីឥរិយាបថដែលបានផ្លាស់ប្តូររបស់ខ្លួន ចំពោះជនមាន ពិការភាពប្រភេទផ្សេងដែលខុសពីគាត់។ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលគួរពន្យល់ថា ជាមួយនឹងការកែប្រែច្បាប់ ចំណេះដឹង និង ការរចនា នោះការយល់ឃើញថ្មីអំពីពិការភាព អាចនឹងលេចចេញមក។ អ្នកសិក្សាគួរតែបញ្ចប់សកម្មភាពនេះជាមួយនឹង ចំណេះដឹង និងឥរិយាបថដែលគាំទ្រដល់សិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាពក្នុងការចូលរួមក្នុងសង្គម។

៧. ការសាកសួរយ៉ាងហ្មត់ចត់ និងការទទួលស្គាល់អារម្មណ៍ពិបាកតាមរយៈការឆ្លុះបញ្ចាំង

ផ្នែកសំខាន់មួយនៃសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាមដ៏ជោគជ័យ គឺការសាកសួរយ៉ាងពេញលេញ និងប្រកបដោយខ្លឹមសារ ក្នុងការផ្តាច់អ្នកចូលរួមពីបទពិសោធផ្លូវចិត្ត ក៏ដូចជាដើម្បីការបែងចែកនូវអ្វីដែលបានរៀនសូត្រផងដែរ។ ក្នុងអំឡុងពេល នៃការសាកសួរ អ្នកចូលរួមអាចពិភាក្សាអំពីអារម្មណ៍ និងបទពិសោធន៍របស់ពួកគេ ហើយបន្ទាប់មកកែលម្អចំណេះដឹង និងឥរិយាបថថ្មីនៅក្នុងបរិបទនៃលទ្ធផលដែលចង់បាន ដែលជួនកាលគឺការជំនួសឥរិយាបថ និងការយល់ឃើញចាស់ៗ នូវអ្វីដែលថ្មីវិញ។ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលគួរទទួលស្គាល់ថា ការរៀនអំពីពិការភាព និងភាពខុសគ្នា អាចនឹងមិនងាយ ស្រួលទេ។ ការអនុញ្ញាតឱ្យ មានការឆ្លើយតបជាសំណេរ ក៏ដូចជាការពិភាក្សាជាក្រុមតូចៗ និងជាមួយក្រុមធំ អាចធានា ថាមនុស្សម្នាក់ៗ មានឱកាសឆ្លុះបញ្ចាំងពីអ្វីដែលបានកើតឡើង នៅក្នុងសកម្មភាពធ្វើត្រាប់តាម និងពីអ្វីដែលបានរៀន។

គន្លឹះ ៖ អាចធ្វើការលើលំហាត់ធ្វើត្រាប់តាម តែប្រសិនបើគោលការណ៍ណែនាំទាំង ៧ចំណុចនេះ អាចអនុវត្តបានទាំង ស្រុងប៉ុណ្ណោះ។ ធ្វើដូច្នោះបានទើបឱកាសដែលថា លំហាត់ធ្វើត្រាប់តាមនេះ អាចបណ្តាលឱ្យមានអារម្មណ៍ពិបាក និងមាន ការសើចអកដល់ជនមានពិការភាព ត្រូវបានកាត់បន្ថយ។

ធនាគារ ៣ ៖ បញ្ជីត្រួតពិនិត្យសម្រាប់ជ្រើសរើសទីកន្លែងបណ្តុះបណ្តាលដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល

	សំណួរ		មតិយោបល់
១	តើចិញ្ចឹមចូលខាងក្រៅមានកំណល់ជម្រាលដែរឬទេ (បើត្រូវការ) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
២	តើច្រកចូលមានទំហំធំល្មមដែរឬទេ (យ៉ាងហោច ១០០ស.ម) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
៣	តើមានឧបសគ្គអ្វីទេនៅលើកម្រាលឥដ្ឋក្បែរច្រកចូល (កំណល់មាត់ទ្វារជង្កក រន្ធក្រឡាចត្រង្គ រណ្តៅ ។ល។) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
៤	តើមានឧបសគ្គអ្វីទេនៅលើកម្រាលឥដ្ឋ នៅរវាងច្រកចូលបន្ទប់ និងច្រកចូលអគារ (ជណ្តើរ ផ្លូវតូចចង្អៀត វត្ថុលយចេញក្រៅ ដីមិនរាបស្មើ រណ្តៅ ជង្កក ។ល។) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
៥	ចំពោះអ្នកដែលធ្វើដំណើរមកដោយតាក់ស៊ី/ទុកទុក តើមានកន្លែងឡើងចុះនៅក្បែរច្រកចូលធំដែរឬទេ (តិចជាង ៣០ម៉ែត្រ) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
៦	ចំពោះអ្នកដែលមកដោយប្រើឡានផ្ទាល់ខ្លួន តើមានចន្លោះចំណតយ៉ាងតិចមួយសម្រាប់ជនមានពិការភាពដែរឬទេ ?	☐ មែន ☐ ទេ	
៧	តើចំណតមានទំហំធំល្មមដែរឬទេ (៣៦០សម x ៦០០ស.ម) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
៨	តើមានចន្លោះគ្រប់គ្រាន់បន្ថែមពីលើចន្លោះចំណតសម្រាប់ចេញ/ចូលឡានឬទេ (១២០ស.ម) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
៩	តើចំណតរថយន្តស្ថិតនៅជិតច្រកចូល អគារឬទេ (តិចជាង ៥០ម៉ែត្រ) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
១០	តើផ្លូវពីចំណតរថយន្តទៅច្រកចូល គ្មានឧបសគ្គ រាបស្មើ និងធំល្មមឬទេ (យ៉ាងហោច ១២០ស.ម) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
១១	តើមានជម្រាលនៅពីមុខច្រកចូលធំដែរឬទេ (បើត្រូវការ) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
១២	តើទ្វារច្រកចូលធំ ងាយស្រួលបើក និងប្រើប្រាស់ដែរឬទេ ?	☐ មែន ☐ ទេ	

១៣	តើមានបង្គន់ដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល នៅជិតកន្លែងទទួលភ្ញៀវ ដែរឬទេ ?	☐ មែន ☐ ទេ	
១៤	តើជណ្តើរយន្តប្រអប់ដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល ស្ថិតនៅនៅជិត កន្លែងទទួលភ្ញៀវដែរឬទេ បើមាន ?	☐ មែន ☐ ទេ	
១៥	ប្រសិនបើមានជណ្តើរជើង តើមានជម្រាលដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល ដែរឬទេ ? (ទទឹងយ៉ាងតិច ១២០ស.ម ចំណោតតិចជាង ៨%)	☐ មែន ☐ ទេ	
១៦	ប្រសិនបើអគារមានច្រើនជាងមួយជាន់ តើមានជណ្តើរយន្តប្រអប់ដែលមាន លក្ខណៈងាយស្រួលដែរឬទេ (មានទ្វារធំយ៉ាងហោច ៩៥ស. ម)	☐ មែន ☐ ទេ	
១៧	តើជណ្តើរយន្តប្រអប់ដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល ភ្ជាប់ទៅកាន់គ្រប់ ជាន់ទាំងអស់នៃអគារដែរឬទេ (រួមទាំងឡើងភ្ញៀវ) ?	☐ មែន ☐ ទេ	
១៨	តើមានបង្គន់ដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល យ៉ាងតិចមួយនៅគ្រប់ជាន់ ដែរឬទេ ?	☐ មែន ☐ ទេ	
១៩	តើទ្វារបង្គន់មានលក្ខណៈងាយស្រួលដែរឬទេ ? (ចន្លោះទទឹងយ៉ាងតិច ៩០-៩៥ស.ម មិនពិបាករុញ/ទាញ ឬរំអិល ដៃទ្វារស្ថិតនៅកម្ពស់សមរម្យ (៨៥-១១០ស.ម)	☐ មែន ☐ ទេ	
២០	តើយើងអាចទៅបង្គន់ដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល ដោយមិនចាំបាច់ ឡើងជណ្តើរបានឬទេ ?	☐ មែន ☐ ទេ	

ធនធាន ៤ ៖ បញ្ជីត្រួតពិនិត្យសម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយបរិយាបន្ន ពិការភាព^{១៥}

១. ការប្រជុំ បទបង្ហាញ និងការពិភាក្សា

- ភាពចម្រុះ និងការតំណាងឱ្យជនមានពិការភាព ទាមទារឱ្យមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីធ្វើការរៀបចំ
- ពិគ្រោះជាមួយអ្នកចូលរួមមុននឹងចាប់ផ្តើមកម្មវិធី ដើម្បីយល់ពីតម្រូវការរបស់អ្នករាល់គ្នា។
- បង្កើតបរិយាកាសដែលបើកចំហរ ស្មោះត្រង់ និងអំណោយផល ដែលមនុស្សគ្រប់រូបអាចបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួន និងដើម្បី ឱ្យអ្នកចូលរួមអនុវត្តច្រើនដង ដើម្បីបន្ស៊ាំពួកគេនឹងរបៀបផ្សេងៗគ្នានៃការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងសួរសំឡេងតាមតំបន់ ជាដើម។ បន្ទាប់មកពួកគេនឹងមានអារម្មណ៍ចង់ចែករំលែកពីតម្រូវការរបស់ខ្លួន និងមានអារម្មណ៍ងាយស្រួលក្នុងពេល ប្រាស្រ័យទាក់ទង។
- ផ្តល់ពេលវេលារៀបចំ និងការគាំទ្រដល់អ្នកចូលរួម ដើម្បីរៀបចំបទបង្ហាញ ឬអំណះអំណាងរបស់ពួកគេ។
- ផ្តល់ព័ត៌មាន និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលអំពីការប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយបរិយាបន្ន។
- ផ្តល់នូវទម្រង់យ៉ាងច្រើននៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងដើម្បីឱ្យមនុស្សគ្រប់គ្នាមានឱកាសធ្វើការទាក់ទងតាមរបៀបផ្សេងៗ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើអ្នកមានរូបភាព សូមពន្យល់ពីអ្វីដែលអាចមើលឃើញ ដូចជា៖ “នេះគឺជារូបភាពស្ត្រីដែលពាក់ វ៉ែនតា។ គាត់ពិការភ្នែក” ។
- មនុស្សជាច្រើនមានគំនិតអវិជ្ជមានចំពោះពិការភាព។ អ្នកបណ្តុះបណ្តាលត្រូវបង្ហាញពីរបៀបនិយាយអំពីពិការភាព និង ជនមានពិការភាពប្រកបដោយការគោរព។ ជាការសំខាន់គឺត្រូវធ្វើជាគំរូ ព្រមទាំងកែតម្រូវការនិយាយដែលគ្មានការគោរព តាំងពីដំបូង តាមរបៀបដែលមិនលម្អៀង។
- គិតអំពីល្បឿន ភាពច្បាស់លាស់ កម្រិតសំឡេងនៃពាក្យសម្តីរបស់អ្នក។
- ជ្រើសរើសអ្នកបកប្រែភាសានិយាយ និងភាសាសញ្ញាដែលមានជំនាញគ្រប់គ្រាន់ ជាជាងពឹងផ្អែកលើអ្នកចូលរួមឱ្យបក ប្រែប្រាប់គ្នាទៅវិញទៅមក។ រៀបចំអ្នកបកប្រែប្រុង សម្រាប់ករណីមានអាសន្ន ឬក្នុងអំឡុងវគ្គសិក្សាផ្សេងៗ។
- ផ្តល់ជូនអ្នកបកប្រែនូវឯកសារ ទិន្នន័យ។ល។ ជាមុន ដើម្បីឱ្យពួកគេត្រៀមលក្ខណៈ។
- ផ្តល់ជូនមធ្យោបាយធ្វើដំណើរដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល។ ពួកគេអាចចូលរួមការប្រជុំបានលុះត្រាតែពួកគេអាច ទៅដល់ទីនោះប៉ុណ្ណោះ។
- គិតអំពីបរិស្ថានរូបវន្ត ទីកន្លែងប្រជុំ និងកន្លែងស្នាក់នៅដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល។
- សូមធ្វើឱ្យប្រាកដថាការរៀបចំបន្ទប់បណ្តុះបណ្តាល ផ្តល់នូវទីធ្លាដែលរទេះរុញអាចចេញចូលបានយ៉ាងស្រួល។
- ពិនិត្យមើលថាជនប្រើរទេះរុញ អាចចូលក្នុងបន្ទប់បាន និងអាចប្រើប្រាស់បន្ទប់ទឹកបាន។
- ត្រូវធ្វើឱ្យប្រាកដថាតុកៅអីមិនស្ថិតនៅជិតគ្នាពេក ដើម្បីឱ្យអ្នកចូលរួមអាចផ្លាស់ទីជុំវិញបាន។
- ត្រូវធ្វើឱ្យប្រាកដថាបន្ទប់មានបិតស្លាកសញ្ញា មានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់ ចន្លោះសម្រាប់ជនប្រើរទេះរុញ និងមានសំឡេងខាន តិចតួច។
- ផ្តល់ជូនអ្នកចូលរួមនូវព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាសន្ន ផ្លូវជម្លៀស និងចំណុចប្រជុំនៅក្នុងអគារ
- គិតអំពីកាលវិភាគ ការសម្រាកទៀងទាត់ ថ្ងៃធ្វើការងារ ដើម្បីឱ្យមានភាពសមរម្យសម្រាប់អ្នកចូលរួមទាំងអស់។

^{១៥} Light for the World. (2017). Resource book on disability inclusion. P133. Adapted from CBM. (2015). Disability Inclusive Development Toolkit

- ប្រើពេលវេលានិងការប្រឹងប្រែងយ៉ាងច្រើន ក្នុងការធ្វើផែនការ និងការរៀបចំមុនពេលប្រជុំ - មានចំណុចតូចៗជាច្រើន ដែលអាចជួយ ឬរារាំងដល់ការចូលរួម និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់សិក្ខាកាម។

២. ភាសាសាមញ្ញ

- រក្សាឯកសារឱ្យខ្លី និងប្រាកដថាខ្លឹមសារត្រូវបានរៀបចំយ៉ាងល្អ។
- ចៀសវាងប្រើប្រាស់ភាសាដោយឡែកតាមតំបន់ និងពាក្យវែងៗពេក។
- ប្រើប្រយោគងាយៗ ខ្លីៗ ព្រោះ ៖
  - មិនមែនអ្នកចូលរួមទាំងអស់ សុទ្ធតែនិយាយភាសារបស់អ្នក ជាភាសាទីមួយរបស់ពួកគេនោះទេ
  - មិនមែនអ្នកចូលរួមទាំងអស់ សុទ្ធតែអាចអាន និយាយ សរសេរ ឬយល់ដឹងដូចៗគ្នានោះទេ
  - មិនមែនអ្នកចូលរួមទាំងអស់ សុទ្ធតែអាច ឬចង់យកចិត្តទុកដាក់រយៈពេលយូរនោះទេ
  - យើងត្រូវការចំណាយពេលយូរក្នុងការអាន និងពិបាករកមើលក្នុងឯកសារដែលប្រើអក្សរស្នាប (Braille)។
- ភាសាសញ្ញា គឺជាភាសាពេញលេញមួយដែលមានលក្ខណៈខុសៗគ្នាក្នុងស្រុក និងក្នុងតំបន់ គឺដូចគ្នានឹងភាសានិយាយ ដែរ។

សូមចងចាំ ៖

- អ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា ត្រូវការការសម្រាក និងត្រូវស្ថិតនៅកន្លែងដែលគេអាចមើលឃើញច្បាស់។ ជនដែលត្រូវ ការមើលទៅអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា ក៏ត្រូវការពន្លឺល្អដែរ ប៉ុន្តែមិនមែនពន្លឺចំមុខទេ
- ត្រូវប្រាកដថាមានអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា ២នាក់សម្រាប់ការប្រជុំរយៈពេលយូរ ហើយអ្នកចូលរួមដែលពិបាកក្នុង ការស្តាប់ បានឯកភាពថាអ្នកបកប្រែភាសានោះបានបំពេញតាមកម្រិតនិយាមត្រឹមត្រូវ
- ត្រូវប្រាកដថាអ្នកធ្វើបទបង្ហាញ ផ្តល់ពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដល់អ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា ដើម្បីបញ្ចប់ការបកប្រែរបស់ ខ្លួន និងដើម្បីផ្លាស់ប្តូរគ្នារវាងអ្នកបកប្រែក្នុងអំឡុងវគ្គសិក្សាវែងៗ។
- កុំភ្លេចអំពី "ភាសាកាយវិការ" និងទឹកមុខ - វាមានលក្ខណៈសាមញ្ញ ប៉ុន្តែអាចបង្ហាញន័យយ៉ាងច្រើន។
- ចូរចាំថាពេលធ្វើការងារចម្រុះវប្បធម៌ ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង និងភាពទទួលយកបាននូវកាយវិការ/ ទឹកមុខរបស់អ្នកប្រើភាសាសញ្ញា។

៣. ឯកសារសំណេរ

- ពិគ្រោះជាមួយអ្នកប្រើប្រាស់ មុនពេលផលិតឯកសារ។
- ពិចារណាលើ ៖ ទំហំអក្សរ កម្រាស់ ពុម្ពអក្សរ ពណ៌ធ្ងន់និងស្រាល អក្សរធំតូច ពណ៌ ស្ទើរលកថាខណ្ឌ ការតម្រឹមតែម ចន្លោះរវាងបន្ទាត់ ស្រមោល គុណភាពក្រដាស។
- ផ្តល់ជូននូវ ៖ ទម្រង់ជាអក្សរស្នាប (Braille) ទម្រង់សំឡេង ភាសាបកប្រែ តាមការស្នើសុំ។
- ប្រសិនបើបទបង្ហាញរបស់អ្នក នឹងត្រូវដាក់មើលតាមរយៈម៉ាស៊ីនបញ្ចាំង៖
  - ធានាថាទំហំអក្សរ គឺធំល្មមអាចអានបានយ៉ាងងាយ អក្សរនោះគួរមានទំហំធំជាងលើសន្លឹកបោះពុម្ព
  - ប្រាកដថាមានភាពបញ្ជាស់គ្នា(ពណ៌ធ្ងន់និងស្រាល) រវាងផ្ទៃខាងក្រោយ និងអក្សរ។ ជាញឹកញាប់ ភាពបញ្ជាស់ គ្នានេះត្រូវធ្វើឱ្យមើលឃើញកាន់តែច្បាស់ជាងនៅលើសម្ភារបោះពុម្ព
  - ការប្តូរពីស្លាយមួយទៅស្លាយមួយ គួរប្រើដំណើរផ្លាស់ប្តូរសាមញ្ញៗ ឬចៀសវាងប្រើចលនាច្រើនពេកនៅគ្រប់ស្លាយ

- កុំដាក់អក្សរច្រើនពេកនៅក្នុងស្ថាយមួយ។ ប្រើត្រឹមតែ ៣ ទៅ ៧ ចំណុចក្នុងមួយស្ថាយ គឺសមល្មម
- ត្រូវប្រាកដថាមានអក្សរបកប្រែរបស់វីដេអូ និងការបកប្រែជាសំឡេង
- ដាក់អក្សរលោកបង្ហាញឡើង (Alt Text) ដើម្បីពន្យល់ពីរូបថត គំនូរ រូបភាព ក្រាហ្វ តារាង និងតារាងលំហូរ ដើម្បីឱ្យឧបករណ៍អានអេក្រង់ (screen reader) អាចមានលក្ខណៈងាយស្រួល។

៤. ការធ្វើផែនការ និងហិរញ្ញវត្ថុ

ចំពោះឯកសារ អ្នកនឹងត្រូវកំណត់ថវិកាសម្រាប់តម្រូវការដែលអាចកើតមានដូចខាងក្រោម៖

- អក្សរស្នាប (Braille)
- ការសែតសំឡេង
- ផ្ទាំងបោះពុម្ព
- ទម្រង់ងាយអាន
- ការបកប្រែភាសា
- ថ្លៃផលិតកម្មធម្មតា (ការអានសាកល្បង រចនាប្រយោជន៍បញ្ចូល ការបោះពុម្ព) ។

ចំពោះការប្រជុំ អ្នកក៏ត្រូវកំណត់ថវិកាសម្រាប់៖

- ការបកប្រែភាសាសញ្ញា និងភាសាផ្សេងទៀត
- ជំនួយការផ្ទាល់ខ្លួនដែលអាចជួយអ្នកចូលរួមដែលមានពិការភាព
- គ្រឿងបរិក្ខារ ឧបករណ៍ និងការកែសម្រួលភាពប្រើបានទាំងអស់គ្នានៅកន្លែងប្រជុំ
- បុគ្គលិកគាំទ្រ ដើម្បីជួយផ្នែកភស្តុភារ និងចងក្រងឯកសារ។

ធនធាន ៥ ៖ បំណ្លែងពីការមានស្តីពីប្រភេទនៃកម្រោយ ពិការភ្នែក និងមានការពិបាកក្នុងការមើល

មូលហេតុ

មនុស្សម្នាក់អាចមានពិការភ្នែកទាំងស្រុង ឬផ្នែកខ្លះតាំងពីកំណើត ឬពេលណាមួយនៃជីវិត។ វាអាចមានមូលហេតុជាច្រើន តែមូលហេតុញឹកញាប់បំផុតគឺ៖

- ពិការភ្នែកលើកុមារ ច្រើនតែបណ្តាលមកពីកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ ឬជំងឺអ៊ីមួយ
- រលាកក្នុងត្របកភ្នែក (trachoma) ដែលឆ្លងរាលដាលតាមរយៈរុយ និងការប៉ះពាល់
- ជំងឺ River blindness ដែលឆ្លងរាលដាលតាមរយៈរុយខ្មៅ
- ជំងឺកញ្ជ្រើល
- ការខូចខាតខួរក្បាលមុនពេល អំឡុងពេល ឬក្រោយពេលកើត
- របួសភ្នែកដោយសារគ្រោះថ្នាក់
- ជំងឺភ្នែកឡើងបាយ ដែលអាចជាការបង្ករោគ ឬដោយសារទឹកឬអាហារខូក់
- ជំងឺភ្នែកកូម (Glaucoma)
- ហ្ស៊ីនេ
- វ័យចាស់

សញ្ញា

- ភាពពិការភ្នែក គឺអសមត្ថភាពក្នុងការមើលឃើញអ្វីទាំងអស់។ ជនម្នាក់ដែលមានការពិបាកក្នុងការមើល (ពិការភ្នែកដោយផ្នែក) មានគំហើញក្នុងកម្រិតមួយ។ ឧទាហរណ៍៖ ស្រវាំងភ្នែក ឬអសមត្ថភាពក្នុងការបែងចែករូបរាងរបស់វត្ថុផ្សេងៗ
- មនុស្សម្នាក់អាចពិការភ្នែកទាំងស្រុង ឬពិការភ្នែកដោយផ្នែក នៅភ្នែកទាំងពីរ ឬតែម្ខាង។

ការគាំទ្រ

- មូលហេតុខ្លះអាចត្រូវព្យាបាល ឬវះកាត់បាន (ដូចជាការវះកាត់ភ្នែកឡើងបាយ)
- មនុស្សដែលពិការភ្នែក គួរត្រូវបានគាំទ្រឱ្យមានភាពឯករាជ្យ ឧទាហរណ៍ រៀនដើរដោយប្រើឈើច្រត់

ដួង និងមានការពិបាកក្នុងការស្តាប់

មូលហេតុ

មនុស្សម្នាក់អាចជាមនុស្សដួងទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែកតាំងពីកំណើត ឬពេលណាមួយក្នុងជីវិត។ វាអាចមានមូលហេតុជាច្រើន ហើយមូលហេតុញឹកញាប់បំផុតគឺ៖

- ហ្វ្រូន
- កើតមិនគ្រប់ខែ
- កង្វះជាតិអ៊ីយ៉ូតក្នុងពេលមានផ្ទៃពោះ
- ថ្នាំដែលម្តាយលេបក្នុងពេលមានផ្ទៃពោះ
- ការបង្កោតក្នុងត្រចៀក (ក្រោយពេលកើត)
- ជំងឺរលាកស្រោមខួរក្បាល (ក្រោយពេលកើត)
- វ័យចាស់
- ដោយការចោះវត្ថុមុតស្រួចទៅក្នុងត្រចៀក

សញ្ញា

- មិនឆ្លើយតបនឹងសំឡេងជុំវិញ ឬការហៅ
- បែរក្បាលទៅម្ខាង ឬក្តោបដៃពីលើត្រចៀក

ការគាំទ្រ

- ឱ្យអ្នកជំនាញធ្វើតេស្តលើការស្តាប់
- ឧបករណ៍ជំនួយការស្តាប់ អាចជួយបាន
- ប្រើភាសាសញ្ញា ឬការអានតាមម្រាមដៃ ក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង
- ការឆាប់រកឃើញបញ្ហានៃការស្តាប់ មានសារសំខាន់សម្រាប់លទ្ធភាពព្យាបាលណាមួយ និងដើម្បីរៀនពីការប្រាស្រ័យទាក់ទង។

កំណត់ចំណាំសំខាន់៖

កុមារជាច្រើនដែលអាណាព្យាបាលមិនដឹងថាគាត់មានបញ្ហានៃការស្តាប់ ត្រូវបានយល់ច្រឡំថាគាត់មានការពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ។ ដូច្នេះកុមារដែលមានបញ្ហាក្នុងការរៀន គួរត្រូវបានពិនិត្យរកមើលបញ្ហាត្រចៀក។

© Plan International

ការកាត់ / ការបាត់បង់អវយវៈ:

© Plan International

© Plan International

មូលហេតុ

ក្នុងករណីកម្រ កុមារកើតមកដោយគ្មានដៃ/ជើងម្ខាង ឬទាំងពីរ។ ភាគច្រើនកុមារដែលបានបាត់បង់ដៃ គឺដោយសារតែគ្រោះថ្នាក់ និងកាន់តែញឹកញាប់គឺដោយសារសង្គ្រាម។ ក្នុងករណីផ្សេងទៀត អវៈយវៈអាចត្រូវកាត់ចេញដោយភាពចាំបាច់ ដោយសារការបង្កគ្រោះថ្នាក់ក្នុងឆ្នាំង ឬជុំសាច់កាចសាហាវ។

សញ្ញា

- ការបាត់បង់ផ្នែកខ្លះនៃរាងកាយ ជាកដៃ ដៃ ឬជើង តែមួយ ឬទាំងពីរ
- មិនកំណត់តែចំពោះជើង ដៃ ឬម្រាមដៃទេ ប៉ុន្តែអាចជាត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត សុដន់ ឬប្រដាប់ភេទ ផងដែរ។

ការគាំទ្រ

- ជាការសំខាន់ត្រូវថែទាំចុងអវៈយវៈ ដើម្បីរក្សារូបរាង និងទីតាំងឱ្យបានល្អសម្រាប់ការដាក់អវៈយវៈសិប្បនិម្មិត ប្រសិនបើចាំបាច់។
- ធ្វើលំហាត់ប្រាណជាប្រចាំដើម្បីពង្រឹងសាច់ដុំ តម្រង់សន្លាក់ និងធ្វើឱ្យជាលិកាស្លាកស្នាមដែលបានជាសះស្បើយ អាចទ្រទ្រង់ទម្ងន់របស់អវៈយវៈសិប្បនិម្មិតបាន។
- ចំពោះដៃដែលត្រូវបានកាត់ចេញ មនុស្សមួយចំនួនចង់បានឧបករណ៍ជំនួយការចាប់ ដើម្បីជួយបំពេញមុខងារប្រចាំថ្ងៃ។

ជំងឺគ្រុនស្ទិតដៃដើង

មូលហេតុ

- ប៉ូលីយ៉ូ គឺជាវីរុសដែលអាចបំផ្លាញសរសៃប្រសាទដែលគ្រប់គ្រងចលនានៅលើដៃ ដងខ្លួន និង/ឬជើង (វាមិនប៉ះពាល់ដល់អារម្មណ៍ ឬសមត្ថភាពផ្លូវចិត្តទេ!)

សញ្ញា

- ភាគច្រើននៃអ្នកជំងឺដែលបានឆ្លង ជាសះស្បើយវិញដោយមិនបានដឹងពីផលប៉ះពាល់អ្វីទាំងអស់។
- អ្នកជំងឺផ្សេងទៀត មានជំងឺរាករូស អស់កម្លាំង គ្រុនក្តៅស្រាល ឬផ្តាសាយ
- មានអ្នកជំងឺមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះដែលវិវត្តទៅជាខ្លួន ដែលក្នុងករណីខ្លះបាត់ទៅវិញទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែក

ការគាំទ្រ

- មិនមានការព្យាបាលសម្រាប់ជំងឺគ្រុនស្ទិតដៃដើងទេ។ ភាគច្រើននៃអ្នកជំងឺនេះ ត្រូវបានព្យាបាលសះស្បើយដោយការសម្រាក និងអាហារជីវជាតិ
- ការលាតសន្ធឹងរាងកាយពេលគេងលើគ្រែ អាចបង្ការការរួមសាច់ដុំ

ការបង្ការ

- ការផ្តល់វ៉ាក់សាំងនៅវ័យក្មេង
- អនាម័យល្អ

ពិការខ្លួនក្បាល

មូលហេតុ

- បណ្តាលមកពីការខូចខាតខ្លួនក្បាលដែលកើតឡើងមុនពេល អំឡុងពេល ឬក្រោយពេលកើតភ្លាម។

សញ្ញា

- ពិការខ្លួនក្បាល ប៉ះពាល់ដល់គ្រប់ដំណាក់កាលលូតលាស់ទាំងអស់របស់កុមារ ទាំងរាងកាយ និងបញ្ញា។
- ភាពរឹងសាច់ដុំ គឺជាលក្ខណៈទូទៅនៃពិការខ្លួនក្បាល។ ភាពរឹងសាច់ដុំ គឺជាការឡើងរឹងនិងលាតសន្ធឹងលើផ្នែកខ្លះនៃរាងកាយ។ វាបណ្តាលមកពីតុល្យភាពរាងកាយមិនល្អហើយ គឺជាប្រតិកម្មដោយអចេតនាក្នុងការព្យាយាមនិងបង្ការកុំឱ្យដួល។

ការគាំទ្រ

- ការខូចខាតខ្លួនក្បាល មិនអាចជួសជុល ឬព្យាបាលបានទេ ប៉ុន្តែការលេង និងការរំញោចយ៉ាងសកម្មពីសំណាក់ឪពុកម្តាយ និងអ្នកថែទាំ អាចធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងបន្តិចម្តងៗនូវមុខងារប្រចាំថ្ងៃរបស់កុមារ។

កម្ពស់ទាប

មូលហេតុ

- កុមារ ១ ក្នុងចំណោម ៥ នាក់ដែលមានកម្ពស់ទាប គឺ បណ្តាល មកពីតំណពូជ។ នេះគឺជាលទ្ធផលនៃដំណើរ បំប្លែងហ្សែនដោយចៃដន្យ ក្នុងមេធាវីរបស់ឪពុក ឬស៊ីត របស់ម្តាយ
- មូលហេតុផ្សេងៗទៀតនៃការមានកម្ពស់ទាបរួមមានការ ដុតរំលាយអាហារ (លក្ខខណ្ឌហ្សែនតំណពូជ ដែល បណ្តាលឱ្យមានបញ្ហាជាមួយប្រតិកម្មគីមីនៅក្នុងខ្លួន) ឬបញ្ហាអ័រម៉ូន ដូចជាកង្វះអ័រម៉ូនលូតលាស់ ឬកង្វះអាហារ រូបត្ថម្ភ។

© Plan International

សញ្ញា

- បណ្តាលឱ្យមនុស្សពេញវ័យម្នាក់មានកម្ពស់ ១៤៧,៣២ ស.ម ឬទាបជាងនេះ។ កម្ពស់ជាមធ្យមរបស់មនុស្សពេញ វ័យដែលមានភាពត្រឹមត្រូវគឺ ១២១,៩២ ស.ម ប៉ុន្តែកម្ពស់ធម្មតាមានចន្លោះពី ៨១,២៨ ស.ម ដល់ ១៤២,២៤ ស.ម ។
- ដៃ និងជើង មានលក្ខណៈខ្លី ធៀបនឹងដងខ្លួន ហើយក្បាលអាចមានទំហំធំ ថ្ងាសឡើងប៉ោង និងខ្នងច្រមុះរាប។
- ជារឿយៗ កុមារអាចនឹងមានឆ្អឹងខ្នងកោងបន្តិច ពោះធំ និងជើងកោង

ការគាំទ្រ

- ភាគច្រើននៃមនុស្សដែលមានកម្ពស់ទាប គឺមិនមានកម្រោយបញ្ហាទេ មានអាយុរំពឹងទុកមធ្យម និងមានសុខភាពល្អ សមរម្យ។
- មានមនុស្សកម្ពស់ទាបមួយចំនួនតូច ត្រូវការការវះកាត់ ឬអន្តរាគមន៍ផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រផ្សេងទៀត ដើម្បីព្យាបាលបញ្ហានានា និងជួយបង្កើនភាពអាចចល័តបាន ជាអតិបរមា។

មធ្យមក្បាលតូច (microcephaly)

មូលហេតុ

មូលហេតុនៃបញ្ហាក្បាលតូចលើទារកភាគច្រើន គឺមិន ត្រូវបាន ដឹងនោះទេ។ មូលហេតុមួយចំនួនដែលគេដឹងគឺ៖

- បញ្ហាហ្សែន
- ភាពលំបាកក្នុងអំឡុងពេលមានផ្ទៃពោះ ដូចជាការបង្ក រោគ កង្វះអាហាររូបត្ថម្ភ ការប្រើប្រាស់គ្រឿងស្រវឹង និង គ្រឿងញៀន ការខានដល់ការផ្គត់ផ្គង់ឈាមទៅកាន់ខួរ ក្បាលរបស់ទារក។
- វីរុសហ្សីកាដែលឆ្លងពីមូសមានមេរោគ ទៅកាន់ស្ត្រីមាន ផ្ទៃពោះ។ វីរុសអាចបណ្តាលឱ្យទារកមានក្បាលតូច នៅ

© Plan International

ពេលវាឆ្លងពីស្រ្តីមានផ្ទៃពោះ ទៅទារកក្នុងផ្ទៃ។

សញ្ញា

- បញ្ហាក្បាលតូច គឺជាពិការភាពពីកំណើតដែលក្បាលរបស់ទារក មានទំហំតូចជាងការរំពឹងទុក បើប្រៀបនឹងទារកដែលមានភេទនិងអាយុដូចគ្នា។
- ជាញឹកញាប់ ទារកដែលមានបញ្ហាក្បាលតូចមានខ្នងក្បាលតូចផងដែរ ដែលអាចនឹងមិនលូតលាស់បានត្រឹមត្រូវនោះទេ។

ការគាំទ្រ

- បញ្ហាក្បាលតូច គឺជាស្ថានភាពមួយជីវិត។ មិនមានការព្យាបាលសះស្បើយ ឬការព្យាបាលគំរូសម្រាប់បញ្ហាក្បាលតូចនេះទេ។
- ដើម្បីកែលម្អ និងបង្កើនសមត្ថភាពរាងកាយនិងបញ្ឈប់របស់ពួកគេជាអតិបរមា ការរំញោចពី ដំបូងៗ គឺមានសារសំខាន់ក្នុងការគាំទ្រ និងអភិវឌ្ឍការនិយាយ ការងារប្រចាំថ្ងៃ និងសុខុមាលភាពរាងកាយ។

ដោនស៊ីនដ្រូម (Down syndrome)

មូលហេតុ

ដោនស៊ីនដ្រូម បណ្តាលមកពីវត្តមាននៃច្បាប់ចម្លងបន្ថែមរបស់ ក្រូម៉ូសូម ២១ នៅក្នុងកោសិការបស់ទារក។ ក្នុងករណីភាគច្រើន វាមិនមែនជាតំណពូជទេ ហើយគ្រាន់តែជាលទ្ធផលនៃកំហុសហ្សែនតែមួយលើក នៅក្នុងមេជីវិត ឬស៊ីត។ ហានិភ័យនៃការមានកូនដែលមានដោនស៊ីនដ្រូម កើនឡើងទៅតាមវ័យរបស់ម្តាយ។

© Plan International

សញ្ញា

- មនុស្សមានបញ្ហាដោនស៊ីនដ្រូម ច្រើនតែមានលក្ខណៈរាងកាយជាក់លាក់មួយចំនួនដូចជា ច្រមុះតូច ខ្នងច្រមុះរាប អណ្តាតលយចេញក្រៅ កខ្ចីដោយមានស្បែកក្បាស់នៅខាងក្រោយកញ្ជឹងក ត្រចៀកតូច។
- ការលូតលាស់រាងកាយនៃកុមារដែលមានបញ្ហាដោនស៊ីនដ្រូមច្រើនតែយឺតយ៉ាវជាងការលូតលាស់របស់កុមារដែលគ្មានបញ្ហាដោនស៊ីនដ្រូម។
- ភាពពិបាកក្នុងការចងចាំ បញ្ហាក្នុងការគិតនិងរៀនសូត្រ គឺជាលក្ខណៈញឹកញាប់លើមនុស្សដែលមានបញ្ហាដោនស៊ីនដ្រូម ហើយជាទូទៅវាមានពីកម្រិតស្រាល ទៅមធ្យម។

ការគាំទ្រ

- មិនមានថ្នាំសម្រាប់បញ្ហាដោនស៊ីនដ្រូមទេ ប៉ុន្តែការរំញោចអាចជួយដល់ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារបាន។
- ជារឿយៗ កុមារដែលមានដោនស៊ីនដ្រូម មានហានិភ័យខ្ពស់ចំពោះបញ្ហាវេជ្ជសាស្ត្រផ្សេងៗ ដូច្នេះគួរតែធ្វើការពិនិត្យសុខភាពជាប្រចាំ ជាមួយគ្រូពេទ្យ។
- កុមារដែលមានដោនស៊ីនដ្រូម អាចចូលរួមយ៉ាងពេញលេញនៅក្នុងសង្គម ប្រសិនបើសកម្មភាពទាំងឡាយត្រូវបានសម្របសម្រួលទៅនឹងសមត្ថភាពរបស់ពួកគេ។

- ប្រសិនបើការបាត់បង់ចំណេះដឹង/ការស្តាប់ កើតឡើងមុនពេលរៀនអក្ខរក្រមទូទៅទេ នោះគេអាចសរសេរអក្សរ និងពាក្យនៅលើបាតដៃរបស់ពួកគេ ដើម្បីជាមធ្យោបាយទាក់ទង។
- ការប្រើឈើច្រត់ អាចជួយឱ្យគាត់រកផ្លូវឃើញ និងធ្វើឱ្យគាត់កាន់តែមានទំនុកចិត្ត។

ជំងឺឆ្លុតជ្រូក

មូលហេតុ

យ៉ាងហោចណាស់ពាក់កណ្តាលនៃករណីជំងឺឆ្លុតជ្រូក មូលហេតុរបស់វាគឺមិនត្រូវបានដឹងនោះទេ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី មូលហេតុរបស់វាអាចជា៖

- ហ្វេរ៉ូន
- ការបង្ករោគនៅក្នុងខួរក្បាល
- របួសក្បាល
- ជំងឺដាច់សរសៃឈាមខួរក្បាល

© Plan International

សញ្ញា

- ជំងឺឆ្លុតជ្រូកត្រូវបានសម្គាល់ដោយការប្រកាច់រ៉ាំរ៉ៃ។ ការប្រកាច់គឺជាការសន្លប់ ឬការប្រែប្រួលស្ថានភាពផ្លូវចិត្តជាបន្ទាន់ភ្លាមៗ ដែលជារឿយៗត្រូវបានអមដោយចលនាកម្រាមដៃ។

ការគាំទ្រ

- ដើម្បីកាត់បន្ថយ ឬបង្ការការប្រកាច់ ថ្នាំប្រឆាំងការប្រកាច់ អាចមានប្រសិទ្ធភាព។
- ក្នុងអំឡុងពេលប្រកាច់៖
  - កុំដាក់អ្វីនៅក្នុងមាត់របស់គាត់ នៅពេលគាត់កំពុងប្រកាច់
  - កុំព្យាយាមគ្រប់គ្រងចលនារបស់គាត់
  - យកវត្ថុអ្វីៗចេញ ដើម្បីកុំឱ្យគាត់បង្ករបួសដល់ខ្លួនឯង

អូទីស្ទ៊ីម (Autism)

មូលហេតុ

- មូលហេតុទាំងឡាយនៃអូទីស្ទ៊ីម គឺមិនត្រូវបានដឹងទេ
- ហ្វេរ៉ូនគឺជាកត្តាហានិភ័យមួយ ដែលអាចធ្វើឱ្យមនុស្សម្នាក់ងាយនឹងវិវត្តទៅជាអូទីស្ទ៊ីម
- កុមារដែលកើតពីឪពុកម្តាយវ័យចំណាស់ គឺមានហានិភ័យខ្ពស់

© Plan International

- កុមារខ្លះដែលមានបញ្ហាកម្រោយដទៃទៀត ជាពិសេសបញ្ហាពិបាកក្នុងការស្តាប់ ឬការលូតលាស់អាចវិវឌ្ឍអាកប្បកិរិយាអូទីស្ទ៊ីម ប្រសិនបើពួកគេខ្វះការរំព្រោចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ និង/ឬត្រូវបានបំពាន។

សញ្ញា

- ជំងឺសរសៃប្រសាទអាចបង្កឱ្យមានការលំបាកក្នុងសង្គម ការយល់ដឹង និងអាកប្បកិរិយា ការប្រាស្រ័យទាក់ទង (សង្គម និងអារម្មណ៍) ។
- ជារឿយៗ មិនមានសញ្ញារាងកាយណាមួយ ឬភាពខុសប្លែកនៃរូបរាងរបស់ពួកគេទេ
- ពួកគេអាចប្រាស្រ័យទាក់ទង ធ្វើអន្តរកម្ម សម្តែងអាកប្បកិរិយា និងរៀនសូត្រ តាមរបៀបខុសប្លែកពីមនុស្សភាគច្រើន, ឧទាហរណ៍ ពិបាកក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយអ្នកដទៃ ឬធ្វើសកម្មភាពដដែលៗ

ការគាំទ្រ

- សេវាព្យាបាលក្នុងពេលដំបូងៗ អាចកែលម្អការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារក្នុងការរៀននូវជំនាញសំខាន់ៗ ដូចជាការព្យាបាលសម្រាប់ជួយឱ្យកុមារនិយាយ ដើរ និងធ្វើអន្តរកម្មជាមួយអ្នកដទៃ។

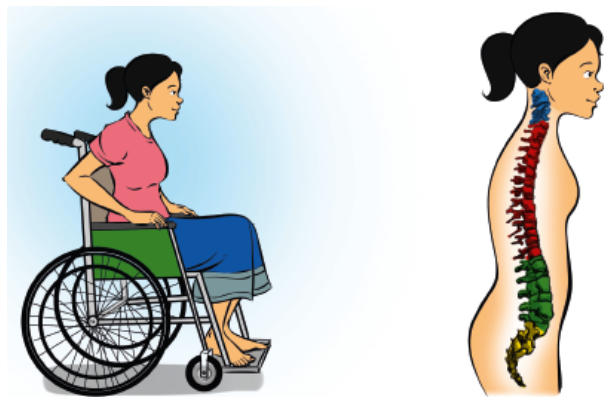
របួសខ្នងឆ្អឹង

មូលហេតុ

មូលហេតុញឹកញាប់នៃការខូចខាតខ្នងឆ្អឹង គឺបណ្តាលមកពីគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ ការដួល ការងរបួសកីឡា ឬជំងឺ។

សញ្ញា

ការខូចខាត ឬរបួសលើខ្នងឆ្អឹង អាចបណ្តាលឱ្យបាត់បង់ឬចុះខ្សោយមុខងារអវយវៈ ដែលបណ្តាលឱ្យចលនាបញ្ហាណឹងចុះខ្សោយ។

© Plan International

- ការខូចខាតខ្នងឆ្អឹងនៅខ្នង នឹងប៉ះពាល់ដល់ចលនា និងញាណដឹងនៅក្នុងជើង ថែមទាំងអាចដល់សាច់ដុំក្រពះខ្លះទៀតផង។
- ការខូចខាតខ្នងឆ្អឹងខ្នងនៅក នឹងប៉ះពាល់ដល់ចលនា និងញាណដឹងនៅអវយវៈទាំងបួន ក៏ដូចជាសាច់ដុំក្រពះនិងទ្រូងផងដែរ។ នេះត្រូវបានហៅថា កម្រិតមិនបានមួយកំណត់ក្រោម (paraplegia)។
- ក៏អាចប៉ះពាល់ដល់ការដកដង្ហើម ញោចនោម ពោះ មុខងារផ្លូវភេទ ការបញ្ចេញញើស និងការគ្រប់គ្រងសីតុណ្ហភាពផងដែរ។

ការគាំទ្រ

- រាល់ករណីរបួសខ្នងឆ្អឹងទាំងអស់ មានលក្ខណៈខុសប្លែកពីគ្នា។ ត្រូវនាំអ្នករបួសទៅកាន់ស្ថាប័នជំនាញដើម្បីជួយគ្រប់គ្រងតម្រូវការផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ មុខងារ និងផ្នែកសង្គមរបស់គាត់។
- ផ្តល់ការគាំទ្រផ្នែកសង្គមដល់ជនរងរបួស ដើម្បីទទួលយករបួសនេះ និងសម្របខ្លួនទៅនឹងរបៀបរស់នៅថ្មី។

ធនធាន ៦ ៖ ការពិភាក្សាអំពីពិការភាព - ទិន្នន័យសកល

- ប្រហែល ១៥ភាគរយនៃអត្រាប្រជាជនទូទាំងពិភពលោក (ជាងមួយកោដិនាក់ ឬ ១ ក្នុងចំណោម ៧នាក់) មានពិការភាពមួយមុខ។^{១៦}

- ប្រហែល ៨០ភាគរយនៃជនមានពិការភាព រស់នៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ហើយ ១ ក្នុងចំណោម ៥នាក់នៃប្រជាជនក្រីក្របំផុតក្នុងពិភពលោក មានពិការភាពមួយមុខ។^{១៧}
- ប្រមាណ ៧០% (៦៩០ លាននាក់) រស់នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក។^{១៨}
- ការប៉ាន់ស្មានជាសកលបង្ហាញថា កុមារដែលមានពិការភាព និងអាយុក្រោម ១៥ឆ្នាំ មានចំនួនចន្លោះ ៩៣លាន ទៅ ១៥០លាននាក់។^{១៩}
- ស្ត្រីប្រមាណ ១៩ភាគរយនៅទូទាំងពិភពលោក មានពិការភាពមួយមុខ ធៀបនឹងបុរសគឺមាន ១២ភាគរយ។^{២០}
- ៧៥ភាគរយនៃជនមានពិការភាពនៅក្នុងប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលទាបនិងមធ្យម គឺជាស្ត្រី។^{២១}
- ធៀបជាមួយនឹងបុរសដែលគ្មានពិការភាព ស្ត្រីដែលមានពិការភាព៖
  - ទំនងមិនបានទទួលតម្រូវការថែទាំសុខភាព ក្នុងអត្រា ៣ដងខ្ពស់ជាង
  - ទំនងមិនចេះអក្សរ ក្នុងអត្រា ៣ដងខ្ពស់ជាង
  - ទំនងមានការងារធ្វើ ក្នុងអត្រា ២ដងទាបជាង
  - ទំនងប្រើប្រាស់អ៊ីនធឺណិត ក្នុងអត្រា ២ដងទាបជាង។^{២២}
- ស្ត្រីដែលមានពិការភាព ទំនងក្លាយជាជនរងគ្រោះពីការបំពានរាងកាយ និងផ្លូវភេទ ជាងស្ត្រីដែលគ្មានពិការភាពក្នុងអត្រា ២ ទៅ ៣ដងខ្ពស់ជាង។^{២៣}
- ការប៉ាន់ស្មានជាសកលបង្ហាញថា កុមារដែលមានពិការភាព និងអាយុក្រោម ១៥ឆ្នាំ មានចំនួនចន្លោះ ៩៣លាន ទៅ

១៦ World Bank and World Health Organization (WHO), World Report on Disability, 2011, p. 261. Also United Nations Disability Inclusion Strategy, 2019.

១៧ United Nations Enable, Factsheet on Persons with Disabilities. Also UN Disability Inclusion Strategy, 2019.

១៨ UN ESCAP <https://www.unescap.org/publications/building-disability%E2%80%91inclusive-societies-asia-and-pacific-assessing-progress-incheon> (pp1)

១៩ World Health Organization, World Report on Disability, 2011.

២០ World Health Organisation and World Bank, 2011. World Report on Disability. p. 28

២១ UN Women (2017). Making the SDGs count for women and girls with disabilities

២២ UN Flagship Report on Disability and Development 2018, Realization of the Sustainable Development Goals by, For and With Persons with Disabilities; <https://www.un.org/development/desa/disabilities/wp-content/uploads/sites/15/2018/12/UN-Flagship-Report-Disability.pdf>

២៣ Department for International Development (DFID), Disabilities, Poverty and Development, DFID, United Kingdom, 2000. ២៤. Children with Disabilities in situations of armed conflict, Discussion Paper, 2018, World Report on Disability, 2011.

១៥០លាននាក់។ ដោយហេតុថា ពិការភាពជារឿយៗមិនត្រូវបានរាយការណ៍ទេ ដោយសារតែស្លាកស្នាមឈឺចាប់នោះយើងអាចមើលឃើញពីមូលហេតុដែលជឿថា អត្រាពិតប្រាកដ អាចមានខ្ពស់ជាងនេះ។^{២៤}

- កុមារដែលមានពិការភាព ទំនងងាយរងហិង្សាផ្លូវកាយនិងផ្លូវភេទ ព្រមទាំងការធ្វេសប្រហែស ក្នុងអត្រា ៤ដងខ្ពស់ជាងមិត្តភក្តិដែលមិនមានពិការភាព។^{២៥}
- ជាង ៤៦ភាគរយនៃមនុស្សវ័យចំណាស់ (អាយុ ៦០ឆ្នាំឡើង) មានពិការភាព។^{២៦}
- ចន្លោះពី ៣ ទៅ ៧ភាគរយនៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP) ត្រូវបានបាត់បង់នៅពេលដែលជនមានពិការភាព ត្រូវបានដកចេញពីកម្លាំងពលកម្ម។^{២៧}
- យោងតាមការសិក្សាលើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍចំនួន ១៥ បានបង្ហាញថា ជាង ៨៥ភាគរយនៃកុមារវ័យបឋមសិក្សាដែលមានពិការភាព គឺមិនដែលបានចូលរៀនទេ។^{២៨}
- ជនមានពិការភាព ទំនងប្រឈមនឹងការចំណាយលើការថែទាំសុខភាពដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ ក្នុងអត្រាលើស ៥០%។ ការប៉ាន់ស្មានឆាប់រហ័សមួយដោយផ្អែកលើទិន្នន័យពីប្រទេសចំនួន ៧ បង្ហាញថា ការចំណាយបន្ថែមពាក់ព័ន្ធនឹងពិការភាព ដែលកើតឡើងដោយសារជនមានពិការភាព និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ មានចន្លោះពី ៣០% ទៅ ៤០% នៃប្រាក់ចំណូលមធ្យម អាស្រ័យលើតម្រូវការនៃការគាំទ្ររបស់គាត់។^{២៩}
- នៅទូទាំងពិភពលោក ប្រជាជនជាងមួយកោដិនាក់ ត្រូវការផលិតផលជំនួយការងារ ចំនួនមួយ ឬច្រើន
- នៅទូទាំងពិភពលោក ក្នុងចំណោមមនុស្សដែលត្រូវការផលិតផលជំនួយការងារចំនួន ១០នាក់ មានតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះដែលមានឱកាសប្រើប្រាស់វាបាន។^{៣០}
- ជនដែលមានពិការភាពផ្នែកចលនា ញាណដឹង ឬសតិបញ្ញា គឺងាយនឹងទទួលមរណភាព ប្រសិនបើគ្រោះមហន្តរាយក្នុងអត្រា ២ ទៅ ៤ដងខ្ពស់ជាងប្រជាជនទូទៅ។^{៣១}
- រាល់មនុស្សម្នាក់ដែលបានស្លាប់ក្នុងគ្រោះមហន្តរាយមួយ មានមនុស្សបីនាក់ផ្សេងទៀត បានរងរបួស ឬពិការជាអចិន្ត្រៃយ៍ ហើយពួកគេភាគច្រើនប្រឈមនឹងពិការផ្លូវចិត្តយូរអង្វែង។^{៣២}

ប្រភព៖ ដកស្រង់ពីសៀវភៅ IDPD communications toolkit (DFAT) ឆ្នាំ២០២០

^{២៤} <https://www.unicef.org/disabilities/>
https://www.who.int/disabilities/world_report/2011/accessible_en.pdf

^{២៥} UNICEF, 2010. Pacific Children with Disabilities.

^{២៦} UN Department of Economic and Social Affairs. Ageing and Disability <https://www.un.org/development/desa/disabilities/disability-and-ageing.html>

^{២៧} International Labour Organization (ILO), The price of excluding people with disabilities from the workplace, http://www.ilo.org/skills/pubs/WCMS_149529/lang-en/index.htm, 2010.

^{២៨} Mizunoya, Mitra, Yamasaki; Towards Inclusive Education. (2016): The Impact of Disability on School Attendance Rates in Developing Countries.

^{២៩} World Bank and World Health Organization (2011). The World Report on Disability.

^{៣០} Assistive technology. Fact sheet. Geneva: World Health Organization; 2018 (<http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/assistive-technology>, accessed 4 September 2018)

^{៣១} United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) (2017), Disability in Asia and the Pacific: The Facts. Also Fujii, K (2012), quoted in Barker & West (2018), Experiences of individuals with physical disabilities in natural disasters: an integrative review, Australian Journal of Emergency management, Volume 33, No. 3, July 2018

^{៣២} WHO. Disasters, Disability and Rehabilitation, 2005. Retrieved from http://www.who.int/violence_injury_prevention/other_injury/en/disaster_disability.pdf

ធនធាន ៧ : ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានពិការភាព

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង គឺជាអ្វី ?

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង គឺជាដំណើរការបញ្ជូនព័ត៌មានពីមនុស្សម្នាក់ឬមួយក្រុមទៅម្នាក់ទៀតតាមរយៈការសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ តាមសារជាពាក្យសម្តី ឬមិនមែនជាពាក្យសម្តី។ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងល្អ គឺមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ។ វាអាចកើតឡើងនៅពេលដែលមនុស្សម្នាក់មិនយល់ពីអ្នក សូម្បីតែពេលអ្នកកំពុងនិយាយដោយផ្ទាល់ និងនិយាយភាសាដដែលៗក៏ដោយ។ ការមិនយល់ពីគ្នាត្រូវបានគេហៅថា ការយល់ច្រឡំ។ វាអាចនាំឱ្យមានការយល់ខុស ឬមានអារម្មណ៍ថាមិនមានជាសុភាពក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង។

សៀវភៅនេះផ្តោតជាពិសេសលើការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានពិការភាព។ វាអាចផ្តល់នូវព័ត៌មានមូលដ្ឋានអំពីអ្វីដែលភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងគ្នា និងគន្លឹះជាក់លាក់ដើម្បីធ្វើអន្តរកម្ម (ការទាក់ទងគ្នា) ឱ្យមានភាពល្អប្រសើរ។ គោលបំណងនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទង គឺជំរុញឱ្យមានការយល់គ្នាទៅវិញទៅមក និងការពារកុំឱ្យមានការយល់ច្រឡំ។

ការយល់ច្រឡំអាចកើតឡើងដោយ៖

- ១ អត្ថន័យខុសគ្នា ឬការបកប្រែអ្វីដែលនរណាម្នាក់និយាយដោយផ្អែកលើការយល់ឃើញរបស់ខ្លួន៖
  - a. ចំណេះដឹងដែលមានស្រាប់
  - b. បទពិសោធដែលបានឆ្លងកាត់ពីមុន
  - c. វប្បធម៌ និងសាសនា
  - d. សាវតារគ្រួសារ
  - e. អាយុ និងភេទ
- ២ ការរំខានដោយកត្តាខាងក្នុង និងខាងក្រៅដូចជា៖
  - a. សំឡេងរំខានពីបរិស្ថានជុំវិញ
  - b. អារម្មណ៍ និងញាណដឹង
  - c. មានមនុស្សច្រើនបានចូលរួមក្នុងការសន្ទនា
- ៣ ទំនាក់ទំនងជាមួយបុគ្គល មិនថាជា៖
  - a. សមាជិកគ្រួសារ
  - b. មិត្តរួមការងារ
  - c. អ្នកស្គាល់គ្នា
  - d. មនុស្សប្លែកមុខ

ផ្នែកលើកត្តាខាងលើនេះ ពេលខ្លះសារអាចប្រែទៅជាមានការយល់ច្រឡំ។ ត្រូវចងចាំថា ការយល់ដឹងរបស់អ្នកអំពីសារមួយ បានកើតឡើងដោយសារកត្តាទាំងនេះ។

ការប្រាស្រ័យទាក់ទងល្អ ទាមទារ៖

- ១ ការបង្កើតទំនុកចិត្ត ឧទាហរណ៍តាមរយៈការបញ្ជាក់ពីផលប្រយោជន៍រួមការសួរពីមតិយោបល់របស់អ្នកដទៃ ការកោតសរសើរ។
- ២ ការបង្ហាញចំណាប់អារម្មណ៍ តាមរយៈការសួរសំណួរដូចជាសំណួរបើកដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានចម្លើយបែបសេរី និងសំណួរបិទដែលអាចឆ្លើយដោយ "មែន" ឬ "ទេ" ។
- ៣ ការស្តាប់យ៉ាងសកម្មតាមរយៈការផ្តល់ការបញ្ជាក់ខ្លីៗដូចជា "ខ្ញុំយល់" ឬដោយបកស្រាយឡើងវិញនូវអ្វីដែលគេបាននិយាយ "បើខ្ញុំយល់ពីអ្នកច្បាស់អ្នកកំពុងនិយាយថា... (សង្ខេប)"។
- ៤ បង្ហាញការយល់ចិត្ត ឧទាហរណ៍ដោយនិយាយថា "ខ្ញុំយល់ពីស្ថានភាពរបស់អ្នក"។
- ៥ ផ្តល់នូវការទទួលស្គាល់ និងការសរសើរ ឧទាហរណ៍ដោយនិយាយថាអរគុណណាស់ដែលបានចែករំលែករឿងនេះជាមួយខ្ញុំ" ។
- ៦ ការប្រើប្រាស់ភាសារាងកាយយ៉ាងសមរម្យ។ កុំទៅជិតអ្នកនិយាយខ្លាំងពេក ត្រូវរក្សាចម្ងាយដ៏ល្អមួយ។
- ៧ ការគោរពមតិយោបល់ ឬការសម្រេចចិត្ត បើទោះជាវាខុសពីការយល់ឃើញរបស់អ្នកក៏ដោយ។
- ៨ ការសួរបុគ្គលនោះថាតើគាត់ចង់ឱ្យគេហៅដូចម្តេច និងថាតើគាត់ចង់បានការគាំទ្រឬយកចិត្តទុកដាក់ឬទេ ឬដោយរបៀបណា។ តែសម្រួលវិធីសាស្ត្រប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់អ្នក ទៅតាមចម្លើយជាក់ស្តែង។

ការប្រាស្រ័យទាក់ទងល្អ ត្រូវតែមានបរិយាបន្ន។ មានន័យថា ព័ត៌មានអាចត្រូវបានយល់ដោយមនុស្សគ្រប់គ្នា។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ពេលខ្លះយើងបដិសេធ (មិនរាប់បញ្ចូល) មនុស្សដោយអចេតនា។ អ្នកអាចព្យាយាមធ្វើឱ្យការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់អ្នកមានលក្ខណៈបរិយាបន្នបំផុត ដោយការចងចាំនូវចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួន។ ចំណុចទាំងនេះត្រូវបានពិពណ៌នាខាងក្រោម។

របៀបប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនដែលពិបាកមានពិការភាពក្នុង

ការមើល

- ១ នៅពេលជួបគ្នាជាលើកដំបូង សូមណែនាំនិងពិពណ៌នាអំពីអ្នក។
- ២ ប្រសិនបើទំនាក់ទំនងរបស់អ្នកកាន់តែជិតស្និទ្ធ ជនមានការពិបាកក្នុងការមើលប្រហែលជាចង់ស្ទាបដៃដើមរបស់អ្នកដើម្បីអាចស្គាល់អ្នកឱ្យកាន់តែច្បាស់។
- ៣ បញ្ជាក់ឬប្រាប់ពីខ្លួនអ្នកនៅពេលជួបនរណាម្នាក់។
- ៤ ត្រូវប្រាកដថាមនុស្សគ្រប់គ្នាណែនាំខ្លួនជាពាក្យសម្តី។
- ៥ ផ្តល់ដំណឹងនៅពេលមានមនុស្សចូល ឬចាកចេញពីបន្ទប់។
- ៦ និយាយជាមួយបុគ្គលនោះដោយផ្ទាល់។
- ៧ សូមហៅឈ្មោះរបស់គាត់ នៅពេលដែលអ្នកនិយាយសំដៅទៅលើគាត់ ជាពិសេសនៅក្នុងក្រុម។
- ៨ រៀបរាប់ពីទីតាំងដែលអ្នកកំពុងស្ថិតនៅ ក៏ដូចជាអ្វីដែលអ្នកបានឃើញ។
- ៩ ជៀសវាងកន្លែងដែលមានសំឡេងរំខាន ដើម្បីឱ្យបុគ្គលនោះអាចស្តាប់ឮអ្នកច្បាស់។
- ១០ និយាយតាមធម្មតា និងច្បាស់ៗ មិនចាំបាច់ស្រែកទេ។
- ១១ សួរជាមុនសិន ថាតើបុគ្គលនោះត្រូវការជំនួយឬទេ។ សូមកុំធ្វើដោយមិនមានការអនុញ្ញាត។
- ១២ ត្រូវមានលក្ខណៈជាក់លាក់នៅក្នុងការពិពណ៌នារបស់អ្នក។ និយាយថា “តុនៅពីមុខអ្នក” មិនមែន “តុនៅទីនេះ” ទេ។
- ១៣ មិនត្រូវរំកិលតុកៅអី ឬទុករបស់របរនៅលើតុដែលអាចធ្វើឱ្យនរណាម្នាក់ដួលដោយសារវត្ថុទាំងនោះ។
- ១៤ ត្រូវមានភាពជាក់លាក់នៅពេលប្រាប់ទិសដៅ។ និយាយថា “នៅខាងស្តាំឬខាងឆ្វេងអ្នក” មិនមែន “នៅទីនោះ” ទេ។
- ១៥ ប្រើសញ្ញា និងឯកសារច្បាស់លាស់សម្រាប់ជនដែលពិបាកក្នុងការមើល ដូចជាអក្សរធំៗ ជាដើម។
- ១៦ ប្រើព័ត៌មានជាអក្សរស្លាប (braille) សម្រាប់មនុស្សដែលអាចអានអក្សរនេះបាន។
- ១៧ កុំខ្លាចក្នុងការប្រើឃ្លាដូចជា “ខ្ញុំនឹងជួបអ្នក”។
- ១៨ កុំយកចេញ ឬប៉ះពាល់ឧបករណ៍ជំនួយរបស់នរណាម្នាក់។
- ១៩ កុំលេងជាមួយឆ្កែដែលនាំផ្លូវ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីម្ចាស់វា។
- ២០ នៅលើកាំជណ្តើរ ឬជណ្តើរយន្ត សូមប្រាប់បុគ្គលនោះឱ្យដឹងថាតើគាត់កំពុងឡើង ឬចុះ។

របៀបប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនដែលពិបាកក្នុងការនិយាយ

- ១ ផ្តល់ពេលវេលាទៅបុគ្គលនោះដើម្បីនិយាយ។
- ២ សូមកុំបង្អាក់ ឬនិយាយបំពេញប្រយោគជំនួសគាត់។
- ៣ កុំគ្រប់គ្រងការសន្ទនា។
- ៤ កុំធ្វើពុតជាយល់ ប្រសិនបើអ្នកមិនយល់ទេ។
- ៥ វាមិនមានបញ្ហាអ្វីទេក្នុងការស្នើសុំឱ្យបុគ្គលនោះនិយាយបញ្ជាក់ម្តងទៀត។
- ៦ ឱ្យនរណាម្នាក់ចូលរួមគាំទ្រការប្រាស្រ័យទាក់ទងនោះ ប្រសិនបើចាំបាច់។

របៀបប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនដែលពិបាកក្នុង

ការស្តាប់

- ១ សួរបុគ្គលនោះថា តើគាត់ចូលចិត្តការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបៀបណា។
- ២ ប្តូរទៅទីកន្លែងស្ងាត់ ដើម្បីកុំឱ្យមានសំឡេងរំខាន ឬមានតិច។
- ៣ សម្រួលទីតាំងរបស់អ្នក បុគ្គលនោះ និងអ្នកបកប្រែរបស់គាត់ (បើមាន) ឱ្យត្រូវកន្លែងដែលមានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់។
- ៤ ឈរនៅកន្លែងណាដែលគាត់អាចមើលឃើញអ្នកយ៉ាងងាយ ដូច្នោះគាត់អាចហៅអ្នកសួរនៅពេលត្រូវការ។
- ៥ ឈរក្បែរអ្នកដែលពិបាកក្នុងការស្តាប់។
- ៦ ឈរទល់មុខនឹងបុគ្គលនោះ។ មនុស្សមួយចំនួនដែលពិបាកក្នុងការស្តាប់ ចង់ឃើញមុខរបស់អ្នក ដើម្បីគាត់អាចមើលមាត់ និងទឹកមុខរបស់អ្នកពេលនិយាយ។
- ៧ ត្រូវប្រយ័ត្នចំពោះការបាំងបិទមាត់ ព្រោះអ្នកខ្លះត្រូវការមើលមាត់ពេលនិយាយ។
- ៨ កុំដាក់ដៃរបស់អ្នកបាំងមុខពេលអ្នកកំពុងនិយាយ។
- ៩ ពិនិត្យមើលថាតើបុគ្គលនោះបានយល់ពីអ្នកទេឧទាហរណ៍ដោយសួរយោបល់ត្រឡប់។
- ១០ និយាយឱ្យច្បាស់ដោយកម្រិតសំឡេងធម្មតា។ សូមកុំស្រែក។
- ១១ ទុកពេលវេលាឱ្យអ្នកបកប្រែដើម្បីបកប្រែអ្វីដែលអ្នកបាននិយាយ។
- ១២ និយាយដោយផ្ទាល់ទៅបុគ្គលនោះ កុំឱ្យអ្នកផ្សេងទៀតនិយាយជំនួស។
- ១៣ ប្រើទឹកមុខ និងកាយវិការ ដើម្បីជួយពន្យល់ពីអ្វីដែលអ្នកនិយាយ។
- ១៤ រៀបពាក្យនៅក្នុងប្រយោគឡើងវិញ ជំនួសឱ្យការនិយាយសារថ្មី ប្រសិនបើអ្នកមិនយល់ពីលើកដំបូង។
- ១៥ ផ្តល់ព័ត៌មានជាអក្សរ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះអាចអាននិងសរសេរបាន។
- ១៦ ធ្វើសារទូរស័ព្ទ ជាជាងហៅទូរស័ព្ទទៅបុគ្គលនោះ។
- ១៧ សូមប្រើឃ្លាដូចជា "តើអ្នកបានឮឬទេ?"។

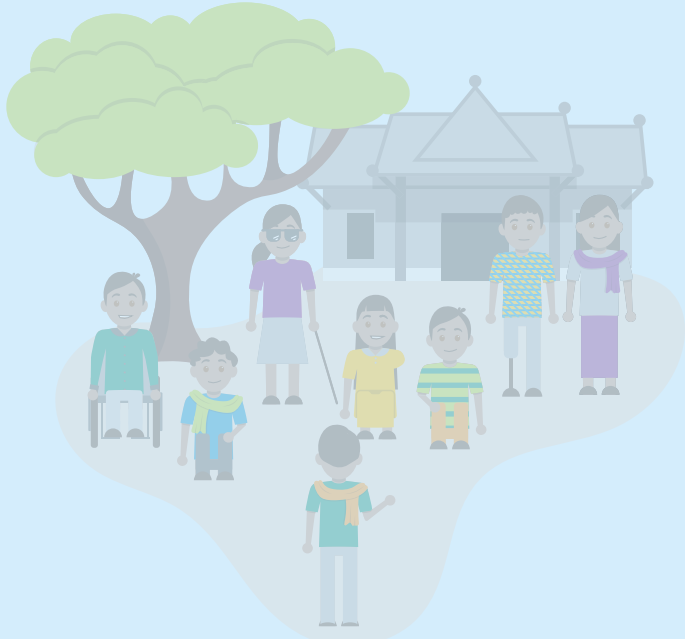

របៀបប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនដែលពិបាកក្នុង

ការផ្លាស់ទី

- ១ បន្ទាបខ្លួនរបស់អ្នកឱ្យស្មើគ្នានឹងកម្រិតនៃភ្នែករបស់បុគ្គលនោះ។
- ២ និយាយជាមួយបុគ្គលនោះផ្ទាល់ កុំនិយាយជាមួយជំនួយការ ឬអ្នកទៅជាមួយគាត់។
- ៣ កុំយកចេញ ឬប៉ះពាល់ឧបករណ៍ជំនួយរបស់គាត់។ ចាត់ទុករទេះរុញ ដូចជាផ្នែកមួយនៃរាងកាយរបស់គាត់។
- ៤ សួរបុគ្គលនោះសិនថា គាត់ត្រូវការជំនួយទេ ឧទាហរណ៍ ដោយការបើកទ្វារ ឬការរុញរទេះ។
- ៥ ធានាថាគ្មានវត្ថុអ្វីមួយនៅរាងផ្លូវដែលត្រូវធ្វើដំណើរទៅកន្លែងប្រជុំ និងនៅភោជនីយដ្ឋានឡើយ។
- ៦ ទុកកន្លែងកៅអីទំនេរនៅតុពិភាក្សាសម្រាប់អ្នកប្រើរទេះរុញចូល។
- ៧ នៅពេលជួយជនប្រើរទេះរុញ ឱ្យឡើងឬចុះជណ្តើរជើង ចូរសួរគាត់ថាតើចង់បែរខ្នងទៅមុន ឬបែរមុខទៅមុន។
- ៨ នៅពេលនិយាយទូរស័ព្ទទៅមនុស្សម្នាក់ សូមទុកឱ្យទូរស័ព្ទរោទីឱ្យបានយូរ ដើម្បីទុកពេលឱ្យគាត់លើកតាមសម្រួល។
- ៩ សូមកុំខ្លាចនឹងប្រើពាក្យ ដូចជា “រត់” ឬ “ដើរ” ។

របៀបប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនមានការពិបាក

ផ្នែកសតិបញ្ញា

- ១ និយាយជាមួយបុគ្គលនោះដោយផ្ទាល់ កុំនិយាយជាមួយជំនួយការ ឬអ្នកទៅជាមួយគាត់។
- ២ និយាយឱ្យច្បាស់ៗ ប្រើប្រយោគខ្លីៗ និងពាក្យច្បាស់ៗ។
- ៣ និយាយយឺតៗ និងទុកពេលឱ្យបុគ្គលនោះឆ្លើយតបមកវិញ។
- ៤ កុំប្រើសំឡេងដូចកូនក្មេង ឬកាច់ជ្រុលពេក។
- ៥ ប្រើកាយវិការ និងទឹកមុខ។
- ៦ ចំណាយពេលដើម្បីយល់ពីគ្នា។
- ៧ ពិនិត្យមើលថាតើបុគ្គលនោះបានយល់ពីអ្នកដែរឬទេ។
- ៨ បង្ហាញប្រាប់គ្នាទៅវិញទៅមក ថាតើអ្នកចង់មានន័យដូចម្តេច នៅពេលដែលអ្នកនិយាយមិនយល់គ្នា។
- ៩ កែសម្រួលការទាក់ទងរបស់អ្នកទៅតាមតម្រូវការជាក់លាក់របស់នរណាម្នាក់៖ ដូចជាការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានដែលមើលឃើញ ព័ត៌មានជាសំឡេង (ជំនួសឱ្យការសរសេរសារ) ។ល។
- ១០ ឱ្យនរណាម្នាក់ចូលរួម ដើម្បីជួយក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង ប្រសិនបើចាំបាច់។
- ១១ សូមចងចាំថាការពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ គឺមានកម្រិតខុសគ្នា។ មនុស្សមួយចំនួនមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងក្នុងកម្រិតខ្ពស់ជាងអ្នកដទៃទៀត។
- ១២ មនុស្សមួយចំនួនមានការសរសេរ អ្នកខ្លះទៀតអានសរសេរ ឬស្តាប់។ ទាំងនេះគឺជាការពិបាកក្នុងការរៀនជំនាញជាក់លាក់មួយ គឺមិនមែនជាការពិបាកផ្នែកសតិបញ្ញាទេ។ មនុស្សបែបនេះអាចនឹងមានសតិបញ្ញាកម្រិតមធ្យម ឬលើមធ្យម។
- ១៣ ត្រូវដឹងថាការពិបាកសតិបញ្ញា ឬពិបាកក្នុងការរៀនសូត្រ មិនមែនតែងតែអាចមើលឃើញនោះទេ។ ដូច្នេះមិនត្រូវវិនិច្ឆ័យមនុស្សលើរបៀបដែលគាត់ប្រតិកម្ម សរសេរ ឬនិយាយឡើយ។

ធនធាន ៨ ៖ សិទ្ធិមនុស្ស

សេចក្តីប្រកាសជាសកលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ឆ្នាំ១៩៤៨

១. សិទ្ធិទទួលបានសមភាព
២. សិទ្ធិសេរីភាពចេញផុតពីការរើសអើង
៣. សិទ្ធិរស់រានមានជីវិត សេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន
៤. សិទ្ធិសេរីភាពចេញផុតពីទាសភាព
៥. សិទ្ធិសេរីភាពចេញផុតពីការធ្វើទារុណកម្ម និងការធ្វើឱ្យអាចឱន
៦. សិទ្ធិក្នុងការទទួលស្គាល់ក្នុងនាមជាមនុស្សម្នាក់ចំពោះមុខច្បាប់
៧. សិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់
៨. សិទ្ធិរកដំណោះស្រាយស័ក្តិសិទ្ធិមួយនៅចំពោះមុខសាលាជំរះក្តីជាតិដែលមានសមត្ថកិច្ច
៩. សិទ្ធិសេរីភាពចេញផុតពីការចាប់ខ្លួន ឃុំខ្លួន ឬនិរទេសខ្លួន
១០. សិទ្ធិទទួលបានសវនាការសាធារណៈដោយយុត្តិធម៌
១១. សិទ្ធិសន្មតជាជនគ្មានទោស រហូតដល់ពិរុទ្ធភាពត្រូវបានរកឃើញ
១២. សិទ្ធិសេរីភាពពីការជ្រៀតជ្រែកលើជីវិតឯកជន ក្រុមគ្រួសារ ទី លំនៅ ឬការឆ្លើយឆ្លង
១៣. សិទ្ធិក្នុងការធ្វើដំណើរដោយសេរីនៅក្នុងនិងក្រៅប្រទេស
១៤. សិទ្ធិទទួលបានការជ្រកកោនក្នុងប្រទេសដទៃទៀត ក្នុងករណីមានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ
១៥. សិទ្ធិទទួលបានសញ្ជាតិ និងសេរីភាពក្នុងការផ្លាស់ប្តូរវា
១៦. សិទ្ធិរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងកសាងគ្រួសារ
១៧. សិទ្ធិកាន់កាប់ទ្រព្យសម្បត្តិ
១៨. សិទ្ធិសេរីភាពខាងជំនឿ និងសាសនា
១៩. សិទ្ធិសេរីភាពសម្តែងមតិ និងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន
២០. សិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការជួបជុំ ឬជាសមាគម ដោយសន្តិវិធី
២១. សិទ្ធិចូលបម្រើមុខងារសាធារណៈ និងក្នុងការបោះឆ្នោតដោយសេរី
២២. សិទ្ធិទទួលបានសន្តិសុខសង្គម
២៣. សិទ្ធិទទួលបានការងារដែលខ្លួនពេញចិត្ត
២៤. សិទ្ធិឈប់សម្រាក និងលំហែកំសាន្ត
២៥. សិទ្ធិទទួលបានកម្រិតជីវភាពសមរម្យ
២៦. សិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ
២៧. សិទ្ធិចូលរួមដោយសេរីក្នុងជីវភាពវប្បធម៌របស់សហគមន៍
២៨. សិទ្ធិទទួលបាននូវសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ដូចចែងក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ
២៩. ភារកិច្ចសហគមន៍ចាំបាច់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍដោយសេរី និងពេញលេញ
៣០. សេរីភាពចេញផុតពីការជ្រៀតជ្រែករបស់រដ្ឋឬបុគ្គល ចំពោះសិទ្ធិខាងលើ

ធនធាន ៩ ៖ អនុសញ្ញាអន្តរការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ (UNCRPD) និងច្បាប់កម្ពុជាស្តីពីពិការភាព^{៣៣}

ផ្នែកសំខាន់ៗនៃអនុសញ្ញានេះមាន ៖

- ក) ការគោរពសេចក្តីថ្លែងរូបរបស់មនុស្សគ្រប់រូប សេរីភាពក្នុងការជ្រើសរើស និងភាពឯករាជ្យរបស់គាត់។
- ខ) ការមិនរើសអើង (ប្រព្រឹត្តចំពោះមនុស្សគ្រប់គ្នាដោយស្មើភាព) ។
- គ) ការចូលរួមយ៉ាងពេញលេញ និងបរិយាបន្ននៅក្នុងសង្គម (ត្រូវបានរាប់បញ្ចូលក្នុងសហគមន៍របស់អ្នក) ។
- ឃ) ការគោរពភាពខុសគ្នា និងការទទួលយកជនមានពិការភាពជាផ្នែកមួយនៃភាពចម្រុះរបស់មនុស្សជាតិ។
- ង) ឱកាសស្មើគ្នា។
- ច) ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល (អាចទទួលបានមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ទៅទីកន្លែងនានា និងទទួលបានព័ត៌មាន ហើយមិនត្រូវបានបដិសេធនាទាំងនេះ ដោយសារតែអ្នកមានពិការភាពនោះទេ) ។
- ឆ) សមភាពរវាងបុរស និងស្ត្រី (មានឱកាសដូចគ្នា មិនថាអ្នកជាក្មេងស្រី ឬក្មេងប្រុស) ។
- ជ) ការគោរពចំពោះសមត្ថភាពដែលកំពុងវិវត្តរបស់កុមារដែលមានពិការភាព និងសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការរក្សាអត្តសញ្ញាណរបស់គាត់ (ទទួលបានការគោរពចំពោះសមត្ថភាពរបស់អ្នក និងមានមោទនភាពចំពោះខ្លួនអ្នក) ។

ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារ និងលើកកម្ពស់សិទ្ធិជនពិការ

គោលបំណងនៃច្បាប់នេះគឺ៖

- ក) ដើម្បីការពារសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់ជនមានពិការភាព
- ខ) ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់ជនមានពិការភាព
- គ) ដើម្បីបង្ការ កាត់បន្ថយ និងលុបបំបាត់ ការរើសអើងចំពោះជនមានពិការភាព និង
- ឃ) ដើម្បីស្តារនីតិសម្បទាផ្នែករាងកាយ បញ្ញាស្មារតី និងវិជ្ជាជីវៈ ដើម្បីធានាថាជនមានពិការភាព អាចចូលរួមបានពេញលេញនិងស្មើភាពគ្នានៅក្នុងសកម្មភាពនានាក្នុងសង្គម។

^{៣៣}Adapted from UNICEF. (2008). It's about Ability.

ធនធាន ១០ ៖ របៀបរៀបចំកិច្ចប្រជុំដែលមានលក្ខណៈបរិយោជន៍^{៣៤}

ការផ្សព្វផ្សាយ៖ របៀបដែលអ្នកជ្រើសរើស និងអញ្ជើញអ្នកសហគមន៍ដែលមានពិការភាព និងកត់សម្គាល់ឧបសគ្គដែលអាចកើតមានឡើង

ការត្រួតពិនិត្យ	បាទ/ចាស	ទេ	សម្គាល់
តើជនមានពិការភាព/អង្គការតំណាងជនមានពិការភាពត្រូវបានអញ្ជើញដូចជន/អង្គការដទៃដែរឬទេ?			
តើការអញ្ជើញត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗឬទេ? (ឧ. ទាំងលិខិតអញ្ជើញនិងដោយផ្ទាល់)			
តើភាសាសាមញ្ញៗ និងសមស្របត្រូវបានប្រើដើម្បី ផ្តល់ព័ត៌មានដែរឬទេ?			
តើលិខិតអញ្ជើញមានបានផ្តល់ព័ត៌មានស្តីពីការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលនៃកន្លែងប្រជុំដែរឬទេ?			
តើអ្នកចូលរួមត្រូវបានសួរថាពួកគេមានតម្រូវការណាមួយលើការបង្កលក្ខណៈងាយដែរឬទេ?			

ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល - តើឧបសគ្គចំពោះការចូលរួម ត្រូវបានលុបបំបាត់យ៉ាងដូចម្តេច?

ការត្រួតពិនិត្យ	បាទ/ចាស	ទេ	សម្គាល់
តើវេទនាសម្តែងរូបវន្ត ក៏ដូចជាមធ្យោបាយទាក់ទង ត្រូវបានត្រួតពិនិត្យលើការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ដែរឬទេ?			
តើមានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់អ្នកគ្រប់គ្នាដែរឬទេ? ហើយសម្រាប់ក្រុមផ្សេងៗទៀតផងដែរ (ឧ. មនុស្សចាស់ ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ កុមារ, ជាដើម។)			
នៅពេលផលិតសម្ភារសំណេរ តើមានអក្សរធំៗ ប្រើពណ៌ច្បាស់ៗ ដែលផ្ទុយពីផ្ទៃពណ៌ខាងក្រោយសម្រាប់អ្នកមានបញ្ហាខ្សោយគំហើញដែរឬទេ?			

ការរៀបចំកន្លែងសម្រាប់ការប្រជុំ

ការត្រួតពិនិត្យ	បាទ/ចាស	ទេ	សម្គាល់
តើកន្លែងប្រជុំត្រូវបានត្រួតពិនិត្យជាមុនរកមើល លក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់អ្នកចូលរួមដែរឬទេ?			
តើអគារមានលក្ខណៈងាយស្រួលផ្នែករូបវន្តដែរឬទេ?			
តើបង្គន់ច្រកចេញចូល និងបរិវេណកន្លែងបរិភោគអាហារ មានលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ជនមានពិការភាពដែរឬទេ?			

មនុស្សគ្រប់គ្នានឹងទៅដល់កន្លែងកម្មវិធីយ៉ាងដូចម្តេច

^{៣៤} Taken from: Light for the World. (2019). Resource Book on Disability Inclusion

ការត្រួតពិនិត្យ	បាទ/ចាស	ទេ	សម្គាល់
តើអាចទៅដល់កន្លែងកម្មវិធីដោយប្រើមធ្យោបាយធ្វើដំណើរសាធារណៈបានដែរទេ ? បើមិនអាចទេ តើមានជម្រើសអ្វីផ្សេងទៀតទេ (ឧ. រៀបចំមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ដោយមានការគាំទ្រពីអង្គការជនពិការក្នុងសហគមន៍) ?			
តើមានបានផ្តល់ព័ត៌មានឱ្យអ្នកចូលរួមនៅកន្លែងប្រជុំដែរឬទេ ? ធ្វើដូចម្តេចដើម្បីទៅដល់កន្លែងប្រជុំនោះ តើពួកគេអាចទទួលបានការគាំទ្រអ្វីខ្លះនៅក្នុងការប្រជុំ ហើយតើមានប្រាក់សំណងសម្រាប់ការចំណាយបន្ថែមដែរទេ ?			
តើមាននរណាម្នាក់នៅច្រកចូលកន្លែងកម្មវិធី ដើម្បីជួយនាំអ្នកចូលរួមទៅកន្លែងដែលពួកគេត្រូវទៅ និងដើម្បីផ្តល់ជំនួយដល់ពួកគេប្រសិនបើត្រូវការដែរឬទេ ?			

តើមនុស្សគ្រប់គ្នានឹងមានលទ្ធភាពអាចចូលរួមក្នុងកម្មវិធីយ៉ាងដូចម្តេច

ការត្រួតពិនិត្យ	បាទ/ចាស	ទេ	សម្គាល់
តើអ្នកបានទទួលព័ត៌មានពីអ្នកចូលរួម ថាតើពួកគេមានតម្រូវការពិសេសណាមួយសម្រាប់ការបង្ក លក្ខណៈងាយស្រួលដែរឬទេ ឬក៏ពួកគេនឹងនាំជំនួយការផ្ទាល់ខ្លួនមក ?			
តើមានការរៀបចំនិងបម្រុងថវិការសម្រាប់បកប្រែភាសាសញ្ញា និងភាសាស្នាបសម្រាប់មនុស្សឆ្លង់ និងឆ្លង់-ពិការភ្នែក ដែរឬទេ ប្រសិនបើមានអ្នកចូលរួមដែលនឹងប្រើភាសាសញ្ញា ឬភាសាស្នាប ?			
តើមានការរៀបចំនិងធ្វើថវិការសម្រាប់ព័ត៌មានជាអក្សរស្នាប (braille) ការបោះពុម្ពផ្ទាំងធំៗ ឬការចតសំឡេង ត្រៀមសម្រាប់អ្នកមកចូលរួមដែលពិបាកក្នុងការមើលដែរឬទេ ?			
តើអ្នកសម្របសម្រួលនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាដែរឬទេ ? ស្នើឱ្យអ្នកសម្របសម្រួលនិយាយយឺតៗ ច្បាស់ៗ និងឱ្យអ្នកបកប្រែមានពេលវេលាបកប្រែបាន។			
តើបន្ទប់ត្រូវបានរៀបចំដើម្បីឱ្យទេះរុញអាចចេញចូលបានស្រួលដែរទេ ? តើគ្មានវត្ថុអ្វីដែលអាចធ្វើឱ្យជាន់ជំពប់មែនទេ ?			
តើកាលវិភាគមានភាពសមស្របចំពោះអ្នកចូលរួមទាំងអស់ដែរទេ ?			
តើបន្ទប់ទឹកមានលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ជនមានពិការភាពដែរទេ ?			

ធនធាន ១១ ៖ សរសេរគ្រឹះនៃបរិយាបន្នពិការភាព

បរិយាបន្នពិការភាពត្រូវបានរាប់បញ្ចូលក្នុងវិធីសាស្ត្រផ្អែកលើសិទ្ធិដែលចាត់ទុកថាជនមានពិការភាពទទួលបានយ៉ាងស្មើគ្នានូវសិទ្ធិទាំងឡាយដូចគ្នាទៅនឹងជនដែលគ្មានពិការភាពដែរ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ដើម្បីធានាថាជនមានពិការភាពត្រូវបានរាប់បញ្ចូល វាជាការចាំបាច់ដែលត្រូវអនុវត្តគោលការណ៍ចម្បង ៤យ៉ាងនៃបរិយាបន្ន ដែលមាន ៖

- ឥរិយាបថ ៖ ការគោរព និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ
- ការប្រាស្រ័យទាក់ទង ៖ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយបរិយាបន្ន
- ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ៖ បរិស្ថានដែលគ្មានរបាំង
- ការចូលរួម ៖ ការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម

នៅផ្នែកបន្ទាប់ អ្នកនឹងឃើញព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែមទៀតអំពីគោលការណ៍នីមួយៗ។

ឥរិយាបថ ៖ ការគោរព និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ

អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ (UNCRPD)

អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ ក្រោមមាត្រា ៣ (ក) ចែងថាគោលការណ៍ណែនាំដំបូងរបស់ខ្លួនគឺ “ការគោរពសេចក្តីថ្លៃថ្នូរដែលមានពីកំណើតស្វ័យភាពបុគ្គលរួមទាំងសេរីភាពក្នុងការជ្រើសរើសដោយខ្លួនឯង និងឯករាជ្យភាពរបស់បុគ្គល”។ គោលការណ៍នេះបញ្ជាក់អំពី ការបង្កើតសង្គមអំណោយផលមួយដែលជនមានពិការភាពមិនត្រូវបានចាត់ទុកថាជារត្តកូរឱ្យអាណិតអាសូរនោះឡើយ ប៉ុន្តែជាមនុស្សដែលមានសិទ្ធិស្មើគ្នាដែលអាចរីករាយចំពោះសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដូចទៅនឹងជនគ្មានពិការភាពដែរ។ ក្នុងន័យនេះ ឥរិយាបថរបស់សង្គមចំពោះពិការភាព ឬរបៀបដែលសង្គមយល់ឃើញ ឬធ្វើមកលើជនមានពិការភាព អាចជាកត្តាជំរុញ ឬកត្តារាំងចំពោះបរិយាបន្ន។

តើយើងមានន័យដូចម្តេចចំពោះពាក្យឥរិយាបថ?

ឥរិយាបថ គឺជាបណ្តុំដ៏ស្មុគស្មាញមួយនៃជំនឿ តម្លៃ ឬអារម្មណ៍ ដែលពិពណ៌នាអំពីអ្វីដែលយើងគិត ឬដែលមានអារម្មណ៍ចំពោះស្ថានភាព ឬមនុស្សណាមួយ។ ឥរិយាបថរបស់យើងចំពោះអ្នកដទៃ ជាញឹកញាប់ត្រូវបានកំណត់ឡើងដោយ “បទដ្ឋាន” និង “ទំនៀមទម្លាប់” របស់សង្គមដែលយើងរៀនតាមតាំងពីកុមារភាពមក។

ឥរិយាបថ គឺជារបៀបដែលមនុស្សម្នាក់ធ្វើការវាយតម្លៃ ឬវិនិច្ឆ័យទៅលើមនុស្សណាម្នាក់ទៀត វត្ថុ ព្រឹត្តិការណ៍ ឬគំនិតអ្វីមួយ។ និយាយម្យ៉ាងទៀត ឥរិយាបថគឺជារបៀបដែលយើងគិតចំពោះនរណាម្នាក់ ឬអ្វីមួយ។ នេះអាចជាគំនិតវិជ្ជមាន ឬអវិជ្ជមាន។ ជាញឹកញាប់ របៀបដែលយើងគិតចំពោះរឿងអ្វីមួយ វាមានឥទ្ធិពលទៅលើការប្រព្រឹត្តរបស់យើង។

ឥរិយាបថជារបាំងមួយ

ជាញឹកញាប់ ជនមានពិការភាពច្រើនតែរងនូវឥរិយាបថអវិជ្ជមានពីបរិស្ថានជុំវិញខ្លួនរបស់ពួកគាត់។ នៅប្រទេសខ្លះ ពិការភាពត្រូវបានគេយល់ថាជាបណ្តាសាមួយ ហើយត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងរឿងអាបធ្មប់។ ជំនឿបែបនេះធ្វើឱ្យគ្រួសារក៏ដូចជាសហគមន៍ មានអារម្មណ៍អាម៉ាស់ចំពោះសមាជិករបស់ខ្លួនដែលមានពិការភាព ជាហេតុនាំឱ្យមិនមានការរាប់

បញ្ចូលពួកគាត់ទៅក្នុងការជួបជុំនានា និងទទួលបានសេវាផ្សេងៗដែលផ្តល់ឱ្យដោយរដ្ឋាភិបាល។ ជំនឿសុះសាយមួយ ទៀតគឺថា ជនមានពិការភាពគឺ "មិនមានផលិតភាព" ទេហើយមិនអាចសិក្សា និងធ្វើការដូចជនមិនមានពិការភាពនោះទេ។ ឧទាហរណ៍ ៖ ឪពុកម្តាយប្រហែលជាជឿថាកូនស្រី ឬកូនប្រុសរបស់គាត់ដែលពិបាកក្នុងការមើល មិនអាចរៀនបានទេ ដូច្នេះពួកគេក៏សម្រេចចិត្តមិនវិនិយោគលើការអប់រំរបស់កុមារទេ។ ជាលទ្ធផល ការយល់ឃើញមិនត្រឹមត្រូវរបស់ឪពុកម្តាយ ចំពោះពិការភាពបែបនេះ បានរារាំងដល់ឱកាសទទួលបានការអប់រំរបស់កូន ធ្វើឱ្យមានឱកាសទាបក្នុងការទទួលបាន ការងារនៅថ្ងៃអនាគត។

ឥរិយាបថអវិជ្ជមាន អាចជាគំនិតទាំងដឹងខ្លួន ឬមិនដឹងខ្លួន ដែលអ្នកមិនដឹងថាអ្នកគិតបែបនេះទេ។ ក្រៅពីមនុស្សដែល មានឥរិយាបថអវិជ្ជមានចំពោះជនមានពិការភាព ជនដែលមានពិការភាពខ្លួនឯង ក៏អាចនឹងមានអារម្មណ៍ថាពួកគាត់គ្មាន តម្លៃ ហើយត្រូវការជំនួយគាំទ្រផងដែរ។ ពួកគាត់អាចនឹងខ្វះការឱ្យតម្លៃខ្លួនឯង ហើយមានអារម្មណ៍ថាមិនអាចរៀនអ្វីថ្មីៗ បាន។

ឥរិយាបថជាកត្តាអំណោយផល

ឥរិយាបថវិជ្ជមានចំពោះពិការភាព អាចដើរតួជាកត្តាផ្តល់ភាពអង់អាចមួយដែលអាចជំរុញជនមានពិការភាព ឱ្យខំរៀន ទទួលបានវិជ្ជាជីវៈ អភិវឌ្ឍជំនាញ និងរស់នៅដោយឯករាជ្យ។ ឧទាហរណ៍ កុមារពិការដែលត្រូវបានគាំទ្រដោយឪពុកម្តាយ អាចអភិវឌ្ឍទំនុកចិត្តទៅលើសមត្ថភាព និងទេពកោសល្យរបស់ខ្លួនតាំងពីវ័យក្មេង។ សហគមន៍មានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការតម្រេចម្រង់ និងធ្វើជាគំរូដើម្បីបង្កើតឥរិយាបថវិជ្ជមានចំពោះពិការភាព។ ប្រសិនបើមេដឹកនាំសហគមន៍ បង្ហាញ ការគោរពចំពោះសមាជិកដែលមានពិការភាព នោះវាអាចកាត់បន្ថយការមាក់ងាយទៅលើជនមានពិការភាពពីសំណាក់ សាធារណជនដែលនឹងផ្តល់ឱ្យជនមានពិការភាព នូវឱកាសបន្ថែម និងលទ្ធភាពសម្រាប់ឱ្យពួកគេធ្វើអ្វីមួយដែលមិនអាច ធ្វើបានពីមុនមក។

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង ៖ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយបរិយាបន្ន

អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ (UNCRPD)

អនុសញ្ញានេះមិនបានកំណត់ជាពិសេសថា ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាគោលការណ៍ដាច់ដោយឡែកនោះទេ ប៉ុន្តែចាត់ ទុកវាជាធាតុស្នូលមួយនៃការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល។ នៅក្នុងមាត្រា ៩ (ខ) អនុសញ្ញា CRPD អះអាងពីការទទួលខុស ត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការ "រួមបញ្ចូលនូវការកត់សម្គាល់ និងការលុបបំបាត់ឧបសគ្គ និងរបាំងនានាចំពោះការបង្កលក្ខណៈ ងាយស្រួល... ទទួលបានព័ត៌មាន ទំនាក់ទំនង និងសេវាកម្មដទៃទៀត រួមទាំងសេវាអេឡិចត្រូនិក និងសេវាបន្ទាន់នានា" ។ ក្រៅពីនេះ នៅក្នុងមាត្រា ២១ អនុសញ្ញាចែងពីសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព អំពីសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ និងការទទួល បានព័ត៌មាន ជាពិសេសការផ្តល់ព័ត៌មានដល់ជនមានពិការភាព ក្នុងទម្រង់និងបច្ចេកវិទ្យាដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល "ជួយសម្រួលដល់ការប្រើប្រាស់ភាសាសញ្ញា ភាសាស្នាប (Braille) និងប្រភពព័ត៌មានផ្សេងៗទៀត" ។

តើយើងមានន័យដូចម្តេចចំពោះពាក្យការប្រាស្រ័យទាក់ទង ?

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង គឺជាដំណើរការឈានទៅដល់ការយល់ពីគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយសារអ្នកចូលរួមបានចែករំលែក ព័ត៌មាន គំនិត និងអារម្មណ៍របស់ខ្លួន។ វាអាចស្ថិតក្នុងទម្រង់សំណេរ ពាក្យសម្តី ឬមិនមែនជាពាក្យសម្តី។ ការប្រាស្រ័យ ទាក់ទងប្រកបដោយបរិយាបន្នពាក់ព័ន្ធគ្រប់ទម្រង់ទាំងអស់នៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងរួមមានព័ត៌មានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ព័ត៌មានតាមអ៊ីនធឺណែត តាមទូរស័ព្ទ និងមុខទល់មុខគ្នា។ វាពាក់ព័ន្ធនឹងការចែករំលែកព័ត៌មានក្នុងរបៀបមួយដែលមនុស្ស គ្រប់គ្នាអាចយល់បាន និងបញ្ជាក់ពីការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ដែលមានភាពចាំបាច់សម្រាប់គាំទ្រដល់តម្រូវការក្នុងការប្រាស្រ័យ ទាក់ទងរបស់ជនមានពិការភាព

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង គឺជាដំណើរការឈានទៅដល់ការយល់ពីគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយសារអ្នកចូលរួមបានចែករំលែកព័ត៌មាន គំនិត និងអារម្មណ៍របស់ខ្លួន។

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង អាចកើតឡើងតាមវិធីជាច្រើន ឧទាហរណ៍ ៖

- មិនមែនជាពាក្យសម្តី។ ដែលមានដូចជា កាយវិការ ការបង្ហាញទឹកមុខ ភាសារាងកាយ ការប្រើភ្នែកមើលគ្នាជាដើម។
- ជាពាក្យសម្តី ជាភាសានិយាយ។
- ជាសំណេរ។

របាំងក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង

របាំងក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទង កើតឡើងនៅពេលដែលពិការភាពធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការស្តាប់ ការនិយាយ ការសរសេរ និង/ឬការយល់ដឹងរបស់គាត់ និងពេលដែលបុគ្គលម្នាក់ប្រើប្រាស់មធ្យោបាយ ទាក់ទង ខុសពីជនដែលគ្មានពិការភាពទាំងនេះ។ ឧទាហរណ៍ សារលើកកម្ពស់សុខភាពដែលសរសេរនៅលើផ្ទាំងផ្សព្វផ្សាយ គឺពិបាកអានសម្រាប់ជនដែលពិបាកក្នុងការមើល។ ឬសារជាសំឡេងដែលគ្មានអមជាមួយនូវវីដេអូ ឬរូបភាព គឺមិនមានបរិយាបន្នសម្រាប់ជនដែលពិបាកក្នុងការស្តាប់នោះទេ។ កង្វះលទ្ធភាពទទួលបានការប្រាស្រ័យទាក់ទង មិនអនុញ្ញាតឱ្យជនមានពិការភាពធ្វើអន្តរកម្មជាមួយអ្នកដទៃប្រកបដោយផលិតភាពនោះទេ ដែលរឹតតែធ្វើឱ្យគាត់មានអារម្មណ៍មិនត្រូវបានរាប់បញ្ចូលទៅក្នុងសង្គមកាន់តែខ្លាំងថែមទៀត។

របៀបប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយបរិយាបន្ន

ការប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព អនុញ្ញាតឱ្យជនមានពិការភាព អាចកសាង និងរក្សាទំនាក់ទំនង អាចធ្វើការងារ សិក្សា និងគ្រប់គ្រងកិច្ចការរបស់ខ្លួនដោយខ្លួនឯង ព្រមទាំងអាចបង្ហាញពីគំនិតរបស់ខ្លួនឯងបាន។ ដើម្បីធានាថាព័ត៌មានដែលបានចែករំលែក ត្រូវបានយល់ដោយមនុស្សទាំងអស់ គេគួរអនុវត្តតាមជំហានទាំងនេះ ៖

- ហៅឈ្មោះជនមានពិការភាព ដោយមិនត្រូវហៅអ្នកជួយថែគាត់នោះទេ
- ប្រើប្រាស់ភាសាសាមញ្ញដើម្បីបង្ហាញពីគំនិតរបស់អ្នក
- បង្ហាញអត្តសញ្ញាណរបស់អ្នកនៅពេលដែលអ្នកនិយាយជាមួយជនដែលពិបាកក្នុងការមើល
- ផ្តល់ការពិពណ៌នាជាពាក្យសម្តី ចំពោះរូបភាព វីដេអូ ឬអត្ថបទបោះពុម្ព
- អញ្ជើញអ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា មកចូលរួមការប្រជុំ និងព្រឹត្តិការណ៍នានា
- បន្ទាបខ្លួនរបស់អ្នកឱ្យស្ថិតនៅកម្រិតភ្នែកស្មើគ្នាជាមួយជនដែលប្រើទះរុញ នៅពេលនិយាយជាមួយគាត់មួយទល់នឹងមួយ។

ជាការសំខាន់គឺត្រូវប្រាស្រ័យទាក់ទងដោយប្រើភាសាសាមញ្ញភាសាដែលបង្ហាញការគោរពនិងតាមរបៀបផ្សេងៗដូច្នោះ មនុស្សដែលមានតម្រូវការខុសគ្នា អាចទទួលបាននិងឆ្លើយតបទៅនឹងព័ត៌មាននោះ។

ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ៖ បរិស្ថានដែលគ្មានរបាំង

អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនមានពិការភាព (UNCRPD)

មួយក្នុងចំណោមគោលការណ៍ទូទៅដទៃទៀត (មាត្រា ៣ (ច)) នៃអនុសញ្ញា UN CRPD គឺការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល។ មាត្រា ៩ អនុសញ្ញា CRPD ចែងពីការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាល “ក្នុងការធានាដល់ជនមានពិការភាព

នូវសិទ្ធិយ៉ាងស្មើភាពគ្នាក្នុងការទទួលបានបរិស្ថានរូបវន្ត ការដឹកជញ្ជូន ព័ត៌មាន និងការប្រាស្រ័យទាក់ទង... ព្រមទាំងទទួលបាននូវមធ្យោបាយនិងសេវាកម្មផ្សេងទៀតដែលបើកចំហរ ឬផ្តល់ជូនដល់សាធារណជន ទាំងនៅទីក្រុង និងនៅជនបទ។”

តើយើងមានន័យដូចម្តេចចំពោះពាក្យការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ?

ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ត្រូវបានយល់យ៉ាងទូលំទូលាយថាជាលទ្ធភាពក្នុងទទួលយកបាន ឬទាញប្រយោជន៍ពីផលិតផល ឧបករណ៍ សេវាកម្ម ឬបរិស្ថាន។ ប្រសិនបើផលិតផល សេវាកម្ម ឬបរិស្ថាន មានលក្ខណៈងាយស្រួលនោះមានន័យថាមនុស្សទាំងអស់ទាំងមាននិងគ្មានពិការភាពអាចទទួលយកមកប្រើប្រាស់ដោយមិនប្រឈមនឹងរបាំងណាមួយឡើយ។ នៅឆ្នាំ២០១៣ កិច្ចប្រជុំជាន់ខ្ពស់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីពិការភាព និងការអភិវឌ្ឍ បានសង្កត់ធ្ងន់លើសារសំខាន់នៃការធានាឱ្យមានលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ការដាក់បញ្ចូលជនមានពិការភាពទៅគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់នៃការអភិវឌ្ឍ។

និយមន័យនៃការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល គឺថាមនុស្សម្នាក់អាច ៖

- ធ្លាក់ទីដោយសេរីដោយគ្មានឧបសគ្គ
- ធ្លាក់ទីដោយឯករាជ្យ (ដោយគ្មានជំនួយផ្ទាល់ពីអ្នកដទៃ)
- ធ្លាក់ទីដោយមានទំនុកចិត្ត និងការគោរព

ក្របខណ្ឌការងារដើម្បីធានាឱ្យមានការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល

អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ ចាត់ទុកការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ជាបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធដល់គ្រប់ផ្នែក ដែលអនុញ្ញាតឱ្យជនមានពិការភាព អាចរស់នៅដោយឯករាជ្យ និងចូលរួមយ៉ាងពេញលេញនៅគ្រប់វិស័យនៃសង្គម។ អនុសញ្ញានេះលើកកម្ពស់ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលនៅក្នុង ៖

- ការច្នៃបង្កើត និងការអភិវឌ្ឍ ក៏ដូចបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗដែលអាចរកបាន រួមទាំងបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងគមនាគមន៍ (មាត្រា ៤) ។
- បរិក្ខារនៅក្នុង និងក្រៅអគារ ដូចជាសាលារៀន ផ្ទះ មូលដ្ឋានសុខាភិបាល និងកន្លែងធ្វើការ (មាត្រា ៩)
- ការរស់នៅដោយឯករាជ្យនៅក្នុងសហគមន៍ (មាត្រា ១៩)
- ការធ្លាក់ទីផ្ទាល់ខ្លួន (មាត្រា ២០)
- លទ្ធភាពក្នុងការបង្ហាញពីខ្លួនឯង និងការទទួលបានព័ត៌មានដោយសេរី (មាត្រា ២១) ។

ក្រៅពីនេះ មានគោលការណ៍ច្នៃបង្កើតជាសកល ចំនួន ៧ ដែលបង្កើតឡើងដើម្បីធានាបរិយាបន្នសម្រាប់បរិស្ថាន ការអប់រំ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៃលទ្ធភាពទទួលបានប្រើប្រាស់។ ការច្នៃបង្កើតជាសកល គឺជាគំនិតដែលចាត់ទុកថា អ្វីៗក៏ដោយដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង គឺត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរបៀបមួយដែលងាយស្រួលប្រើប្រាស់សម្រាប់មនុស្សទាំងអស់ ដោយមិនចាំបាច់ការសម្របខ្លួនច្រើនពេកទេ។ គោលការណ៍ទាំង ៧នោះគឺ៖

- អាចប្រើប្រាស់យ៉ាងស្មើគ្នាដោយមនុស្សដែលមានសមត្ថភាពខុសៗគ្នា
- ភាពបត់បែនក្នុងការប្រើប្រាស់
- សាមញ្ញ និងងាយស្រួលប្រើ
- ព័ត៌មានដែលអាចយល់បាន

- មិនខូចខាតនៅពេលប្រើខុស
- ប្រើកម្លាំងរាងកាយតិចតួច
- ទំហំ និងទីធ្លាសម្រាប់ការចូល និងប្រើប្រាស់ ។

លទ្ធភាពប្រើប្រាស់ដោយគ្មានរបាំង

ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល គឺជាធាតុស្នូលដ៏សំខាន់នៃបរិយាបន្នពិការភាព។ បរិស្ថានគ្មានរបាំងដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល គឺជាជំហានដ៏សំខាន់មួយឆ្ពោះទៅរកការបំពេញសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព ដើម្បីអាចចូលរួមក្នុងគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់នៃជីវិតសហគមន៍។ បរិស្ថានគ្មានរបាំង មានន័យលើសពីភាពងាយស្រួលផ្នែករូបវន្ត ដូចជាការសាងសង់ជម្រាលជណ្តើរជាដើម ប៉ុន្តែត្រូវការការយកចិត្តទុកដាក់ទូលំទូលាយជាងនេះទៀត។ នៅក្នុងសង្គមមួយដែលផ្តល់ជូនសមាជិកទាំងអស់នូវលទ្ធភាពសមរម្យ និងស្មើភាពគ្នាក្នុងការទទួលបានមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ បច្ចេកវិទ្យា លំនៅដ្ឋាន សេវាកម្ម និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសហគមន៍ នោះជនមានពិការភាពមានឱកាសកាន់តែច្រើនក្នុងការប្រើប្រាស់សក្តានុពលរបស់ខ្លួនដើម្បីអភិវឌ្ឍជំនាញរបស់ខ្លួន ហើយរួមចំណែកក្នុងជីវិតសហគមន៍។ នេះអាចមានន័យថា ធ្វើឱ្យមានកន្លែងស្នាក់នៅសមរម្យពេលគឺការកែសម្រួលបរិស្ថានបន្តិចបន្តួច ដើម្បីឱ្យកាន់តែមានភាពងាយស្រួលសម្រាប់មនុស្សទាំងអស់ដែលមានសមត្ថភាពរៀងៗខ្លួន។

ការចូលរួម ៖ ការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម

អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ (UNCRPD)

គោលការណ៍នៃការចូលរួម ក៏ត្រូវបានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៣ (គ) ជាគោលការណ៍ទូទៅមួយនៃអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ក្រៅពីនេះ នៅក្នុងមាត្រា ៣៣ (៣) អនុសញ្ញា CRPD សង្កត់ធ្ងន់ទៅលើសារសំខាន់នៃការបញ្ចូលជនមានពិការភាពឱ្យចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការតាមដាន។ មាត្រា ២៩ នៃអនុសញ្ញា CRPD និយាយដោយផ្ទាល់អំពីការពាក់ព័ន្ធរបស់ជនមានពិការភាពនៅក្នុងសង្គមស៊ីវិលដើម្បី "ចូលរួមប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងយ៉ាងពេញលេញក្នុងកិច្ចការសាធារណៈ ដោយគ្មានការរើសអើង និងឈរលើមូលដ្ឋានស្មើភាពគ្នាជាមួយអ្នកដទៃដែរ..."។

តើយើងមានន័យដូចម្តេចចំពោះពាក្យការចូលរួម ?

ការចូលរួម បញ្ជាក់ន័យថាជនមានពិការភាព អាចចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃក្នុងទិដ្ឋភាពដ៏សាមញ្ញដោយផ្ដោតសំខាន់លើការកសាងទំនាក់ទំនងយូរអង្វែងជាមួយសហគមន៍របស់គាត់។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី គោលការណ៍នេះមិនត្រឹមតែរំលែចអំពីវត្តមានរាងកាយរបស់ជនមានពិការភាព នៅក្នុងសកម្មភាព និងព្រឹត្តិការណ៍សង្គមប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើសារសំខាន់នៃការចូលរួមផ្នែកនយោបាយពីសំណាក់ជនមានពិការភាព នៅក្នុងការសម្រេចចិត្តនានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងពួកគាត់ "ដូច្នេះសកម្មភាពទាំងឡាយណាដែលប៉ះពាល់ដល់ជនមានពិការភាព គឺមិនត្រូវបានធ្វើផែនការ ឬអនុវត្តដោយគ្មានមតិយោបល់ពីពួកគេនោះឡើយ"¹² ។ "គ្មានអ្វីអំពីយើង ដោយគ្មានរូបយើងនោះទេ" គឺជាពាក្យស្លោកមួយដែលតែងតែបង្ហាញពីបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់គោលការណ៍នៃការចូលរួមនៅក្នុងចលនាគាំទ្រពិការភាព។

ការចូលរួម មានន័យថា នរណាម្នាក់អាចរួមចំណែក ឬចែករំលែកពីអ្វីមួយ។ ពួកគេអាចបញ្ចេញមតិយោបល់របស់ខ្លួន និងអាចមានឥទ្ធិពលលើការសម្រេចចិត្តណាមួយដែលកំពុងតែធ្វើឡើង។ នេះមានន័យថា ការចូលរួមគឺមិនមែនគ្រាន់តែមានវត្តមាននៅទីកន្លែងណាមួយនោះទេ, វាមានន័យថា ត្រូវបានស្វាគមន៍ឱ្យចូលរួមយ៉ាងសកម្ម និងប្រកបដោយអត្ថន័យ។

របាំងរារាំងការចូលរួម

ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ការរើសអើង និងឥរិយាបថអវិជ្ជមាន អាចដើរតួជាបាំងរាំងដ៏ធំរារាំងការចូលរួមយ៉ាងពេញលេញរបស់ជនមានពិការភាពនៅក្នុងសង្គម។ ឧទាហរណ៍ ការវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមាន និងផ្ទុកគំនិត បង្កើតជាបាំងរាំងដល់ការអប់រំ ឱកាសការងារ និង/ឬការចូលរួមក្នុងសង្គម។

ការធានាឱ្យមានការចូលរួម

ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យជនមានពិការភាព អាចចូលរួមយ៉ាងពេញលេញនៅក្នុងសកម្មភាពសង្គម ជាការចាំបាច់គឺត្រូវពិចារណាលើវិធីផ្សេងៗក្នុងការរួមបញ្ចូលពួកគាត់ ដើម្បីធានាឱ្យមានការតំណាងប្រកបដោយអត្ថន័យ ការចែករំលែកព័ត៌មាន ការពិគ្រោះយោបល់ ការសហការគ្នា ការសម្រេចចិត្តដោយឯកភាពទាំងសងខាង និងដើម្បីពង្រឹងយុទ្ធសាស្ត្រដែលជួយពួកគាត់ក្នុងការបង្កើនភាពជឿជាក់លើខ្លួនឯង ។

ដើម្បីបង្កើនការចូលរួមរបស់ជនមានពិការភាព ជាការសំខាន់គឺត្រូវបង្កើតបរិស្ថានមួយដែលស្វាគមន៍ចំពោះវត្តមាននិងមតិយោបល់របស់ជនមានពិការភាព។ ឧទាហរណ៍ នៅពេលគ្រោងរៀបចំព្រឹត្តិការណ៍មួយ ការសំខាន់គឺត្រូវធានាថាជនមានពិការភាពត្រូវបានអញ្ជើញ និងត្រូវបានផ្តល់លទ្ធភាពសម្រាប់ការចែករំលែកគំនិតយោបល់របស់គាត់លើប្រធានបទណាមួយ។

ធនធាន ១២ ៖ ហ្គេមបំបែកទឹកកក ហ្គេមបង្កើនថាមពល និងហ្គេមផ្សេងទៀត

ហ្គេមបំបែកទឹកកក គឺជាលំហាត់ ឬហ្គេមដែលអនុញ្ញាតឱ្យមនុស្សនៅក្នុងបន្ទប់ បានសម្រាក និងបានស្គាល់គ្នា។ ជាការល្អគួរលេងហ្គេមបំបែកទឹកកកនៅថ្ងៃចាប់ផ្តើមនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល ឬនៅវគ្គសិក្សាដំបូងបន្ទាប់ពីការសម្រាក ដូចជា អាហារថ្ងៃត្រង់ ព្រោះហ្គេមនេះនឹងជំរុញទឹកចិត្តឱ្យមនុស្សគ្រប់គ្នានៅក្នុងក្រុម ចូលរួមចំណែក និងមិនតឹងរឹងចំពោះខ្លួនឯង ខ្លាំងពេក។

នៅក្នុងសៀវភៅនេះ មានការណែនាំអំពីហ្គេមបំបែកទឹកកកដែលសមស្របសម្រាប់វគ្គសិក្សាជាក់លាក់មួយ។ នៅពេល ដែលអាច គួរប្រើប្រាស់ហ្គេមបំបែកទឹកកកទាំងនោះ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ការផ្តល់យោបល់មួយចំនួនផ្សេងៗទៀត ដូចខាងក្រោម អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ជារឿយៗនៅក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទាំងមូលនៅពេលចាំបាច់។

ខាងក្រោមនេះ គឺជាបញ្ជីនៃហ្គេមបំបែកទឹកកកដែលអាចប្រើប្រាស់បាន ប៉ុន្តែនៅមានច្រើនទៀតដែលអាចរកបាននៅ លើអ៊ីនធឺណិត។ ហ្គេមដែលគួរចាប់ផ្តើមដំបូងបំផុតនោះគឺ ឯកសារ "វិធី ១០០យ៉ាងដើម្បីផ្តល់ថាមពលដល់ក្រុម ៖ ហ្គេម សម្រាប់លេងនៅក្នុងសិក្ខាសាលាការប្រជុំនិងសហគមន៍" ដែលត្រូវបានចងក្រងឡើងដោយសម្ព័ន្ធអន្តរជាតិមេរោគអេដស៍/ ជំងឺអេដស៍ ក្នុងឆ្នាំ ២០០២។ យើងអាចទាញយកវាបានតាមរយៈគេហទំព័រ www.aidsalliance.org ។

ហ្គេមផ្លូវផ្តងរូបសត្វ

ការរៀបចំ ៖ នៅមុនពេលចាប់ផ្តើមវគ្គសិក្សា ចូររៀបចំខិត្តប័ណ្ណជាច្រើនគូដូចៗគ្នាដោយមានរូបសត្វឬបុក្សីលើនោះ។ ធានាថាឈ្មោះនៃរូបភាពនោះ ត្រូវបានសរសេរជាអក្សរស្នាប (Braille) ប្រសិនបើមានវត្តមានអ្នកចូលរួមដែលពិបាកក្នុង ការមើល។

ចែកខិត្តប័ណ្ណទាំងនោះដោយចៃដន្យ ទៅឱ្យអ្នកចូលរួម ដើម្បីឱ្យរូបសត្វឬបុក្សីជាកូនៗ នៅច្របូកប្របល់ពេញបន្ទប់។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើចំនួនអ្នកចូលរួមសរុបមាន ២០នាក់ នោះសូមប្រើរូបសត្វឬបុក្សី ១០ក្បាល នៅលើប័ណ្ណចំនួន ២០សន្លឹក។

ប្រាប់អ្នកចូលរួមថា ពួកគេពីរនាក់មានរូបភាពសត្វឬបុក្សីដូចគ្នា។

ប្រាប់ឱ្យពួកគេស្វែងរកដៃគូដែលមានរូបភាពដូចគ្នាដោយមិននិយាយប្រាប់ទៅក្រុមឡើយ។ ពួកគេអាចធ្វើត្រាប់តាម កាយវិការ ឬសំឡេងរបស់សត្វនោះតែប៉ុណ្ណោះ។ ទុកពេលខ្លះឱ្យពួកគេបញ្ចប់កិច្ចការ។ នៅពេលដែលអ្នកចូលរួមទាំងអស់ បានស្គាល់ដៃគូរបស់ខ្លួនរួចហើយ សូមឱ្យពួកគេឈរជាកូនៗ រួចណែនាំខ្លួននិងការងាររបស់គេ ជាពិសេស ចូរប្រាប់ពួកគេឱ្យ ស្វែងរកចម្លើយចំពោះសំណួរដូចខាងក្រោម៖

- តើគាត់មានឈ្មោះអ្វី?
- តើគាត់ធ្វើការនៅទីណា?
- តើគាត់ចង់រៀនពីប្រធានបទអ្វីខ្លះនៅក្នុងវគ្គសិក្សាបង្កើនការយល់ដឹងអំពីពិការភាពនេះ?

ការសម្តែង និងការប្រាស្រ័យទាក់ទង

សម្ភារដែលត្រូវការ ៖ រង្វាន់លើកទឹកចិត្តមួយចំនួនសម្រាប់ក្រុមដែលឈ្នះ (ដូចជាស្ករគ្រាប់ជាដើម) ។

ដំណើរការ ៖ បំបែកក្រុម រួចឱ្យពួកគេឈរជាកូនៗដែលមានមនុស្សមិនលើសពី ២០នាក់។ ហ្គេមនេះគឺចង់ឱ្យជួរនីមួយៗ ប្រកួតប្រជែងគ្នា។ ឱ្យមនុស្សគ្រប់គ្នានៅក្នុងជួរ ឈររំបេរមុខទៅរកជញ្ជាំងខាងក្រោយ។

ពន្យល់ពីក្បួនច្បាប់របស់ហ្គេម ៖ អ្នកនឹងកេះស្នាមនុស្សដែលឈរនៅចុងបំផុតនៃជួរ (មនុស្សដែលកំពុងឈររំបេរខ្នង ជាក់អ្នក) ហើយគាត់នឹងរំបេរមុខមករកអ្នក។ អ្នកនឹងខ្សឹបប្រាប់គាត់នូវសកម្មភាពអ្វីមួយ ដោយមិនឱ្យនរណាម្នាក់ស្តាប់ឮ

ពាក្យនោះឡើយ។ នៅពេលដែលគាត់បានយល់ហើយ អ្នកនឹងប្រាប់គាត់ឱ្យបែរមុខទៅវិញ រួចកេះស្នាមនុស្សបន្ទាប់ដែលនៅពីមុខគាត់។ ពេលនេះគឺគាត់ត្រូវសម្តែងនូវ សកម្មភាពដែលអ្នកទើបបានប្រាប់គាត់នោះ ដោយគាត់មិនអាចនិយាយពាក្យនោះបានទេ ឬសូម្បីតែធ្វើត្រាប់សំឡេង។ នៅពេលមនុស្សដែលកំពុងមើល បានមើលការសម្តែងនេះចប់រួចរាល់ហើយ គាត់ត្រូវបែរមុខទៅវិញ រួចកេះស្នាមជនបន្ទាប់។ ម្នាក់នេះនឹងបែរមុខមក រួចមើលការសម្តែងរបស់ជនទី២។ ពួកគេនឹងធ្វើបែបនេះជាបន្តបន្ទាប់រហូតទាល់តែមនុស្សគ្រប់គ្នាបានមើលការសម្តែង និងបានសម្តែងជាបន្តទៅឱ្យមនុស្សបន្ទាប់។

នៅពេលវាទៅដល់មនុស្សដែលនៅចុងបង្អស់នៃជួរគាត់ត្រូវប្រាប់អ្នកថា តើសកម្មភាពសម្តែងនោះគឺជាអ្វី (ត្រូវប្រាកដថា ពួកគេមិនទាន់ប្រាប់ចម្លើយនោះទេ ប្រសិនបើក្រុមផ្សេងទៀតមិនទាន់បានបញ្ចប់ការសម្តែង) ។ ប្រសិនបើជាចម្លើយត្រឹមត្រូវ អ្នកអាចផ្តល់រង្វាន់ជូនក្រុមទាំងមូល។ លេងហ្គេមឡើងវិញប៉ុន្មានដំ ដោយជ្រើសរើសយកសកម្មភាពផ្សេងៗ។

សកម្មភាពសម្តែងដែលអ្នកប្រាប់ទៅក្រុម អាចនឹងខុសៗគ្នា ប៉ុន្តែនេះគឺជាយោបល់មួយចំនួន៖

- លាងបាន
- ងូតទឹក
- បើកបររថយន្ត
- កើតកូន
- ឆ្កែតែ
- លេងវីយូឡុង/ហ្គីតា

នៅពេលហ្គេមបំបែកទឹកកកបានបញ្ចប់ ជាការសំខាន់គឺត្រូវចំណាយពេលពីរបីនាទីដើម្បីសួរអ្នកចូលរួម ថា តើគាត់បានរៀនអ្វីខ្លះចេញពីការលេងហ្គេមនេះ។ ក្នុងករណីនេះ សួរពួកគាត់ថា នៅក្នុងហ្គេមនេះ តើពួកគាត់បានរៀនអ្វីខ្លះអំពីការប្រាស្រ័យទាក់ទង។ មេរៀនដែលអ្នកចង់រំលេចនោះ គឺថាការប្រាស្រ័យទាក់ទងពីងផ្នែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើមនុស្សគ្រប់គ្នានៅក្នុងខ្សែចង្វាក់នេះ។ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងមិនមែនកំណត់តែលើបុគ្គលដែលកំពុងធ្វើសកម្មភាពនោះទេ ប៉ុន្តែក៏អាស្រ័យលើបុគ្គលដែលកំពុងទទួលបានផលផងដែរ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ការកែសម្រួលការប្រាស្រ័យទាក់ទងសម្រាប់តម្រូវការរបស់ទាំងអ្នកទទួលនិងអ្នកផ្ញើ គឺជាចំណុចសំខាន់ណាស់។

ហ្គេមតម្រៀបជួរ

ហ្គេមបំបែកទឹកកកនេះនឹងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការប្រាស្រ័យទាក់ទង ការងារជាក្រុម និងសំខាន់បំផុតគឺអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកចូលរួមបន្តអាណាចក្រ និងសើចសប្បាយ។ ឱ្យអ្នកចូលរួមទាំងអស់ក្រោកឈរឡើង រួចទៅកន្លែងមួយដែលមានទីធ្លាសម្រាប់ធ្លាក់ទី។ ប្រសិនបើមានអ្នកចូលរួមច្រើននៅក្នុងក្រុម អ្នកប្រហែលជាត្រូវបែងចែកពួកគេជាក្រុមៗដែលមិនលើសពី ២០នាក់។ ជាការប្រសើរ ប្រសិនបើអ្នកគឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវក្នុងការបែងចែកក្រុម ដើម្បីកុំឱ្យមនុស្សដែលស្គាល់គ្នា ចូលក្នុងក្រុមតែមួយ។

ក្រុមនីមួយៗគួរតែឈរតម្រៀបគ្នាជាជួរដោយគ្មានលំដាប់លំដោយទេ។ នៅពេលក្រុមត្រូវបានបែងចែកជាជួរៗរួចហើយ ចូរប្រាប់អ្នកចូលរួមទាំងអស់ថា អ្នកចង់ឱ្យពួកគេឈរតម្រៀបគ្នាឱ្យត្រឹមត្រូវតាមលំដាប់លំដោយ ដោយផ្អែកលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្សេងៗ។ អ្នកនឹងស្រែកប្រាប់នូវលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យណាមួយ រួចពួកគេត្រូវតម្រៀបគ្នាតាមលំដាប់ពីតូចទៅធំ។ ប្រសិនបើមានច្រើនជាងមួយក្រុម នោះក្រុមដែលតម្រៀបបានមុន នឹងឈ្នះនៅជុំនោះ ហើយអាចទទួលបានរង្វាន់ (ដូចជាស្ករគ្រាប់ជាដើម) ។ ប្រសិនបើមានតែមួយក្រុម នោះពួកគេនឹងប្រកួតប្រជែងជាមួយខ្លួនឯង។

ទាំងនេះគឺជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យមួយចំនួនដែលអ្នកនឹងស្រែកប្រាប់ម្តងមួយៗ ហើយក្រុមនឹងតម្រៀបគ្នាតាមលំដាប់ពីតូចទៅធំ។ អ្នកនឹងប្រាប់ឱ្យក្រុមតម្រៀបគ្នាតាមលំដាប់ពី៖

១. ពីរយក្មេងបំផុត ទៅចាស់បំផុត
២. ពីទំហំដៃតូចបំផុត ទៅទំហំដៃធំបំផុត
៣. ពីបទពិសោធគិតចម្លែកក្នុងការងារបច្ចុប្បន្ន ទៅបទពិសោធច្រើនបំផុត
៤. ពីបុគ្គលដែលរស់នៅជិតកន្លែងបណ្តុះបណ្តាលបំផុត ទៅបុគ្គលដែលរស់នៅឆ្ងាយបំផុត
៥. ពីកម្ពស់ទាបបំផុត ទៅខ្ពស់បំផុត

ពិត ២ មិនពិត ១

ប្រសិនបើក្រុមមានទំហំធំ សូមបែងចែកអ្នកចូលរួមជាក្រុមៗដែលមានចំនួនមិនលើសពី ១០នាក់។ អ្នកចូលរួមនឹងនិយាយសេចក្តីពិតពីរ និងសេចក្តីមិនពិតមួយអំពីខ្លួនគាត់។ អ្នកដទៃទៀតនឹងទាយថាតើមួយណាដែលមិនពិត។ អ្នកប្រហែលជាភ្ញាក់ផ្អើលនៅពេលដឹងរឿងប្លែកៗពីគ្នាទៅវិញទៅមក!

ហ្គេមហៅឈ្មោះ

- ប្រាប់អ្នកចូលរួមឱ្យអង្គុយជារង្វង់។
- ជនទីមួយនៅដើមប្រចុងនៃរង្វង់ដែលបើកចំហរ ចាប់ផ្តើមដោយលើកយកពាក្យគុណនាមមួយដែលផ្តើមដោយអក្សរទីមួយនៃឈ្មោះរបស់គាត់។ ឧទាហរណ៍ ចិន្តា-ចេះ ។ល។
- អ្នកនៅខាងស្តាំដៃរបស់គាត់ នឹងនិយាយឡើងវិញនូវគុណនាម និងឈ្មោះរបស់អ្នកចូលរួមពីមុន បន្ទាប់មកនិយាយឈ្មោះរបស់គាត់ ជាមួយនឹងគុណនាមមួយ។
- ដំណើរការនេះបន្តរហូតដល់មនុស្សចុងក្រោយបាននិយាយឡើងវិញនូវគុណនាម និងឈ្មោះរបស់អ្នកចូលរួមពីមុនរួចនិយាយឈ្មោះនិងគុណនាមរបស់គាត់។

ហ្គេមលេខ ៧

រៀបចំក្រុមទាំងមូលជារង្វង់។ ប្រាប់ថាពួកគេនឹងត្រូវផ្លាស់វេនគ្នាជារង្វង់តាមទ្រនិចនាឡិកា ហើយមនុស្សម្នាក់ៗនឹងនិយាយនូវលេខរៀងមួយ។ ហ្គេមនេះចាប់ផ្តើមដោយមនុស្សដំបូងគេនិយាយថា "មួយ"។ បន្ទាប់មកមនុស្សដែលនៅខាងឆ្វេងដៃគាត់ និយាយថា "ពីរ" អ្នកបន្ទាប់និយាយថា "បី" រហូតជាបន្តបន្ទាប់។ ប៉ុន្តែ អ្នកចូលរួមមិនអាចនិយាយលេខ ៧ ឬលេខដែលជាពហុគុណនឹង ៧ ឡើយ (ដូចជាលេខ ១៤, ២១, ២៨ ។ល។) ឬលេខណាដែលមានលេខ ៧ (ឧទាហរណ៍ ១៧, ២៧, ៣៧ ជាដើម)។ ជំនួសឱ្យការនិយាយលេខទាំងនេះ គាត់ត្រូវតែនិយាយពាក្យថា "រំបាំង" ។

នៅក្នុងការអនុវត្ត (ហើយវាជាការល្អដែលមានការអនុវត្តជាមួយក្រុម) លេខលំដាប់គួរតែចេញទៅដូចនេះ ៖ 1, 2, 3, 4, 5, 6, រំបាំង, 8, 9, 10, 11, 12, 13, រំបាំង, ១៥, ១៦, រំបាំង, ១៨ ។ល។....

ត្រូវបញ្ជាក់ប្រាប់ក្រុមថា ល្បឿនគឺជាចំណុចសំខាន់។ ប្រសិនបើមានរណាម្នាក់ដែលដល់វេន ហើយមានការស្នាក់ស្នើរឬនិយាយលេខខុស នោះហ្គេមត្រូវបញ្ចប់ ហើយគាត់ជាអ្នកចាញ់។

ការពិន័យគឺគាត់ត្រូវច្រៀងចម្រៀងណាមួយដែលគាត់រើសដោយខ្លួនឯង។ បន្តលេងហ្គេមពីរថ្ងៃដទៃទៀត តែត្រូវចាប់ផ្តើមពីមនុស្សម្នាក់ផ្សេងជានិច្ច រហូតដល់មានមនុស្សពីរថ្ងៃនាក់មានឱកាសឡើងច្រៀង។

នៅពេលហ្គេមបំបែកទឹកកកបានបញ្ចប់ ជាការសំខាន់គឺត្រូវចំណាយពេលពីរថ្ងៃដើម្បីសួរអ្នកចូលរួម ថាតើគាត់បានរៀនអ្វីខ្លះចេញពីការលេងហ្គេមនេះ។ ក្នុងករណីនេះ សួរពួកគាត់ថានៅក្នុងហ្គេមនេះ តើពួកគាត់បានរៀនអ្វីខ្លះអំពីការប្រាស្រ័យទាក់ទង។ មេរៀនដែលអ្នកចង់រំលេចនោះ គឺថាការប្រាស្រ័យទាក់ទងពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើមនុស្សគ្រប់គ្នានៅ

ក្នុងខ្សែចង្វាក់នេះ។ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងមិនមែនកំណត់តែលើបុគ្គលដែលកំពុងធ្វើសកម្មភាពនោះទេ ប៉ុន្តែក៏អាស្រ័យលើ បុគ្គលដែលកំពុងទទួលព័ត៌មានផងដែរ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ការកែសម្រួលការប្រាស្រ័យទាក់ទងសម្រាប់តម្រូវការរបស់ ទាំងអ្នកទទួលនិងអ្នកធ្វើ គឺជាចំណុចសំខាន់ណាស់។

ហ្គេមគូររូបខ្លួនឯង

អ្នកចូលរួមម្នាក់ៗមានក្រដាសមួយសន្លឹក និងបិទមួយដើម។ ពួកគេត្រូវគូររូបខ្លួនឯងក្នុងរយៈពេល ៣ នាទី (អ្នកអាច កែសម្រួលពេលវេលាបាន ប្រសិនបើមនុស្សខ្លះត្រូវការពេលច្រើនជាងនេះ)។ បន្ទាប់ពីបានបញ្ចប់ ពួកគេត្រូវផ្តល់រូបគំនូរ នោះមកឱ្យអ្នក។ បន្ទាប់មក អ្នកនឹងច្របល់ក្រដាសទាំងនេះឱ្យខុសលំដាប់លំដោយគ្នា។ បន្ទាប់មក សូមហៅសមាជិកម្នាក់ ឱ្យឡើងមករើសក្រដាសមួយសន្លឹកដោយចៃដន្យ។ គោលបំណងគឺដើម្បីមើលថាតើគាត់អាចទាយត្រូវបានក្នុងក្រដាស នោះជារូបរបស់អ្នកណា។ ប្រសិនបើគាត់ទាយត្រូវ អ្នកអាចផ្តល់រង្វាន់តិចតួចដល់គាត់ ដូចជាស្ករគ្រាប់ជាដើម។

ហ្គេមបោះបាល់

មនុស្សគ្រប់គ្នាឈរជារង្វង់បិទមួយ។ (ប្រសិនបើក្រុមមានទំហំធំ អ្នកប្រហែលជាត្រូវបែងចែកក្រុមជាពីររង្វង់។) អ្នក សម្របសម្រួលចាប់ផ្តើមដោយការបោះបាល់ទៅឱ្យ នរណាម្នាក់នៅក្នុងរង្វង់ ដោយហៅឈ្មោះរបស់គាត់ផងដែរពេលកំពុង បោះបាល់។ បន្តការបោះបាល់និងចាប់បាល់ ទៅតាមលំនាំមួយ។ (មនុស្សម្នាក់ៗត្រូវចងចាំថាតើគាត់បានទទួលបាល់ពី អ្នកណា ហើយបានបោះបាល់ទៅឱ្យអ្នកណា)។ នៅពេលមនុស្សគ្រប់គ្នាបានទទួលបាល់ ហើយបង្កើតបានជាលំនាំមួយរួច ចូរបន្ថែមបាល់មួយឬពីរចម្រើត ដើម្បីឱ្យមានបាល់ច្រើនកំពុងបោះក្នុងពេលជាមួយគ្នា តាមលំនាំកំណត់មួយ។

ការពិត ៣ និងកុហក ១

នៅលើក្រដាសធំមួយសន្លឹក មនុស្សគ្រប់គ្នាសរសេរឈ្មោះរបស់ខ្លួន ជាមួយនឹងព័ត៌មាន បួនចំណុចទៀតអំពីខ្លួនគាត់។ ឧទាហរណ៍ "អាល់ហ្វលីដូលចិត្តច្រៀង ស្រឡាញ់បាល់ទាត់ មានប្រពន្ធច្រាំនាក់ ហើយស្រឡាញ់ PRA"។ បន្ទាប់មក អ្នកចូលរួមនឹងចែកសន្លឹកក្រដាសរបស់ខ្លួន។ ពួកគេជួបគ្នាជាគូៗដើម្បីបង្ហាញក្រដាសឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ហើយព្យាយាម ទាយថាតើចំណុចមួយណាជាការកុហក។

ឈ្មោះ និងគុណនាម

អ្នកចូលរួមគិតអំពីគុណនាមមួយដែលរៀបរាប់ពីអារម្មណ៍របស់ខ្លួនដែលកំពុងមាន។ គុណនាមនោះត្រូវចាប់ផ្តើមដោយ អក្សរដំបូងដូចគ្នានឹងឈ្មោះរបស់គាត់ ឧទាហរណ៍ "ខ្ញុំឈ្មោះ សីហា ហើយខ្ញុំសប្បាយចិត្ត" (ផ្តើមដោយអក្សរ "ស")។ ឬមួយ "ខ្ញុំឈ្មោះ អរុណ ហើយខ្ញុំអស្ចារ្យ" (ផ្តើមដោយអក្សរ "អ")។ នៅពេលកំពុងនិយាយពាក្យនេះ ពួកគាត់ក៏អាច ធ្វើជាកាយវិការ ដែលរៀបរាប់ពីគុណនាមនោះផងដែរ។

សាយមិន និយាយថា

អ្នកបណ្តុះបណ្តាលប្រាប់ទៅក្រុមថាពួកគេត្រូវធ្វើតាមការណែនាំនៅពេលអ្នកបណ្តុះបណ្តាលចាប់ផ្តើមការណែនាំដោយ និយាយថា "សាយមិន និយាយថា..."។ ប្រសិនបើអ្នកសម្របសម្រួលមិនបានចាប់ផ្តើមការណែនាំដោយប្រើពាក្យថា "សាយមិន និយាយថា" ទេ ដូច្នេះក្រុមមិនត្រូវធ្វើតាមការណែនាំឡើយ! អ្នកបណ្តុះបណ្តាលចាប់ផ្តើមដោយនិយាយពាក្យ ដូចជា "សាយមិននិយាយថា ទះដៃ" ខណៈពេលនោះគាត់ទះដៃផងដែរ។ អ្នកចូលរួមត្រូវធ្វើតាម។ អ្នកសម្របសម្រួលប ង្កើនល្បឿនរបស់គាត់ ដោយតែងតែនិយាយថា "សាយមិននិយាយថា" ជាមុន។ បន្ទាប់ពីមួយរយៈខ្លី គាត់ត្រូវលុបពាក្យ "សាយមិននិយាយថា" ចោល។ អ្នកចូលរួមទាំងឡាយដែលនៅតែធ្វើតាមការណែនាំ គឺត្រូវ "ចេញ" ពីហ្គេម។ អ្នកអាច បន្តលេងហ្គេមនេះទៀត ដរាបណាវានៅតែសប្បាយរីករាយ។

សន្ទានុក្រម

Ableism ៖ ការវិនិច្ឆ័យអវិជ្ជមាន និង/ឬការរើសអើងចំពោះជនមានពិការភាព។

Accessibility (ការបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល) ៖ លក្ខខណ្ឌមួយដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានភាព ងាយស្រួលក្នុងការប្រើប្រាស់ ការចូលទៅ ឬការឈានដល់ សម្រាប់ជនមានពិការភាព។ សំដៅលើការរចនាផលិតផល ឧបករណ៍ សេវាកម្ម កម្មវិធីសិក្សា ឬបរិស្ថាន។

Access barriers (របាំងនៃការប្រើប្រាស់) ៖ រាល់ឧបសគ្គទាំងឡាយណាដែលរារាំងជនមានពិការភាព មិនឱ្យប្រើប្រាស់ សម្ភារ ឧបករណ៍ និងធនធានដែលមានបទដ្ឋាន។

Accessible web design (ការរចនាគេហទំព័រដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល) ៖ ការបង្កើតគេហទំព័រដោយផ្អែកតាមគោល ការណ៍រចនាជាសកល ដើម្បីលុបបំបាត់ ឬកាត់បន្ថយនូវរបាំងផ្សេងៗ រួមទាំងរបាំងដែលប៉ះពាល់ដល់ជនមានពិការភាព។

Accessible technology (បច្ចេកវិទ្យាដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល) ៖ បច្ចេកវិទ្យាដែលត្រូវបានរចនាឡើងដោយគិត អំពីតម្រូវការរបស់អ្នកប្រើប្រាស់ខុសៗគ្នាជាច្រើន និងមានមុខងារកែសម្រួលរួចជាស្រេច ដើម្បីឱ្យអ្នកប្រើប្រាស់អាចកំណត់ នូវលក្ខណៈពិសេសផ្ទាល់ខ្លួនទៅតាមតម្រូវការរបស់ពួកគេ។

Accommodation (ការរៀបចំសម្រួល) ៖ ការកែសម្រួលដើម្បីធ្វើឱ្យកម្មវិធី ទីកន្លែង ឬធនធានអ្វីមួយ មានលក្ខណៈងាយ ស្រួលសម្រាប់ជនមានពិការភាព។

Adaptive technology (បច្ចេកវិទ្យាដែលមានភាពបត់បែន) ៖ ជាក់ណែមួយដែលកែសម្រួលលើបច្ចេកវិទ្យាឬឧបករណ៍ ដែលមានស្រាប់ ដើម្បីឱ្យជនមានពិការភាពអាចប្រើប្រាស់វាបានកាន់តែងាយស្រួល។ ការជួយជនមានពិការភាពឱ្យសម្រេច នូវភារកិច្ចជាក់លាក់មួយ។

ADHD: វិបត្តិនៃភាពសកម្មខ្លាំង-កង្វះភាពផ្ទង់អារម្មណ៍។ ស្ថានភាពមួយដែលបង្ហាញដោយរោគសញ្ញាដែលរួមមានកង្វះ ការផ្ទង់អារម្មណ៍ ភាពសកម្មខ្លាំង និងការធ្វើអ្វីតាមសន្ទុះចិត្ត។ ប៉ុន្តែមិនមែនរោគសញ្ញាទាំងអស់នេះសុទ្ធតែកើតឡើងចំពោះ មនុស្សដែលមានវិបត្តិ ADHD នោះទេ។

Aphasia: ជាវិបត្តិខួរក្បាលដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ការរៀនសូត្រភាសា ការនិយាយ ការស្តាប់ ការយល់ដឹង ការអាន និង/ ឬការសរសេរ។

Asperger's syndrome: ជាស្ថានភាពមួយដែលសម្គាល់ដោយការពិបាកក្នុងការធ្វើអន្តរកម្មសង្គម អាកប្បកិរិយាមិនធម្មតា ឬច្រំដែល ចំណាប់អារម្មណ៍តូចចង្អៀត ចលនាឆ្លងៗ និងបញ្ហាក្នុងផ្នែកខ្លះនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទង ដូចជាការមិនយល់ សម្តីខឹងខ្លាំង ឬភាសារាងកាយ។ នៅឆ្នាំ២០១៣ គ្រូពេទ្យបានផ្លាស់ប្តូរវិធីដែលពួកគេធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យស្ថានភាពនេះ។ ឥឡូវនេះ វាគឺជាស្ថានភាពមួយក្នុងចំណោមស្ថានភាពមួយចំនួនដែលគេរាប់បញ្ចូលនៅក្នុងប្រភេទ "វិបត្តិវិសាលគមអូទីស្ទិម"។

Assistive technology (បច្ចេកវិទ្យាជំនួយ) ៖ វត្ថុ ឧបករណ៍ ផលិតផល ឬប្រព័ន្ធទាំងឡាយណាដែលប្រើដើម្បីបង្កើន រក្សា ឬ កែលម្អសមត្ថភាពមុខងាររបស់ជនមានពិការភាព។

Autism spectrum disorder (វិបត្តិវិសាលគមអូទីស្ទិម) ៖ ជាវិបត្តិម្យ៉ាងក្នុងផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍ ដែលសម្គាល់ដោយការពិបាក យ៉ាងខ្លាំងក្នុងការធ្វើអន្តរកម្មសង្គម និងការប្រាស្រ័យទាក់ទង។ ជារឿយៗត្រូវបានគេហៅថា អូទីស្ទិម ឬ ASD វារួមបញ្ចូល រោគសញ្ញាដូចជា មិនសូវសំឡឹងភ្នែកនឹងភ្នែក ចលនារាងកាយដដែលៗ និងការពិបាកក្នុងការសម្របខ្លួនទៅនឹងស្ថានភាព សង្គម និងការឆ្លើយតបទៅនឹងញាណដឹង ដូចជាសជាតិឬអាការៈជាក់លាក់មួយចំនួន។

Blindness (ភាពពិការភ្នែក) ៖ ជាភាពងងឹតភ្នែកទាំងស្រុង សំដៅលើការមិនអាចមើលឃើញអ្វីទាំងអស់។

Braille (អក្សរស្នាម) ៖ ជាប្រព័ន្ធនៃតួអក្សរផុសឡើង ដែលបង្កើតឡើងដោយប្រើក្រឡា Braille ។ វាជាការរួមបញ្ចូលគ្នានៃគ្រាប់ចុចចំនួន ៦ ដែលមានជួរឈរ ២ ហើយមានគ្រាប់ចុចចំនួនបី ក្នុងជួរឈរនីមួយៗ។ តួអក្សរ Braille នីមួយៗបង្កើតឡើងដោយគ្រាប់ចុចទាំងនេះមួយឬច្រើនគ្រាប់ ហើយវាត្រូវបានរៀបចំមួយក្រឡា ឬប្រឡោះ។ អក្សរ Braille ខ្លះអាចប្រើគ្រាប់ចុចចំនួនប្រាំបី។

Captioning (ការសរសេរអក្សររត់) ៖ ជាដំណើរការនៃការរៀបរាប់ខ្លឹមសារសំឡេងនៅក្នុងបទបង្ហាញ វីដេអូ និងទម្រង់រូបផ្សេងៗទៀត ដោយដោយប្រើពាក្យ ឬនិមិត្តសញ្ញាដើម្បីចម្លងនូវការសន្ទនាជាសំឡេង ការកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកនិយាយ និងពិពណ៌នាអំពីតន្ត្រី និងសំឡេងផ្សេងៗ។

Civil society (សង្គមស៊ីវិល) គឺជាពាក្យដែលប្រើសម្រាប់ពិពណ៌នាអង្គការដែលមិនមែនជារដ្ឋ (បុគ្គលឬក្រុមដែលមិនមែនជាផ្នែករបស់រដ្ឋាភិបាល) ។ សង្គមស៊ីវិលរួមផ្តុំទៅដោយមនុស្សនិងក្រុមជាច្រើន ដូចជាអង្គការសប្បុរស ឬអង្គការមិនរកប្រាក់ចំណេញ ក្រុមជួយខ្លួនឯង សហជីព អង្គការជនជាតិដើម ក្រុមផ្អែកលើជំនឿ និងក្រុមសកម្មជនផ្សេងៗទៀតជាច្រើនដែលតស៊ូមតិដើម្បីសិទ្ធិ។

Community Based Rehabilitation (CBR) ការស្តារនីតិសម្បទានៅសហគមន៍ ៖ ផ្តោតទៅលើការលើកកម្ពស់គុណភាពជីវិតរបស់ជនមានពិការភាព និងគ្រួសាររបស់ពួកគាត់ ដោយធានានូវបរិយាបន្ន និងការចូលរួម។ វាគឺជាយុទ្ធសាស្ត្រពហុវិស័យដែលផ្តល់ភាពអង្គអាចដល់ជនមានពិការភាពក្នុងការទទួលបានសេវានិងអត្ថប្រយោជន៍ពីការអប់រំ ការងារ សុខភាព និងសេវាកម្មសង្គមនានា។ CBR ត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នារបស់ជនមានពិការភាព ក្រុមគ្រួសារ និងសហគមន៍របស់ពួកគាត់ ព្រមទាំងសេវាសុខភាព ការអប់រំ វិជ្ជាជីវៈ សង្គម និងសេវាផ្សេងៗទៀតដែលជាប់រួមគ្នាឬមិនមែនរួមគ្នា (និយមន័យគោលការណ៍ណែនាំអំពី CBR របស់អង្គការសុខភាពពិភពលោក) ។

Convention (អនុសញ្ញា) ៖ គឺជាកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋដើម្បីគ្រប់គ្រងរួមបញ្ជូននានាដែលពាក់ព័ន្ធប៉ះពាល់ដល់ពួកគេទាំងអស់។

Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) (អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនមានពិការភាព) ៖ CRPD គឺជាសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដែលការពារសិទ្ធិ និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ជនមានពិការភាព។ ភាគីនៃអនុសញ្ញា (អ្នកដែលបានផ្តល់សច្ចាប័នលើវា) ត្រូវបានទាមទារឱ្យលើកកម្ពស់ ការពារ និងធានាឱ្យបានជាជនមានពិការភាពនូវការទទួលបានយ៉ាងពេញលេញនៃសិទ្ធិមនុស្សសំណាក់ជនមានពិការភាព។

Deafness (ភាពឆ្ងង់) ៖ ការស្តាប់មិនឮ ឬឮតិចតួច ទោះបីជាសំឡេងត្រូវបានកែដំឡើងក្តី។

Developmental disability (ពិការភាពដែលប៉ះពាល់លើការអភិវឌ្ឍន៍) ៖ ជាពិការភាពធ្ងន់ធ្ងរយូរអង្វែង ដោយសារកម្សាយផ្នែករាងកាយ ការរៀន ភាសា ឬផ្នែកអាកប្បកិរិយា។ វាអាចប៉ះពាល់ដល់សមត្ថភាពយល់ដឹង មុខងាររាងកាយ ឬទាំងពីរ។

Disability (ពិការភាព) ៖ គឺជាលទ្ធផលនៃការដាក់កំហិតទៅលើជនដែលមានពិការភាព ដោយការប្រើរបាំងអាកប្បកិរិយារបាំងស្ថាប័ន និងរបាំងបរិស្ថាន ធ្វើឱ្យរារាំងដល់ការចូលរួមរបស់ពួកគាត់នៅក្នុងសង្គម។

Disability inclusion (បរិយាបន្នពិការភាព) ៖ ជាដំណើរការបង្កើតបរិយាកាសមួយ ឬទីកន្លែងការងារដែលបុគ្គលទាំងអស់រួមទាំងជនមានពិការភាព ជាសមាជិកដ៏ពេញលេញនៃសហគមន៍នោះ។

Discrimination (ការរើសអើង) ៖ ការប្រព្រឹត្តចំពោះមនុស្សដោយមិនស្មើភាពគ្នា ឬដោយមិនសូវពេញចិត្ត ដោយផ្អែកលើអត្តសញ្ញាណរបស់គាត់ ដូចជាពិការភាព ពូជសាសន៍ សាសនា យេនឌ័រ ឬភេទរបស់គាត់។

Dyslexia: ជាពិការភាពផ្នែករៀនសូត្រ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការអាន។ ជនដែលមាន Dyslexia មានបញ្ហាក្នុងការអាន យ៉ាងសុក្រិត និងយ៉ាងស្អាត។ ពួកគេក៏អាចមានបញ្ហាក្នុងការយល់ដឹងពីអំណាន ការប្រកបអក្សរ និងការសរសេរផងដែរ។

Equality (សមភាព) : សមភាពផ្លូវការសំដៅលើការទទួលបានការគោរពយ៉ាងស្មើគ្នា ដោយចាត់ទុកថាមនុស្សទាំងអស់ កើតមកសុទ្ធតែមានភាពស្មើគ្នា មិនថាមានសាវតារ ឬលក្ខណៈយ៉ាងណាក៏ដោយ។ ឱកាសស្មើគ្នា គឺជាដំណើរការមួយដើម្បី ធានាថាមនុស្សគ្រប់រូប មិនថាមានអាយុ ភេទ ពូជសាសន៍ ពិការភាព ឬលក្ខណៈអ្វីក៏ដោយ សុទ្ធតែទទួលបានឱកាសស្មើគ្នា នៅក្នុងជីវិត គឺដូចអ្នកដទៃនៅក្នុងសហគមន៍ដែរ។

Equity (សមធម៌) : គឺនៅពេលមានការទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការ ថាស្ត្រីនិងបុរស ក្មេងស្រីនិងក្មេងប្រុស មានចំណាប់អារម្មណ៍ ចំណង់ចំណូលចិត្ត និងតម្រូវការផ្សេងៗគ្នា ដែលអាចនឹងត្រូវការយកចិត្តទុកដាក់ និងឱកាសផ្សេងៗគ្នា។ វាទាមទារឱ្យមាន ការបែងចែកឡើងវិញនូវទំនាក់ទំនងអំណាច រចនាសម្ព័ន្ធ និងធនធានផ្សេងៗ ការផ្លាស់ប្តូរក្នុងទំនាក់ទំនងអំណាចអយុត្តិធម៌ អនុត្តរភាព និងរចនាសម្ព័ន្ធ ការបើកឱកាសឱ្យទទួលបានធនធាន និងការចូលរួមពីក្រុមងាយរងគ្រោះ។ ជាចុងក្រោយ សមធម៌ គឺសំដៅលើការសម្រេចបាននូវភាពយុត្តិធម៌ ឬភាពស្មើគ្នានៃលទ្ធផលសម្រាប់មនុស្សទាំងអស់គ្នា។

Gender (យេនឌ័រ) : សំដៅលើលក្ខណៈសង្គមនិងឱកាសដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយភាពជាស្ត្រីនិងបុរស និងសម្ព័ន្ធភាពរវាង ស្ត្រីនិងបុរស ក្មេងស្រីនិងក្មេងប្រុស ក៏ដូចជាទំនាក់ទំនងរវាងស្ត្រីនិងស្ត្រី បុរសនិងបុរស។ លក្ខណៈ ឱកាស និងសម្ព័ន្ធភាព ទាំងនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសង្គម ហើយត្រូវបានរៀនសូត្រតាមរយៈការប្រតិបត្តិនៅក្នុងសង្គម។ វាមានភាពជាក់លាក់ ទៅតាមបរិបទ/ពេលវេលា និងអាចផ្លាស់ប្តូរបាន។

Hard of hearing (ពិបាកក្នុងការស្តាប់) : ការបាត់បង់សមត្ថភាពក្នុងការស្តាប់ ប៉ុន្តែអាចនឹងនៅមានសមត្ថភាពស្តាប់ កម្រិតខ្លះដែលឧបករណ៍ជំនួយការស្តាប់ អាចជួយដល់ជននោះឱ្យស្តាប់យល់បាន។

Hearing impairments (កម្រោយក្នុងការស្តាប់) : ការបាត់បង់សមត្ថភាពស្តាប់ទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែក ដែលបណ្តាលមកពី ការរងរបួសឬជំងឺផ្សេងៗ រួមទាំងពិការភាពពីកំណើតផងដែរ។

Hearingloss (ការបាត់បង់សមត្ថភាពក្នុងការស្តាប់) : ជាពាក្យទូទៅមួយដែលពិពណ៌នាអំពីមុខងារដ៏ទូលំទូលាយនៃការស្តាប់ រួមទាំងភាពច្លង់ ឬការពិបាកស្តាប់។ វាគឺជាអសមត្ថភាពទាំងស្រុងឬមួយផ្នែកក្នុងការឮសូរសំឡេង ហើយវាអាចប៉ះពាល់ ដល់ត្រចៀកម្ខាង ឬទាំងពីរ។

Human diversity (ភាពចម្រុះនៃមនុស្ស) : គឺជាគោលគំនិតដ៏សំខាន់ដែលធានាថាភាពចម្រុះនៃមនុស្ស ដូចជាពូជសាសន៍ វណ្ណៈ ពណ៌សម្បុរ វប្បធម៌ យេនឌ័រ និងពិការភាព សុទ្ធតែត្រូវបានទទួលស្គាល់។

Human rights (សិទ្ធិមនុស្ស) : ទាំងនេះគឺជាសិទ្ធិដែលមនុស្សគ្រប់រូបមាន ដោយគ្រាន់តែកើតមកជាមនុស្សប៉ុណ្ណោះ ទោះជាគាត់មានសញ្ជាតិ ជាតិសាសន៍ ពូជសាសន៍ ភាសា យេនឌ័រ ភេទ ឬសមត្ថភាពអ្វីក៏ដោយ។ អ្នកមិនចាំបាច់ទាល់ តែជាសមាជិករបស់ក្រុមណាមួយទេ ហើយមិនចាំបាច់ទាល់តែនរណាម្នាក់ផ្តល់សិទ្ធិទាំងនេះមកអ្នកដែរ។ មនុស្សគ្រប់រូប ទទួលបានដោយស្វ័យប្រវត្តិនូវសិទ្ធិមនុស្សដ៏ពេញលេញ ដោយគ្រាន់តែពួកគាត់កើតជាមនុស្សប៉ុណ្ណោះ។

Human rights model of disability (គំរូពិការភាពបែបសិទ្ធិមនុស្ស) : គំរូបែបសិទ្ធិមនុស្ស ជ្រើសរើសយកសិទ្ធិមនុស្ស ជាសកល ជាចំណុចចាប់ផ្តើម។ ជនមានពិការភាពត្រូវបានចាត់ទុកថាមានសិទ្ធិទទួលបាននូវអ្វីៗទាំងអស់នៅក្នុងសង្គម របស់ខ្លួន ដោយឈរលើមូលដ្ឋានស្មើគ្នាជាមួយអ្នកដទៃ។ ការអភិវឌ្ឍន៍បរិយាបន្នពិការភាព ប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដែលផ្អែក លើសិទ្ធិ។

Identity-first language (ភាសាអត្តសញ្ញាណជាចម្បង) : ជាពាក្យដែលជនមានពិការភាពចូលចិត្តរៀបរាប់សំដៅលើរូប គាត់។ អ្នកដែលមើលថាពិការភាពរបស់គាត់ គឺជាផ្នែកសំខាន់មួយដ៏សំខាន់នៃអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួន អាចនឹងចូលចិត្តប្រើ ភាសាដែលសំដៅទៅលើពិការភាពរបស់គាត់ ដូចជា “ជនងងឹតភ្នែក” ជាដើម។ ចូរហៅនរណាម្នាក់តាមរបៀបនេះ តែក្នុង

ករណីដែលអ្នកច្បាស់ថាពួកគាត់ចង់ឱ្យហៅបែបនេះប៉ុណ្ណោះ។ បើមិនដូច្នោះទេ សូមប្រើភាសាមនុស្សជាចម្បង។

Impairment (កម្រោយ) ៖ ការចុះខ្សោយគឺជាបញ្ហាដែលកើតមានក្នុងមុខងារឬរចនាសម្ព័ន្ធរាងកាយ

Implementation (of a convention) ការអនុវត្ត (អនុសញ្ញា) ៖ ពាក់ព័ន្ធនឹងរដ្ឋភាគីដែលអនុវត្តសកម្មភាពទាំងឡាយដែលចាំបាច់ ដើម្បីឱ្យស្របតាមកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់របស់ពួកគេក្រោមអនុសញ្ញាមួយ។

Inclusion (បរិយាបន្ន) ៖ សូមមើលបរិយាបន្នពិការភាព

Inclusive development (ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយបរិយាបន្ន) ៖ ធានាថាក្រុមងាយរងគ្រោះ បានចូលរួមយ៉ាងសកម្ម និងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីដំណើរការនិងលទ្ធផលនៃការអភិវឌ្ឍន៍ ដោយមិនគិតពីអាយុ យេនឌ័រ ពិការភាព ស្ថានភាពសុខភាពពូជសាសន៍ អត្តសញ្ញាណ ភេទ សាសនា ឬលក្ខណៈផ្សេងៗទៀត។ វាស្វែងរកការដោះស្រាយវិសមភាពស៊ីជម្រៅ និងផលវិបាកនៃកង្វះការទទួលបានឱកាសសម្រាប់អ្នកដែលត្រូវបានគេបដិសេធ។

Individual autonomy (ស្វ័យភាពផ្ទាល់ខ្លួន) ៖ ជាគំនិតមួយដែលត្រូវបានយល់ជាទូទៅ ថាសំដៅទៅលើសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើជាបុគ្គលផ្ទាល់ខ្លួន ក្នុងការរស់នៅជីវិតខ្លួនឯង តាមហេតុផលនិងការជម្រុញនានាដែលបានជ្រើសរើសដោយខ្លួនឯង ហើយមិនមែនជាផលិតផលនៃកម្លាំងចាត់ចែងឬអូសទាញខាងក្រៅនោះទេ។

Intellectual disability (ពិការភាពផ្នែកបញ្ញា) ៖ ជាពិការភាពដែលសម្គាល់ដោយកម្រោយនៃសមត្ថភាពរបស់មនុស្សម្នាក់ក្នុងការរៀនសូត្រក្នុងកម្រិតរំពឹងទុកមួយ។ ជនមានពិការភាពផ្នែកបញ្ញា អាចនឹងស្វែងយល់ព័ត៌មានយឺតជាងធម្មតា ហើយមានការលំបាកក្នុងគំនិតអរូបី និងអាកប្បកិរិយានិងសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃ។ ជារឿយៗត្រូវបានហៅថាពិការភាពក្នុងការយល់ដឹង។

International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) ការចាត់ថ្នាក់ជាអន្តរជាតិលើមុខងារ ពិការភាព និងសុខភាព ៖ ត្រូវបានស្គាល់ជាទូទៅថា ICF គឺជាការចាត់ថ្នាក់ផ្នែកសុខភាព និងវិស័យដែលទាក់ទងនឹងសុខភាព។ ដោយសារមុខងារនិងពិការភាពរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ កើតឡើងនៅក្នុងបរិបទមួយ ដូច្នោះ ICF ក៏រួមបញ្ចូលនូវបញ្ជីកត្តាបរិស្ថានផងដែរ។

Invisible disability (ពិការភាពដែលមើលមិនឃើញ) ៖ ជាពិការភាពដែលមិនបង្ហាញឱ្យឃើញភ្លាមៗទេ ពេលខ្លះហៅថាពិការភាពលាក់កំបាំង។

Job coach (គ្រូបង្វឹកការងារ) ៖ បុគ្គលដែលគាំទ្រដល់ជនមានពិការភាពក្នុងដំណើរអាជីពរបស់ពួកគាត់ ដោយមានគោលដៅចុងក្រោយគឺជួយពួកគាត់ធ្វើការងារដោយឯករាជ្យបាន។ គ្រូបង្វឹកផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលម្នាក់នឹងម្នាក់ ដោយកែសម្រួលទៅតាមតម្រូវការរបស់មនុស្សម្នាក់ ដើម្បីការងារជាក់លាក់ណាមួយ។

Learning disability (ពិការភាពក្នុងការរៀនសូត្រ) ៖ ជាលក្ខខណ្ឌមួយដែលបណ្តាលឱ្យមានបញ្ហាក្នុងការរៀនសូត្រ ឬការលំបាកនៅក្នុងផ្នែកជំនាញជាក់លាក់ ដូចជាអំណាន ឬគណិតវិទ្យា។ ជនមានពិការភាពក្នុងការរៀនសូត្រ ទទួលរក្សាទុកដំណើរការ ទាញយក ឬប្រើប្រាស់ព័ត៌មាន តាមរបៀបផ្សេងៗគ្នា។ ការលំបាកទាំងនេះមិនពាក់ព័ន្ធនឹងភាពវៃឆ្លាតទេ ហើយក៏មិនមែនបង្កឡើងដោយបញ្ហាក្នុងការស្តាប់ឬគំហើញ ឬដោយសារកង្វះឱកាសសិក្សានោះដែរ។

Low vision (គំហើញទាប) ៖ ការចុះថយគំហើញជាអចិន្ត្រៃយ៍។

Mainstreaming (ការបញ្ចូល) ៖ គឺជាការកែប្រែពីរចនាសម្ព័ន្ធសង្គមនិងស្ថាប័នមិនស្មើភាពគ្នាទៅជារចនាសម្ព័ន្ធស្មើភាព និងយុត្តិធម៌សម្រាប់មនុស្សទាំងអស់។

Mainstreaming inclusion (ការបញ្ចូលបរិយាបន្ន) ៖ ការបញ្ចូលជនមានពិការភាព ទាំងមានឬគ្មាន ការគាំទ្រជាពិសេសទៅក្នុងកម្មវិធី សកម្មភាព និងបរិក្ខារប្រើប្រាស់ ជាមួយដៃគូដែលមិនមានពិការភាព។

Mobility impairment (កម្រោយក្នុងការចល័ត) ៖ ពិការភាពដែលប៉ះពាល់ដល់ការផ្លាស់ទី ដោយរាប់ចាប់ពីជំនាញចលករខ្លាំងៗ ដូចជាការដើរជាដើម រហូតដល់ចលនាស្រាលៗដូចជាការលើកដាក់វត្ថុដោយដៃជាដើម។

Neurodiversity (ភាពចម្រុះនៃប្រព័ន្ធប្រសាទ) ៖ ជាគំនិតដែលថាភាពខុសគ្នានៃខួរក្បាលដូចជាអូទីស៊ីម ជាដើម គឺជាភាពចម្រុះជាធម្មតានៅក្នុងចំណោមប្រជាជន គឺមិនមែនជាពិការភាព ឬវិបត្តិនោះទេ។ ភាពចម្រុះនៃប្រព័ន្ធប្រសាទ ក៏អាចសំដៅលើការទទួលយកនូវភាពខុសគ្នាបែបនេះផងដែរ។

Person-first language (ភាសាមនុស្សជាចម្បង) ៖ ជាពាក្យដែលជនមានពិការភាព ចូលចិត្តសំដៅទៅលើខ្លួនគាត់។ វាជាការអនុវត្តល្អបំផុត គឺចាត់ទុកមនុស្សជាចម្បង គឺមិនមែនពិការភាពរបស់គាត់នោះទេ។ ដរាបណានរណាម្នាក់មិនបានប្រាប់ថាចូលចិត្តភាសាអត្តសញ្ញាណជាចម្បងទេ នោះត្រូវប្រើភាសាមនុស្សជាចម្បងជានិច្ច ដូចជា “ជនឯងឆ្នែក” ជាដើម។

Physical accessibility (បង្គុលក្នុងការងាយស្រួលផ្នែករូបវន្ត) ៖ ជាទម្រង់មួយការបង្គុលក្នុងការងាយស្រួលដែលផ្តោតលើការធ្វើឱ្យទីធ្លាជាក់ស្តែង ដូចជាជណ្តើរយន្ត កន្លែងចតយានយន្ត របាំងបន្ទប់ទឹកជាដើម មានលក្ខណៈងាយស្រួលសម្រាប់ជនប្រើទេះរុញ ឬជនដែលមានការពិបាកផ្នែករាងកាយផ្សេងទៀត។

Physical disability (ពិការភាពរាងកាយ) ៖ ជាស្ថានភាពទូលំទូលាយ ទាំងអាច និងមិនអាចមើលឃើញ ហើយដែលប៉ះពាល់ដល់ការផ្លាស់ទីរបស់មនុស្សម្នាក់នោះ។

Reasonable accommodation (ការរៀបចំសម្រួលយ៉ាងសមរម្យ) ៖ ការកែសម្រួលឬការកែប្រែបរិយាកាសដែលអនុញ្ញាតឱ្យជនមានពិការភាព ដាក់ពាក្យសុំការងារ បំពេញមុខងារសំខាន់ៗក្នុងការងារ ឬទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ស្មើនឹងបុគ្គលិកដែលមិនមានពិការភាពដែរ។

Rights holders (ជនមានសិទ្ធិ) ៖ គឺជាជនដែលទទួលបាននូវសិទ្ធិនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានទាំងអស់ដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌ។ ជាធម្មតា ជនមានសិទ្ធិត្រូវបានកំណត់ដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃប្រទេសមួយ រួមជាមួយបទប្បញ្ញត្តិពិសេសនៅក្នុងច្បាប់មួយចំនួន។ មនុស្សមានសិទ្ធិនិងសេរីភាព ជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់នៃភាពជាមនុស្សរបស់ពួកគេ។

Self-determination (ការប្តេជ្ញាចិត្តដោយខ្លួនឯង) ៖ គឺជាចរិតលក្ខណៈរបស់មនុស្សម្នាក់ដែលនាំឱ្យពួកគេធ្វើការសម្រេចចិត្តដោយផ្អែកលើចំណង់ចំណូលចិត្តនិងផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន តាមដាន និងគ្រប់គ្រងសកម្មភាពផ្ទាល់ខ្លួន ព្រមទាំងកំណត់គោលដៅនិងដឹកនាំខ្លួនឯង។

Sensory impairment (កម្រោយផ្នែកស្តែកស្តែកស្រសាទ) ៖ ពិការភាពដែលប៉ះពាល់ដល់ការប៉ះស្ទាប ការមើលឃើញ និង/ឬការស្តាប់។

Sign language (ភាសាសញ្ញា) ៖ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងដោយដៃដែលមនុស្សច្រើនប្រើជាទូទៅ។ កាយវិការ ឬនិមិត្តសញ្ញាក្នុងភាសាសញ្ញា ត្រូវបានរៀបចំតាមរបៀបភាសាអក្សរ។ កាយវិការនីមួយៗត្រូវបានហៅថាសញ្ញា។ សញ្ញានីមួយៗមានបីផ្នែកផ្សេងគ្នា៖ រូបរាងនៃដៃ ទីតាំងនៃដៃ និងចលនានៃដៃ។

Social model of disability (គំរូពិការភាពបែបសង្គម) ៖ គំរូនេះសម្គាល់ការរើសអើងមិនមែនដោយសារកម្រោយ(ការពិបាក) ទេប៉ុន្តែដោយសារលទ្ធផលនៃការរឹតត្បិតដែលកំណត់ដោយបរិបទជាក់លាក់ដែលមនុស្សរស់នៅ។ ដូច្នេះការយកចិត្តទុកដាក់គឺផ្តោតទៅលើការដកចេញ “របាំងរាវាំង” នានា។

Specific Learning Disability (ពិការភាពក្នុងការសិក្សាជាក់លាក់) ៖ វិបត្តិមួយឬច្រើននៅក្នុងដំណើរការផ្លូវចិត្តជាមូលដ្ឋាន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការយល់ដឹង ឬការប្រើប្រាស់ភាសានិយាយឬសំណេរ ដែលអាចបង្ហាញដោយការពិបាកក្នុងការស្តាប់ ការគិត ការនិយាយ អំណាន សំណេរ ការប្រកបអក្សរ ឬការគណនាគណិតវិទ្យា។ ការលំបាកជាញឹកញាប់មានដូចជាភាពសកម្មខ្លាំង ការពិបាកផ្លូវអារម្មណ៍ អារម្មណ៍អស្ថេរភាព ភាពលំបាកក្នុងការមើលនិង/ឬស្តាប់ និង/ឬ

ការពិបាកក្នុងប្រព័ន្ធប្រសាទ អាស្រ័យលើប្រភេទនៃពិការភាពក្នុងការសិក្សា។

Speech impairment (ការពិបាកក្នុងការនិយាយ) ៖ បញ្ហាក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទងនិងផ្នែកពាក់ព័ន្ធដូចជាមុខងារចលករ ក្នុងការនិយាយ ដោយរាប់ចាប់ពីសំឡេងជំនួសដ៏សាមញ្ញ រហូតដល់អសមត្ថភាពក្នុងការយល់ដឹង ឬប្រើប្រាស់ភាសា ឬការ ប្រើប្រាស់យន្តការចលករសម្រាប់ការនិយាយឱ្យបានត្រឹមត្រូវ។

States or State actors (រដ្ឋ ឬតួអង្គរដ្ឋ) ៖ គឺជាអង្គការរដ្ឋាភិបាលជាតិ។ តួអង្គរដ្ឋទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានាថាសិទ្ធិមនុស្សរបស់ មនុស្សគ្រប់រូប ត្រូវបានគោរពនៅក្នុងប្រទេសរបស់ពួកគាត់។ ពាក្យមួយទៀតដែលអាចប្រើដើម្បីពិពណ៌នាតួអង្គរដ្ឋ គឺពាក្យ ជនមានកាតព្វកិច្ច។

Sustainable Development Goals (គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព) ៖ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយអង្គការ សហប្រជាជាតិ នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ។ វាគឺជាផែនការរួមមួយដែលមានគោលដៅចំនួន ១៧ ដោយសង្កត់ធ្ងន់លើផ្នែក ៣យ៉ាងនៃការអភិវឌ្ឍ៖ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងបរិស្ថាន។ រដ្ឋាភិបាល ទីភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិ បាល និងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម បានយល់ព្រមធ្វើការជាដៃគូដើម្បីព្យាយាមបញ្ចប់ភាពក្រីក្រ លើកកម្ពស់សន្តិភាព ចែករំលែក ភាពស្តុកស្តម្ភ និងការពារភពផែនដី ត្រឹមឆ្នាំ២០៣០ ។ ផែនការនេះក៏ត្រូវបានស្គាល់ផងដែរថាជា “របៀបវារៈ ឆ្នាំ២០៣០” ។

United Nations General Assembly (មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ) ៖ ជាស្ថាប័នដ៏សំខាន់មួយរបស់អង្គការ សហប្រជាជាតិ ដែលមានតំណាងមកពីប្រទេសជាសមាជិកទាំងអស់។ មហាសន្និបាតចេញសេចក្តីប្រកាស និងអនុម័ត អនុសញ្ញាស្តីពីបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស ជំនែកវិភាគអំពីបញ្ហាពាក់ព័ន្ធ និងថ្កោលទោសរដ្ឋដែលរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្ស។ សកម្មភាពរបស់មហាសន្និបាត ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ។

Universal Design (ការរចនាជាសកល) ៖ ពាក់ព័ន្ធនឹងការរចនាផលិតផលនិងបរិស្ថាន ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យមនុស្សច្រើន បំផុត អាចប្រើប្រាស់វាបាន ដោយមិនចាំបាច់ធ្វើការកែសម្រួល ឬការរចនាជាពិសេសឡើយ។ ការរចនាជាសកល វិវឌ្ឍចេញពីការរចនាដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួល ដែលវាជាដំណើរការមួយឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការរបស់ជនមាន ពិការភាព។ ការរចនាជាសកល មានលក្ខណៈឈានមុខដោយទទួលស្គាល់ថាមានសមត្ថភាពរបស់មនុស្សគឺមានលក្ខណៈ ទូលំទូលាយ។ មនុស្សគ្រប់រូបសុទ្ធតែឆ្លងកាត់កុមារភាព រយៈពេលមានជំងឺបណ្តោះអាសន្នឬស និងភាពចាស់ជរា។ តាម រយៈការរចនាសម្រាប់ភាពចម្រុះនៃមនុស្សនេះយើងអាចបង្កើតនូវអ្វីៗដែលមានភាពងាយស្រួលសម្រាប់មនុស្សទាំងអស់ ប្រើប្រាស់។

Visual impairment (ការពិបាកក្នុងការមើល) ៖ ជាពាក្យទូទៅដែលពិពណ៌នាអំពីមុខងារទូលំទូលាយនៃគំហើញ រាប់ចាប់ ពីគំហើញទាប រហូតដល់ងងឹតភ្នែកទាំងស្រុង។

Washington Group: ត្រូវបានបង្កើតឡើងចេញពីលទ្ធផលនៃសិក្ខាសាលាអន្តរជាតិរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការ វាស់វែងពិការភាព ដែលបានធ្វើឡើងនៅទីក្រុងញូវយ៉ក នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១។ លទ្ធផលនៃកិច្ចប្រជុំនោះគឺការទទួល ស្គាល់ថា ចាំបាច់ត្រូវមានកិច្ចការជាស្ថិតិ និងវិធីសាស្ត្របន្ថែមទៀតនៅថ្នាក់អន្តរជាតិ ទើបអាចសម្របសម្រួលការប្រៀបធៀប ទិន្នន័យស្តីពីពិការភាពរវាងប្រទេសនីមួយៗបាន។

ឯកសារយោង

UN General Assembly. Convention on the Rights of Persons with Disabilities: Resolution / Adopted by the General Assembly.; 2007. <http://www.un.org/disabilities/>.

Bruijn P, Regeer B, Cornielje H, Wolting R, van Veen S, Maharaj N. Count Me In: Include People with Disabilities in Development Projects. Veenendaal; 2012.

World Bank, WHO. World Report on Disability. Washington, DC.; 2011. http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf.

CBM. Community Mental Health - Terminology. <http://www.cbm.org/Community-Mental-Healthterminology-314111.php>. Published 2016.

Coe S, Wapling L. Travelling Together: How to Include Disabled People on the Main Road of Development. UK; 2010.

CBM. Inclusion Made Easy: A Quick Program Guide to Disability in Development.; 2012. http://www.cbm.org/article/downloads/78851/CBM_Inclusion_Made_Easy_-_complete_guide.pdf.

Al Ju'beh K. Disability Inclusive Development Toolkit. Bensheim; 2015.

Corporation for National and Community Service. Inclusion. Creating an Inclusive Environment: A Handbook for the Inclusion of People with Disabilities in National and Community Service Programs.; 2004.

CBM. Promoting Access to the Built Environment. Bensheim; 2008.

Light for the World, MDF Training & Consultancy. Reader DM in projects.

Curtis, D - QUEST – a guide to participatory tools, Healthlink Worldwide 2006

Illeris K. Three Dimensions of Learning. Malabar, FL.: Krieger Publishing; 2004.

Ormrod JE. Human Learning. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall; 1995.

The University of Austin at Texas. Experiential Learning Defined. <http://learningsciences.utexas.edu/teaching/engagement/experiential-learning/defined>. Published 2015.

De Galan K. Trainen, Een Praktijkgids. Pearson Education; 2003.

Kolb D, R F. Toward an applied theory of experiential learning. In: Copper C, ed. Theories of Group Process. London:John Wiley; 1975.

Kolb D. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ:Prentice-Hall; 1984.

Fleming ND, Mills C. Not Another Inventory, Rather a Catalyst for Reflection. To Improv Acad. 1992;11:137-155.

Gulpinar MA. The Principles of Brain-Based Learning and Constructivist Models in Education. Educ Sci Theor Pract.2005:299-306.

Weiss RP. Brain-based Learning: the wave of the brain. *Train Dev.* 2000:20-24.

The University of Illinois at Chicago. The Body's Communication Systems: The Endocrine and Nervous Systems. <http://www.uic.edu/classes/bios/bios100/lectures/nervous.htm>. Published 2010.

Nummela Caine R, Caine G. Unleashing the Power of Perceptual Change the Potential of Brain-Based Teaching.

Goad TW. *Delivering Effective Training*. San Diego, CA: Pfeiffer & Company; 1982.

Hanson PG. *Learning through Groups: A Trainer's Basic Guide*. San Diego, CA: Pfeiffer & Company

Lieberman MI, Yalom I, Miles M. *Encounter Groups: First Facts*. New York: Basic Books; 1973.

Karraker M. Mock Trials and Critical Thinking. *Coll Teach.* 1993;41(4):134-136.

RedR. *Age and Disability Training Course: Training Workbook.*; 2015.

Carr, L., Drake, P., & Kuno, K., *Disability Equality Training (DET) Manual Series No. 5 (2012) MPH CBM, End the cycle of poverty and disability: fact sheets and videos*. Available from <http://www.endthecycle.org.au/> (accessed 1st Oct 2014)

CBM, *Promoting access to the built environment: guidelines (Nov 2008)*. Available http://www.cbm.org/article/downloads/54741/CBM_Accessibility_Manual.pdf

Chambers, R., *Participatory workshops: a sourcebook of 21 sets of ideas and activities*. (2002) Earthscan

Handicap International, GTZ, CBM, *Making PRSPs inclusive*, (2008) Handicap International, GTZ, CBM. Available <http://www.making-prsp-inclusive.org/>

Mind tools, *Training resources on organisational learning and professional capacity development* http://www.mindtools.com/pages/main/newMN_CT.htm

United Nations, Office of the High Commissioner for Human Right and Inter- Parliamentary Union (IPU)., *From Exclusion to Equality: Realising the Rights of Persons with Disabilities (2007)* <http://www.un.org/disabilities/documents/toolaction/ipuhb.pdf>

United Nations, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2007)*. <http://www.un.org/esa/socdev/enable/rights/convtexte.htm>

Vella, J., *Learning to listen, learning to teach*, (revised edition 2002) San Francisco, Jossey Bas Publications

Towards Inclusion – Van Ek & Schot, 2017

Light for the World Cambodia

David Curtis

Disability Inclusion Advisor / Country Coordinator
d.curtis@light-for-the-world.org

Virak Kheng

Senior Programme Manager
v.kheng@light-for-the-world.org

Millennium Tower (1st floor) #68 Street 57
Sangkat Boeung Keng Kang 1 Khan Chamkamorn,
Phnom Penh